

Pétervására Város Integrált Településfejlesztési Stratégiájának Megalapozó Vizsgálata

ITS 2014 Konzorcium:

Tervező, Építő és Kereskedelmi Kft

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Külzetlap

BELÜGYMINISZTERIUM

Pétervására Város Integrált Településfejlesztési Stratégiájának Megalapozó Vizsgálata

Helyzetfeltáró, Helyzetelemző és
Helyzetértékelő munkarészek

2015. év

Készítették az „ITS 2014 Konzorcium” tagjai:

ÉARFÜ Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség Köz-
hasznú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság

Berki Judit
ügyvezető

ART VITAL Tervező, Építő és Kereskedelmi Korlátolt
Felelősségű Társaság

Végh József
ügyvezető

Virágh Péter
ügyvezető

OPUS TEAM Üzleti Tanácsadó Korlátolt Felelősségű Társaság

Aláírólap

Régiós koordinátor:

Dr. habil. Mező Ferenc

Megyei koordinátor:

Végh József

*okleveles építésmérnök, városépítési és városgazdasági szakmérnök
É/1 15-0124; TT 15-0124*

Felelős tervező:

Puskás Péter

*okl. építésmérnök, vezető tervező
É/1 05-0103, TT/1 05-0103*

Településtervező:

Adorján Anna

*okl. településmérnök, okl. tájépítésmérnök
TT 13-1263, TK 13-1263*

Energiaközmű szakági tervező munkatárs:

Angyal András

*villamosmérnök
TE 15-0403- Településtervezési energia-közmű szakértő*

Verba József

*üzemmérnök
TE 15-0289 Településtervezési energia-közmű szakértő
TH 15-0289 Településtervezési hírközlési szakértő*

Közlekedésági szakági tervező:

Mezey András

*okl. építőmérnök
Tkö 13-10815 - Településtervezési közlekedési szakértő*

Víziközmű szakági tervező:

Bartha Miklós

csatornázás- szennyvíztisztítási szakmérnök, vezető tervező

VZ-TEL 15-0150 - Települési víziközmű tervező

TV 15-0150 - Településtervezési vízközmű szakértő

Víziközmű szakági tervező munkatárs:

Orosz Tamás

okl. vízellátási- csatornázási mérnök, víziközmű szakági tervező munkatárs

VZ-TEL 15-0041 - Települési víziközmű tervező

Környezetvédelmi szakági tervező:

Szalai Sándor

környezetmérnök

SZKV-1.2. 15/0640 Levegőtisztaság-védelem szakértő

SZKV-1.4. 15/0640 Zaj- és rezgésvédelem szakértő

Zöldfelületi és tájrendezési szakági tervező:

Adorján Anna

okl. településmérnök, okl. tájépítésmérnök

TT 13-1263, TK 13-1263

Régészeti szakértő:

Dr. Bálint Marianna

régészeti szakértő

Műemléki szakértő:

Szilágyi- Fekete Anikó

műemléki szakértő

Társadalompolitikai szakértő:

Húse Lajos

társadalompolitikai szakértő

Gazdasági Szakértő:

Szőke Barbara

gazdasági szakértő

Anti-szegregációs szakértő:

Észik Édua

anti-szegregációs szakértő

Közreműködők:

Eged István
Pétervására Város
polgármestere

Kovács László
települési koordinátor

TARTALOMJEGYZÉK

1. HELYZETFELTÁRÓ MUNKARÉSZ	13
1.1. Településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok	13
1.2. A településfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata	14
1.2.1. Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió	14
1.2.2. Heves Megye Területfejlesztési Konceptiója	15
1.3. Területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata	16
1.4. A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek - az adott település fejlesztését befolyásoló – vonatkozó megállapításai	19
1.5. Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása	20
1.5.1. A hatályos fejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia vonatkozó megállapításai; településfejlesztési és településrendezési szerződések	20
1.6. A település településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata	23
1.6.1. A hatályban lévő településrendezési eszközök	23
1.6.2. A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek	23
1.7. A település társadalma	24
1.7.1. Demográfia, népesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség	24
1.7.2. Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok	38
1.7.3. Települési identitást erősítő tényezők (történeti és kulturális adottságok, társadalmi élet, szokások, hagyományok, nemzetiségi kötődés, civil szerveződések, vallási közösségek stb.)	42
1.8. A település humán infrastruktúrája	46
1.8.1. Humán közszolgáltatások (oktatás, egészségügy stb.)	46
1.8.2. Esélyegyenlőség biztosítása	57
1.9. A település gazdasága	60
1.9.1. A település gazdasági súlya, szerepköre	60
1.9.2. A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői	62
1.9.3. A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fejlesztési elképzelése	65
1.9.4. A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők (elérhetőség, munkaerő képzettsége, K+F stb.)	69
1.9.5. Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat)	70
1.10. Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere	71
1.10.1. Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program	71
1.10.2. Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere	74
1.10.3. Gazdaságfejlesztési tevékenység	77
1.10.4. Foglalkoztatáspolitikai	78
1.10.5. Lakás- és helyiséggazdálkodás, ingatlanok	78
1.10.6. Intézményfenntartás	80
1.10.7. Energiagazdálkodás	80

1.11. Településüzemeltetési szolgáltatások	81
1.12. A táji és természeti adottságok vizsgálata	82
1.12.1. Természeti adottságok	82
1.12.2. Tájhasználat, tájszerkezet	83
1.12.2.1. Táj történeti vizsgálat	83
1.12.2.2. Tájhasználat értékelése	84
1.12.3. Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek	85
1.12.3.1. Tájvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek	85
1.12.3.2. Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, emlék	87
1.12.3.3. Ökológiai hálózat	87
1.12.4. Tájhasználati konfliktusok és problémák értékelése	88
1.13. Zöldfelületi rendszer vizsgálata	89
1.13.1. A települési zöldfelületi rendszer elemei	89
1.13.1.1. Szerkezeti-, kondicionáló szempontból lényeges valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek	90
1.13.1.2. A zöldfelületi ellátottság értékelése	91
1.13.2. A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái	92
1.14. Az épített környezet vizsgálata	92
1.14.1. Területfelhasználás vizsgálata	92
1.14.1.1. A település szerkezete, a helyi sajátosságok vizsgálata	92
1.14.1.2. Az ingatlan-nyilvántartási adatok alapján, termőföld esetén a művelési ágak és a minőségi osztályok	93
1.14.1.3. Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek	93
1.14.1.4. Funkció vizsgálat (intézményi ellátottság, funkcionális és ellátási kapcsolatok)	94
1.14.1.5. Alulhasznosított barnamezős területek	95
1.14.1.6. Konfliktussal terhelt (szlömösödött, degradálódott) terület	95
1.14.2. A telekstruktúra vizsgálata	96
1.14.2.1. Telekmorfológia és telekméret vizsgálat	96
1.14.2.2. Tulajdonjogi vizsgálat	96
1.14.3. Önkormányzati tulajdon kataszter	96
1.14.4. Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése	97
1.14.5. Az építmények vizsgálata	97
1.14.5.1. Funkció, kapacitás	97
1.14.5.2. Beépítési jellemzők (beépítési mód, beépítési mérték, sűrűség)	98
1.14.5.3. Magasság, szintszám, tetőidom	98
1.14.5.4. Településkarakter, helyi sajátosságok: utcakép, térarány, jellegzetes épülettípusok	98
1.14.6. Az épített környezet értékei	99
1.14.6.1. Településszerkezet történeti kialakulása, történeti településmag	99
1.14.6.2. Régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület	101
1.14.6.3. Védett épített környezet, a helyi, egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők	103
1.14.6.4. Világörökségi, és világörökségi várományos terület	104
1.14.6.5. Műemlék, műemlék együttes	104

1.14.6.6. A műemlékvédelem sajátos tárgyai: a történeti kert, temető és temetkezési emlékhely	105
1.14.6.7. Műemléki terület: történeti táj, műemléki jelentőségű terület, műemléki környezet	105
1.14.6.8. Nemzeti emlékhely	105
1.14.6.9. Helyi védelem	105
1.14.7. Az épített környezet konfliktusai, problémái	106
1.15. Közlekedés	106
1.15.1. Hálózatok és hálózati kapcsolatok	106
1.15.2. Közúti közlekedés	107
1.15.3. Községi közlekedés (közúti, kötöttpályás)	107
1.15.4. Kerékpáros és gyalogos közlekedés	108
1.15.5. Parkolás	108
1.16. Közművesítés	109
1.16.1. Víziközművek	109
1.16.1.1. Vízgazdálkodás és vízellátás (ivó-, ipari-, tűzoltó-, öntözővíz, termálvíz hasznosítás)	109
1.16.1.2. Szennyvízelvezetés	110
1.16.1.3. Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés	111
1.16.2. Energia	112
1.16.2.1. Energiagazdálkodás és energiaellátás (villamos energia, közvilágítás, gázellátás, távhőellátás és más ellátórendszerek)	112
1.16.2.2. Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei	116
1.16.2.3. Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése	117
1.16.3. Elektronikus hírközlés (vezetékes elektronikus hálózat, vezeték nélküli hírközlési építmények)	117
1.17. Környezetvédelem (és településüzemeltetés)	117
1.17.1. Talaj	117
1.17.2. Felszíni és felszín alatti vizek	118
1.17.3. Levegőtisztaság és védelme	120
1.17.4. Zaj- és rezgésterhelés	121
1.17.5. Sugárzás védelem	122
1.17.6. Hulladékkezelés	122
1.17.7. Vizuális környezetterhelés	123
1.17.8. Árvízvédelem	123
1.17.9. Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák	124
1.18. Katasztófavédelem (területfelhasználást, beépítést, befolyásoló vagy korlátozó tényezők)	125
1.18.1. Építésföldtani korlátok	125
1.18.2. Vízrajzi veszélyeztetettség	125
1.18.2.1. Árvízveszélyes területek	125
1.18.2.2. és 1.18.2.3. Belvízveszélyes és mélyfekvésű területek	125
1.18.2.4. Árvíz és belvízvédelem	125
1.18.3. Egyéb	126

1.18.3.1. Kedvezőtlen morfológiai adottságok (pl. lejtés, falszakadás)	126
1.18.3.2. Mélységi, magassági korlátozások	126
1.18.3.3. Tevékenységből adódó korlátozások	126
1.19. Ásványi nyersanyag lelőhely	126
1.20. Városi klíma	127
2. HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ	128
2.1. A vizsgált tényezők elemzése, egymásra hatásuk összevetése	128
2.1.1. Társadalom	128
2.1.2. Gazdaságfejlesztés	131
2.1.3. Táji és természeti adottságok	132
2.1.4. Zöldfelületek	133
2.1.5. Épített környezet	134
2.1.6. Közlekedés	136
2.1.7. Közművek és elektronikus hírközlés	136
2.1.8. Környezetvédelem	138
3. HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ	139
3.1. A helyzetértékelés eredményeinek értékelése, szintézis	139
3.1.1. A folyamatok értékelése	139
3.1.1.1. Társadalom	139
3.1.1.2. Gazdaság	140
3.1.1.3. Táji- és természeti adottságok, természetvédelem	140
3.1.1.4. Zöldfelületi rendszer	141
3.1.1.5. Városrendezés	142
3.1.1.6. Közlekedés	143
3.1.1.7. Közművek és elektronikus hírközlés	144
3.1.1.8. Környezetvédelem	146
3.1.2. A település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése	148
3.1.3. A településfejlesztés és -rendezés kapcsolata	149
3.2. Problématérkép/értéktérkép	150
3.3. Eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészek	151
3.3.1. Településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, a lehatárolás indoklása, térképi ábrázolása, a lehatárolt településrészek rövid bemutatása	151
3.3.2. Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)	154
3.3.3. Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)	157
MELLÉKLETEK	159
HIVATKOZÁSI JEGYZÉK	162

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra - Pétervására elhelyezkedése	13
2. ábra - Térszerkezet	15
3. ábra - Szerkezeti terv (Forrás: Országos Szerkezeti Terv)	17
4. ábra - HMTRT kivonat: ökológiai hálózat övezet	18
5. ábra - HMTRT kivonat: erdőterület övezete	18
6. ábra - Kivonatok a szomszédos települések hatályos terveiből (Ivád)	19
7. ábra - Kivonatok a szomszédos települések hatályos terveiből (Erdőkövesd)	19
8. ábra - A lakónépesség alakulása Pétervásárán	25
9. ábra - Természetes szaporodás bemutatása (ezrelék)	25
10. ábra - Természetes szaporodás a Pétervásárai Járásban	26
11. ábra - Vándorlási egyenleg (állandó és ideiglenes együtt)	26
12. ábra - Az állandó népesség korcsoportok szerinti megoszlása (%)	27
13. ábra - Öregedési index	28
14. ábra - Népesség nemzetiség szerinti összetétele	29
15. ábra - A legfeljebb általános iskolai végzettséggel és a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya	30
16. ábra - Regisztrált munkanélküliek száma (fő) Pétervásárán	32
17. ábra - Munkanélküliek aránya (%)	33
18. ábra - Tartósan munkanélküliek aránya (%)	33
19. ábra - A rendszeres szociális segélyben részesítettek száma (fő)	34
20. ábra - Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	35
21. ábra - Egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem Ft-ban	36
22. ábra - Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek száma (fő)	36
23. ábra - Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (félkomfortos, komfort nélküli, szükség lakás)	37
24. ábra - Új épülő lakások (ezrelék)	38
25. ábra - Pétervására településrészeinek lehatárolása	40
26. ábra - A 7 év fölötti lakosság végzettségük alapján Pétervására településen (%)	41
27. ábra - Regisztrált munkanélküliek összetétele az összes munkanélküli százalékában	41
28. ábra - Keglevich- kastély	43
29. ábra - Nonprofit és civil szervezetek alakulása	45
30. ábra - Óvodai kapacitáskihasználtság a Pétervásárai Járásban	48
31. ábra - Általános iskolai tanulók számának alakulása Pétervásárán	48
32. ábra - Tamási Áron Általános Iskola	49
33. ábra - ASzK – Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium	50
34. ábra - Az egy háziorvosra vagy házi gyermekorvosra jutó pétervásárai lakosok száma	51
35. ábra - Egy háziorvosra jutó lakosok száma a Pétervásárai Járásban	51
36. ábra - Védőnői adatszolgáltatás	53
37. ábra - Művelődési és kulturális programok	57

38. ábra - Vállalkozások száma a Pétervásárai Járás településein	61
39. ábra - Vállalkozások megoszlása nemzetgazdasági ágazatonként	63
40. ábra - Egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték	64
41. ábra - A pétervásárai Aranykakas Fogadó vendégforgalmi adatai	65
42. ábra - Egyéni gazdaságok használatában lévő földterületek megoszlása	66
43. ábra - Fontosabb kereskedelmi ágazatok egységeinek száma	67
44. ábra - Lakóingatlanok eladási átlagára járásonként	70
45. ábra - Az önkormányzat éves bevétele és ebből saját bevétele	71
46. ábra - 1 lakosra jutó iparűzési adó mértéke	72
47. ábra - Az önkormányzat tárgyévi kiadásai	73
48. ábra - Működési és felhalmozási kiadások	73
49. ábra - Nyilvántartott álláskereső száma összesen (fő)	78
50. ábra - Katonai térkép kivágat	83
51. ábra - Légi fotó	84
52. ábra - Remete –tető	86
53. ábra - Országos Ökológiai Hálózat	88
54. ábra - A megújított Szabadság tér az Általános Iskola és a Polgármesteri Hivatal előtti területen	89
55. ábra - A Pétervásárai Homokkő formáció és régi temető – kegyeleti park a Templom dombon	89
56. ábra - Katonai felmérési térkép	100
57. ábra - Katonai felmérési térkép	101
58. ábra - Köf/ Kif hálózat nyomvonal rajza	113
59. ábra - Pétervására város külterületi gázvezetékei	115
60. ábra - Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség védelmi területe	119
61. ábra - Felszíni vizek	120
62. ábra - Kisvízfolyások tározási lehetőségeinek feltárása, ÉMVÍZIG 2003	125
63. ábra - Pétervására szegregátumai - 2001	155
64. ábra - Pétervására szegregált (sötét színnel) illetve szegregációval veszélyeztetett területei a 2011-es népszámlálás adatai alapján	156
65. ábra - Szegregálódó térség	157
66. ábra - Szegregálódó térség	158

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. táblázat - Az IVS-ben kitűzött célok megvalósulása	21
2. táblázat - Pétervására lakosainak megoszlása képzettség szerint	29
3. táblázat - Foglalkoztatottak aránya és foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	31
4. táblázat - Naponta ingázó foglalkoztatottak aránya	34
5. táblázat - A lakosság vallási megoszlása Pétervásárán a 2001. és 2011. évi országos népszámlálások adatai alapján	46
6. táblázat - Óvodai férőhelyek és beírt gyermekek száma Pétervásárán	47
7. táblázat - Egészségügyi ellátás alakulása	52
8. táblázat - Szociális szolgáltatások és működési területeik	54
9. táblázat - Hátrányos helyzetű csoportokkal kapcsolatos problémák és azok fejlesztési lehetőségei	59
10. táblázat - A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve	60
11. táblázat - A gazdasági szervezetek alkalmazottak létszáma szerinti megoszlása	63
12. táblázat - Gazdasági vállalkozások által megvalósított projektek Pétervásárán	67
13. táblázat - Megvalósított, folyamatban lévő, a 2007-2013-as uniós költségvetési ciklus beruházásai	74
14. táblázat - Pétervására közigazgatási határában található nyilvántartott régészeti lelőhelyek	102
15. táblázat - Az állami utak keresztmetszeti kialakítása	107
16. táblázat - Az állami utak 2013-ban mért forgalma	107
17. táblázat - A település vízellátási adatai	109
18. táblázat - A település szennyvízhálózatának adatai	110
19. táblázat - KÖF/KIF TR állomások listája	114
20. táblázat - Ipari tevékenységet végzők Pétervására településen	121
21. táblázat - SWOT analízis	148
22. táblázat - Problématérkép/értéktérkép	150

1. HELYZETFELTÁRÓ MUNKARÉSZ

1.1. Településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok

1. ábra - Pétervására elhelyezkedése (Forrás: radax.hu)

Pétervására Heves megye északnyugati részén, Nógrád megye közelében, Eger-től 32 km-re található. (1. ábra)

A település területe már a honfoglalás előtt is lakott térség volt, első írásos említése 1247-ből való. A XV. századtól vásártartási joggal is rendelkezett, azonban a törökök felégették és szinte teljesen kipusztult. 1699-től 1945-ig a Keglevich család birtokában volt, ők építették a mai templomot és a kastélyt is. Az ország egyik legkisebb városa, azonban a környező térségben a város táji helyzetének és főút melletti fekvésének köszönhetően korábban is

központi szerepkört töltött be, majd kistérségi központ lett. 2013. január 1. óta járási székhely a kistérséggel azonos 20 településre kiterjedően. A járás a megyehatár közeli belső periferián fekszik.

Pétervására a fejlődési tengelyektől, gócoktól távol van. A főváros, más nagyvárosok agglomerációjának hatókörén kívül esik, az M3 autópálya távol van, de a külső városgyűrű meghatározó települése, Miskolc is messze van. Elérhetőségét illetően a 23. sz. főút a meghatározó, amely biztosítja a két fontos, észak-déli közlekedési és szerkezeti tengellyel, a 21. sz. és 25. sz. főúttal a kapcsolatot, amelyeken Hatvan és Salgótarján, illetve Eger és Ózd elérhető. Utóbbi három várostól nagyjából azonos távolságra fekszik Pétervására, ami magyarázza elhelyezkedésének periférikus és helyi központi jellegét egyaránt. Vasúti összeköttetéssel nem rendelkezik.

A települést a legerősebb kötelék a környék legnagyobb városához és a megye székhelyéhez, Egerhez köti. A megyehatárok közelsége okán Pétervásárának és a járásnak további kapcsolódási pontjai mutatkoznak Nógrád megye és Borsod-Abaúj-Zemplén megye irányába egyaránt.

Vonzáskörzete, szomszédjai nyugaton Ivád, keleten Bükkszenterzsébet, Tarnalelesz és Szentdomonkos, valamint a Tarnaleleszen keresztül elérhető Fedémes. A Tarna völgyében északon a 2305. sz. mellékúttal összekötve Erdőkövesd, Istenmezeje és Váraszó, délen a 2412. sz. mellékút mentén Kisfüzes, Bükkszék, Terpes, Szajla és Sirok kapcsolódik hozzá. Délnyugaton, a 23. sz. és 24. sz. főút között a Balla-patakot kísérő 2411. sz. mellékút fűzi fel Mátraballát, Mátraderecskét és Recsket.

A 24. sz. számú főút menti települések közül Sirok, Recsk, Parád, Parádsasvár és a Parádon keresztül elérhető Bodony tartozik még a járáshoz közigazgatásilag, noha a földrajzi sajátosságok miatt ez a kapcsolat már nem olyan erős, mint a többi település esetében.

1.2. A településfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata

1.2.1. Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptiót (továbbiakban: OFTK) az 1/2014. (I.3.) számú határozatával hagyta jóvá az Országgyűlés.

Az OFTK helyzetelemzése alapján Pétervására egy népességfogyással érintett térség központja, a távolodó perifériák közé tartozik. Kiemelkedően magas a rokkantsági és rehabilitációs ellátásban részesülők aránya. A Pétervásárai magas arányú roma népességgel rendelkező, leghátrányosabb helyzetű kistérség, és körülötte leszakadó ipari válságtérségek helyezkednek el. A 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet 2. mellékletében a járáások komplex mutatók alapján emelkedő sorrendbe állított listáján 199-ből a 30. a pétervásárai, vagyis komplex programmal fejlesztendő járás.

A városhálózati térkép alapján a Budapest körüli belső ipari-logisztikai gyűrű – kicsit félreeső – részét képező Eger és Salgótarján, a külső nagyvárosi gyűrű szélső elemeként szereplő Ózd, és a budapesti agglomeráció külső tagjait jelentő Hatvan és Gyöngyös között, a fő vonzaspontoktól és tengelyektől elkülönülten helyezkedik el. A várost az OFTK a vidékies térségek közé sorolja. A Mátra kultúrtáj része.

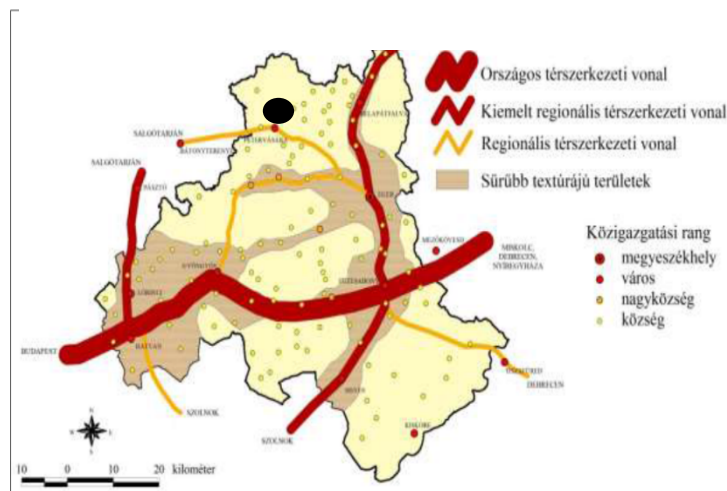
Az OFTK-ban meghatározott térszerkezeti kapcsolatok, közlekedési kapcsolatok és tengelyek nem érintik. Egyedül a 21. sz. főút fejlesztésének van az elérhetőséget segítő szerepe az országos koncepcióban meghatározottak közül. Azonban a központi költségvetésből finanszírozott kiemelt közlekedési beruházásokról szóló 1010/2015. (I.20.) Korm. határozat 2020-ig megvalósítani tervezi a 23. sz. és 25. sz. főutak Bátonyterenye és Ózd közötti szakaszainak fejlesztését, ami jelentősen hozzájárulhat Pétervására helyzetének javításához.

A koncepció alapján a várost érinti a tájképvédelem területe és a védett természeti területek és ökológiai hálózat zónája. Környezeti meghatározottságú természet közeli gazdálkodás területeként szerepel a térség és érinti a kiváló termőhelyi adottságú erdőterület zónája. A kistérségben az erdőterületek aránya 50% feletti. A járást érinti a kiemelt üdülőkörzet lehatárolás és gyógyvizek is megtalálhatóak itt.

Az OFTK fontosnak tartja Heves megyén belül az észak-déli, az északi területeken pedig a kelet-nyugati kapcsolatok javítását. Szükséges a hátrányos helyzetű területeken az ellátórendszerek, a térségközponti szerepkörök fejlesztése, a közlekedési viszonyok javítása és a roma népesség integrációjának segítése.

1.2.2. Heves Megye Területfejlesztési Konceptiója

2. ábra – Térszerkezet (Forrás: VÁTI, 2010)

Forrás: VÁTI, 2010

A Heves Megyei Közgyűlés 6/2014. (II.14.) számú határozatával hagyta jóvá Heves Megye Területfejlesztési Konceptióját (2014-2020) (továbbiakban: HMTFK).

A HMTFK helyzetelemzése szerint Pétervására a Mátra és a Bükk turisztikai magterületek közötti térben fekszik. Az országos térszerkezeti vonalaktól távol, egy regionális térszerkezeti vonal – a 23. sz. főút – mentén helyezkedik el. A megye északi részén a tagolt domborzat

miatt a települések nehezen megközelíthetőek, a munkahelyek száma kevés, a népességmegtartó erő gyenge, magas az időskorúak aránya, de kiemelkedőek a természeti, turisztikai és táji adottságok. (2.ábra)

Az Észak-hevesi térség felzárkóztatása a megye fejlődésében elemi érdek, hiszen leszakadása egyre súlyosabb társadalmi feszültségeket okoz. Fokozódó elvándorlás, előregedés, társadalmi erodálódás, a természetes és épített környezet erősödő igénybevétele jellemző.

A megújulás, felzárkózás kulcsa a térségi központok, mint Pétervására, belső erőforrásainak feltárása és külső forrásokkal való támogatása.

A HMTFK szerint a térség gazdasága inkább ipari, turisztikai központú, kiegészülve gyenge mezőgazdasági szektorral. A jövőbeni fejlesztések célja, hogy a gazdaság arányait tekintve kiegyenlítettebb legyen és új munkahelyek létrehozásával biztosítsák a térségben élők megélhetőségi lehetőségeinek javulását, különösen – a helyi igényekhez igazodva – a szolgáltató ágazat, az erdőgazdálkodás szerepének erősödésével.

A térség felzárkóztatásánál mindenképp nagy hangsúlyt kell fektetni a területi különbségek mérséklésére. Meg kell teremteni a megye gazdasági súlypontterületeinek megfelelő teljesítőképességű és kapacitású közlekedési utakkal való összekötését, ezáltal is biztosítva a mobilitás lehetőségeit. Fontos az infokommunikációs infrastruktúra biztosítása, fejlesztése is.

A HMTFK-ban az Észak-hevesi térségben megfogalmazott intézkedések, beavatkozások közül a következők érintik leginkább Pétervásárát: 1. Járásközpontok megerősítése, az ott elérhető szolgáltatások mennyiségi és minőségi fejlesztése; 2. Járásközpontok és a megye gazdasági súlypontterületeinek megfelelő teljesítőképességű és kapacitású elérhetőségének javítása; 3. Szabad vállalkozási zóna nyújtotta lehetőségek kihasználása; 4. KKV-k jövedelemtermelő és innovációs képességének javítása;

6. Helyi foglalkoztatás növelése; 7. Digitális társadalom fejlesztése, az információs infrastruktúrafejlesztésen, a KKV-k informatikai eszközellátottságán és a társadalom e-befogadóképességének növelésén keresztül; 9. A falusi-, aktív-, öko- és kulturális turizmus ösztönzése a megfelelő helyi adottságok mentén; 11. Fenntartható erdőgazdálkodás megteremtése; illegális fakitermelések visszaszorítása; 12. Humán erőforrás fejlesztés - különös tekintettel - a hátrányos helyzetű népeiségre; 13. Községi összefogást és önfenntartást segítő helyi kezdeményezések elősegítése 14. Fenntartható helyi foglalkoztatást biztosító állattenyésztés fejlesztése; 15. Önellátó és önfenntartó képesség erősítése; falusi önellátó gazdálkodásra épülő életforma támogatása; 16. Területi szegregátumok kiterjedésének megfékezése; a roma lakosság képzése, jövedelemtermelő munkához juttatása, önellátásra való képességének megteremtése.

A kistérségeket összehasonlítva megállapítható, hogy a pétervásárai gazdasági fejlettség tekintetében a leggyengébbek között van. Az egy főre jutó jövedelem és a működő vállalkozások száma egyaránt itt a második legkisebb a megyében, és a különbségek inkább nőttek az utóbbi években. Szintén jellemző a munkanélküliség nagy aránya. A pétervásárai járás részét képezi a Kormány által meghatározott szabad vállalkozási zónának. A HMTFK kistérségekre bontva beazonosította a cselekvési területeket.

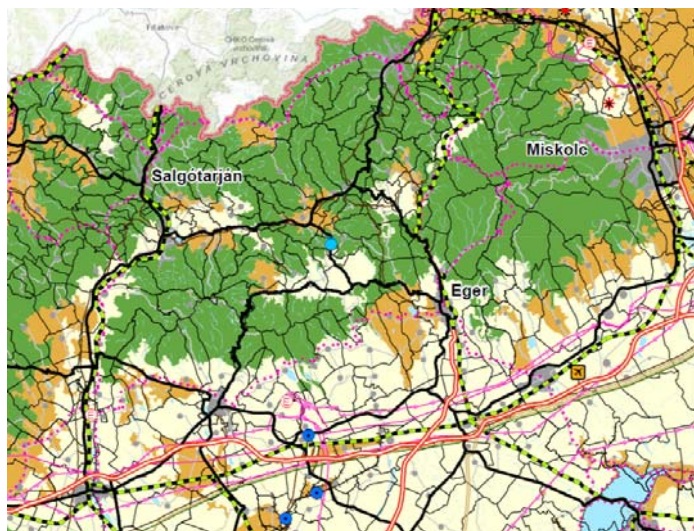
A Pétervásárai kistérségre vonatkozóan ezek a következők:

- helyi foglalkoztatás jelentős bővítése;
- a humántőke erősítése, fejlesztése;
- a közlekedési infrastruktúra javítása;
- a termelőágazatok versenyképességének növelése a piacok fejlesztésével.

1.3. Területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata

Országos Területrendezési Terv

Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvényt (továbbiakban: OTRT) – 2008-as átfogó módosítása után – a 2013. évi CCXXIX. törvény módosította az 5 évente szükséges felülvizsgálat keretében. Az Ország Szerkezeti Tervén ábrázolt országos terület-felhasználási kategóriák közül Pétervására legnagyobb részt erdőgazdálkodási térségbe és vegyes terület-felhasználású térségbe sorolt. (3. ábra) Ezeken kívül vízgazdálkodási térség és a 100 - 500 ha közötti területű települési térség jelölés került feltüntetésre.

3. ábra – Szerkezeti terv (Forrás: Országos Szerkezeti Terv)

Az Ország Szerkezeti Tervén ábrázolt és az OTRT 1/1.-1/11. mellékleteiben nevesített országos jelentőségű műszaki infrastruktúra-hálózatok és egyedi építmények közül Pétervásárát az alábbiak érintik: az országos közúthálózat gyorsforgalmi és főúti elemei (1/1. melléklet) listájában a főúthálózat elemei (2.1.) közé tartozik a Bátorfyerenye és Tarnalelesz közötti 23. sz. főút, illetve a Pétervására és Sirok közötti 2412. sz. út, a főutak tervezett településselkerülő szakaszai (2.2.) között felsorolásra került a 23. sz. főút Pétervásárát elkerülő szakasza. Az országos jelentőségű vízi létesítmények (1/11. melléklet) listájában a 10 millió m³-t meghaladó térfogatú, vízkár-elhárítási célú tározási fejlesztési lehetőségek között szerepel a Pétervásárát érintő Terpesi víztározó.

Az OTRT 3/1.-3/9. mellékletein ábrázolt országos övezetekből Pétervásárát az országos ökológiai hálózat övezete (3/1. melléklet), a kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete (3/4. melléklet), a tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete (3/5. melléklet) és az országos vízminőség-védelmi terület övezete (3/7. melléklet) érinti.

Heves Megye Területrendezési Terve

A Heves Megye Területrendezési Tervéről szóló 12/2005. (IV. 29.) HMÖ rendeletet (továbbiakban: HMTRT) a 10/2010. (V.07.) HMÖ rendelet módosította.

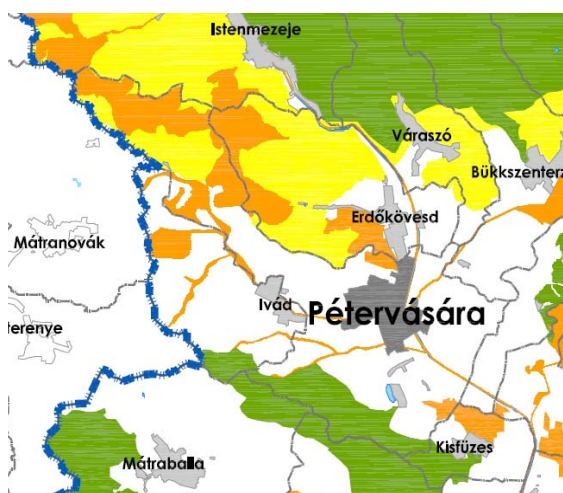
Heves Megye Térségi Szerkezeti Terve határozza meg a megyei terület-felhasználási kategóriákat. Pétervására területe (3386,4 ha) erdőgazdálkodási térség (1485,69 ha), mezőgazdasági térség (1372,16 ha), vegyes terület-felhasználású térség (218,36 ha), vízgazdálkodási térség (14,68 km) és városias települési térség (276,26 ha) kategóriákba került besorolásra. (1.3.2.-1.3.3. HMTRT kivonatok)

A Heves Megye Térségi Szerkezeti Tervén ábrázolt és a HMTRT 1/1.-1/11. mellékleteiben nevesített infrastruktúra hálózatok és létesítményei közül Pétervásárát az alábbiak érintik: a megye közúthálózatának fő elemeinek (1/1. melléklet) listájában a főúthálózat elemei között van a 23. sz. főút Bátorfyer-

terenyre és Tarnalelesz között, új főúti kapcsolatként szerepel a Mátraterenye és Recsk közötti 2411. sz. út, és nevesítésre került a 23. sz. főút tervezett Pétervásárát elkerülő szakasza. A térségi jelentőségű mellékutak között felsorolásra került a 2305. sz. Pétervásárát Erdőkövesden és Istenmezején keresztül a 2304. sz. úttal összekötő mellékút és a 2412. sz. Pétervásárát Terpesen keresztül Sirokkal és a 24. sz. úttal összekötő mellékút, valamint számozás nélkül egy, az M3 autópályát Pétervásárával összekötő mellékút. Feltűnő, hogy az OTRT-ben szereplő 2412. sz. út helyett a HMTRT-ben még a 2411. sz. út szerepel új észak-déli főúti kapcsolatként. A zsákfalvak megszüntetésére tervezett mellékutak listájában számos, a járás településeit (Fedémes, Váraszó, Szajla, Kisfüzes) érintő útfejlesztés terve került nevesítésre. A megyét érintő kerékpárút törzshálózat elemei (1/5. melléklet) listájában a térségi jelentőségű kerékpárút hálózat elemei között szerepel az Istenmezeje - Erdőkövesd - Pétervására - Kisfüzes - Szajla - Sirok útvonal. A villamosenergia-átviteli hálózat távvezeték elemei (1/8. melléklet) felsorolásában szerepel a Pétervásárát érintő 120 kV-os Borsodnádásd - megyehatár - Pétervására - megyehatár - Nagybátony távvezeték. A térségi szennyvízelvezető rendszer elemei (1/10. melléklet) között felsorolásra került a Pétervásárán lévő tisztítómű. Az országos jelentőségű meglévő szükségtározók, megvalósuló árvízi tározók és új vízi építmények (1/11. melléklet) listájában a 10 millió m³-t meghaladó térfogattal tervezhető tározási lehetőségek között került nevesítésre a Terpesi víztározó.

A HMTRT 3/1.-3/12. mellékletein ábrázolt térségi övezetekből Pétervásárát az ökológiai hálózat övezete (3/1. melléklet), a kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete (3/3. melléklet), az országos és térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezete (3/5. melléklet), a kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezete (3/7. melléklet), a nagyvízi meder területének övezete (3/12. melléklet), a földtani veszélyforrás területének övezete (3/13. melléklet) és a szélrozióznak kitett terület övezete (3/15. melléklet) érinti.

4. ábra - HMTRT kivonat: ökológiai hálózat övezete

5. ábra - HMTRT kivonat: erdőterület övezete

1.4. A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek - az adott település fejlesztését befolyásoló – vonatkozó megállapításai

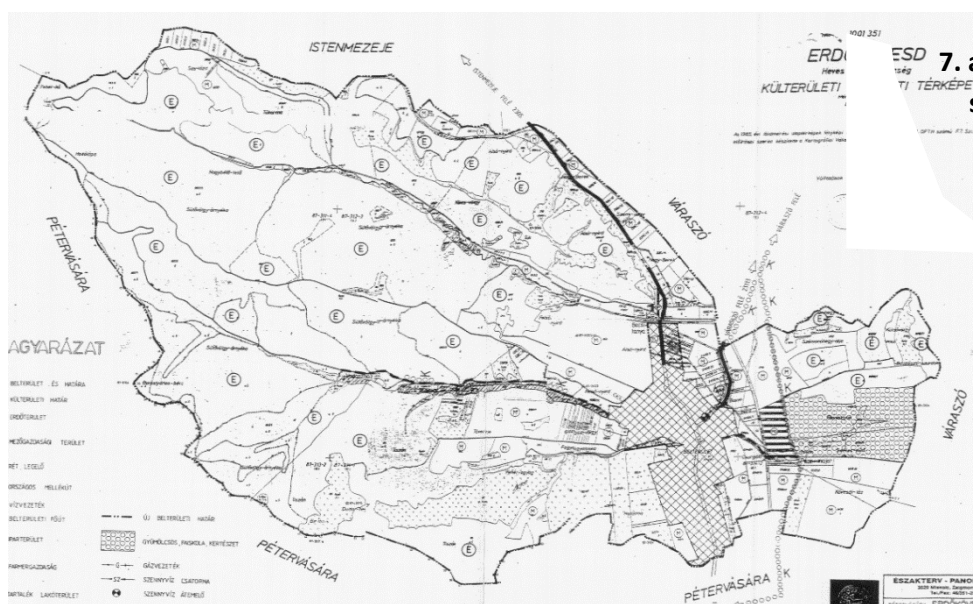
A Pétervására közigazgatási területével szomszédos települések Heves megyében Istenmezeje, Erdőkövesd, Váraszó, Bükkszenterzsébet, Tarnalelesz, Kiszűzes, Recsk, Mátraballa és Ivád, illetve Nógrád megyében Mátranovák.

6. ábra – Kivonat a szomszédos települések hatályos terveiből

A szomszédos települések településszerkezeti tervei a pétervásáraihoz hasonlóan több mint 10 éve készültek és megállapítható, hogy Pétervásárát lényegesen befolyásoló településszerkezeti elhatárolásokat nem rögzítenek.

A várossal legszorosabb kapcsolatban a belterületet illetően északon vele összenőtt **Erdőkövesd** (7. ábra), rajta keresztül Váraszó, a nyugaton szomszédos **Ivád** (6. ábra) és a csak Pétervásárán át megközelíthető déli szomszéd, Kiszűzes áll. Utóbbi a Pétervásárral szomszédos közigazgatási határán található állattartó telep bővítését rögzítette a terveiben. Erdőkövesd településszerkezeti tervében a Tarna bal partján, Váraszó felől Pétervására, és azon keresztül Ivád felé haladó kerékpárút nyomvonala lett kijelölve.

1.5. Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása

1.5.1. A hatályos fejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia vonatkozó megállapításai; településfejlesztési és településrendezési szerződések

Pétervására képviselőtestülete az 51/2001. (XI.05.) sz. határozatával fogadta el a településfejlesztési koncepciót (továbbiakban: koncepció). A koncepció 8 általános célkitűzést tartalmaz. Az általános célokat részcélokra bontja a koncepció, közülük a legfontosabbak:

- letelepülés támogatása,
- új idősek otthona számára területbiztosítás,
- közhasznú foglalkoztatás,
- uszoda és piaccsarnok számára területbiztosítás,
- kisüzemi, családi, szociális jellegű mezőgazdasági termelés segítése,
- szolgáltatóház kialakításához helybiztosítás,
- elkerülő út kialakítása,
- szilárd hulladéklerakó rekultivációja,
- bel- és csapadékvíz elvezető rendszer kiépítése,
- térségi szennyvíztisztító telep építése,
- természeti és épített értékek felmérése, palóc tájház kialakítása,
- halászati, vadászati, lovas és kerékpáros turizmus fejlesztése,
- szomszédos településekkel turisztikai együttműködés kialakítása.

Mivel a koncepció hat évre szóló elhatározásokat rögzített, sok célkitűzés részben vagy egészben megvalósult (a hulladéklerakó bezárása, a szennyvíztisztító és a csapadékvíz elvezető rendszer kiépítése, az idősek otthona), mások felülvizsgálatra szorulnak.

2013-ban készítette el az Ecorys Magyarország Kft. Pétervására Integrált Városfejlesztési Stratégiáját (továbbiakban: IVS).

Az IVS meghatározásában Pétervására jövőképeinek meghatározója a kistérségi és járási központi szerep, a fenntartható vidékfejlesztés, a motivált és összetartó közösség, a minőségi, rendezett lakókörnyezet, városközpont és a város- és térségmarketing.

A jövőkép eléréséhez meghatároztak két, párhuzamos és egyformán fontos, hosszú távú, átfogó célt:

- a fenntartható gazdaságfejlesztés feltételeinek megteremtését (helyi erőforrásokra, központi szerepre és turizmusra építve) és
- a települési belső komfort és társadalmi kohézió megteremtését.

Az IVS a fentiek alapján középtávú, specifikus célokat határozott meg: foglalkoztatási lehetőségek bővítése, gazdaságélénkítés; turizmus; települési környezet, intézményi infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése; összetartó közösség kialakítása. A specifikus célok városrészenkénti bontásban, városrészi célokként is meghatározásra kerültek. A célok elérése érdekében Pétervásárán három akcióterületet jelölt ki az IVS, ahol az elkövetkezendő években jelentős fejlesztést tervez az önkormányzat. A **Város Szíve** akcióterület esetében került sor akcióterületi terv részletes kidolgozására, és sikeres pályázatot követően megvalósításra. Ezen kívül kijelölésre került a **Szőlő utcai akcióterület** és a **Kastély akcióterület**.

Az IVS lényeges részét képezi a célok elérését szolgáló nem beruházási jellegű önkormányzati tevékenységek bemutatása, amelyeket négy csoport köré csoportosítottak: településrendezési eszközök, befektetést ösztönző intézkedések, társadalomépítés, partnerség, integráció és városmarketing.

1. táblázat – Az IVS-ben kitűzött célok megvalósulása (Forrás: saját szerkesztés)

IVS-ben kitűzött cél	Megvalósult-e tervezett fejlesztés	amennyiben igen, a projekt címe
Déli Városrész		
Városközpont zöldterületeinek rendezése, közösségi terek kialakítása	Részben	ÉMOP 3.1.1-12 Szociális célú városrehabilitáció - "ELSŐ LÉPÉS" - SZOCIÁLIS CÉLÚ VÁROSREHABILITÁCIÓ PÉTERVÁSÁRÁN
Játszótér felújítása, 6 év alattiaknak játszóelemek elhelyezése	Nem	
Fásítás, közterületeken növényzet megújítása	Részben	ÉMOP 3.1.1-12 Szociális célú városrehabilitáció - "ELSŐ LÉPÉS" - SZOCIÁLIS CÉLÚ VÁROSREHABILITÁCIÓ PÉTERVÁSÁRÁN
Parkolás rendezése a városközpontban	Nem	
Lakókörnyezetbe ágyazott gazdasági területek környezetének rendezése, fizikai állapot, funkcióváltás/hasznosítás támogatása	Nem	
Városközpontban csomópont körforgalommal alakítása	Nem	
Járdák folyamatos felújítása, hiányzók kiépítése	Részben	LEADER TK3 - Pétervására településképét javító térfejlesztés megvalósítása
Távolsági buszpályaudvar megfelelő kialakítása	Nem	
Piacter kialakítása	Nem	
Kiskereskedelmi, szolgáltató szektor fejlődésének támogatása	Részben	
Kulturális, közművelődési intézmények bővítése, felújítása, esetleges áthelyezése (Művelődés Háza, könyvtár)	Részben	ÉMOP 3.1.1-12 Szociális célú városrehabilitáció - "ELSŐ LÉPÉS" - SZOCIÁLIS CÉLÚ VÁROSREHABILITÁCIÓ PÉTERVÁSÁRÁN

IVS-ben kitűzött cél	Megvalósult-e tervezett fejlesztés	amennyiben igen, a projekt címe
		VÁSÁRÁN
Kastély épületének funkciókkal való megtöltése	Nem	
Sportinfrastruktúra fejlesztése (sportcsarnok és kapcsolódó létesítmények, Bocsi Sporttelep további fejlesztése)	Nem	
Egyéb, közfunkciókat betöltő épületek folyamatos karbantartása, megújítása, nem önkormányzati fenntartású épületek esetén partnerség	Részben	ÉMOP 4.1.1/A-12 Egészségügyi alapellátás, egészségházak és járóbeteg szakellátás fejlesztése - Egészségügyi Központ korszerűsítése és akadálymentesítése Napelemes rendszerek kiépítése Pétervárára város önkormányzati épületein
Turisztikai szempontú fejlesztések - adottságok kihasználása a hozzáférés és a felújítások révén (kastély, római katolikus templom: „Palóc Katedrális”; körkáporna.)	Nem	
Északi Városrész		
Járdák folyamatos felújítása, hiányzók kiépítése	Nem	
Fásítás, közterületeken növényzet megújítása	Nem	
Üresen álló, elhanyagolt családi házak felújítása elbontása és a terület hasznosítása	Nem	
Belső kertek rendbehozatalának ösztönzése	Nem	
Északi szegregátum területének komplex telepprogram útján történő megújítása	Nem	
Marketing – befektetés-ösztönzés, kiajánlás, együttműködés a gazdasági területek tulajdonosaival – a lakókörnyezetet nem zavaró és a lakosságra nem veszélyes ágazatok megtelepedésének menedzselése	Igen	HUSK/0801 - MARKETINFOCHANNEL
Külterület		
Magánszektor turisztikai hasznosítási fejlesztéseinek támogatása (tó hasznosítása, lovas tanya)	Nem	
Jobb talajadottságokkal rendelkező területek bevonása a mezőgazdasági művelésbe	Nem	
Erdőgazdálkodás	Nem	

A dokumentumban megfogalmazott célok egyelőre szűk körben valósultak meg, melynek oka, hogy az IVS 2013-ban került kidolgozásra, így viszonylag rövid idő állt rendelkezésre a megvalósításra, továbbá az eltelt időszakban a település számára nem állt rendelkezésre olyan mértékű és összetételű pályázati forrás, ami a megvalósítást elősegítette volna. Saját forrásból az Önkormányzat a tervezett fejlesztéseket nem képes megvalósítani.

Településfejlesztési és településrendezési szerződések jelenleg nincsenek érvényben.

1.6. A település településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata

1.6.1. A hatályban lévő településrendezési eszközök

Az Önkormányzat a 4/2003. (II.13.) számú határozatával fogadta el a rendezési tervét, amely a későbbiekben a 7/2008. (VIII.28.) és 8/2009. (XI.13.) számú határozatokkal módosításra került. A rendezési terv módosítása jelenleg is folyamatban van, a módosítást követően a tervben rögzített lehetőségek várhatóan nem akadályozzák a stratégia fejlesztéspolitikai céljainak megvalósítását.

Pétermására Önkormányzata az 1/2003. (II.13.) számú határozatával fogadta el a Településszerkezeti Tervet (továbbiakban: TSZT), amelyet a 44/2008. (VIII.27.) számú és a 70/2009. (XI.12.) számú határozataival módosított.

A TSZT-nek megfelelően fogadták el a Helyi Építési Szabályzatról szóló 4/2003. (II.14.) számú Önk. rendeletet, amelyet a 7/2008. (VIII.28.) számú és a 8/2009. (XII.13.) számú Önk. rendeletek módosítottak.

1.6.2. A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek

A TSZT külterületet érintő elhatározásai közül a legjelentősebb elem a tervezett **elkerülő út**, amely máig nem valósult meg. A TSZT kerékpárutat jelöl a 23. sz. főút mentén Bátonyterenye felé, a 2412. sz. mellékúton Sirok felé, valamint Váraszó, Erdőkövesd, Pétermására és Ivád között. A TSZT erdőtelepítést is előírányzott Ivád határában és nagyobb területen a belterülettől délre. A Péterkei-tó mellett üdülő- pihenő-horgász paradicsom kialakítása szerepel a tervekben.

Megvalósult a TSZT elhatározásai közül az új szennyvíztisztító telep, és bezárásra került a szilárd kommunális hulladék lerakóhely.

Ami a belterületet illeti, a TSZT előírányozta a településen áthaladó országos utak környezetének rendezését, a központban körforgalom kiépítését. A terv célul tűzte ki a régi temető és az izraelita temető kegyeleti parkként való fenntartását is.

A belterületen több helyen, lakóterületi fejlesztéseket terveztek: a Petőfi Sándor út, az Ivádi út és az Akácfa utca mentén. A tervezett tömbök, tömbfeltárások nem valósultak meg.

A Petőfi Sándor út és az Ivádi patak között, a malom mellett új feltáró utat jelölt ki a TSZT, és mellette parkoló létesítést, gazdasági területbővítést, lakóterület és sportterület fejlesztést irányzott elő.

Szerepel a tervben a piac fejlesztése és az Ivádi-patak két oldalán gazdasági területek kijelölése. A TSZT ábrázolja a laktanya területének feltárását és gazdasági célú hasznosítását. A Budai Nagy Antal úti házsor mögött új sportterülettel és oktatási intézményterülettel kiegészített lakóterületet jelöl a terv. A 23. sz. főúttól délre, a Tarna jobb partján autóbusz pályaudvar és gazdasági terület kijelölése szerepel. Ezek az elképzelések sem váltak valóra máig.

Fentiekkel szemben a 23. sz. főúttól északra, a Szabadság térnél megvalósult az egészségügyi központ fejlesztése. Sor került a TSZT-ben elhatározásként rögzített csapadékvíz elvezetés fejlesztésére.

Összességében megállapítható, hogy a TSZT-ben rögzített területi, mennyiségi fejlesztések nem, míg a minőségi (pl. zöldfelületi, intézményi) fejlesztések egyike-másika megvalósult.

1.7. A település társadalma

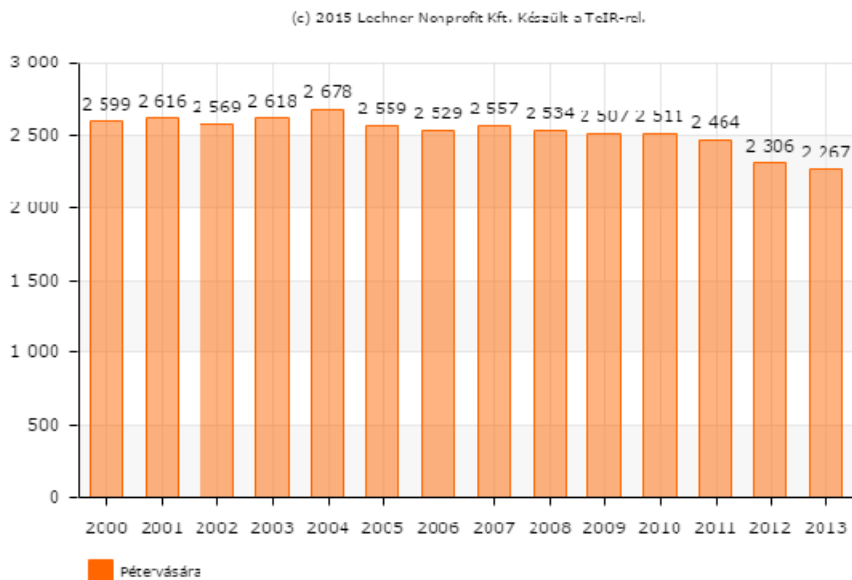
1.7.1. Demográfia, népesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség

Demográfia, népesség

Pétervására 1989 óta viseli a városi rangot, a nevét viselő járás székhelye. Jelenleg is Heves megye legkisebb lélekszámú városa 2 267 lakossal, a megye erősen városhiányos északnyugati részén. Érdeklenség, hogy a járásban nem Pétervására, a névadó székhely, hanem Recsk a legnagyobb lélekszámú település.

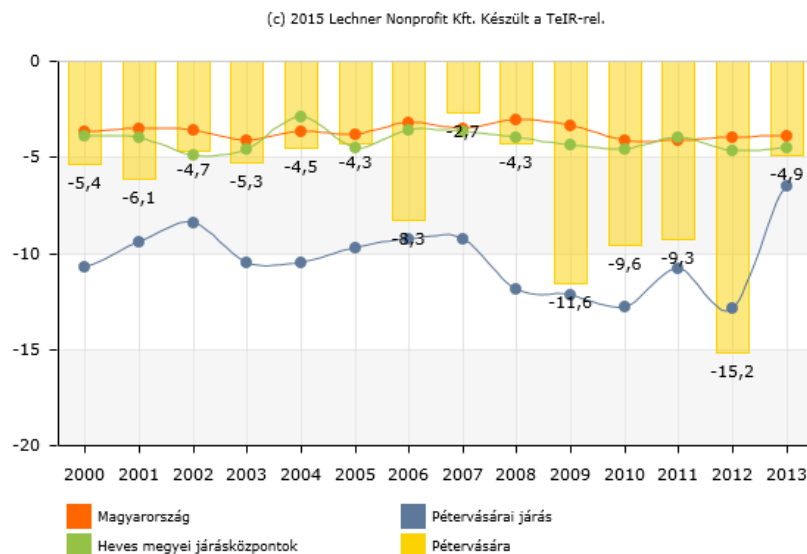
A város népességi csúcsát 3 258 lakossal érte el 1974-ben, azóta lakónépessége folyamatosan csökken. A csökkenő tendencia kisebb ingadozásokkal, de folytatódott az elmúlt 15 évben is. (8. ábra) A 2011-es népszámláláskor a lakónépesség 2 464 fő volt, míg állandó népessége ugyan ezen év végén 2304 fő volt.

8. ábra – A lakónépesség alakulása Pétervásáran
(Forrás: www.teir.hu/its, 2015)

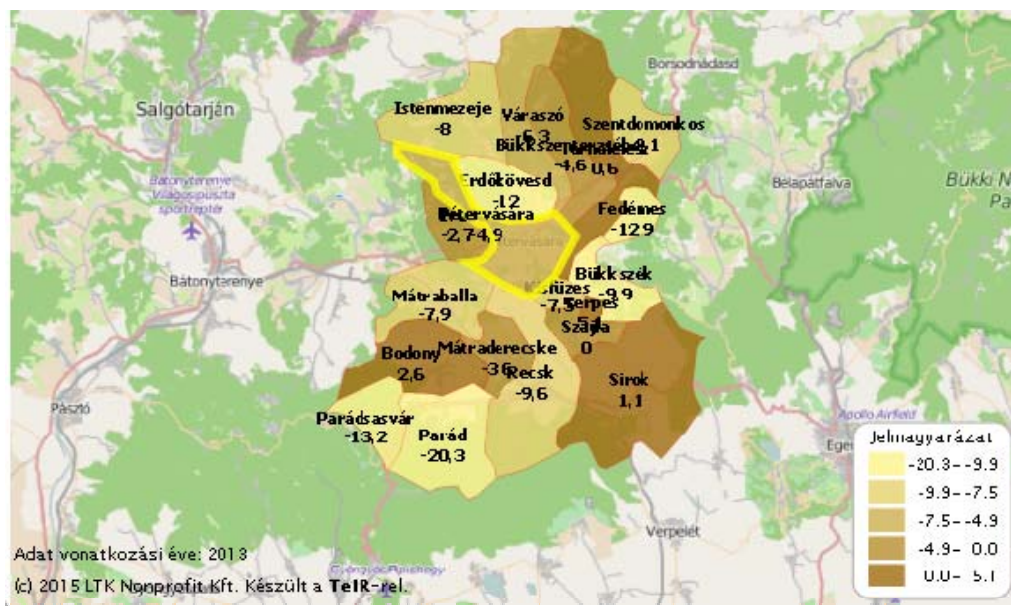
A tényleges szaporodást befolyásoló két tényező közül a természetes népesedési folyamatokat tekintve természetes fogyás, míg a vándorlási különbözetet tekintve vándorlási egyenleg tapasztalható. A megyei jogú városok nagy százalékának esetében egyébként szintén a népesség számának csökkenése figyelhető meg. A két népszámlálás között országos szinten 2,56%-kal csökkent a népesség száma. Tehát az, hogy Pétervására lakónépességét tekintve csökkenést látunk, a jelenlegi népesedési tendenciák figyelembe nem tekintető meglepetésnek, de a csökkenés 5,19 %-os aránya (a két népszámlálás között), az országos átlagot kétszeresen meghaladja.

9. ábra- Természetes szaporodás bemutatása (ezrelék) (Forrás: www.teir.hu/its, 2015)

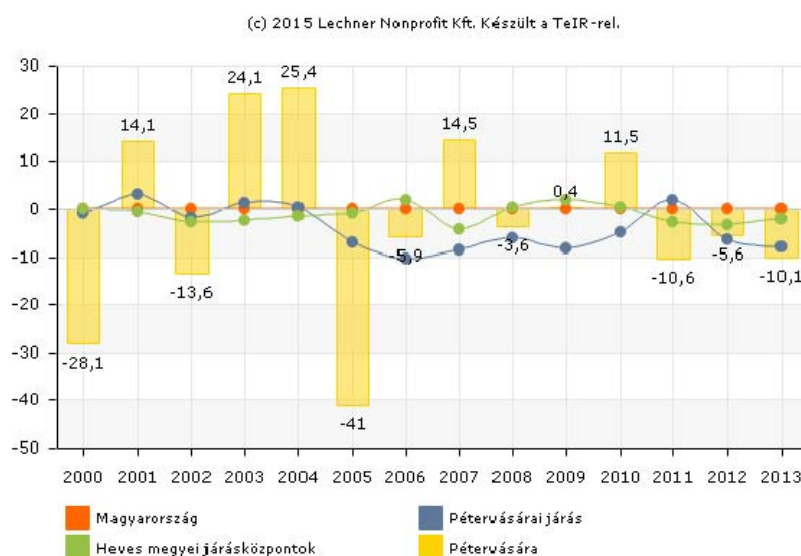
Az alábbi térkép (10. ábra) mutatja a természetes szaporodás különbségeit a Pétervásárai Járás települései között. A térképen jól látszik, hogy az egyes települések adatai között igen nagy különbségek mutatkoznak, hiszen van ahol természetes szaporodás is mutatkozik (Pl.: Sirok, Bodony), míg egyes helyeken egészen nagymértékű fogyás tapasztalható (pl. Parád, Parásdsasvár, Erdőkövesd). Pétervására a maga 4,9 ezreléke mértékű természetes fogyásával átlagosnak számít a járásban.

10. ábra– Természetes szaporodás a Pétervásárai Járásban (Forrás: www.teir.hu/its, 2015)

A vándorlási egyenleget tekintve az elmúlt 15 évben igen vegyes kép mutatkozik (11. ábra). Felváltva tapasztalhatunk pozitív és negatív vándorlási egyenlegű éveket, az utolsó években az elvándorlások kisebb túlsúlyával.

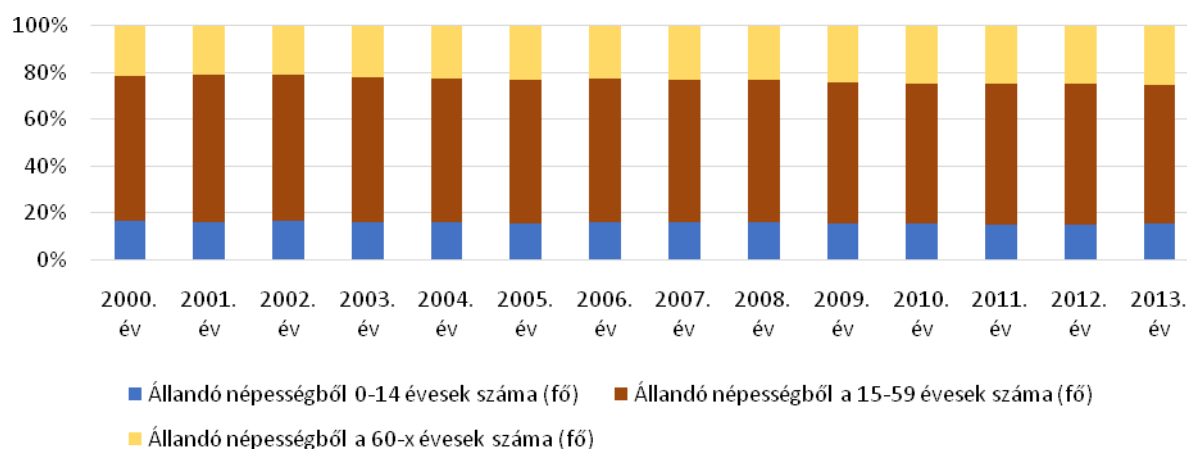
11. ábra– Vándorlási egyenleg (állandó és ideiglenes együtt) (Forrás: www.teir.hu/its, 2015)

A vándorlási egyenleg és a természetes szaporodás viszonya szerint Pétervására település és Pétervására járás erodáló térségnek minősülnek demográfiai szempontból.

Az állandó népesség korcsoportok szerinti megoszlását vizsgálva (12. ábra) nagyon jelentős változások nem figyelhetők meg, egyedül a 60 év feletti korcsoport növekedése feltűnő. A legfiatalabb (0-14 éves) korosztály aránya kismértékben csökkent, a középkorúak száma szintén visszaesett némiképp. A legidősebb korcsoport növekedése szembetűnő a fiatalabb korosztályokhoz képest.

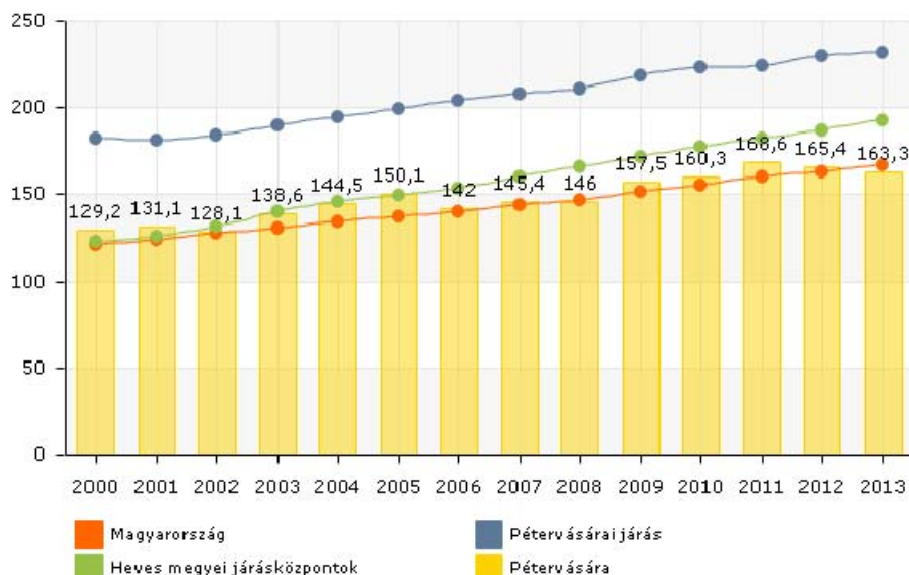
12. ábra - Az állandó népesség korcsoportok szerinti megoszlása (%)
(Forrás: KSH T-Star adatbázis)

A fenti folyamatok eredményeként a népesség kor megoszlását legszemléletesebben ábrázoló ún. öregedési index (65 éven felüliek száma/0-14 éves korosztály száma, %-ban kifejezve) Pétervásárán a 2001-es 131,1%-os értékről 2011-re 168,6%-ra emelkedett, azaz az időskorúak száma egyre jobban meghaladja a 0-14 éves korosztály nagyságát. A Pétervásárai járás százaléakai között hasonlóan nagy különbségek tapasztalhatóak (10 év alatt 181,3%-ról 224,1%-ra emelkedett). Ezek a számok országos viszonylatban is minden esetben nagyon magasnak minősülnek.

13. ábra - Öregedési index
(Forrás: www.teir.hu/its, 2015)

(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

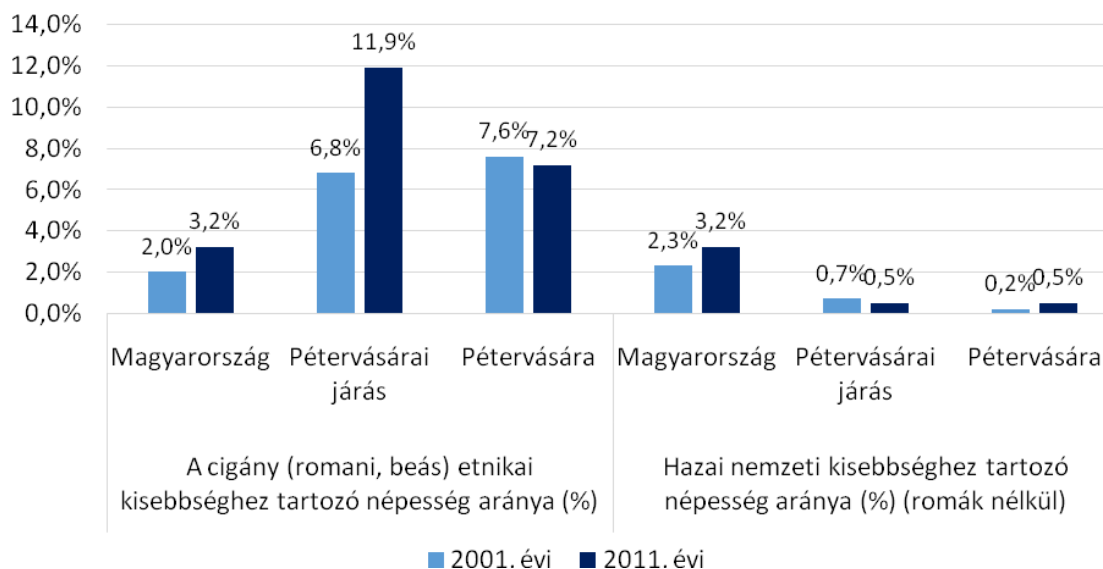

Összességében az elvándorlás, fogyás és előregedés jellemzi a demográfiai folyamatokat, és a jelenlegi korösszetétel és az átlagos gyerekszám alapján a tendenciák megfordulása nem várható.

Nemzetiségi összetétel

A népesség nemzetiség szerinti összetételét vizsgálva a magyar nemzetiség dominanciája figyelhető meg. A második helyet mind a két időpontban a cigány nemzetiség foglalja el. Pétervására járáson belül a számuk közel megduplázódott 10 év alatt (14. ábra), a nem roma nemzeti kisebbséghez tartozó népesség aránya nem mérvadó a térségben. A 2001-es népszámlálás során a lakosságból 197-en nyilatkoztak úgy, hogy valamelyik hazai kisebbséghez tartoznak, ebből 193-an a cigány, román, beás csoporthoz tartozónak vallották magukat. Ez az össznépességen belül 7,4%-ot tett ki, amely közel megegyezik a pétervárái kistérség hasonló mutatószámával (7,9%), de jelentősen meghaladja a megyei átlagot (3,9%).

14. ábra - Népeség nemzetiség szerinti összetétele
(Forrás: www.teir.hu/its, 2015)

A településen az egyik legsúlyosabb gond a szegénységben élők, közöttük is a roma népesség helyzetének fokozatos romlása. Ennek következménye a leszakadás, kiszorulás az életlehetőségekből mind a tanulás, a foglalkoztatás és az egészségügyi szolgáltatások területén. Ennek orvoslására a 2013-as Helyi Esélyegyenlőségi Programban sok lehetséges megoldási formát kidolgozott a település vezetősége.

Képzettség

A népesség képzettség szerinti megoszlását vizsgálva (1. táblázat) megállapítható, hogy a felmért évtizedben az előrelépés minimális volt ezen a területen, és Pétervására az átlagosnál lényegesen rosszabb mutatókkal rendelkezik. A legnagyobb negatív különbség az országos átlaghoz képest a felsőfokú végzettséggel rendelkezők számában volt megfigyelhető (Magyarországon ez 2001-ben 9,8%, 2011-ben 15,% volt).

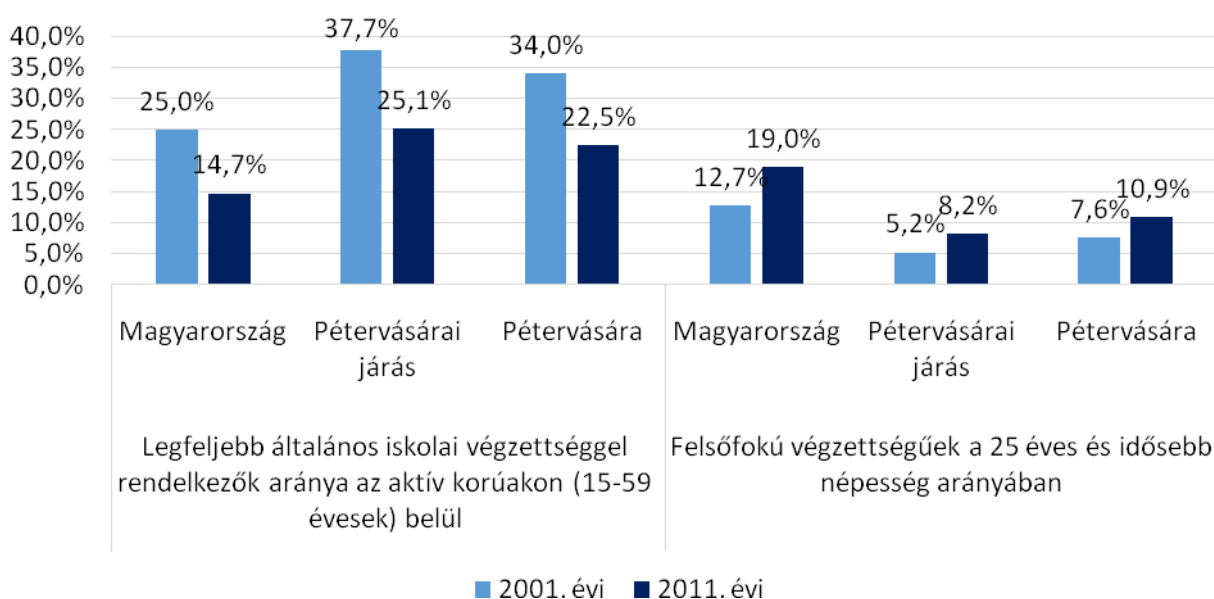
2. táblázat - Pétervására lakosainak megoszlása képzettség szerint
(Forrás: TeIR)

Mutató	2001	2011
Legfeljebb általános iskola 8. osztályát végzetek a 7 éves és idősebbek arányában (%)	28,8 %	29,3 %
Érettségivel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők a 7 éves és idősebbek	17,4 %	23 %

Mutató	2001	2011
arányában (%)		
Érettségi nélküli középfokú végzettséggel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők a 7 éves és idősebbek arányában (%)	23,1 %	21,9 %
Egyetemi, főiskolai, egyéb oklevéllel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők a 7 éves és idősebbek arányában (%)	5,8 %	8,7 %

Ha a fenti adatokat országos viszonylatban vizsgáljuk a 2001-es és 2011-es népszámlálás adatai alapján, akkor a következő megállapításokra juthatunk: a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők száma csökkent ugyan, de arányuk az országos átlaghoz képest még mindig magasnak minősül. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők száma országosan is jelentősen emelkedett 10 év alatt, a járason és a településen belül viszont a fejlődés nem ekkora mértékű, sőt, mind a járás, mind a település lemaradása nőtt az országos átlaghoz képest. (15. ábra)

15. ábra– A legfeljebb általános iskolai végzettséggel és a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya (Forrás: www.teir.hu/its, 2015)

Foglalkoztatottság

A 2008-as gazdasági válság óta különös figyelmet kapott a társadalom gazdasági aktivitásának kérdése. A válság következtében megnövekedett munkanélküliség a foglalkoztatottak számának csökkenését és az inaktivitás növekedését eredményezte.

A Pétervásárai Járásban a KSH adatai szerint 2011-ben 8 000 fő volt foglalkoztatottsági státuszban vagy volt regisztrálva álláskeresőként. Ha ezt a járás teljes népességéhez (21 433 fő) viszonyítjuk, akkor megállapítható, hogy a gazdaságilag aktív népesség aránya 37,3 %, ami mind Heves megye (43,1 %), mind az ország egészének (45,7 %) arányától jelentősen elmarad. (Forrás: Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat) (2. táblázat)

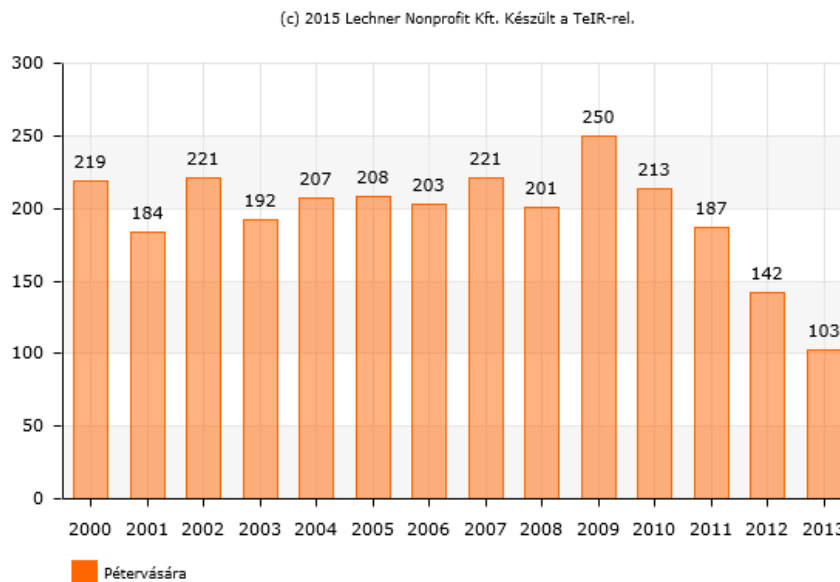
A foglalkoztatottak számának alacsony arányát támasztják alá a KSH statisztikái is. Bár a 2011-es évet vizsgálva tapasztalható pozitív elmozdulás mind a foglalkoztatottak, mind a foglalkoztatott nélküli háztartások arányát tekintve, de az országos átlaghoz, és a többi Heves megyei járásközpontokhoz viszonyított lemaradás így is igen jelentős. A vizsgált két mutató tekintetében Pétervására és járása meglehetősen hasonlómutatókkal rendelkezik.

3. táblázat – Foglalkoztatottak aránya és foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)
(Forrás: Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat)

	Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességén belül (%)		Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	
	2001	2011	2001	2011
Pétervására	41,9	47,9	49,2	48,3
Pétervásárai járás	43,6	48,1	54,2	53,2
Heves megyei járásközpontok	52,8	58	40	38,4
Magyarország	53	57,9	40,9	38,3

A regisztrált munkanélküliek számát (16. ábra) az elmúlt 15 év távlatában vizsgálva a következőket állapíthatjuk meg: a 2000-es években a munkanélküliek száma folyamatosan 200 fő körül ingadozott – ami meglehetősen magas számot jelent – majd 2009-ben érte el a csúcspontját 250 regisztrált munkanélkülivel. Azt követően dinamikus csökkenésnek lehetünk tanúi, 2013-ban a munkanélküliek száma 103 főre mérséklődött. Ennek ellenére Pétervására az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott településnek minősül a 240/2006. (XI. 30.) Korm. rendelet alapján.

16. ábra – Regisztrált munkanélküliek száma (fő) Pétervásárán
(Forrás: www.teir.hu/its, 2015)

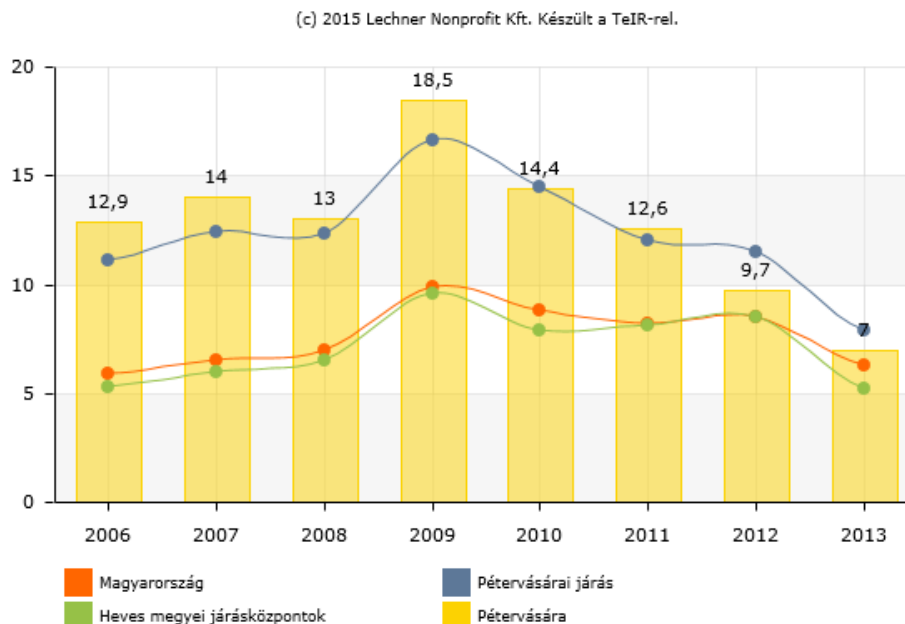

A fenti adatok elmúlt évekbeli kedvező tendenciája sajnos nem csak és nem elsősorban a vállalkozások nagyobb munkaerőigények köszönhető, hanem jórészt a közmunkaprogramnak. A Belügyminisztérium kimutatása alapján 2013-ban 114 fő, 2014-ben pedig 118 fő dolgozott Pétervásárán a következő közmunkaprogramokban:

- Hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás támogatása
- Országos közfoglalkoztatási program támogatása
- Mezőgazdaság
- Belvízelvezetés
- Mezőgazdasági földutak karbantartása
- Belterületi közutak karbantartása
- Téli és egyéb értékteremtő közfoglalkoztatás.

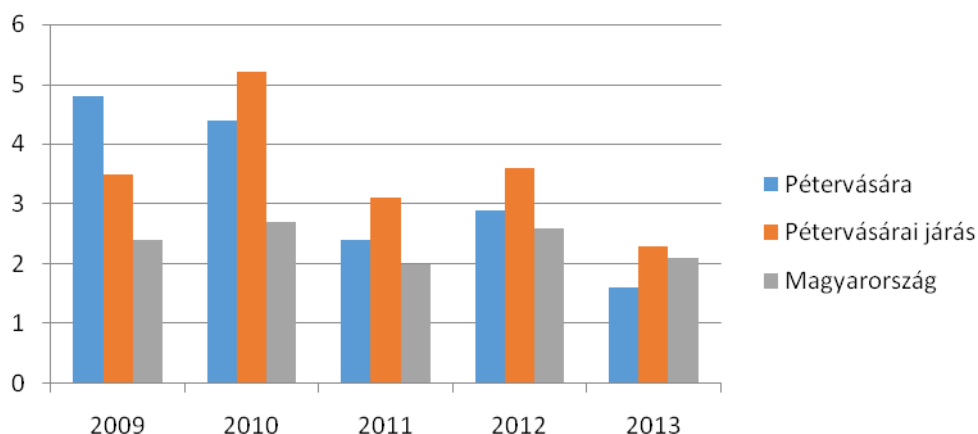
Ha nem a munkanélküliek számát, hanem a munkanélküliek arányát vizsgáljuk, a számok akkor is tükrözik az elmúlt évek kedvező fordulatát. A folyamatosan 10 % feletti, majd 18,5 %-on tetőző munkanélküliségi ráta – ami állandóan és nagymértékben meghaladta az országos és a Heves megyei járásközpontokban tapasztalható arányt – 2013-ra 7 % alá csökkent, megközelítve ezzel az országos szintet. (17. ábra)

17. ábra - Munkanélküliek aránya (%)
(Forrás: www.teir.hu/its, 2015)

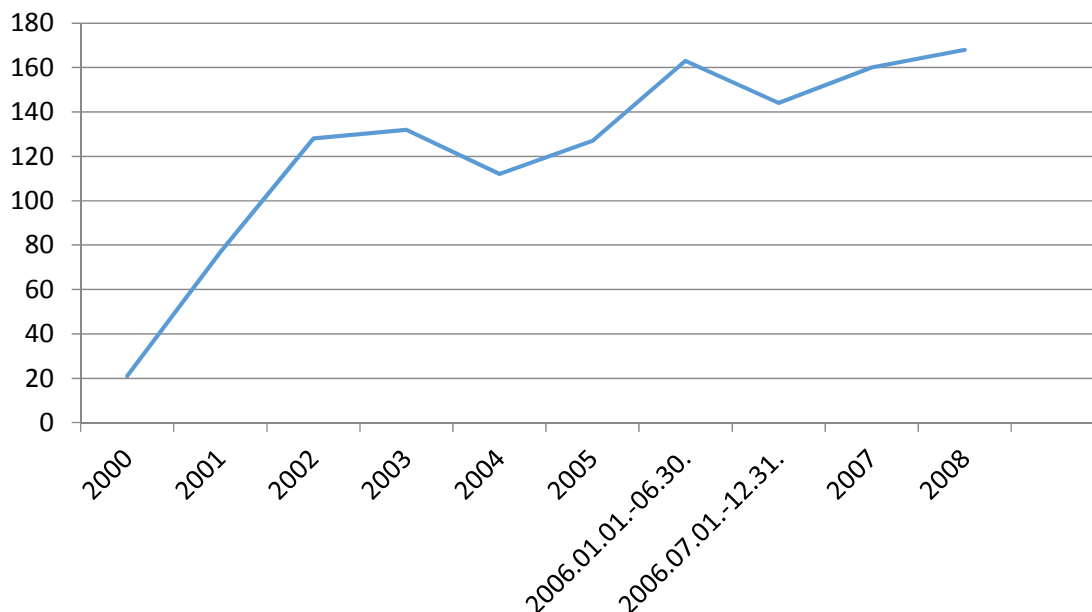
A regisztrált munkanélküli személyek száma 187 fő, a 180 napnál hosszabb ideje regisztráltak az összes munkanélküli százalékában 47,1%. A tartós munkanélküliek (legalább 360 napig) arányát vizsgálva a pétervárái járás számai a legmagasabbak, Pétervására a 2013-as éven kívül mindig nagyobb arányt produkált, mint az országos, de mindhárom vizsgált terület eredményei hullámzóak. (18. ábra)

18. ábra - Tartósan munkanélküliek aránya (%)
(Forrás:TeIR)

A rendszeres szociális segélyben részesítettek számáról 2000 és 2008 közötti adataink vannak a településről, de nagyon szemléletes az eleinte drasztikus, majd a +/- 10 fős változást mutató ábra. (19. ábra)

19. ábra - A rendszeres szociális segélyben részesítettek száma (fő)
(Forrás: TeIR)

Természetesen felmerül a munkanélküliség és a végzettségek hiánya közötti összefüggés kérdése. A legfeljebb 8 általános iskolai végzettséggel rendelkező regisztrált munkanélküliek arányának a száma az összes munkanélküli százalékában Pétervásárára 2001-ben 55,6%, 2011-ben már 39,2% volt.

Az egész országhoz hasonlóan igen jelentős azok aránya, akik nem az állandó lakóhelyül szolgáló településükön vállalnak munkát. A pétervásárai és a pétervásárai járás arányai meghaladják az országos szintet. A naponta ingázó foglalkoztatottak aránya folyamatos növekedést mutat (3. táblázat). Az emelkedés 6,4% volt 10 év alatt.

4. táblázat – Naponta ingázó foglalkoztatottak aránya
(Forrás: www.teir.hu/its, 2015)

	2001	2011
Magyarország	29,9	34,5
Pétervásárai járás	48,1	54,4
Pétervására	35,5	41,9

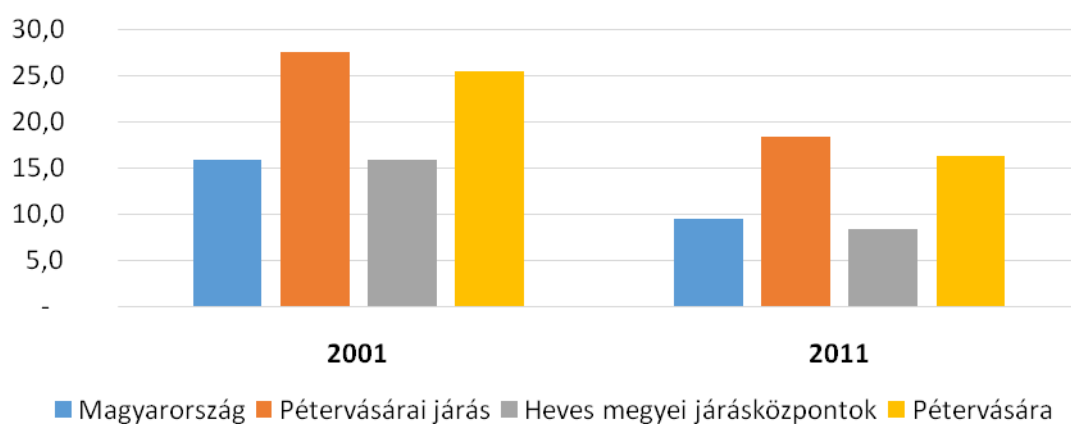
Jövedelmi viszonyok

Ami a jövedelmi viszonyokat illeti, a 100 lakosra jutó adófizetők száma 10 év alatt minimális mértékben növekedett (2001-37,5/2011-38,7), ami az országos adatokhoz hasonló arányú változásnak minősül, a Heves megyei járásközpontok értékéhez képest egyébként viszonylag alacsony érték. A nép-

számlálás adatait vizsgálva megállapítható, hogy a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkező aktív korúak (15-59 éves) aránya viszont közel dupla olyan mértékben csökkent a településen és Pétervására járási területen, mint az országban.

Ezen a területen tovább vizsgálódva jelentős csökkenést tapasztalhatunk (20. ábra) a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők arányában az aktív korúakon (15-59 évesek) belül.

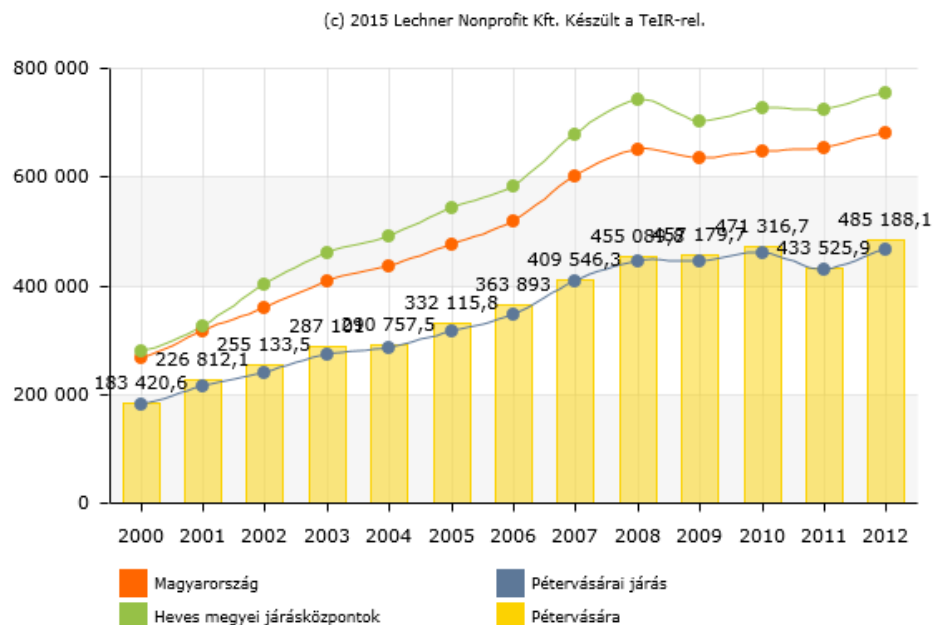
20. ábra - Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül
(Forrás: TeIR)

A gazdaságilag nem aktív népesség lakónépességhez viszonyított aránya magasabb, mint a Heves megyei járásközpontok, illetve az országos adat esetében, de alacsonyabb a pétervásárai járásra vonatkozó értékeknél.

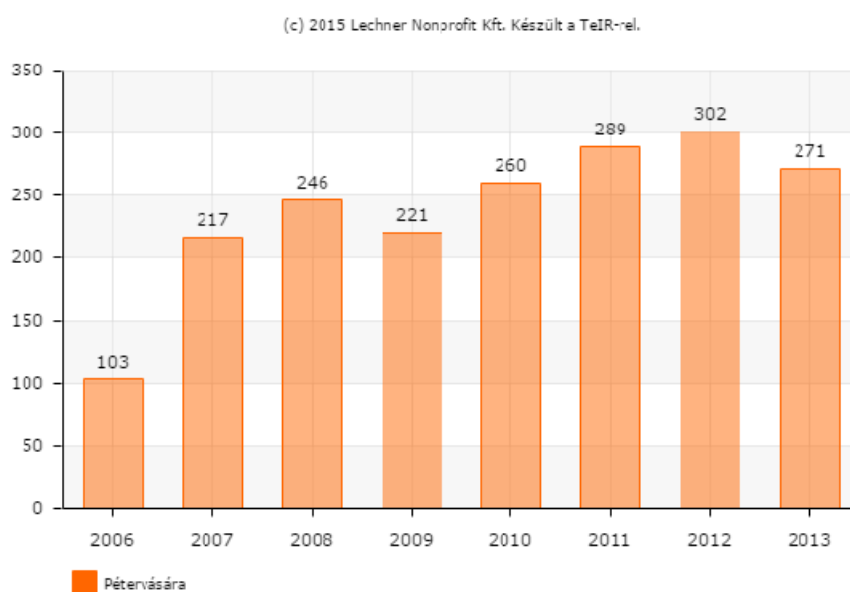
Az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem (21. ábra) Pétervásárán (485 eFt) az országos átlagtól abszolút lemaradónak minősül (680 eFt), kis mértékben meghaladja a pétervásárai járást jellemző összeget (466 eFt), de nagyon elmarad a Heves megyei járásközpontok vonatkozó értékétől is (753 eFt). Ha 2012-ben és 2001-ben mért adatok arányát vizsgáljuk, akkor megállapítható, hogy Pétervásárán 2012-ben az 1 lakosra jutó nettó belföldi jövedelem a 2001. évinek a 264 %-a, míg a ugyanez a mutató országos viszonylatban 256 %, a Heves megyei járásközpontok átlagában pedig 270 %, azaz a városnak az országos átlaghoz képest némileg csökkent, a megye más járásközpontjaihoz képest pedig némileg nőtt a lemaradása.

21. ábra - Egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem Ft-ban
(Forrás: www.teir.hu/its, 2015)

Aggasztó jelenség, hogy a gyermekkorúak között növekszik a szegénységben élők aránya. Ezt jól mutatja, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek átlagos száma fokozatosan növekedett, a 2006-os 103 fő hét év alatt közel megtriplázódott. (22. ábra)

22. ábra - Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek száma (fő)
(Forrás: www.teir.hu/its, 2015)

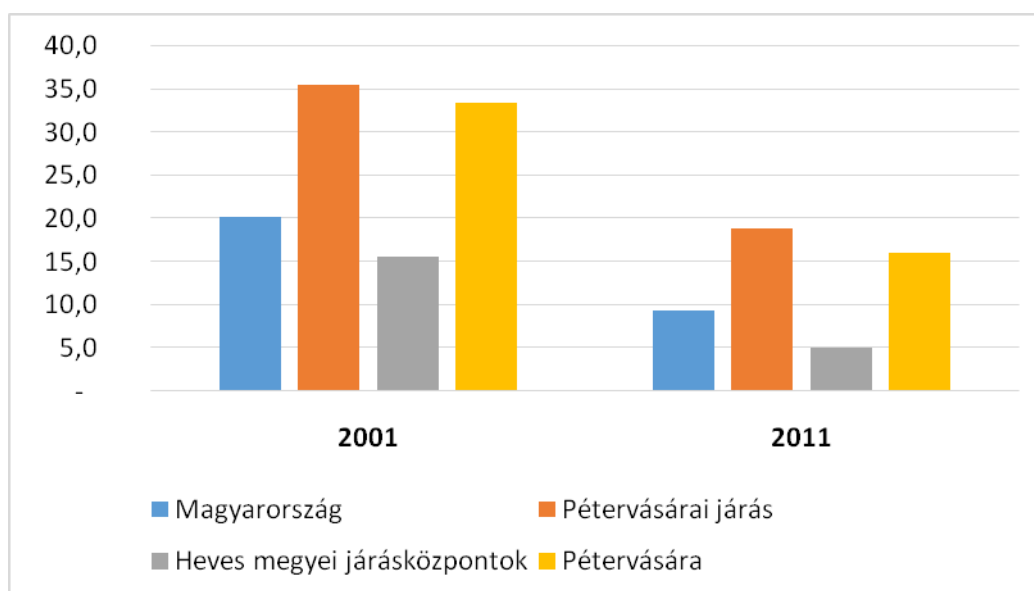

Életminőség

Az emberek életminőségét nagymértékben meghatározza a lakóingatlanok állapota, azok minősége, a lakhatási körülmények. A lakásállományt tekintve Pétervásárán stagnálóak az adatok, 2001 és 2011 között 920 és 927 között mozognak a számok. Az 1000 lakosra jutó lakások száma fokozatosan, de számszakilag nem jelentősen növekszik az évek múlásával egyenes arányban.

Az alacsony komfort fokozatú lakások aránya viszont nagymértékű csökkenő tendenciát mutat, amiből mindenképpen pozitív változásokra lehet következtetni. Megfigyelhető (23. ábra), hogy nemcsak Pétervásárán, hanem a Heves megyei járásközpontokon, a Pétervásárai járásban és Magyarországon is nagyságrendileg a felére csökkent az ilyen lakások százalékos aránya.

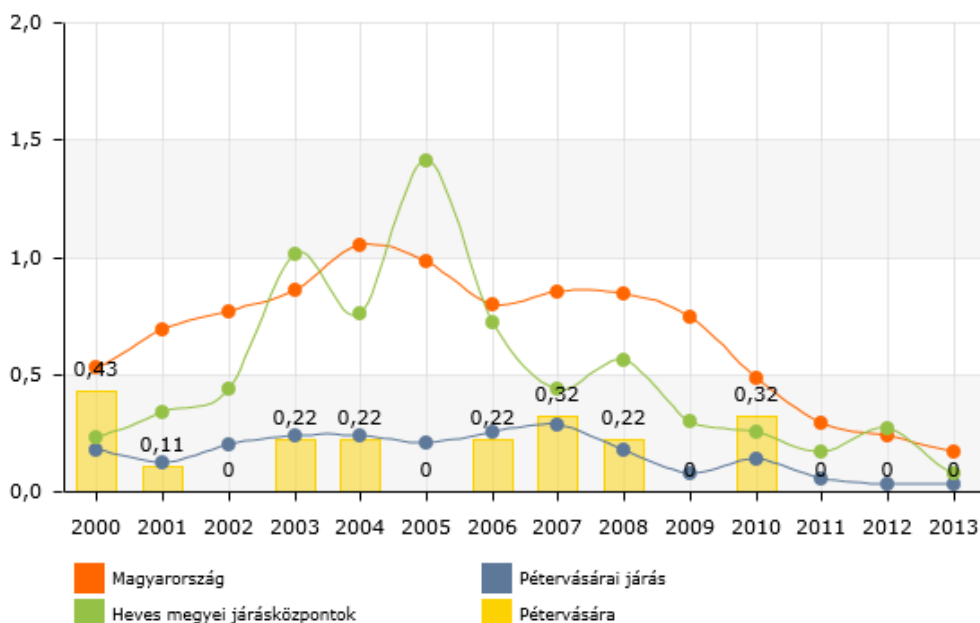
23. ábra - Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (félkomfortos, komfort nélküli, szükséglakás) (%) (Forrás: TeIR)

A lakások egy részének emelkedő komfortfokozata sajnos nem ellensúlyozza azt a tényt, hogy Pétervásárán elenyésző számba épültek új lakások az elmúlt évtizedben, a 2011-2013-as években pedig egyetlen új lakás sem épült. Ezek az adatok (24. ábra), még az egyébként szintén nem kielégítő Heves megyei városok átlagánál, vagy az országos átlagnál is jóval kedvezőtlenebbek, és jól mutatják a település demográfiai erodálódását.

24. ábra - Új épülő lakások (ezrelék)
(Forrás: www.teir.hu/its, 2015)

(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

A legalább 30 Mbps sávszélességre képes vezetékes internet-hozzáféréssel rendelkező lakosság száma 2011-ben még 0 fő, 2012-ben 10 fő, 2013-ra ez drasztikusan megemelkedett 252 főre, ami viszont a lakónépesség számát tekintve alacsonynak minősül.

Természetesen az életminőségről sok egyéb mérőszám is tanúskodik, mint például az egy lakosra jutó zöldterület nagysága, mely Pétervására esetében folyamatos növekedést mutat, de ilyen mérőszám lehet a szelektív hulladékgyűjtésbe bevont lakások aránya is, amiben viszont a település elmaradottnak minősül (17,3%), főként a Heves megyei járásközpontok százalékos arányához képest (68,3%).

1.7.2. Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

Településszerkezet

Pétervására Heves megye ÉNY-i határán, a Pétervásári-dombság területén fekszik, ezért domborzati-lag is meglehetősen tagolt. A belterület a Keglevich úttól É-ra eső része viszonylag sík, míg D-i irányban a felszín emelkedik, a templom küszöbe 195 m magasságban van a tengerszint felett. Ennek megfelelően ezen, a patakok szabályozása előtt is árvízmentes területen épült ki az ősi falu, majd húzó-dott É-ra, először a főtérig, majd a XVIII. sz. végi katonai térképek szerint egészen a mai Körkápólna vonaláig.

A település többi része fokozatosan népesedett be, legfiatalabbnak a Stugár nevű, II. világháború után kiépült telep tekinthető, mely a település NY-i szélén található. A Mátra É-i előterében fekvő város É-i irányból (Gömör), a Tarna-völgyön keresztül is jól megközelíthető volt, így ennek a kedvező földrajzi elhelyezkedésnek köszönhetően már az első fennmaradt írásos emlék is vásáros hely-ként említi Pétervásárát. A török időkben a lakosság megfogyatkozott, a XVI. sz.-tól több birtokosa volt a falunak, míg 1620 körül a Keglevich család lett a település földbirtokosa egészen 1945-ig (mint-egy 325évig). A város török utáni felvirágzását jól jelzi, hogy 1786-ban már 1097 lakosa volt, s ezzel az akkori mátrai járás legnépesebb településének számított. Szintén a XVIII. sz. közepére tehető a kastélyépítésének kezdete. A települést átszövő patakok, kisebb vízfolyások, és vizesebb területek a belterület beépítettségét, sűrűségét is meghatározták. Ezért alakulhattak ki a viszonylag hosszú telkek, és nagy tömbök. A templomtól ÉNy-i irányban lévő Várdombot leszámítva a szalagtelkes beépítés volt jellemző a falura. Ezek a telkek később elaprózódtak, és a családok nősülő férfitagjai az új házakat a portán belül építették fel, ennek eredménye, hogy a hosszú telkeken több lakóházat is találunk egymás mögött. Sajnos a régi jellegzetes házak (az úgynevezett háromsejtes palócházak) mára nem maradtak fenn eredeti szépségükben. Természetesen az épületállomány zömét a 1960-90-es évek között épült családi házak alkotják. Kisebb gazdasági telephelyek, szolgáltató helyiségek a lakóterületbe ágyazottan, elszórtan jellemzőek, nagyobb koncentráció csak a 23-as főútvonal Kossuth utcától K-re fekvő szakaszán jellemző, míg a nagyobb gazdasági telephelyek a 23-as út Ivád felőli bevezető szakaszán jellemzőek koncentráltan.

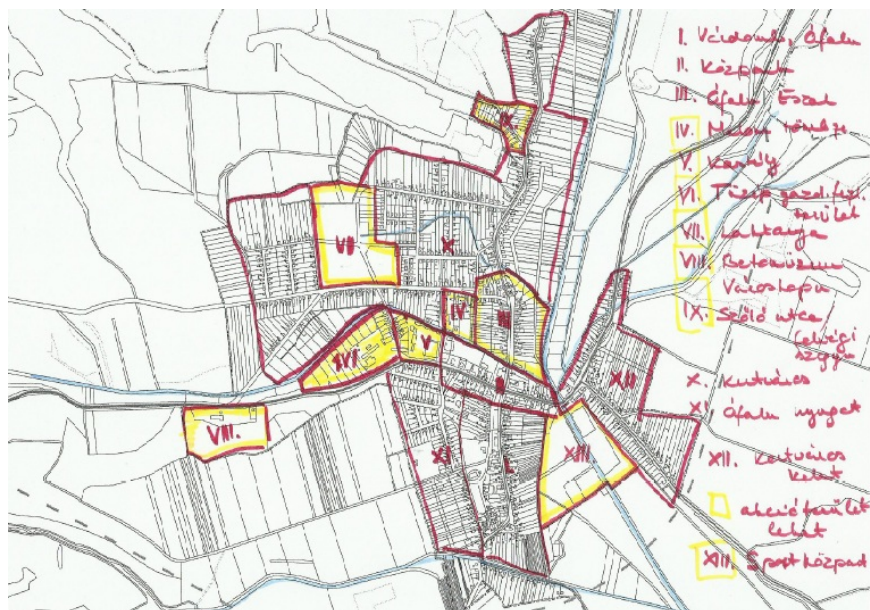
A település belterülete É-D, illetve K-NY-i irányban futó főútvonalak mentén kiterjedt, É-felé „egybenőtt” Erdőkövesd településsel. Pétervására központja határozott, történelmi – Keglevich-korszak-idején kialakult szerkezetet hordoz. Viszonylag jól elkülönülő, megkülönböztethető karakterrel bíró elemei a következők:

- Katolikus templom és környéke
- Történelmi településmag (Szala és Alvég, gyakorlatilag a katolikus templomtól É-ra az Ivád patakig)
- Keglevich-kastély és környezete (Alvégtől Ny-ra fekvő településrész, hagyományos elnevezése: Győr)
- Erdőkövesd felé vezető út mindkét oldala (Felvég)

Városrészek

A Pétervására településrészeinek lehatárolására készült 2015-ös javaslatát mutatja be a következő ábra (1.7.21. ábra. Szemmel látható, hogy a város – történelmét ismerve megállapítható, hogy – észak felé terjeszkedett az évtizedek alatt.

25. ábra - Pétervására településrészeinek lehatárolása
(Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás)

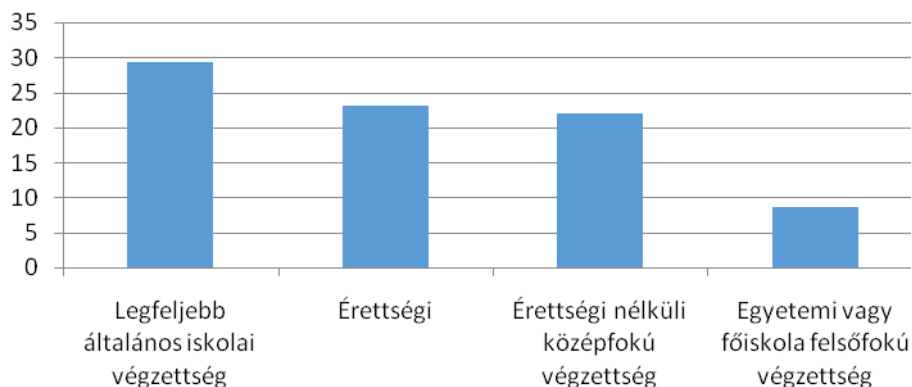

Társadalmi rétegződés

Társadalmi rétegződésen – a legáltalánosabban – a társadalomban élő egyének és csoportok hierarchikus elrendeződésének módját értjük. Az anyagi-egzisztenciális, valamint a hatalmi pozíció alapján ugyanis az egyének és a csoportok – egymáshoz viszonyítva – igen széles skálán helyezkedhetnek el.

A foglalkoztatási pozíció és a jövedelem alapos vizsgálata előtt 2011-es adatok szerint láthatjuk (26. ábra), hogy Pétervására 7 év fölötti lakosságának végzettségeit tekintve legnagyobb százalékban a lakosság legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezik. A leggyakoribb az érettségi, illetve az érettségi nélküli középfokú végzettség; a lakóknak megközelítőleg a fele ilyen végzettség birtokosa (44,9%). A felsőfokú végzettséggel rendelkezők száma országosan egyre növekszik, azonban Pétervásárán tíz év alatt sem volt mérvadó ezen csoportbővülése.

26. ábra – A 7 év fölötti lakosság végzettségük alapján Pétervására településen (%)
(Forrás: TEIR)

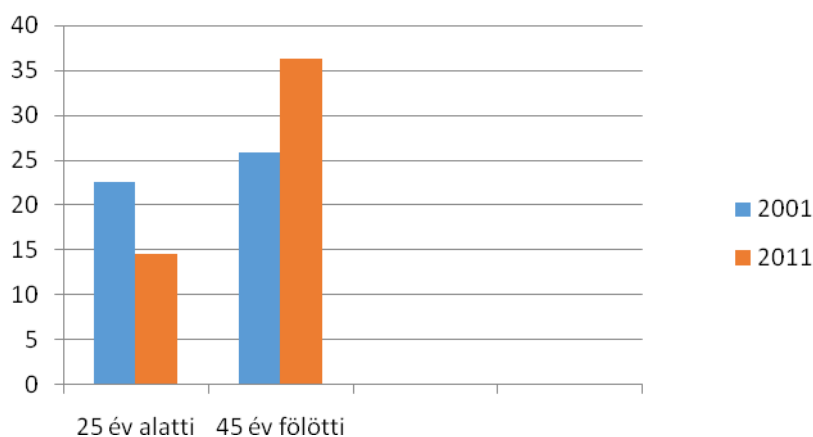
2011-ben a foglalkoztatottak aránya a településen a 15-64 éves népességen belül: 47,9%. Ennek az információnak a birtokában riasztó, hogy ugyanebben az évben a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 48,3%. (Ez a szám egyébként a Pétervásárai járás esetében még magasabb: 53,2%.)

A 2013-as adatokat vizsgálva megállapítható, hogy a regisztrált munkanélküliek 32,5%-a 45 év feletti, 21,4%-a pedig 25 év alatti.

Sokat elárul a település foglalkoztatási lehetőségeiről, hogy a foglalkoztatottak közel fele (41,9%) eljáró/ingázó, azaz nem Pétervásárán vállalt munkát.

A 187 regisztrált munkanélküli személy összetétele az alábbiak szerint alakult 2011-ben az összes munkanélküli százalékában: 14,6%-uk 25 év alatti, 36,3%-uk pedig 45 év feletti. Ezek az adatok a 2001-es adatokhoz képest 25 év alattiak között csökkentek, 45 év felettiak körében pedig jelentősen nőttek. (27. ábra)

27. ábra – Regisztrált munkanélküliek összetétele az összes munkanélküli százalékában
(Forrás TEIR)

1.7.3. Települési identitást erősítő tényezők (történeti és kulturális adottságok, társadalmi élet, szokások, hagyományok, nemzetiségi kötődés, civil szerveződések, vallási közösségek stb.)

A település története (Forrás: Hét Kútforrás Szociális Alapítvány honlapja)

Pétervására és környéke ősidőktől lakott hely. Régészeti leletek sokasága igazolja, hogy letelepedtek itt az újkőkör, a késő rézkör, a bronzkör, illetve a vaskör emberei. A honfoglalás után az Északi-középhegység többi részéhez hasonlóan a kabarok telepednek meg a területen, a történelemből is jó ismert Aba nemzetség. Legelső temploma már a XI. század elején állhatott, de a település első említése csak 1247-ből való, „Peturwasara” alakban. Az 15. század közepén már vásártartási joggal rendelkező mezőváros volt. Mintegy 100 évvel később a törökök felégették, de a város nem pusztult ki. Ma is élnek itt olyan családok, amelyeknek neve a török előtti jobbágylistákban is szerepeltek: Eged, Varga, Sály, Bátka, Szántó.

1699-ben került a város a Keglevich család birtokába. A horvát eredetű család 1945-ig volt a mezőváros birtokosa. Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc idején Máriássy János honvéd alezredes alakulatával rátört a város főterén táborozó császáriakra, és érzékeny veszteséget okozott nekik. Erre emlékeztet a Petőfi út egyik házának falába fúródott ágyúgolyó. A történelem később sem kímélte a kisvárost: 1944 decemberében hadszíntér volt.

Nevezetességei közé tartozik a **kéttornyú katolikus templom**, melyet Keglevich Károly építtetett az 1719-ben készült korábbi templom helyett 1812 és 1817 között. A Tours-i Szent Márton plébánia-templomot, amelyet a "palócok péterkei székesegyháza"-nak neveznek népiesen, Povolni Ferenc egri mester építtette fel. A templom az egyik első volt a magyarországi romantikus stílusú épületek között, bár gótikus jegyeket is visel. A templom alatt található a Keglevich család kriptája, melyet 1980-ban, az utolsó leszármazott halála után befalaztak.

A **körkápola (rotunda)** a Kossuth Lajos és Petőfi Sándor utak kereszteződésénél található, melyet 1722-ben építettek barokk stílusban.

A város büszkesége a **Keglevich-kastély** (28. ábra), ami 1760-ban készült el. A kétszintes barokk stílusú kastélyt Keglevich I. Gábor építtette Christoforo Quadri itáliai mesterrel. Az oldalszárnyakkal a XIX. század elején bővítették az épületet. A lépcsőház kapuja az Iparművészeti Múzeum gyűjteményében található. A pince ajtaja - ötnyelves zárral -, valamint a lépcsőkörlát Fazola Henrik lakatosmester munkája. Az emeleti díszterem freskóit Beller Jakab készítette 1762-ben.

28. ábra - Keglevich- kastély
(Forrás: Wikipedia)

A freskókon a kastély építésének jelenetei, a négy évszak és görög mitológiai alakok láthatóak. A falakon a gyanakvást, a kétségbeesést, a bujaságot és az előkelőséget jelenítette meg a művész. A kastélyt a második világháború után csak 1964-ben kezdték meg felújítani. Jelenleg a Mezőgazdasági Középfokú Szakoktatási, Továbbképző és Szaktanácsadó Intézet és annak kollégiuma működik az épület falain belül.

A fentebb említett **1849-es ágyúgolyó** a Petőfi út egyik házának falába fúródott, ami mellé a Városi Önkormányzat 1995-ben emléktáblát helyezett el a pétervásárai csata emlékére.

A településen található Szabadság téren **I. világháborús emlékmű**, **Szovjet emlékmű**, illetve **Szabadság-szobor** is díszelg.

Pétervására két testvértelepüléssel rendelkezik: a szlovákiai Feleddel, és a romániai Gyulakutával.

Társadalmi élet

A legfontosabb intézmények a településen:

- Tamási Áron Általános Iskola
- Pétervásárai Óvoda
- Szántó Vezekényi István Művelődés Háza és Könyvtár
- Családsegítő és Gyermeknevelési Tanácsadó
- Egészségügyi Központ
- Időskorúak otthona
- FM ASzK - Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium

A KSH adatai szerint 14 vendéglátói ipari egység is található a településen. Pétervásárára egyetlen szálláshely található, az Arany Kakas Fogadó, amely a település központjában, a 23-as főútvonal mellett fekszik. A KSH adatszolgáltatása alapján a panzió kategóriába sorolt szálláshely 30 férőhelyes, vendégforgalmi adatai hanyatlóak. Míg 2001-ben több mint ezer vendéget számlálhatott a Fogadó, a 2008-as évektől kezdve közel a felére csökkent a számuk.

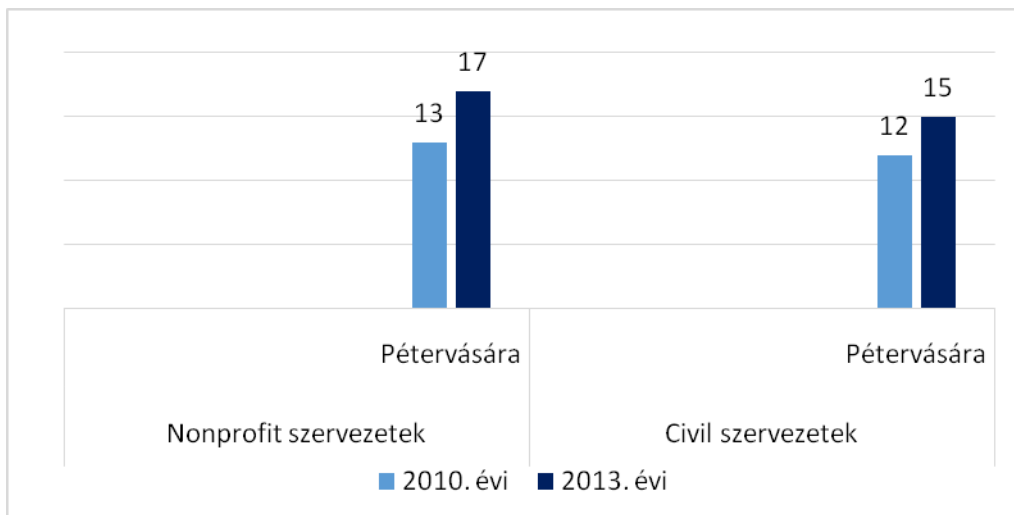
Pétervásárára – városi státuszának és történelmi hagyományainak megfelelően – gazdag civil élet zajlik. Az egyes szervezetek rendszeresen találkoznak, önkéntesként részt vesznek a város rendezvényeinek előkészítésében, lebonyolításában, melyek közül sok a karitatív célú rendezvény is valamely rászoruló társadalmi csoport megsegítésére.

A Pétervásárára 2013-ban működő társadalmi- és civil szervezetek, alapítványok a következők:

- Nyugdíjasok Pétervásárai Szövetsége
- Pétervására Sportegyesület
- Gyermekmosolyért Alapítvány
- Gyermekkert Alapítvány
- Felső-Tarnavölgyi Idegenforgalmi és Turisztikai Egyesület
- Méhész Egyesület
- Pétervásárai Postagalamb Sportegyesület
- Pétervására Város Fejlődéséért Közalapítvány
- Molnár Antal Alapítvány
- Pro Kultúra Pétervására Alapítvány
- Pétervásárai Önkéntes Tűzoltó Egyesület
- Pétervására Város Szociálpolitikai Kerekasztala
- Pétervásárai Fiatalok Egyesülete PETIFE

A fentiek közül kiemelendő a Pétervásárai Fiatalok Egyesülete, mely fontos szerepet játszik a város rendezvényeinek előkészítésében, lebonyolításában, illetve a „péterkei” fiatalok közösségi életének alakításában. A településen viszonylag magas az időskorúak száma, aránya. Az időskorúak társadalmi kapcsolatainak javítása céljából működik a Nyugdíjasok Pétervásárai Szövetsége, mely lehetőségei szerint igyekszik gondoskodni az idősek életkörülményeinek javításáról, főleg programok szervezésével. A nonprofit és civil szervezetek számát tekintve három év leforgása alatt nem mutatható ki drasztikus növekedés vagy csökkenés. (29. ábra)

29. ábra - Nonprofit és civil szervezetek alakulása
(Forrás: KSH)

Vallási közösség

Az egyes identitásképző tényezők közül jelentős lehet a valláshoz, felekezethez való kötődés szerepe is. Pétervására, Heves megye nagy részéhez hasonlóan hagyományosan katolikus vidék. A népesség vallás és felekezet szerinti adatai azonban azt mutatják a 2001-es és 2011-es népszámlálások alkalmával, hogy Pétervásárán is csökkent a vallási közösséghez, felekezethez tartozó népesség száma és népességen belüli aránya, az országos trendekhez hasonlóan.

A lakosság vallási, felekezeti megoszlását a Központi Statisztikai Hivatal kizárólag a népszámlálások alkalmával méri fel, vagyis a 2011-es népszámlálás tekinthető a legfrissebb adatnak (4. táblázat). Míg 2001-ben még a lakónépesség mintegy 75%-a, addig 2011-ben már csak 62 %-a volt a magukat vallási felekezethez tartozónak vallók száma. A lakosság vallási megoszlását tekintve elmondható, hogy a római katolikus vallás a legjelentősebb a településen, a más vallási felekezetekhez tartozók száma a római katolikusokéhoz viszonyítva lényegesen kevesebb. A római katolikus plébánia – az idősebb lakosság elmondása szerint – meghatározó jelentőségű volta város életében a történelem során. Ez a szerep mára csökkent, ugyanakkor a helyi karitász csoporttevékenysége és a gyermekekkel való foglalkozás ma is fontos a város szempontjából.

5. táblázat - A lakosság vallási megoszlása Pétervásárára a 2001. és 2011. évi országos népszámlálások adatai alapján (Forrás: TEIR)

Vallási felekezetek	2001 (lakónépesség 2539 fő)		2011 (lakónépesség 2326 fő)	
	abszolút számok (fő)	százalékos megoszlás a lakónépesség arányában (%)	abszolút számok (fő)	százalékos megoszlás a lakónépesség arányában (%)
Vallási felekezethez nem tartozik, ateista, nem válaszolt	477	10,49	867	37,37
Vallási közösség tagja	2062	75,75	1457	62,63
Ebből:	abszolút számok (fő)	százalékos megoszlás a vallási közösséghez tartozó lakónépesség arányában (%)	abszolút számok (fő)	százalékos megoszlás a vallási közösséghez tartozó lakónépesség arányában (%)
Római katolikus	1922	93,21	1313	90,11
Református	69	3,34	39	2,67
Görög katolikus	10	0,83	0	0
Evangélikus	8	0,48	3	0,2
Izraelita	0	0	0	0
Más vallási felekezethez tartozó	53	2,57	104	7,13

1.8. A település humán infrastruktúrája

1.8.1. Humán közszolgáltatások (oktatás, egészségügy stb.)

Oktatás

Pétervásárára, 3 szinten működnek közoktatási intézmények: a Pétervásárai Óvoda, a Tamási Áron Általános Iskola (e két intézmény az Önkormányzat fenntartásában) illetve a FM ASzK - Pétervásárai Mezőgazdasági Szakképző Iskolája és Kollégiuma, a Földművelésügyi Minisztérium fenntartásában.

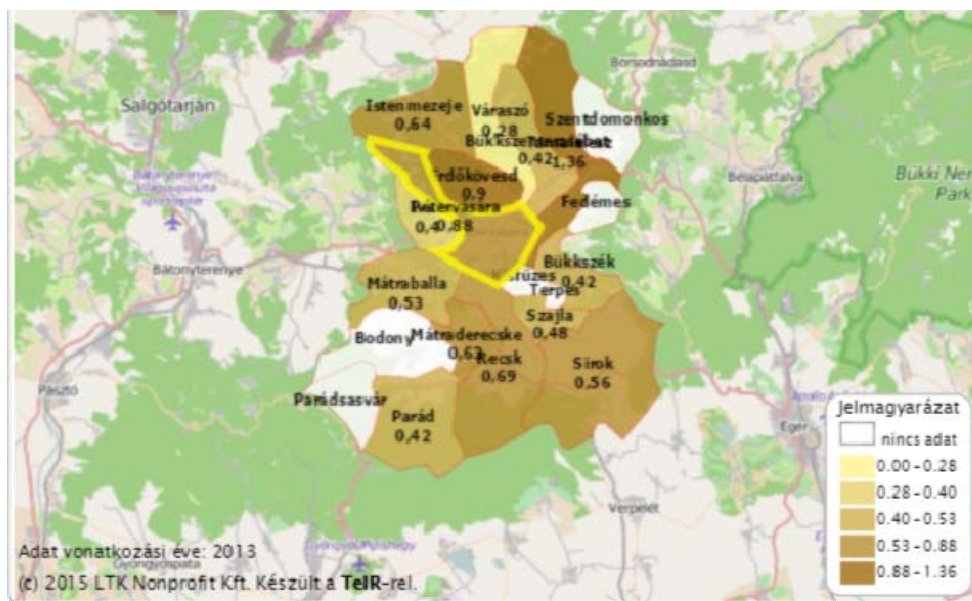
Pétervásárára bölcsőde nem üzemel, az óvodai férőhelyek száma 2001 óta folyamatosan 75 fő (2013-ig). Az óvodapedagógusok száma 5-7 fő között alakult. Az óvoda kihasználtsága megfelelő, sőt a 2000-es évek elején folyamatosan meghaladta a 100 %-ot, de az évtized végére az alá csökkent. Az elmúlt években az óvoda nagyjából kapacitásának megfelelő számú gyermeket fogadott. (5. táblázat)

**6. táblázat - Óvodai férőhelyek és beírt gyermekek száma Pétervásáran
(Forrás: KSH)**

Időszak	Óvodai férőhelyek száma (fő)	Óvodába beírt gyermekek száma (fő)	Arányszám
2001. év	75	87	116%
2002. év	75	93	124%
2003. év	75	94	125%
2004. év	75	77	103%
2005. év	75	75	100%
2006. év	75	76	101%
2007. év	75	76	101%
2008. év	75	64	85%
2009. év	75	62	83%
2010. év	75	74	99%
2011. év	75	79	105%
2012. év	75	76	101%
2013. év	75	78	104%

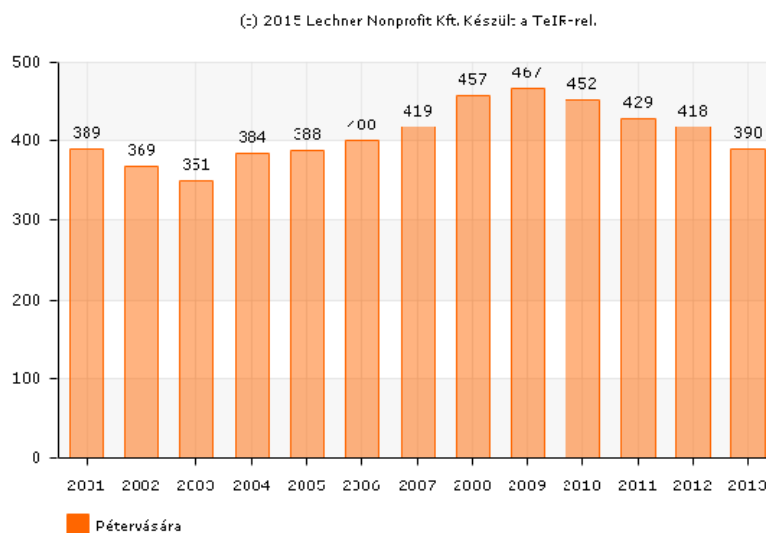
Ha a fenti értékeket járási összevetésben is megvizsgáljuk (30. ábra), akkor azt állapíthatjuk meg, hogy míg a járásszékhelyen nagyságrendileg összhangban van a férőhelyek száma az óvodások számával, addig a járás többi településén jelentős kapacitásfelesleg mutatkozik az óvodai férőhelyek számában. Ez jól mutatja a kistérség demográfiai válságát, egyben arra figyelmezteti a döntéshozókat, hogy a térségben sokkal inkább az óvodai ellátás minőségét szükséges javítani, mintsem a férőhelyszámot növelni.

30. ábra - Óvodai kapacitáskihasználtság a Pétervásárai Járásban
(Forrás: www.teir.hu/its, 2015)

Az általános iskolai tanulók száma 2003 óta növekszik, 2009-ben volt a vizsgált időszakban a legtöbb, 467 fő, azóta évente 10-20 fővel csökken (31. ábra). 2012-ben ebből 263 fő volt hátrányos helyzetű. A más településről bejárók aránya 2008-2013 között 50-55% között mozog, azaz éveken keresztül az általános iskolások legalább fele nem volt pétervásárai. Ez jól mutatja, hogy bár népességét nézve nem emelkedik ki Pétervására a járás többi települése közül, de mégis betölti a régiós centrum szerepét.

31. ábra - Általános iskolai tanulók számának alakulása Pétervásárán
(Forrás: www.teir.hu/its, 2015)

Az általános iskolai főállású pedagógusok száma 2003 óta 30 fő fölött van, a középiskolai főállású pedagógusok száma pedig 9-15 fő között mozgott. 2007 óta 1-1 internettel ellátott általános iskolai, illetve szakközépiskolai feladat-ellátási hely található a település említett oktatási intézményeiben.

Az általános iskola (32. ábra) rendszeresen, és sikeresen vesz részt pályázatokon, ennek eredményeként az intézmény mára jól felszerelt (különösen számítógépek, tanulói laptop és interaktív táblák tekintetében).

32. ábra - Tamási Áron Általános Iskola
(Forrás: Pétervására Város Önkormányzata)

Problémát jelent viszont a tornaterem hiánya, különösen a minden napos testnevelés programjának bevezetése óta. Az iskolai étkeztetésre jelenleg használt helyiség befogadó tere a tanulói létszámhoz képest kicsi. Ezeknek a funkcionális hiányoknak a pótlására készült el az iskola bővítésének terve, mely plusz két tantermet és egy fejlesztőszobát is magában foglal. Az intézmény napi szinten használja a város központjában lévő, az iskolával közvetlen határos főteret, ünnepségeit, nagyobb szabadtéri rendezvényit is itt tudja csak megtartani.

Pétervására járási székhely szerepét megerősítő egyik legfontosabb intézmény a FM ASzK - Pétervásárai Mezőgazdasági Szakképző Iskolája és Kollégiuma. Az intézmény 1963 óta működik. A 4 évfolyamos szakközépiskolában mezőgazdasági képzés folyik, érettségi után mezőgazdasági technikus és gépészmérnök képesítések szerezhetőek. A szakiskolai képzés OKJ-s végzettséget ad a következő területeken: virágkötő és virágkereskedő, kertész, pék, mezőgazdasági gépész. Azok a tanulók, akiknek nincs alapfokú iskolai végzettsége, a Köznevelési Híd II. programban megszerezhetik a szakképzésbe történő bekapcsolódáshoz szükséges elméleti és gyakorlati tudáselemeket. A program záróvizsgával fejeződik be, amely után a tanuló a szakképzési évfolyamon folytathatja tanulmányait. A Szakiskola nagy sikerrel indít felnőttképzési OKJ-s tanfolyamokat. Évek óta tapasztalható folyamat a tanulók létszámának csökkenése, ami hosszabb távon az iskola létét is veszélybe sodorhatja. A középiskolások között a nem pétervásárai tanulók aránya 2013-ban 54,4% volt.

A Földművelésügyi Minisztériumhoz tartozó FM ASzK – Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium révén középfokú oktatási intézménnyel is rendelkezik Pétervására. A kezdetektől egészen 2009 végéig a Keglevich-kastélyban működött az iskola fiúkollégiuma, ma az egykori járásbíróház épületében található, mely az átköltözés előtt felújításon esett át. A két szinten 54 férőhelyet alakítottak ki. A lánykollégium 2001-ben épült. Az iskola az Új Széchenyi Terv keretében sikeresen pályázott energetikai korszerűsítésre. Az intézmény referencia intézménnyé vált (szakiskola és kollégiumi feladat ellátási hely), így felsőoktatási gyakorló helyé válhat. Bár csak 30 tanuló rendelkezik pétervásárai lakcímmel, az itt tanulódiákok napjuk nagy részét a városban töltik, az itt megtalálható művelődési intézmények és közösségi terek használói. (33. ábra)

33. ábra - ASzK - Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium
(Forrás: Pétervására Város Honlapja)

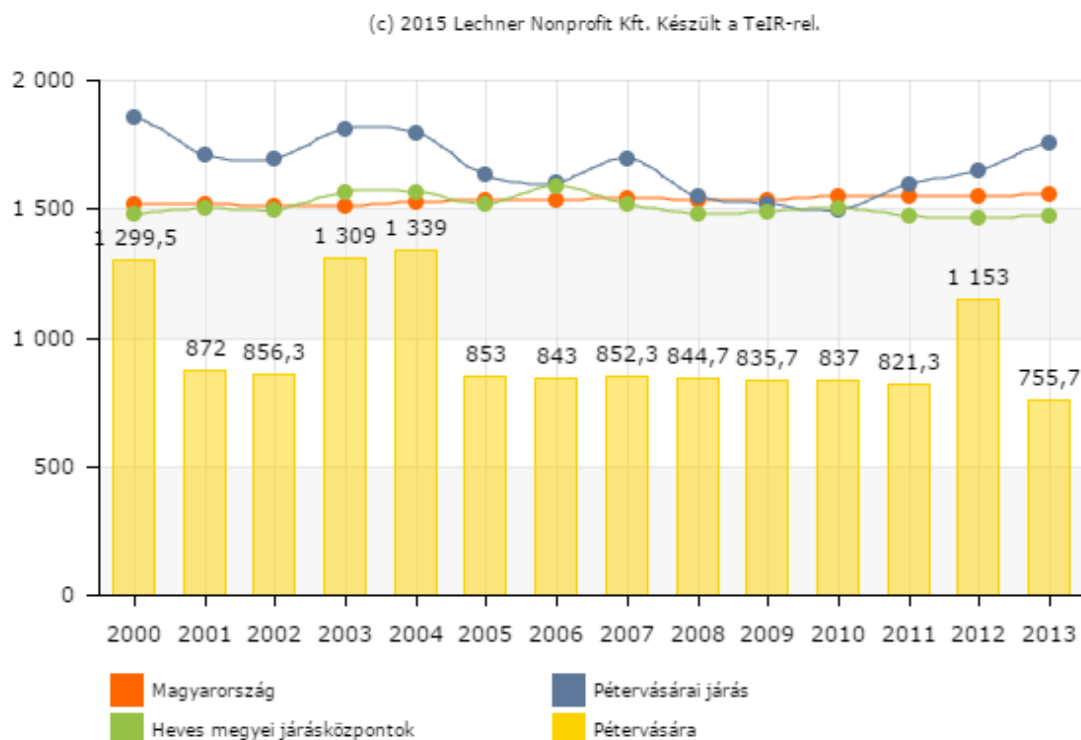
Az iskola vezetésének céljai között szerepel a fenntartást olcsóbbá és a működést komfortosabbá tevő felújítások elvégzése, a felnőttképzés kiterjesztése és a pedagógusok továbbképzésének biztosítása.

Egészségügy

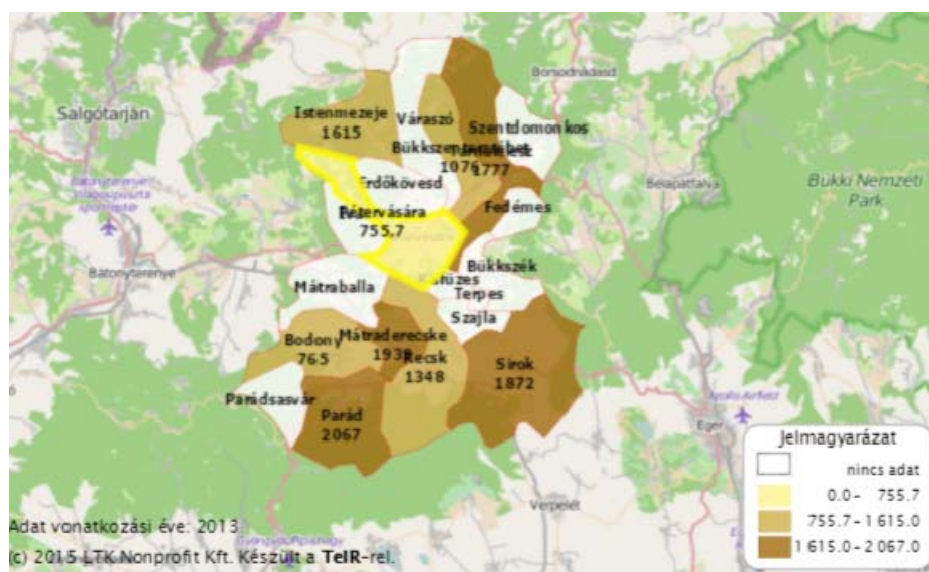
Pétervására lakosságának egészségi állapotáról adatok nem állnak rendelkezésre. A leggyakoribb halálokok a KSH országos adatai szerint a keringési rendszer megbetegedései miatt bekövetkezett halálesetek, második helyen állnak a daganatos halálozások, a harmadik helyen agastointestinális rendszer zavarai miatt bekövetkezett halálozások.

Az egy háziorvosra vagy házi gyermekorvosra jutó pétervásárai lakosok száma 2001-ben 872, 2013-ban 755 fő volt, melyek jó eredménynek mondhatóak, hiszen ezek a számok az országos átlag körülbelül 50%-át teszik ki (34. ábra). Ha a Pétervásárai adatokat a járás többi településéhez hasonlítjuk (35. ábra), akkor szintén Pétervására átlagnál kedvezőbb helyzete mutatkozik. Ez a valóságban azonban a lakosok arányánál nagyobb esetszámot takar, mivel járási központról beszélünk, ez a szám valóban sokkal magasabb az orvosok eseteit tekintve.

34. ábra - Az egy háziorvosra vagy házi gyermekorvosra jutó pétervásárai lakosok száma
(Forrás: www.teir.hu/its, 2015)

35. ábra - Egy háziorvosra jutó lakosok száma a Pétervásárai Járásban
(Forrás: www.teir.hu/its, 2015)

A 6. táblázatban látható adatokból nem állapítható meg, hogy az esetek növekvő tendenciája az egészségtudatosabb életmódnak tudható be (tehát a lakosok nagyobb figyelmet szentelnek egészségi állapotuknak és a problémák kezelésének), vagy az általános egészségi állapot romlik. Az elmozdulás-

ban nyilvánvalóan magyarázó tényező a korszerkezet változása is, az időskorúak számának emelkedése.

7. táblázat - Egészségügyi ellátás alakulása
(Forrás: A Pétervásárai kistérség megújított fejlesztési terve-2009)

	Pétervására			Heves megye		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Működő háziorvosok száma 12.31-én	2	2	2	155	155	153
A háziorvosi ellátásban megjelentek és meglátogatottak száma összesen (eset)	28 418	29 938	30 643	2 253 582	2 229 905	2 220 043
1 orvosra jutó esetek száma	14 209	14 969	15 322	14 539	14 306	14 510
Működő házi gyermekorvosok száma 12.31-én	1	1	1	37	37	37
A házi gyermekorvosi ellátásban megjelentek és meglátogatottak száma összesen (eset)	5 630	5 690	5 890	281 678	573 975	271 700
1 orvosra jutó esetek száma	5 630	5 690	5 890	7 613	7 405	7 343

Az egészségügyi szolgáltatások egy helyen, a város központjában lévő Egészségügyi Központban található. Két körzettel működik a háziorvosi szolgálat (2 orvos), valamint itt található a védőnői szolgálat, a fogászat, a gyermekorvosi szolgálat (1 orvos, 2 ápolónő) és az orvosi ügyeleti központ is. Az Egészségügyi Központ az 5 társult településre vonatkozóan is biztosítja az ellátást, az orvosi ügyelet a környező településeket (Ivád, Váraszó, Istenmezeje, Terpes, Szajla, Bükkszék, Bükkcenterzsébet, Szentdomonkos, Tarnalelesz) látja el. A lakosok a kórházi és szakrendelési ellátásokat Egerben veszik igénybe.

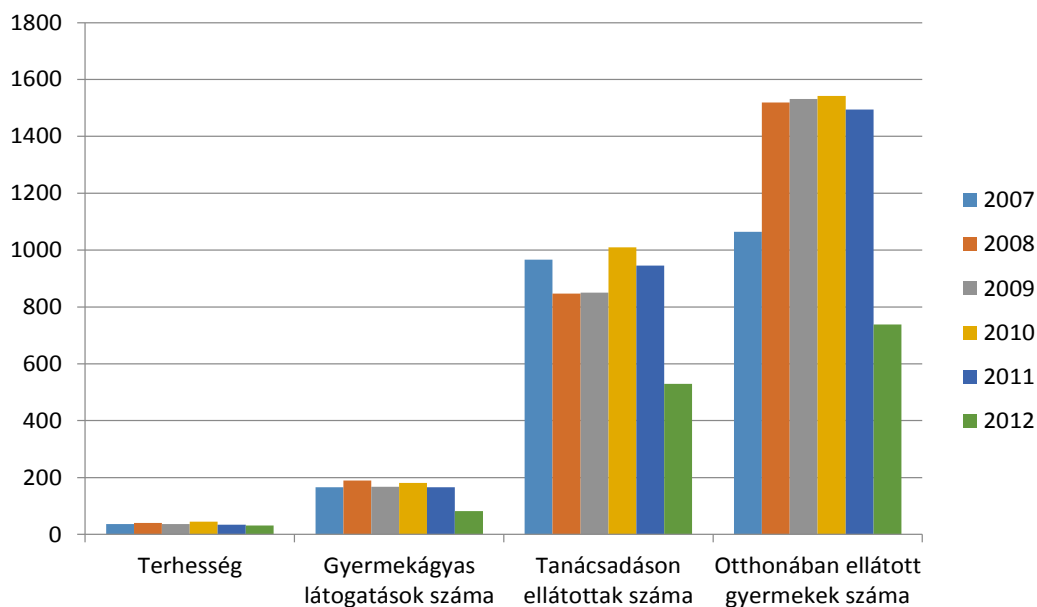
Heves megyében jelenleg 4 kórház működik, ezek a következők:

- Eger - Markhot Ferenc Kórház: 30 km-re Pétervásárától,
- Gyöngyös - Bugát Pál Kórház: 53 km-re Pétervásárától, így a lakosok ezt ritkán veszik igénybe,
- Hatvan - Albert Schweitzer Kórház: 70 km távolságra található, megközelítése nehézkes Pétervására lakosai számára,
- Mátraháza Gyógyintézet: a településtől 41 km-re, speciális esetekben veszik igénybe az ellátást.

Mentőszolgálat jelenleg két mentőautóval működik.

A védőnői szolgálat az egészségügyi alapellátás része, körzeti beosztás szerint alakul, biztosítva az egységes, magas színvonalú preventív ellátást a nővédelem, a várandós anyák, a gyermekágyas anyák, valamint a 0-16 éves korú gyermekek gondozása területén. A településen 4 védőnő dolgozik.

36. ábra - Védőnői adatszolgáltatás
(Forrás: TEIR)

A védőnői adatszolgáltatás adatai (36. ábra) is egyértelműen jelzik, hogy mind a terhességek száma, mind a különböző védőnői feladatok elvégzésének a száma a 2007-es év óta – az egy-két évben tapasztalt viszonylag kis növekedés ellenére – csökkenő tendenciát mutat az utóbbi években, különösen 2010 óta.

Szociális szolgáltatások (Forrás: IVS, Pétervására Város Önkormányzata)

A szociális ellátórendszer vizsgálatához elsőként térképezzük fel, hogy a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. tv., valamint a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény milyen típusú feladatellátásokra kötelezi az önkormányzatokat. Mindkét jogszabály a települések lakosságszámától teszi függővé az önkormányzat által kötelezően biztosítandó ellátások körét. Ez alapján az alábbi szolgáltatásokat kell a települési önkormányzatnak kötelező feladatként ellátniuk:

- étkeztetést
- házi segítségnyújtást
- gyermekjóléti szolgáltatást
- helyettes szülői hálózatot kétezer főnél több állandó lakos esetén,
- családsegítést.

A fent nevezett szolgáltatások működtetése érdekében, valamint önként felvállalt feladatokat is megoldva, a Pétervásárai Kistérség Többcélú Társulása, intézményfenntartó társulásként 2007. július 31-ei határozatával létrehozta az „Aranykapu” Kistérségi Humán Szolgáltató Központot, gesztortele-

pülésként Pétervásárát megjelölve. Az intézmény által működtetett alapszolgáltatások és ellátási területek közé tartozik a Családsegítő Szolgálat, a Gyermekjóléti Szolgálat, a Nevelési tanácsadó és még négy másik szociális szolgáltatás. (7. táblázat)

8. táblázat - Szociális szolgáltatások és működési területeik
(Forrás: A Pétervásárai kistérség megújított fejlesztési terve – 2009)

Szolgáltatás megnevezése	Működési terület
Családsegítő szolgálat	Bükkszék, Bükkszenterzsébet, Erdőkövesd, Fedémes, Istenmezeje, Ivád, Kisfüzes, Mátraballa, Mátradercske, Pétervására, Szajla, Szentdomonkos, Tarnalelesz, Terpes, Váraszó
Gyermekjóléti szolgálat	
Gyermekek átmeneti gondozása	Bodony, Bükkszék, Bükkszenterzsébet, Erdőkövesd, Fedémes, Istenmezeje, Ivád, Kisfüzes, Mátraballa, Mátradercske, Parád, Parádsasvár, Pétervására, Recsk, Sirok, Szajla, Szentdomonkos, Tarnalelesz, Terpes, Váraszó
Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás	
Házi segítségnyújtás	Bodony, Bükkszék, Bükkszenterzsébet, Erdőkövesd, Fedémes, Istenmezeje, Ivád, Kisfüzes, Mátraballa, Mátradercske, Parádsasvár, Pétervására, Szajla, Szentdomonkos, Tarnalelesz, Terpes, Váraszó

A fentiek mellett a következő kiegészítő szolgáltatásokat nyújtja még az intézmény:

- Támogató szolgálat
- Pedagógiai szakszolgálatok
- Nevelési tanácsadás
- Logopédiai szolgáltatás
- Pályaválasztási tanácsadás

A gyermekjóléti szolgáltatást intézmény keretében működő gyermekjóléti szolgálaton keresztül biztosítja a Központ az illetékességi körébe tartozó gyermekek részére. Az Intézmény ellátja mindazon feladatokat, amelyeket a törvény, illetve a törvényhez kapcsolódó végrehajtási rendeletek a hatáskörébe utalnak.

A gyermekek átmeneti gondozási feladatait a központban működő helyettes szülői hálózat keretében látja el, ahol a gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését elősegítő, az életkorának, egészségi állapotának és egyéb szükségleteinek megfelelő étkeztetéséről, ruházattal való ellátásáról, mentálhigiénés és egészségügyi ellátásáról, gondozásáról, neveléséről, lakhatásáról kell gondoskodni.

A helyi önkormányzat fenntartásában működő szociális és gyermekjóléti szolgáltatások közül Pétervásáran étkeztetés működik.

A településen és a térségben magányosan élő idősök ellátásában fontos szerepet tölt be az Időskorúak Otthona. Az intézmény fenntartója Pétervására Város Önkormányzata. Az intézmény a 70/1993.(XII.30) határozattal elfogadott és többször módosított alapító okirat szerint működik az Ifjúság út 7. szám alatt. Az Időskorúak Otthona 1994-ben nyitotta meg kapuit, akkor még csak 12 férőhellyel, ami mára a szociális szakellátás keretében 33 férőhelyre bővült. A Heves Megyei Önkormányzat fenntartó által biztosított szolgáltatások tehát a településen: egy 48 férőhelyes Gyermekotthon és egy 2x12 férőhelyes Lakásotthon. A fenti szolgáltatások mind fontos szerepet játszhatnak abban, hogy Pétervására betöltheti városi funkcióit.

Kulturális élet, művelődés (Forrás: IVS, Pétervására Város Önkormányzata)

Pétervására sokszínű kulturális élettel rendelkezik, az év minden időszakában különböző kulturális program zajlik. Ezek helyszíne elsősorban a Szántó Vezekényi István Művelődés Ház és Könyvtár, mely két külön épületben található, integrált intézményként működik. A Művelődés Háza nagyterme 250 látogató fogadását képes ellátni. Az épület 2 szintre tagolódik. Alsó szintje a közelmúltban, "Péterkei Produktív Palánták" elnevezésű projekt keretében megújult, s így az intézmény alsó szintjén történt átalakítás eredményeként a rövidebb közlekedési útvonal mellett két új foglalkoztató helyiség és egy iroda jöhetett létre. A nagyterem kihasználtsága a kora délutáni óráktól szinte folyamatos, kulturális és sportfoglalkozások kerülnek megtartásra. A Művelődési Ház 2014-ben bővítésre került.

A főbb események Pétervására kulturális életében időrendben:

- Farsangi mulatság
- Óvodai Karnevál
- Március 15.-i megemlékezés
- Tavaszköszöntő Benedek nap (óvodások és iskolások számára)
- Tündérvölgy-nap (Felső-Tarna menti óvodások közös rendezvénye)
- Húsvéti játszóház
- Gyereknap (helyszín a sportpálya)
- Nyári tábor
- Szent István Ünnepe
- Őszi könyvtári napok (helyszín: városi könyvtár)
- Október 23-i megemlékezés

Viszonylag komoly problémát jelent, hogy a fiatalok (14 év feletti korosztály) szabadidős és szórakozási lehetőségei korlátozottak. A Pétervásárai Fiatalok Egyesülete működtet egy klubhelyiséget a Művelődés Háza alsó szintjén, ezen kívül nem igazán találni olyan helyet, ahol a fiatalok találkozhatnak, szórakozhatnak.

A városi könyvtár a közelmúltban bővült internet-elérhetőségi pontokkal és egy helytörténeti kiállítószobával (Palóc szoba). A könyvtár épülete mind minőségileg (burkolatok, a fűtés korszerűtlen, statikai problémák) mind a rendelkezésre álló alapterület vonatkozásában fejlesztésre, esetleg áthelyezésre szorul. A könyvtár szolgáltatásait nem csak a helyiek, de a környező településen élők is igénybe veszik. 2013-ban közel 15.000 db könyv volt a leltári állományban. A beiratkozott olvasók száma

2001-ben 523, 2011-ben 641 fő volt. Mind a kölcsönzött könyvek éves száma, mind a beiratkozott olvasók száma az elmúlt évtized során folyamatos bővülést mutatott.

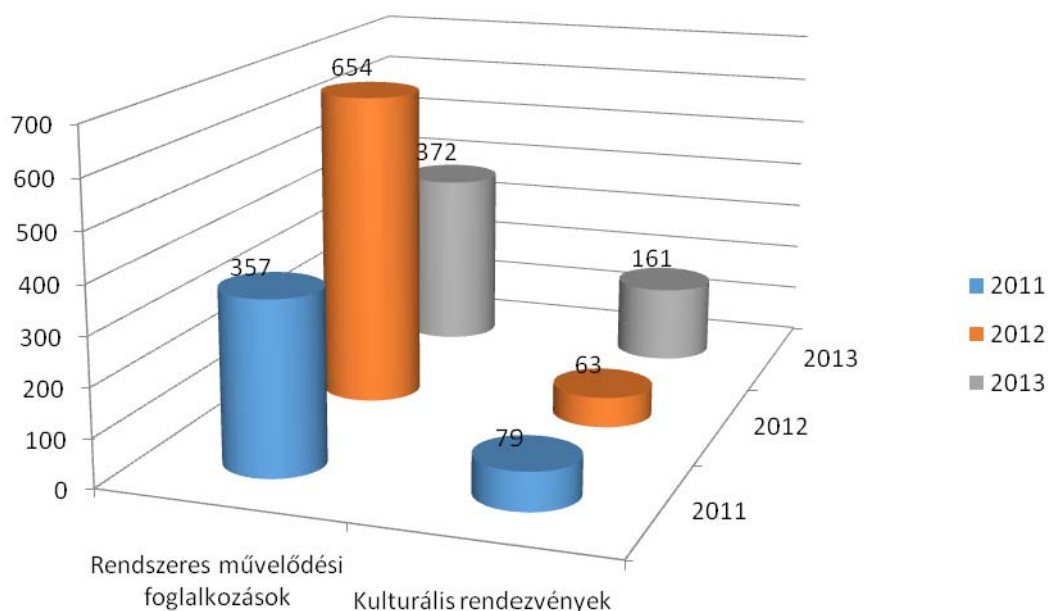
A város sportélete kimagasló, mind a szakosztályokat, mind a megrendezésre kerülő versenyeket tekintve. A város 150 igazolt sportolóval rendelkezik 2012-ben, a szakosztályok között található a labdarúgás, sakk, shotokan karate, röplabda és autó-motorsport. A sportélet helyszínéül szolgál a Bocsi Attila Sporttelep, ahol labdarúgópálya, felújított öltözők és egy felújításra, átalakításra váró tekepálya található. Ez utóbbi az átalakítás után edzőterem és klubhelyiség funkciót kap. A városban található sportcsarnok fizikai állapota szintén nem felel meg a mai kor elvárásainak és méreténél fogva funkcionálisan sem tudja az igényeket kielégíteni.

Sajnos az utóbbi évtizedekben egyre kisebb érdeklődés mutatkozott a hagyományőrzés iránt. Ennek újbóli felélesztését fontos feladatnak tartja a város vezetése, hiszen a gyökerek, hagyományok ismerete fontos része az identitástudat, a településhez és a helyi közösséghez való tartozás kialakulásának, fenntartásának. Részben ezt a célt szem előtt tartva – másrészt a gyermekek nevelésének, és az integráció megvalósításának érdekében – indult el a „Péterkei Produktív Palánták” nevű projekt. A program célja, hogy a gyerekek játékosan ismerjék meg a tájegységre jellemző palóchagyományokat, népi mesterségeket, épített, és szellemi-kulturális örökségeket, és közben megtanulják ápolni és megőrizni elődeik értékeit. Mindezt a kreatív kompetenciafejlesztést elősegítő új tanulási formák keretében. 2012. szeptember és 2014. augusztus 31. között több mint száz iskolás tanuló vett részt a projektben, összesen 350 alkalom keretében.

Pétervásárán a lakosok a programokról, eseményekről és a közügyekről elsősorban a város honlapján keresztül tájékozódhatnak. Negyedévente nyomtatott formában is megjelenik a helyi újság.

Kisebb-nagyobb különbségekkel minden évben sok művelődési, kulturális programot szerveznek a településen. A KSH adatai szerint a látogatottság (37. ábra) a művelődési foglalkozások esetében a vizsgált években 1120-1672 fő között alakult, a kulturális rendezvényeken értelemszerűen sokkal több látogató volt jelen, hiszen a nagyobb rendezvényekre a Pétervására közelében található kisebb települések lakosságai is kíváncsiak voltak (7418-11.506 fő).

37. ábra - Művelődési és kulturális programok
(Forrás: KSH)

1.8.2. Esélyegyenlőség biztosítása

Az esélyegyenlőség megvalósításának alapfeltétele a diszkrimináció- és szegregációmentesség. Az esélyegyenlőségi program a Pétervásáran élő hátrányos helyzetű csoportokra irányul, akik számára a sikeres élet és a társadalmi integráció esélye a helyi társadalmat célzó fejlesztések és beruházások ellenére korlátozott marad a különböző területeken jelentkező hátrányaikat kompenzáló esélyegyenlőségi intézkedések nélkül. Pétervására Város Önkormányzata az **Esélyegyenlőségi Program** elfogadásával az alábbiakat kívánta érvényesíteni:

- az egyenlő bánásmódot,
- az esélyegyenlőség biztosításának követelményét,
- a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvét,
- a diszkriminációmentességet, szegregációmentességet,
- a foglalkoztatás,
- a szociális biztonság,
- az egészségügy,
- az oktatás és lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket.

Célok:

- olyan beavatkozások részletes tervezése, melyek konkrét elmozdulásokat eredményeznek az esélyegyenlőségi célcsoportokhoz tartozók helyzetének javítása szempontjából
- meghatározni a beavatkozásokhoz kapcsolódó kommunikációt
- együttműködési rendszer felállítása, mely a programalkotása és végrehajtás során biztosítja a megvalósítás, nyomon követés, ellenőrzés-értékelés, kiigazítás-támogató strukturális rendszerét, a HEP Fórumot és a hozzá kapcsolódó tematikus munkacsoportokat

Az esélyegyenlőségi célcsoportokat érintő helyi szabályozás rövid bemutatása:

1. Szociális ellátás: rászorultság esetén a jogosult számára jövedelme kiegészítésére, pótlására lakásfenntartási támogatást, ápolási díjat, átmeneti segélyt és temetési segélyt nyújtanak.
2. Aktív korúak szociális ellátása: az aktív korúak ellátására jogosult személy az egészségügyi állapotára, vagy a mentális állapotára való tekintettel rendszeres szociális segélyre jogosult

Segélyezési rendszer:

- ápolási díj (összege a nyugdíjminimum 80%-a)
- átmeneti segély (egyszeri összege nem haladhatja meg a 20.000.- Ft-ot, rendkívüli esetben a maximális összege 25.000.- Ft, természetbeni szociális ellátásként is megállapítható)
- temetési segély
- Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíjpályázat (3.000.- Ft/hallgató/hó)

Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása

Az egyik legsúlyosabb gond a szegénységben élők, közöttük is a roma népesség helyzetének fokozatos romlása. Ennek következménye a leszakadás, a kiszorulás az életlehetőségekből mind a tanulás, a foglalkoztatás és az egészségügyi szolgáltatások területén. Az általános iskolában a 2012/2013-as tanévben a tanulók összlétszámának közel a fele roma gyerek volt. Az óvodai adatszolgáltatás hasonló, az óvodások 43%-a hátrányos helyzetű, ebből 31% halmozottan hátrányos. A Mezőgazdasági Szakiskolában a tanulók kb. 70%-a hátrányos, vagy halmozottan hátrányos helyzetű. Ezért különösen fontosnak tartja az önkormányzat a gyermekekre irányuló felzárkóztató és integráló programok elindítását, a pályázati lehetőségek megragadását, ezzel is biztosítva az egyenlő esélyeket és a továbbtanulási arányok javítását. Az ezen kívül felmerülő hátrányos helyzetű csoportokkal kapcsolatos problémák és azok fejlesztési lehetőségei az alábbi táblázatban láthatóak:

9. táblázat - Hátrányos helyzetű csoportokkal kapcsolatos problémák és azok fejlesztési lehetőségei
(Forrás: Esélyegyenlőségi Program)

Beazonosított probléma	Fejlesztési lehetőség
A mélyszegénységben élők és a romák helyzete	
alacsony iskolázottság	felzárkóztató képzések
szakképzetlenség	szakképzések szervezése, munkaügyi bevonásával
munkanélküliség	munkahelyteremtés, beruházások
sok halmozottan hátrányos gyermek	tanoda program, hátrányok kompenzálása
szegregátumban élők	komplex telepfelszámoló program
A gyerekek helyzete, esélyegyenlősége	
magas hátrányos helyzetű gyermekszám	tanoda, bölcsőde
A nők helyzete, esélyegyenlősége	
alacsony iskolai végzettség	8 osztály megszerzése
szocializációs hiányosságok	mentálhigiénés tájékoztatás, prevenció
Az idősek helyzete, esélyegyenlősége	
alacsony foglalkoztatottság	munkahelyteremtés
alacsony informatikai jártasság	informatikai képzések (LLL erősítése)
A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége	
munkanélküliség	megváltozott munkaképességűek munkahely teremtése

10. táblázat - A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve
(Forrás: Esélyegyenlőségi Program)

Célcsoport	Probléma	Fejlesztési lehetőség, intézkedés	Intézkedésbe bevont partnerek és aktorok
romák/ mélyszegénységben élők	rossz lakáskörülmények, szegregált életkörülmény, munkanélküliség	munkahelyteremtés, antiszegregációs terv	önkormányzat, civil szervezetek
gyermekek	hátrányos helyzet, szocializációs problémák	tanoda program, hátrányok leküzdése	Hét Kútforrás Alapítvány – tanoda program
idősek	egyedül élő idősek gondozása	idősek otthonának bővítése, létszámbővítés	önkormányzat
nők	munkanélküliség	munkahelyteremtés	önkormányzat, munkaügyi kirendeltség
fogyatékkal élők		akadálymentesítés, megv. munkakép. foglalkoztatásának elősegítése	önkormányzat

A település jövőképe az Esélyegyenlőségi Terv alapján:

- a romák hasznos tagjai legyenek a társadalomnak,
- a mélyszegénységben élők életminőségének javítása,
- a gyermekek egészséges fejlődése kiemelten fontos,
- idősek felmerülő problémáira odafigyelni,
- a nők hátrányos megkülönböztetésének megszüntetése,
- a fogyatékkal élők életminőségének javítása.
-

1.9. A település gazdasága

1.9.1. A település gazdasági súlya, szerepköre

Pétervására 2 267 fős népességével nemcsak Heves megye legkisebb városa, hanem az egész országban a legalacsonyabb népességűek közé tartozik. A város Heves megye északi, viszonylag elzárt részén turisztikailag vonzó természeti környezetben helyezkedik el.

A város vasútvonallal nem rendelkezik, viszont több közút is érinti. Ezek közül a legfontosabb a 23-as számú főút, ami a Mátra északi felén halad keresztül kelet-nyugati irányban. A 21-es és a 25-ös utat köti össze. Hossza 33 km.

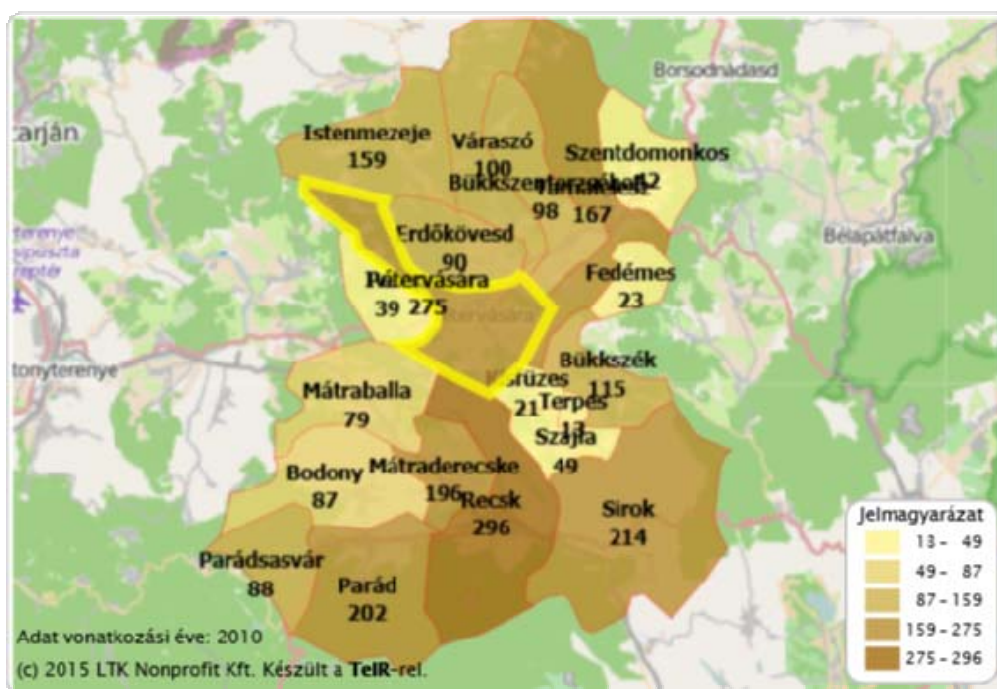
Pétervására meglehetősen távol fekszik, mind a megyeszékhelytől, mind a legközelebbi mi szerepet játszik a gazdasági elmaradottságban is. A város Egertől 31, az autópálya csomóponttól 41, Budapest-től 121 km-re található.

Pétervására járásszékhelyként fontos funkció tölt be a járás életében, de sem gazdasági súlya, sem lakosságszáma nem predesztinálja egyértelműen vezető szerepre. Az, ami mégis a többi település elé helyezi az városi rangja és a vele járó intézmények jelenléte:

- Kormányhivatal
- Munkaügyi Központ kirendeltsége
- Mezőgazdasági szakközépiskola (az általános iskola és az óvoda mellett)
- Egészségügyi intézmények: mentőállomás, egészségügyi laboratórium
- Szociális intézmények: gyermekotthon, lakásotthon, Aranykapu Kistérségi Humán Szolgáltató Központ
- Kiskereskedelmi egységek
- Sport- és szabadidős létesítmények: sportcsarnok, labdarugó pálya, játszótér

(Forrás: IVS 2013)

38. ábra - Vállalkozások száma a Pétervásárai Járás településein
(Forrás: www.teir.hu/its, 2015)

Ha a településen működő vállalkozások számát vizsgáljuk, akkor Pétervására szerepe már nem kiemelkedő a járás többi települése közül, sőt a fenti ábrán (38. ábra) látható, hogy e tekintetben az egyébként népesebb Recsk mögé szorul.

A 27/2013. (II. 12.) Korm. rendelet a szabad vállalkozási zónák létrehozásának és működésének, valamint a kedvezmények igénybevételének szabályairól Pétervásárát is szabad vállalkozási övezetbe sorolja. A rendelet értelmében „a szabad vállalkozási zónákban működő, valamint betelepülő vállalkozások, az alaptámogatáson és a kiegészítő támogatásokon kívül - az éves pályázati felhívásban meghatározott formában, támogatási mértékben - többlettámogatást igényelhetnek.” Ez a rendelet segítheti a települést a vállalkozások számának növelésében.

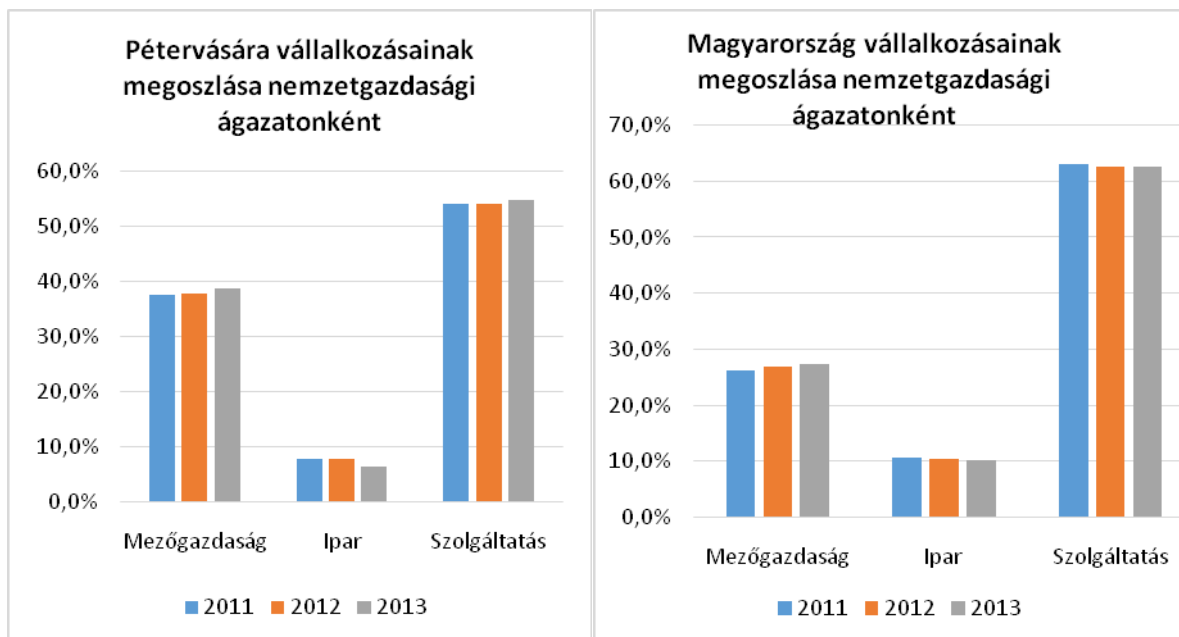
1.9.2. A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

Pétervásárán a 2013-as adatok alapján 275 regisztrált vállalkozás működik. Ha a vállalkozások megoszlását nemzetgazdasági ágak szerint vizsgáljuk, akkor megállapítható, hogy a szolgáltató szektorbeli vállalkozások teszik ki az összes vállalkozások több mint 50 %-át, a mezőgazdaságban tevékenykedők közel 40 %-át, míg az ipar részaránya jelentősen 10 % alatt marad.

Ha a vizsgálatot kiterjesztjük az egyes vállalkozások részarányának változására is, akkor a szolgáltató szektor arányának viszonylagos stabilitása mellett, a mezőgazdasági vállalkozások arányának fokozatos növekedését, és ezzel ellentétesen az iparral foglalkozó vállalkozások arányának fokozatos csökkenését állapíthatjuk meg.

Ezek az adatok összhangban vannak az országos tendenciákkal, de azokhoz képest mindenképpen figyelemre méltó körülmény, hogy országos viszonylatot tekintve az iparban és szolgáltató szektorban tevékenykedő vállalkozások aránya alacsonyabb, míg a mezőgazdaságban tevékenykedőké jóval magasabb.

39. ábra - Vállalkozások megoszlása nemzetgazdasági ágazatonként
(Forrás: KSH T-Star 2013 adatbázis)

Az alábbi listából látható, hogy első sorban a helyi szolgáltatásokban közreműködő cégek kerültek fel a legtöbb iparüzési adót fizető cégek listájára (Pevik – térségi hulladékszállítás, Panax – gyógyszertár; OTP-bank; Palóc Nagyker - élelmiszerbolt, Posta, Beretka – pékség). A legtöbb helyi iparüzési adót fizető vállalatok között találjuk az Egererdő Zrt-t, melynek telephelye a város központjában található, a Bafag Kft-t, mely építőipari tevékenységet folytat, a Nyomell Kft-t, mely papíráruk előállításával foglalkozik. A Gombamező Kft. erdei gombák felvásárlásával, feldolgozásával és értékesítésével foglalkozott szintén fontos adófizető volt, sajnos időközben felszámolás alá került.

Az alábbi táblázat mutatja a gazdasági szervezetek alkalmazottak létszáma szerinti megoszlását. A táblázatból kiderül, hogy 50 főnél több főt foglalkoztató gazdasági szervezet nincs a városban, a vállalkozások döntő többsége 10 főnél kevesebb embert alkalmaz.

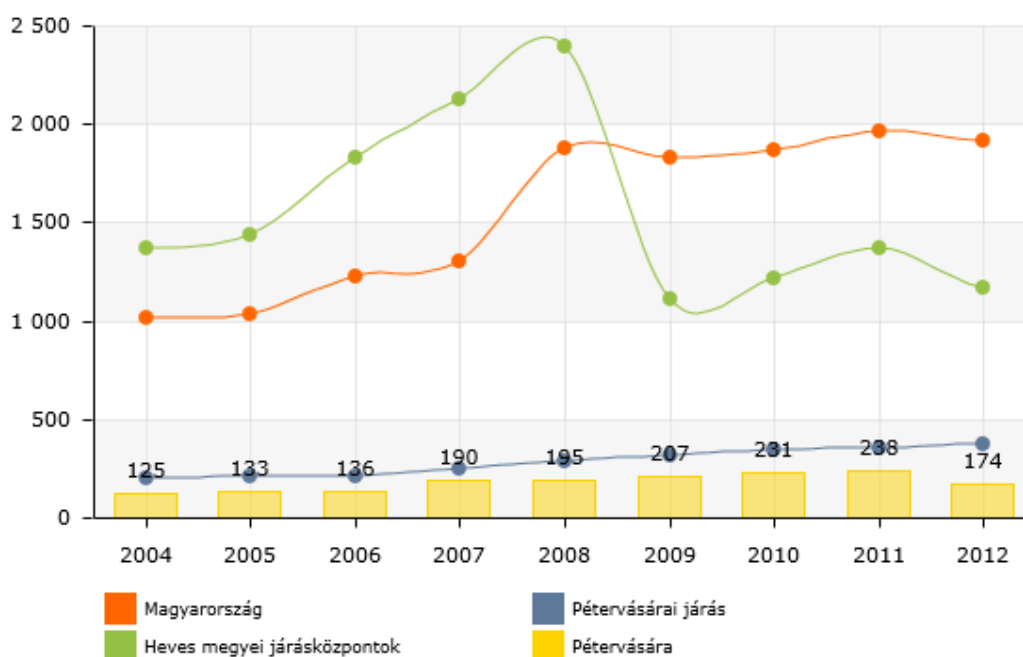
11. táblázat - A gazdasági szervezetek alkalmazottak létszáma szerinti megoszlása
(Forrás: KSH T-Star 2013)

Időszak	0 és ismeretlen fős regisztrált vállalkozások száma - GFO'11 (db)	1-9 fős regisztrált vállalkozások száma - GFO'11 (db)	10-19 fős regisztrált vállalkozások száma - GFO'11 (db)	20-49 fős regisztrált vállalkozások száma - GFO'11 (db)
2011. év	69	215	2	3
2012. év	71	216	3	3
2013. év	76	202	2	3

Ha az egy lakosra jutó bruttó hozzáadott értéket vizsgáljuk, akkor sajnos elég kedvezőtlen helyzetkép bontakozódik ki előttünk. A mutató nemcsak az országos viszonyokhoz és Heves megye többi városához képest mutat jelentős elmaradást, de még a Pétervásárai Járás átlagánál is alacsonyabb. Ez sajnos jól mutatja a vállalkozói szektor fejletlenségét.

40. ábra - Egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték
(Forrás: www.teir.hu/its, 2015)

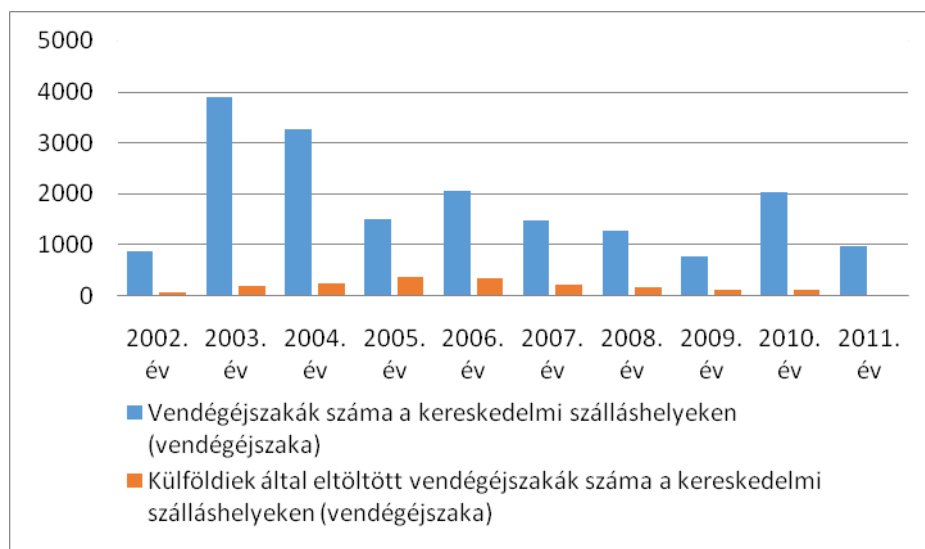
(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

Turizmus

Mint fentebb már bemutatásra került, Pétervásárán a turizmus nem meghatározó jelentőségű. A vendégéjszakák száma folyamatosan csökken, a külföldi vendégek és az általuk eltöltött vendégéjszakák száma elenyésző. A városban egyetlen panzió működik, az Aranykakas Fogadó, magasabb besorolású szálloda vagy hotel nem található a településen.

41. ábra - A pétervásárai Aranykakas Fogadó vendégforgalmi adatai
(Forrás: KSH T-Star 2013 adatbázis)

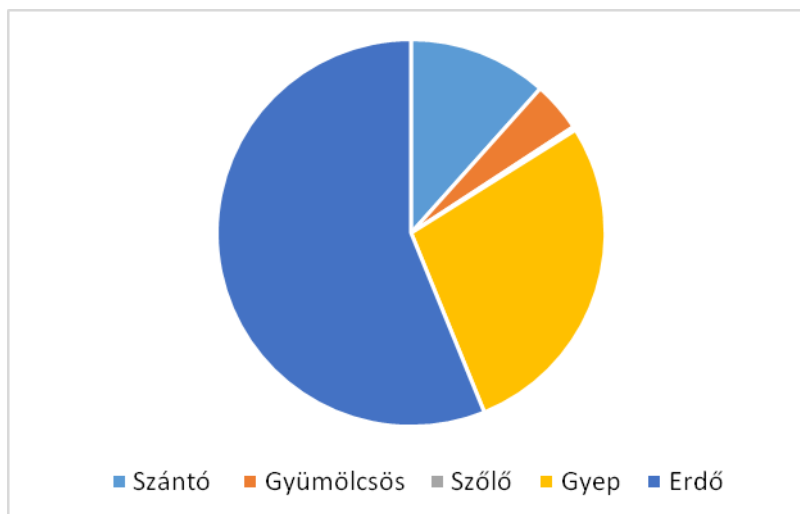
Annak ellenére, hogy Heves megye és a Pétervásárai Járás bővelkedik természeti látványosságokban és turisztikailag vonzó fürdőhelyekben ebből az adottságból Pétervására egyelőre nem tudott profitálni. Ennek oka, hogy az országosan ismert turisztikai célpontok a járás többi településén találhatók, így a legtöbb kikapcsolódni vágyó Bükkszékre illetve Parádra látogat.

1.9.3. A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fejlesztési elképzelése

Pétervására mezőgazdaságát vizsgálva az egyéni gazdálkodók abszolút túlsúlya állapítható meg. Mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdasági szervezet csupán 3 van, de birtokukban jelentős, több mint 10 millió négyzetméternyi földterület van, ennek 99 %-a erdő.

Az erdő, mint művelés alatt álló terület részarányának kiugróan magas aránya az egyéni gazdálkodók által megművelt területek között is megfigyelhető, ott 56 %-ot tesz ki, a gyepek részaránya 28 %, míg a gazdaságilag legértékesebb szántóé csupán 12 %. A fenti arányok magyarázata a település földrajzi fekvése: Pétervására az Északi-középhegység azon belül is a Pétervásári-dombság kistáj területén fekszik. A város külterületére is jellemző az erősen tagolt dombság, melynek egy része földes kopár, más része (főleg a külterület É-i része) erdősült terület.

42. ábra - Egyéni gazdaságok használatában lévő földterületek megoszlása
(Forrás: KSH T-Star adatbázis)

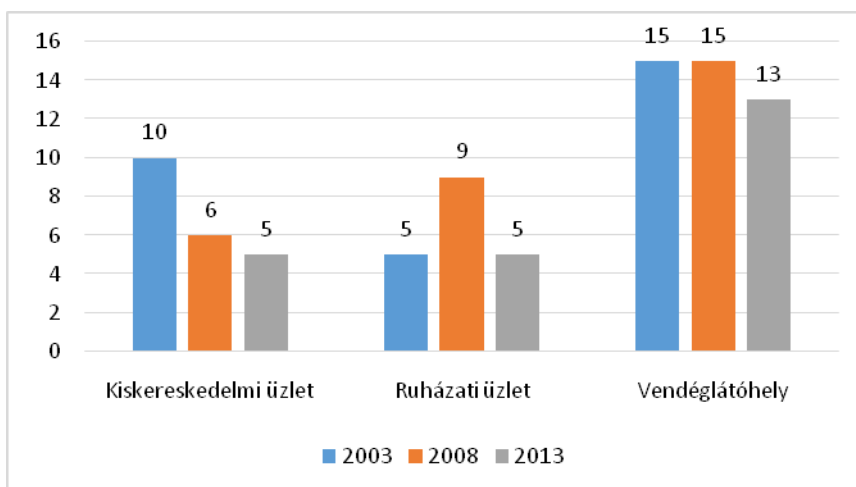
A 2010-es összeírás alapján a tenyésztett állatok 100 %-a az egyéni gazdálkodók tulajdonában áll, de az állattenyésztés aránya és jelentősége elhanyagolható. A tenyésztett állatok száma a 2001-es összeíráshoz képest jelentősen csökkent, és 2011-ben csupán néhány db szarvasmarhát, néhány tucat sertést illetve néhány száz baromfit és juhot tett ki.

A szekunder szektorban tevékenykedő vállalkozások arányát (6,8%) meghaladja azok gazdasági teljesítménye, valamint jövedelemtermelő képessége. Ennek egyik bizonyítéka, hogy a legnagyobb iparűzési adót fizető cégek között több is a szektorból kerül ki.

A terciér, azaz a szolgáltató szektor nemcsak a legnagyobb arányú a település regisztrált vállalkozásai között, hanem a legnagyobb árbevételű és legtöbb embert foglalkoztató cégek is közülük kerülnek ki, így például a Pevik Kft., amely térségi hulladékszállítást végez, az OTP Bank vagy a Panax Kft. Az idegenforgalom Pétervásárán nem jelent húzóerőt a gazdaság számára. A kiépült szálláshelyek és turisztikai attrakciók száma alacsony, így sem a foglalkoztatásra, sem a város bevételeire nem gyakorol jelentősebb hatást.

Fontos szerepet tölt be a település gazdasági életében a kereskedelmi szektor. Pétervására, mint járásszékhely szerepét részben az itt található kereskedelmi egységek száma emeli. Az alábbi ábrából jól láthat, hogy az elmúlt 10 évben a kereskedelmi egységek száma egyértelműen csökkent a településen. Mindazonáltal a város így is fontos szerepet tölt be a térség ellátásában.

43. ábra - Fontosabb kereskedelmi ágazatok egységeinek száma
(Forrás: TEIR, saját szerkesztés)

Az utóbbi évek beruházásai tekintetében Pétervására sajátos helyzetben van, hiszen egyrészt a település vállalati mérethierarchiája torzult, a mikro és kisvállalati szféra a meghatározó, a közép és nagyvállalati szféra pedig rendkívül fejletlen, így rendkívül korlátozott a városban komoly fejlesztésekre képes és kész szereplői kör.

12. táblázat - Gazdasági vállalkozások által megvalósított projektek Pétervásárán
(Forrás: www.palyazat.gov.hu)

Alintézkedés	Kedvezményezett megnevezése	Projekt címe	Támogatási döntés	Megítélt támogatás (Ft)
GOP 2.1.1-12/B Komplex vállalati technológia-fejlesztés mikro-, kis- és közép-vállalkozások számára	Beretka Tibor egyéni vállalkozó	Látványpékség és cukrászda fejlesztés a Beretka Tibor Pékség-nél Pétervásárán	2013.07.30	15 066 642
GOP 2.1.1-12/B Komplex vállalati technológia-fejlesztés mikro-, kis- és közép-vállalkozások számára	ÉPFER TRANS Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság	Technológiai fejlesztés az Épfer Transz Kft-nél	2013.07.30	6 088 000

Alintézkedés	Kedvezményezett megnevezése	Projekt címe	Támogatási döntés	Megítélt támogatás (Ft)
TÁMOP 2.1.3.B-11/1 Munkahelyi képzések támogatása középvállalkozások számára	Nyomtatvány és Irodai Eszköz Ellátó Korlátolt Felelősségű Társaság	Oktatás-képzés a Nyomell Kft-nél	2012.06.04	5 970 000
HEFOP 3.4.1-08/1. Munkahelyi képzések támogatása	Bafag Építőipari Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság	Bafag Építőipari Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság munkavállalóinak a képzése	2008.06.11	14 328 000
HEFOP 3.4.1-08/1. Munkahelyi képzések támogatása	Pet-Form Flakongyártó és Forgalmazó Kft.	A Pet-Form Flakongyártó és Forgalmazó Kft. munkavállalóinak képzése	2008.06.07	11 264 000
GOP 2.1.1-09/A Mikro-, kis- és középvállalkozások technológia fejlesztése	BERETKA és TÁRSAI Sütőipari Termékeket Gyártó és Forgalmazó Kft.	Kapacitásnövelő sütőipari gépbeszerzések a Beretka pékségnél	2009.09.22	12 796 660
ÉMOP 1.1.1/F Telephelyfejlesztés	BERETKA és TÁRSAI Sütőipari Termékeket Gyártó és Forgalmazó Korlátolt Felelősségű Társaság	Sütőüzemi kapacitásnövelés a Beretka és Társai pékség termék választékának bővítése érdekében	2010.01.12	35 080 519
TÁMOP 6.1.2/A-09/1 Egészségre nevelő és szemléletformáló életmódprogramok	PEVIK Közüzeti és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság	A PEVIK Közüzeti és Szolgáltató Kft. egészségfejlesztési programjának elkészítése és megvalósítása	2010.11.29	8 176 115

1.9.4. A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők (elérhetőség, munkaerő képzettsége, K+F stb.)

Pétervására a 23-as számú országos főútvonalon közelíthető meg Bátonyterenye irányából, illetve alsóbbrendű utakon Bükkszék és Erdőkövesd irányából. A település közelében autóút vagy autópálya nem található, a legközelebbi autópálya-felhajtó 40 km-re található. Vasúti kapcsolata a településnek nincs. A fentiek alapján elmondható, hogy a település és az egész kistérség infrastrukturális szempontból versenyhátrányban van. Ezt erősíti Észak-Heves megye belső periféria helyzete.

A munkaképes korú lakosság száma Pétervásárán 1 542 fő, a munkanélküliségi ráta 2014 folyamán 10 % körül ingadozott. Versenyhátrányt jelent azonban, hogy a lakosságon belül az országos átlaghoz képest magasabb a legfeljebb 8 általános osztályt végzettek, és alacsonyabb a felsőfokú diplomával rendelkezők aránya.

A város készen áll új vállalkozások fogadására, így 4 gazdasági-ipari területet is kijelölt: egyet-egyet a város keleti részén, a Keglevich és a Petőfi Sándor utca mentén, egy kisebbet a település központjában és egyet a Táncsics Mihály utcán, a város déli részén.

A gazdasági-ipari területek egy részén most is vállalkozások működnek, de ezek kihasználtsága közepes vagy alacsony. Az önkormányzat tervei szerint a jövőben további ipari területek kijelölésére kerülhet sor. A településen található néhány használaton kívüli, fejlesztés révén gazdasági tevékenység fogadására alkalmassá tehető olyan ingatlan is, amely jelenleg nem gazdasági-ipari terület, de szükség esetén átminősítésük megoldható.

„Pétervására Város Önkormányzata a törvény biztosította lehetőségénél fogva helyi adókat vet ki, mely érinti a településre letelepülő vállalkozásokat is. A településen jelenleg az iparüzési adó érinti a gazdasági tevékenységet folytató vállalkozásokat. Iparüzési adó esetében az előírt maximális 2% érvényes az állandó jellegű iparüzési tevékenység esetén, míg az ideiglenes jelleggel végzett tevékenység esetén az adóátalány naptári naponként kerül megállapításra, melynek összege a törvény 37§ (2) bekezdés a, pontjában végzett tevékenység esetén (építőipari tevékenység), 500-Ft/nap, ugyanennek a bekezdésének a b pontjába sorolt tevékenységek esetén 3000 Ft/nap. (ide tartozik a vásárolás abban az esetben, ha a vállalkozás telephellyel, székhellyel az adott önkormányzat területén nem rendelkezik, és más településen sincs székhelye vagy telephelye). Természetesen, ha a vállalkozás gépjárművekkel rendelkezik, úgy a törvény szerint súlyadót kell fizetnie, az ott meghatározott mértékben.” (Forrás: IVS)

Helyi adómentességet vagy kedvezményt az önkormányzat még eddig nem vezetett be. A letelepülő cégeket az önkormányzat egyedi kedvezményekkel segíti, melyet minden esetben külön-külön bírálnak el. Tartós adókedvezményt azonban ilyes esetben sem tud biztosítani az Önkormányzat.

Vállalkozások részére inkubátorház, gazdaságfejlesztési tanácsadó iroda nem áll rendelkezésre.

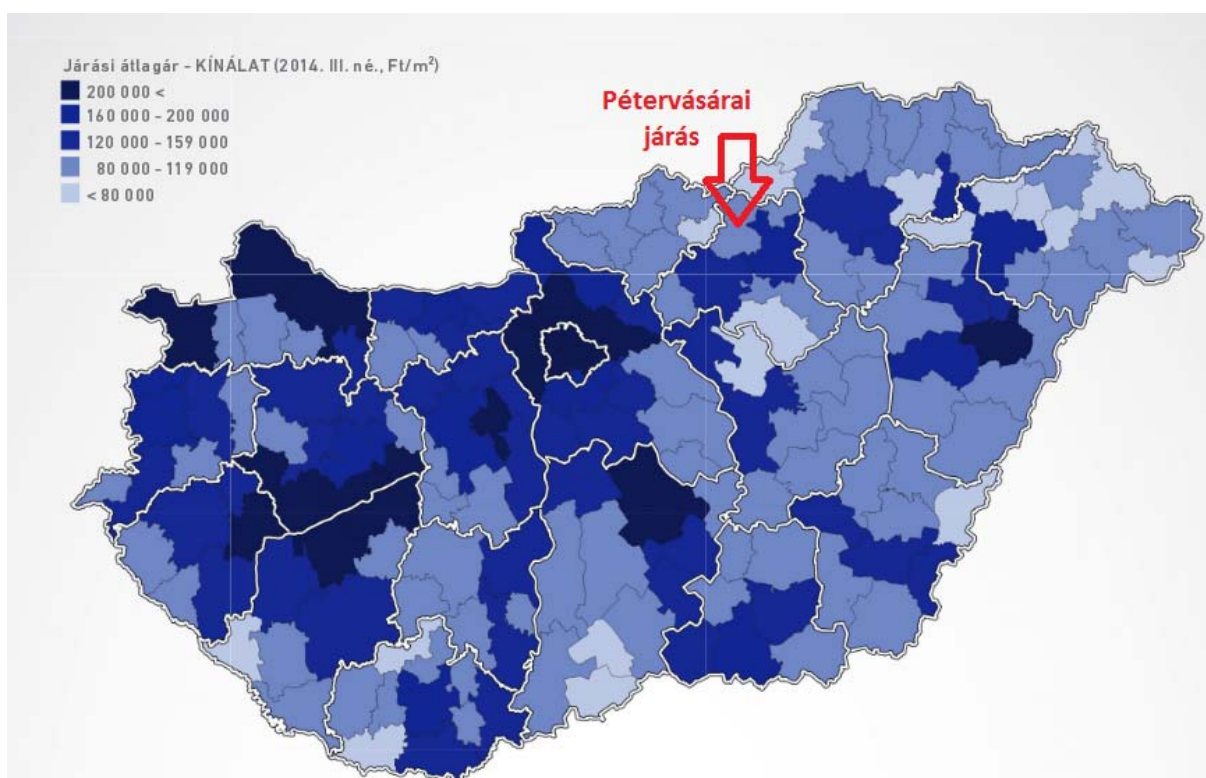
A város központi funkciót ellátó intézményei a déli részen tömörülnek, itt találhatóak a fontosabb közigazgatási intézmények irodái. A település nyugati részén, a gazdasági-ipari területek közelében

helyezkedik el a laktanya 11 ha-os területe, ahol megfelelő állapotú irodákat találhatnak a vállalkozások. Az épület jelenleg is hasonló funkció tölt be, de kihasználtsága alacsony.

1.9.5. Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat)

Pétervására ingatlanjainak eladási átlagára az ingatlanpiaci adatok alapján az országos átlagnál (220 ezer Ft/nm) jóval alacsonyabb, 80-100 ezer Ft/nm körül alakul. A járási átlagárakat magasabb irányba téríti el a turisztikailag vonzó települések (Parád, Parádsasvár, Bükkszék) magasabb átlagos négyzetméterára.

44. ábra - Lakóingatlanok eladási átlagára járásonként
(Forrás: OTP Értéktérkép 2014/2)

Pétervásárán földrajzi szempontokat tekintve nem állapítható meg jelentős eltérés az egyes városrészek között. A szegregátumok természetesen kivételt jelentenek, de mivel nem különülnek el élesen a város többi részétől, így nem befolyásolják jelentősen az egyes városrészek ingatlanpiacát.

A fent bemutatott alacsony átlagárak az alacsony gazdasági aktivitás és a kedvezőtlen demográfiai mutatók együttes eredménye. A lakásállomány számát tekintve jelentős változás nem állapítható meg. Az elvándorlásból fakadó népességcsökkenés hatására növekszik az eladó ingatlanok száma, ezek közül több használaton kívül van, lakói elköltöztek.

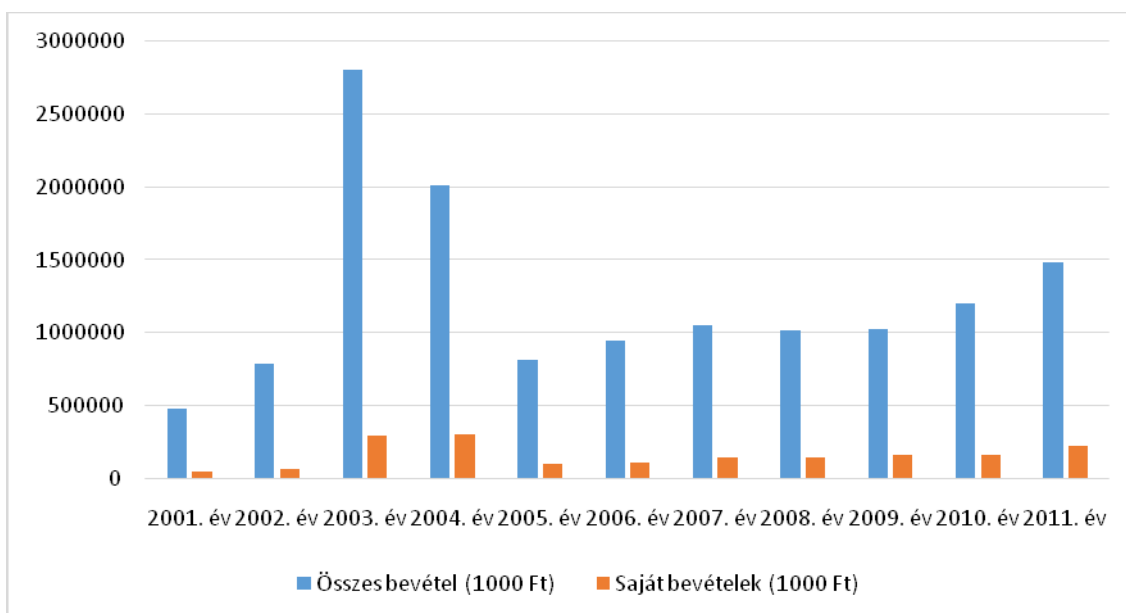
Jóllehet, hogy Pétervására a KSH Ingatlanadattára alapján az 1996-2008 közötti időszakban Pétervására azon 253 település közé tartozott, ahol volt értékelhető ingatlanpiac, de a válság hatására az ingatlanforgalom csökkent. Ezt mutatja, hogy a lakásépítés az egyébként is alacsony 2000-es évek közepi szintről gyakorlatilag 0-ra esett vissza.

1.10. Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere

1.10.1. Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

Pétervására gazdálkodásának feltételeit nagyban meghatározzák az önkormányzat bevételei. A bevételek nagysága részben törvények által meghatározott. Az önkormányzat bevételének nagysága 2011-ben 1,48 milliárd Ft-ot tett ki.

45. ábra - Az önkormányzat éves bevétele és ebből saját bevétele
(Forrás: KSH T-Star 2013 adatbázis)

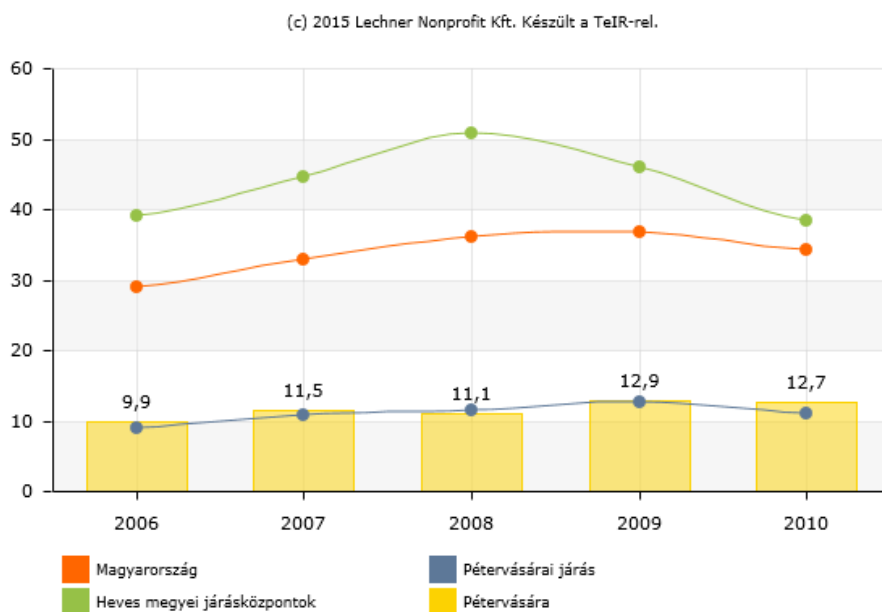

A fenti ábrából is látható, hogy a bevételek döntő többségét a különféle jogcímenek érkező állami támogatások teszik ki. A saját bevételek aránya a 2000-es évek elején váltakozó nagyságú volt, majd a 2006-os mélypont után folyamatos emelkedést mutat és a 2011. évre elérte a 15 %-ot.

Az egy lakosra jutó iparűzési adó 2006 óta lassú, de folyamatos emelkedést mutatott Pétervásárán. Az emelkedő trend nem tört meg, és nem fordult át csökkenésbe 2008, azaz a gazdasági válság kitörése után, mint Magyarország egészén vagy Heves megye többi járasszékhely településén. Mindezek ellenére az egy főre jutó iparűzési adóbevétel messze elmarad még a Heves megyei átlagtól is, évi 12

700 Ft-tal. Az önkormányzat költségvetésére nézve mindenesetre pozitív fordulat, hogy az iparűzési adóból származó bevétel a 2006-os 24,9 millió Ft-ról 2011-re 33,6 millió Ft-ra növekedett.

46. ábra - 1 lakosra jutó iparűzési adó mértéke
(Forrás: www.teir.hu/its, 2015)

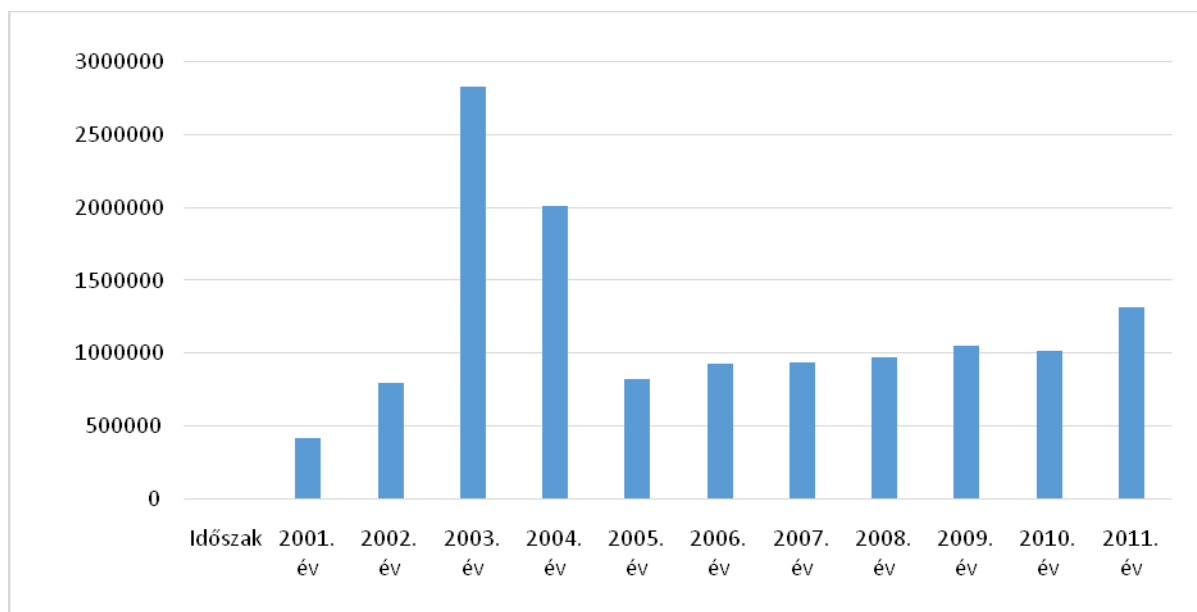

Iparűzési adó esetében az előírt maximális 2% érvényes az állandó jellegű iparűzési tevékenység esetén, míg az ideiglenes jelleggel végzett tevékenység esetén az adóátalány naptári naponként kerül megállapításra, melynek összege a törvény 37.§ (2) bekezdés a) pontjában végzett tevékenység esetén (építőipari tevékenység), 500-Ft/nap, ugyanennek a bekezdésének a b) pontjába sorolt tevékenységek esetén 3 000 Ft/nap. Az önkormányzat jelenleg semmilyen adókedvezmény érvényesítésére nem ad lehetőséget.

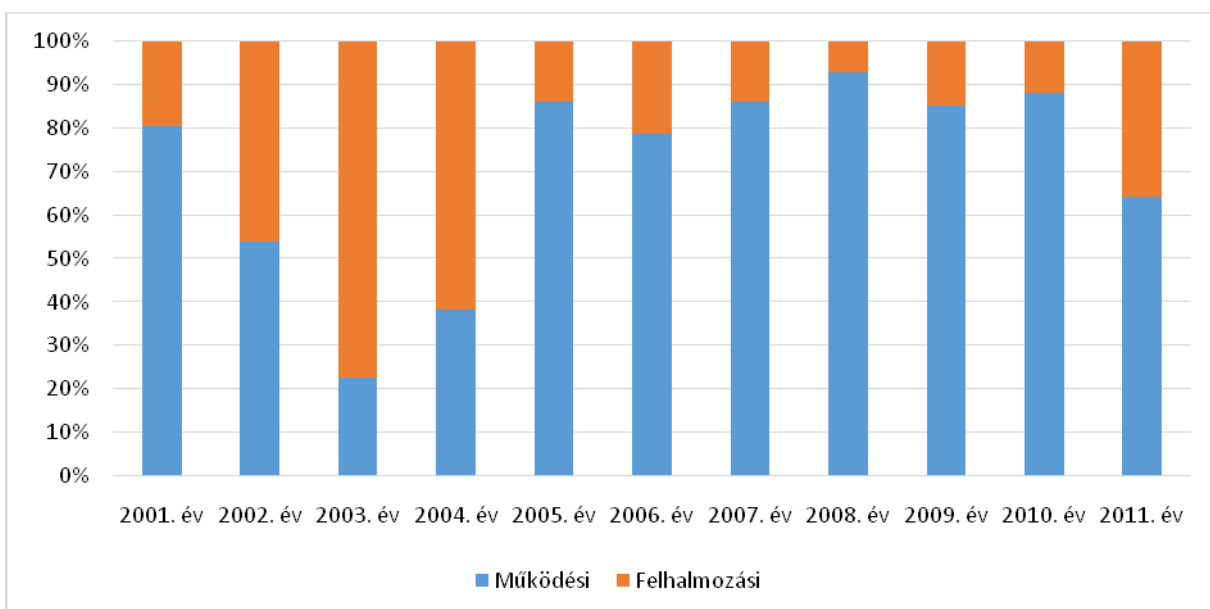
Az önkormányzatnak idegenforgalmi adó bevétele nincs.

Az önkormányzat kiadásainak változásai összhangban állnak a bevételek alakulásával. Az alábbi ábrákból jól látható, hogy a 2002-2004. közötti évek kivételével a kiadások között a működési célúak domináltak. A 2003-2004-es évek visszaesése a kiadásokban jórészt a felhalmozási célú kiadások rovasára ment, azóta arányuk alacsony, csak a legutóbbi években válik újra számottevővé.

47. ábra - Az önkormányzat tárgyévi kiadásai
(Forrás: KSH T-Star 2013 adatbázis)

48. ábra - Működési és felhalmozási kiadások
(Forrás: KSH T-Star 2013 adatbázis)

A működési költségek között a legnagyobb arányt a 358 millió Ft-nyi összeggel a személyi jellegű kiadások teszik ki, emellé társulnak még a nyugdíj- és egészségbiztosítási járulékok, 94 millió Ft összeggel. Együttes arányuk a kiadások között 34 %. A dologi kiadások aránya 22 %.

Az önkormányzat szociális célú kiadásai 2011-ben 147 millió Ft-ot tettek ki, ami 11 %-os arálynak felel meg.

A költségvetés felhalmozásai kiadásai az intézményi beruházások kiadásaiból, a felújítások költségeiből, kötvény tőke- és kamattörlesztésből adódtak.

Pétervására Város Önkormányzata az alábbi gazdasági társaságokban rendelkezik tulajdonrészsel:

- Pétervásárai Szociális Nonprofit Kft.
- Pevik Közülemi és Szolgáltató Nonprofit Kft.

1.10.2. Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

A 2011. évi CLXXXIX. törvény (Mötv.) 13. § (1) értelmében a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladatok közé tartoznak a településfejlesztéssel, településrendezéssel kapcsolatos tevékenységek. Pétervásárán nem működik önálló Városfejlesztő Társaság a településfejlesztési tevékenységét az önkormányzat bizottságai (Pénzügyi és ügyrendi, Szociális, művelődési és oktatási valamint Városüzemeltetési és sport) mellett a Polgármesteri Hivatal irodája látja el.

A településfejlesztés részeként az Önkormányzat mindent megtesz, hogy a lehető legtöbb pályázati forrást biztosítsa a város számára. Az Önkormányzat nehéz anyagi helyzete miatt nincs abban a helyzetben, hogy saját maga finanszírozza a fejlesztéseket, ezért a 95-100 %-os támogatással megvalósuló pályázati beruházások nélkülözhetetlenek a város fejlődése szempontjából. Az Önkormányzat a 2007-2013-as Európai Unió költségvetési ciklusban a következő beruházásokat valósította meg (vagy vannak folyamatban):

13. táblázat - Megvalósított, folyamatban lévő, a 2007-2013-as uniós költségvetési ciklus beruházásai (Forrás: www.palyazat.gov.hu)

Alintézkedés	Kedvezményezett megnevezése	Projekt címe	Támogatási döntés	Megítélt támogatás (Ft)
TÁMOP 3.2.3/A-11/1 "Építő közösségek" - A) közművelődési intézmények a kreatív iparral kapcsolatos alapkompenciák fejlesztését elősegítő új tanulási formák szolgálatában 3. ütem	Pétervására Városi Önkormányzat	Péterkei Produktív Palánták - Kreatív kompetenciafejlesztést elősegítő új tanulási formák a hagyományőrzéshez kapcsolódva iskolai tanulók részére Pétervásárán és környékén a Szántó Vezekény István Művelődési Háza és Könyvtárban.	2012.06.22	29 637 990

Alintézkedés	Kedvezményezett megnevezése	Projekt címe	Támogatási döntés	Megítélt támogatás (Ft)
TÁMOP 3.3.8.B-12 Közoktatási intézmények esélyegyenlőségi alapú fejlesztéseinek támogatása a hátrányos helyzetű kistérségekben	Klebsberg Intézményfenntartó Központ	A Pétervásárai Tamási Áron Általános Iskola esélyegyenlőségi alapú fejlesztéseinek támogatása	2013.06.04.	25 524 620
TÁMOP 3.3.14.A-12/1 Hazai és nemzetközi testvériskolai kapcsolatok kialakítása	Klebsberg intézményfenntartó központ	A sport összeköt - testvériskolai kapcsolat kiépítése a Pétervásárai Tamási Áron Általános Iskola és a Boglári Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola között.	2013.09.20.	16 349 570
TÁMOP-3.1.4/08/2 Kompetencia alapú oktatás, egyenlő hozzáférés - Innovatív intézményekben	Tamási Áron Általános Iskola Pétervására	Kompetencia-alapú oktatás és egyenlő hozzáférés megteremtése a Pétervásárai Tamási Áron Általános Iskolában	2009.07.01.	24 999 150
TÁMOP 5.4.3-10/2 Házi segítségnyújtás fejlesztése	Pétervásárai Kistérség Többcélú Társulása	A házi segítségnyújtás fejlesztése a Pétervásárai kistérségben	2010.12.09	29 634 245
TIOP-1.1.1/09/1 A pedagógiai, módszertani reformot támogató informatikai infrastruktúra fejlesztése	Pétervására város, Erdőkövesd, Várasszó, Ivád, Kiszűzes községek Társult Képviselőtestülete	Informatikai infrastruktúra fejlesztése a pétervásárai Tamási Áron Általános Iskolában	2010.	17 650 000

Alintézkedés	Kedvezményezett megnevezése	Projekt címe	Támogatási döntés	Megítélt támogatás (Ft)
KEOP 4.10.0/N/14 Fotovoltaikus rendszerek kialakítása	Pétervására Városi Önkormányzat	Napelemes rendszerek kiépítése Pétervására város önkormányzati épületein	2015.01.19	35 633 474
KEOP - 2009 - 6.2.0/A - Fenntarthatóbb életmódot és fogyasztási lehetőségeket népszerűsítő, terjedésüket elősegítő mintaprojektek	Pétervására Város Polgármesteri Hivatal	A komposztálási projekt megvalósítása Pétervásárán	2010.	6 517 500
KEOP 7.1.0/11 Derogációs vízi közmű projektek előkészítése Pétervására	Pétervására, Erdőkövesd, Váraszó, Istenmezeje, Bükk-szenterzsébet, Tarnalelesz Szentdomonkos Szennyvízcsatorna-Hálózat És Szennyvíztisztító Beruházó Önkormányzati Társulás	Pétervásárai szennyvíztisztító telep fejlesztésének előkészítése	2012.10.10.	21 289 072
ÉMOP 3.1.1-12 Szociális célú városrehabilitáció	Pétervására Városi Önkormányzat	"ELSŐ LÉPÉS" - SZOCIÁLIS CÉLÚ VÁROSREHABILITÁCIÓ PÉTERVÁSÁRÁN	2013.04.24	424 900 710
ÉMOP-2008-3.1.2/B Kistérségek központi településeinek közlekedésfejlesztése	Pétervására Városi Önkormányzat	Pétervására, Petőfi Sándor és Ivádi utak felújítása	2009.	52 548 705
ÉMOP-2009- 3.2.1.C - Belterületi és térségi vízrendezés	Pétervására Városi Önkormányzat	Pétervására Város belterületi vízrendezése	2010.	448 592 512
ÉMOP 4.1.1/A-12 Egészségügyi alapellátás, egészségházak és járóbeteg szakellátás fejlesztése	Pétervására Városi Önkormányzata	Egészségügyi Központ korszerűsítése és akadálymentesítése	2013.09.12	57 279 564

Alintézkedés	Kedvezményezett megnevezése	Projekt címe	Támogatási döntés	Megítélt támogatás (Ft)
ÉMOP 4.2.1/A-09 Szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások infrastrukturális fejlesztése	Pétervásárai Kistérség Többcélú Társulása	"Aranykapu" Kistérségi Humán Szolgáltató Központ komplex fejlesztése	2010.04.21	43 487 052
ÁROP 1.1.5-08/C/B A komplex programmal segített kistérségeken kívül eső leghátrányosabb helyzetű kistérségek fejlesztési és együttműködési kapacitásainak megerősítése	Pétervásárai Kistérség Többcélú Társulása	A Pétervásárai kistérség fejlesztési és együttműködési kapacitásainak megerősítése	2008.12.01	12 917 753
HUSK/0801	Feled (SK) Önkormányzata Pétervásárai Kistérség Többcélú Társulása	MARKETINFOCHANNEL	2008	63 145 €
LEADER TK3	Pétervására Város Önkormányzata	Pétervására településképet javító térfejlesztés megvalósítása	2013.	50 000 000

1.10.3. Gazdaságfejlesztési tevékenység

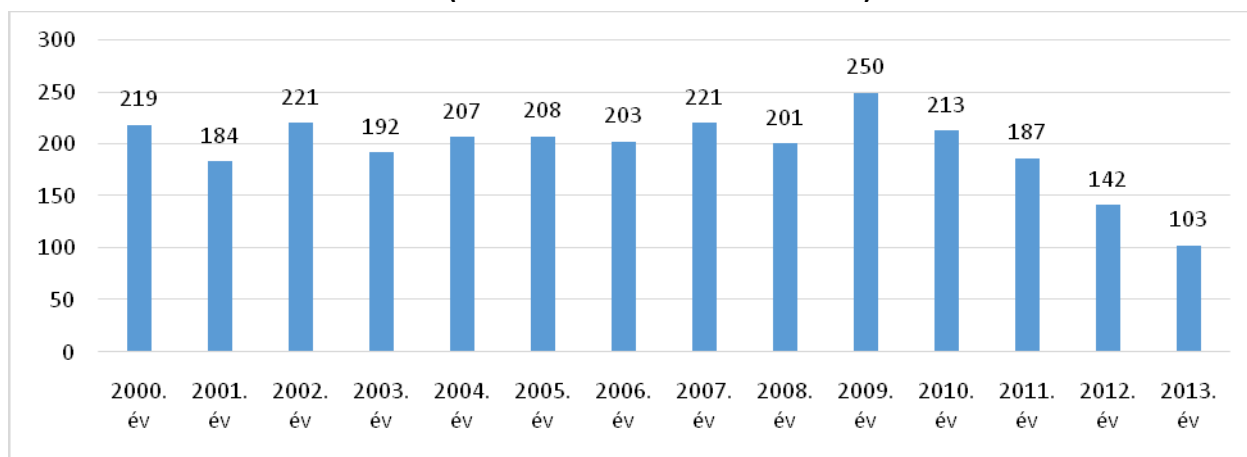
Az önkormányzat célja a gazdasági tevékenység ösztönzésével elsősorban a helyi munkahelyek létrejötte, másrészt a helyi adóbevételek és az önkormányzati vagyon értékének növelése. A helyi gazdaságfejlesztés során kiemelt fontosságúnak minősítik Pétervására területén működő mikro-, kis- és középvállalkozások helyzetének javítását, valamint a laktanya területére a település számára foglalkoztatást biztosító cégek megtelepedésének segítségét. Ennek érdekében vett részt Pétervására Város Önkormányzata a Pétervásárai Kistérség Többcélú Társulása által menedzselt MarketinfoChannel projektben, mely a gazdasági szektor együttműködésének térségi támogatását célozta szlovák és magyar települések részvételével.

Az Önkormányzat jelenleg más gazdaságfejlesztési eszközt, pl. helyiadó-kedvezményt nem alkalmaz.

1.10.4. Foglalkoztatáspolitikai

A munkahelyteremtés kiemelt célja az önkormányzatnak. A település célja, hogy minél több vállalkozás települjön le a városban ezzel munkahelyeket teremtve, de egyelőre ez magában nem oldja meg a munkanélküliséggel kapcsolatos problémákat. Emiatt a városnak is feladatot kell vállalnia a munkakeresők foglalkoztatásában a közmunkaprogram keretében.

49. ábra - Nyilvántartott álláskeresők száma összesen (fő)
(Forrás: KSH T-Star 2013 adatbázis)

A fenti ábra mutatja az álláskeresők létszámának alakulását az elmúlt 15 évben. Az diagramból jól kivehető az álláskeresők létszámának drasztikus csökkenése a 2011. évtől. A Belügyminisztérium statisztikája alapján 2013-ban 114, 2014-ben 118 fő volt foglalkoztatva valamilyen közmunkaprogram keretében. Ezek alapján megállapítható, hogy a közmunkaprogram beindítása milyen nagy hatást gyakorolt a munkanélküliek számának mérséklésére.

A településen működő közmunkaprogramok jellemzően a mezőgazdaság, belvízmentesítés, útkarbantartás területén biztosítottak munkalehetőséget a település lakói számára.

Bár az önkormányzat is csak néhány tucat fő számára biztosít munkanélküliséget, ezzel azonban így is a legnagyobb foglalkoztatók között tartjuk számon, mivel a vállalkozói szektorban sem található olyan cég, amely nagyszámú foglalkoztatottat alkalmazna.

1.10.5. Lakás- és helyiséggazdálkodás, ingatlanok

Magyarországon a helyi lakáspolitikai kialakítása önkormányzati feladatkör, amelynek konkrét feladatai nincsenek törvényileg pontosan szabályozva, de pl. beletartozhat a helyi lakásállomány megújítá-

sa, illetve a szociálisan rászorult rétegek lakásproblémáinak enyhítése. Az sincs szabályozva, hogy mely önkormányzatoknak kell szociális bérlakás-szektorral rendelkezniük, és hogy az ilyen típusú állománynak minimálisan milyen méretűnek kell lennie a helyi lakásállományon belül. Vagyis nincs szabályozva a feladatellátás mértéke sem.

Eszközrendszerét tekintve a központi kormányzati eszközökön kívül egyéb, azokat kiegészítő, illetve azok mellett működtethető eszközrendszert alakíthat ki. A helyi lakáspolitikai feladatait, eszközeit, illetve azokkal kapcsolatos szabályozást alapvetően négy jogszabály tartalmazza (*Fehér-Somogyi-Teller 2011*):

- Az Önkormányzati törvény (1990/ LXV. törvény) az önkormányzatok különös feladataként határozza meg a tulajdonukban lévő bérlakásokkal kapcsolatos lakásgazdálkodást. Ennek tartalmát és mértékét azonban nem határozza meg, az ezzel kapcsolatos feladatokat a lakosság igényei alapján és az önkormányzat anyagi lehetőségeitől függően az önkormányzat maga alakíthatja.
- A Lakástörvény (1993/ LXXVIII. törvény), mely keret jelleggel szabályozza az önkormányzati bérlakás állományhoz kapcsolódó jogviszony tartalmi részeit, a pontos szabályozást azonban az önkormányzatoknak kell kialakítaniuk helyi rendelet útján.
- A 12/2001. Kormányzati rendelet, amely az önkormányzatok által nyújtható önkormányzati lakáshoz jutási támogatásokat határozza meg.
- Szociális törvény (1993/ III. törvény) a helyi lakásfenntartással kapcsolatos támogatások (helyi és kiegészítő lakásfenntartási támogatás, helyi lakbértámogatás) keretjellegű szabályozását.

A felsorolt feladatok jellemzően normatív keretből és saját bevételekből kerülnek finanszírozására.

Mivel a jogszabályok csak keretjelleggel határozzák meg a helyi lakáspolitikai feladatokat, az egyes önkormányzatok nagyon különböző mértékben látják el azokat, rendelkezésre álló forrásaik és politikai, feladat ellátási preferenciáik függvényében. Magyarországon a rendszerváltás után - a többi poszt szocialista országhoz hasonlóan - az önkormányzati lakások kilenczetedét privatizálták, de az önkormányzati lakások számának csökkenése azóta is folytatódik, és számuk 2010-ben már alig haladja meg a 130 ezret (Székely 2010), ami mindössze háromnegyede a 2000-ben mért értéknek. Az önkormányzati bérlakás állomány leépítését a lakások kedvezőtlen minőségi összetétele is ösztönözte, a lakások felújításának, modernizálásának terhére az önkormányzatok jellemzően nem voltak képesek kigazdálkodni, így inkább a terhet jelentő lakásállomány szűkítésének irányába tettek lépéseket.

Pétervására a többi városnál is nagyobb mértékben, 100 %-ban leépítette az egyébként sem nagyszámú bérlakásait. Jelenleg a városnak bérlakás céljára hasznosított ingatlana nincs.

Az önkormányzat ingatlanjainak nyilvántartását Pétervására Város Önkormányzat Képviselőtestületének 9/2013. (VII.12.) önkormányzati rendelete az önkormányzat vagyonáról, a vagyonhasznosítás rendjéről és a vagyon kezeléséről tartalmazza.

1.10.6. Intézményfenntartás

Az önkormányzati intézmények köre az elmúlt években alapos átalakuláson ment át. Legfontosabb változások, hogy önkormányzati fenntartásból állami fenntartásba és működtetésbe került az általános iskola és a pedagógiai szakszolgálat.

Az önkormányzat számára az ily módon lecsökkent intézményrendszer működtetése, fenntartása, korszerűsítése komoly feladatot és terhet jelen, hiszen az intézményhálózat infrastruktúrája sok tekintetben elavult, korszerűtlen, esetenként komoly kapacitáshiányok jellemzik. Szerény anyagi lehetőségeiket kénytelenek pályázati lehetőségekkel kiegészíteni.

Jelenleg Pétervására fenntartásában levő intézmények:

- Pétervásárai Óvoda
- Szántó Vezekényi István Művelődés Háza és Könyvtár
- Családsegítő és Gyermekevelési Tanácsadó
- Egészségügyi Központ
- Időskorúak otthona.

Az intézmények kezelésre az Önkormányzat nem hozott létre külön szervezett, esetleg nonprofit Kft-t.

A pétervásárai Tamási Áron Általános Iskola és a Pedagógiai szakszolgálat a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ fenntartásában áll.

1.10.7. Energiagazdálkodás

Pétervására Város Önkormányzata célul tűzte ki a fenntartása alatt üzemelő Idősek otthona, Napközi otthonos óvoda, Művelődési ház és Polgármesteri hivatal villamos energia fogyasztásának csökkentését. A "KEOP-2014-4.10.0/N Fotovoltaikus rendszerek kialakítása" című pályázati program keretében lehetősége nyílik az önkormányzatnak, hogy napelemes rendszert építsen ki a négy szóban forgó épületére. Az idősek otthona épületére tervezett rendszer mérete 11,5 kWp, várható éves villamos energia termelése 10643 kWh. A művelődési ház épületére tervezett rendszer mérete 11 kWp, várható éves villamos energia termelése 10643 kWh. Az óvoda épületére tervezett rendszer mérete 18 kWp, várható éves villamos energia termelése 17459 kWh. A hivatal épületére tervezett rendszer mérete 11 kWp, várható éves villamos energia termelése 9616 kWh.

Az önkormányzati intézményeket jellemzően gázfűtés szolgálja ki, ennek költségei jelentős terhet rónak a költségvetésre, ám kiváltása hatalmas fejlesztési költséget jelentene, amely jelenleg csak pályázati forrásból lenne megvalósítható.

1.11. Településüzemeltetési szolgáltatások

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény alapján helyben biztosítható közfeladatok közé, nevesítve bekerült a településüzemeltetés, ide sorolva az alábbiakat:

- köztemetők kialakítása és fenntartása
- a közvilágításról való gondoskodás,
- kéményseprő-ipari szolgáltatás biztosítása,
- a helyi közutak és tartozékainak kialakítása és fenntartása,
- közparkok és egyéb közterületek kialakítása és fenntartása,
- gépjárművek parkolásának biztosítás

Pétervására városa ezen településüzemeltetési feladatok ellátását több módon biztosítja. A feladat ellátására létrehozott egy nonprofit kft-t, illetve egyéb módon biztosítja azok teljesülését (pl. közvilágítás, kéményprés, köztemető).

A Pevik Kft. látja el a következő feladatokat:

- Szelektív hulladékgyűjtés,
- Konténeres hulladékszállítás,
- Lomtalanítási tevékenység,
- Törmelékszállítás,
- Szippantott szennyvíz szállítása,
- Hótűrás.

Az ÉRV Zrt. látja el az alábbi tevékenységeket:

- Csatornaüzemeltetés,
- Szennyvíz-tisztítómű üzemeltetése.

A településen az utak, a járdák és egyéb létesítmények az Önkormányzat kezelésében állnak, továbbá az Önkormányzat gondoskodik a közterület fenntartásról és a virágosításról.

A közvilágítást a településen az Önkormányzat megbízásából az ÉMÁSZ biztosítja.

A parkfenntartás, a köztemetők karbantartása az Önkormányzat feladata, saját hatáskörben látja el a feladatokat. A munkálatokat javarészt közmunkások végzik el. Temető két darab található a városban: egy, amely már temetési célokra nincs használatban, a templom mellett helyezkedik el, illetve a jelenleg is használatban lévő köztemető, a város déli részén.

A település ivóvízellátását és a szennyvízkezelést az Észak-Magyarországi Regionális Vízművek Zrt. Mátrai Szolgáltatási Divíziója biztosítja a településen a cégnek kihelyezett ügyfélszolgálati irodája működik. A cég szennyvíztisztító telepet is üzemeltet a településen.

1.12. A táji és természeti adottságok vizsgálata

1.12.1. Természeti adottságok

Éghajlat

Pétervására éghajlata kontinentális, a terület mérsékelten hűvös, mérsékelten száraz. A csapadék évi összege 570-600 mm. Az évi középhőmérséklet jóval alacsonyabb, mint az Alföldön, mindössze 9,4 °C, a tenyészidőszakban is csak 16,4 °C.

Az évi napsütéses órák száma 1850, ez az ország északi, északkeleti része átlagának megfelelő, országos átlagban alacsony. Az északi elhelyezkedés és a hegyek közelsége éghajlatra gyakorolt hatása miatt a település az átlagnál hűvösebb a téli és nyári időszakban egyaránt.

A szél iránya a terület folyóvölgyi jellegéből adódik, amely észak-déli irányban nyitott, teraszos tektonikai árok. Az északi külterületen még szűk völgyként indul, majd medencévé szélesedik. A leggyakoribb szélirány északi és déli.

Földtani és vízrajzi viszonyok

Pétervására az Északi-középhegység, azon belül a Pétervásári-dombság kistáj területén fekszik. Külterületére jellemző az erősen tagolt dombság, melynek egy része földes kopár, északi külterülete erdőszült terület. Legnagyobb tengerszint feletti magassága a 400 métert néhány méterrel haladja meg. Kiemelkedései a Pilis- és Remetetető, a Szőlő-Dudar hegy, a Borostyános-, Hosszú-, Rákoslápa-bérc, a Nagy- és Kis-Lukas, a Pelyheskő, valamint a Csengős kő. A dombok elnevezése is utal arra, hogy a terület alapkőzete üledékes homokkő, amely néhol a növényborítás nélküli oldalakon is látható, fészkelő helyé alakul (Nagy- és Kis-Lukas). Talajai öntéstalajok és agyagbemosódásos barna erdőtalajok.

Domborzata erősen tagolt, mély völgyek, meredek 15-20 fokos lejtésű oldalak jellemzőek.

A település területén ásványi nyersanyaglelőhelyek találhatók. Kedvezőtlen tektonikai adottságai miatt a barnakőszén nem bányásszák. Ezen kívül kőlelőhellyel rendelkezik, és bentonitos nemesagyag-előfordulás van a város határában.

A város vizeinek fő befogadója, legfőbb vízfolyása a Tarna-patak. A természetes vízfolyások közül az Ivádi-patak hosszabb szakaszon határfolyó, a település belterületén folyik a Szénégető-patak. A településen a csapadékvíz-elvezetés korszerűsítésével a patakok medrét rendezték, az árkok és medrek állapota jó.

A település külterületén, a 23. sz. főúttól délre a Kígyóhegy lábánál található a Péterkei tó, amely víztározó és rekreációs funkciójú vízfelület.

A talajvíz 2-4 méteres mélységben található, kémiai típusa kalcium-magnézium, hidrogénkarbonátos artézi kútjainak vízhozama nem jelentős.

Természetes növényvilág

A vidék nagy részét összefüggő erdőség borítja, legnagyobb kiterjedésű zonális társulása a cseres-tölgyes. Völgyalji helyzetben alakultak ki a gyertyános-tölgyesek és bükkösök állományai. A meredek vízmosások, szurdokvölgyek ritka fajai is a hegyvidéki elemekből kerülnek ki.

A savanyú, kilúgozott talajú területeken mészkérülő tölgyeseket és bükkösöket találunk. A bővizű patakok mentén égeres ligeterdők húzódnak, melyekben az óriás zsurló (*Equisetum telmateia*), téli zsurló (*E. hyemale*), mocsári gólyaorr (*Geranium palustre*), békakonty (*Listera ovata*) előfordul.

A hegyhátakon nagy területen kiirtották az erdőt, ezek helyén legelők, tövises cserjések, borókások alakultak ki, sokszor inváziós fajokkal betelepülve. A kopár homokkő kibúvásokon deres csenkeszes (*Festuca pallens*) homokkő sziklagyepeket találunk. Gazdag fajkészletű gyapjúsásos láprétek, mocsár-rétek és magaskórósok alakultak ki a dombságban.

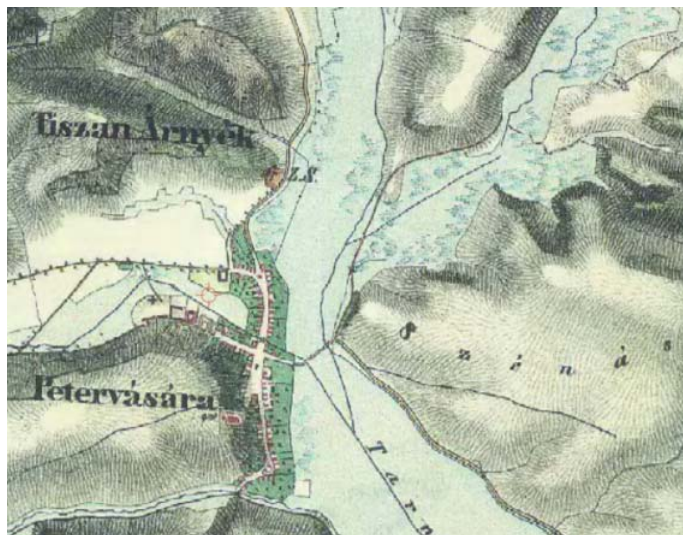
Az erdők sokfelé elakácosodtak, a dombvidék belső részein több nagy fenyőtelepítés található. Az utak mentén terjed a selyemkóró (*Asclepia syriaca*) és a parlagfű (*Ambrosia artemisiifolia*).¹

Pétervására természetes növényzetét magasártéri növényzetű keményfaligetek, tölgyesek és gyertyánosok, valamint kaszálórétek alkotják. Gyakoriak a szittyófélék, a mocsári gólyahír, sások. A településtől dél felé 3 km-re védett gyertyános-tölgyes erdő van, amely olyan védett növényekben is gazdag, mint a sárga nőszirm, vörös acsalapu, pirosuló hunyor, szártalan kankalin és gyapjúsás. A terület állatvilága nagy- és kismadarakból, madárfajokból és hüllőkből áll, gyakori a foltos szalamandra előfordulása.

1.12.2. Tájhasználat, tájszerkezet

1.12.2.1. Táj történeti vizsgálat

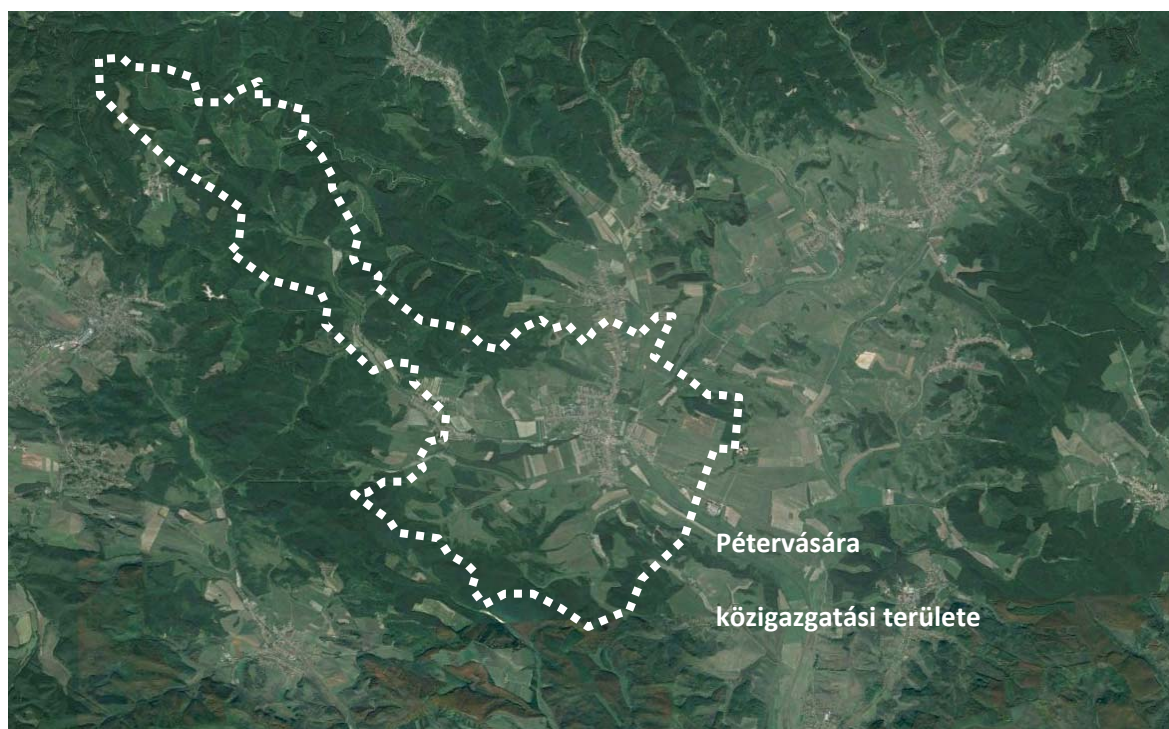
50. ábra - Katonai térkép kivágat (Forrás: tajertektar.hu)

A település tájhasználatának változásáról tájékozódhatunk, ha összehasonlítjuk a 19. sz. második felében készült 2. katonai felmérés térképszelvényeit (50. ábra) a mai műholdas felvétellel. A korábbi tájhasználatot erősen befolyásolta, hogy a völgyek vízjárta rétek, vizes területek voltak. Az északi irányú leszakadásokkal, meredélyekkel szemben általában a déli lejtők és a magasabban fekvő térszínek kaszálónak és legelőnek rendkívül alkalmasak voltak. Ezt mutatják a korabeli dűlőnevek (pl. Szénás).

A vízrendezéssel a művelhető területek aránya megnőtt, a legeltetést és kaszálást sok helyütt felváltotta a szántó művelés. Az erdőterületek, amelyek még a 18. század előtt a völgyeket is uralták, az elmúlt évszázadokban már csak a magasabb régiókban maradtak fenn, a település északi külterületén és a dombtetőkön, művelhetetlen oldalakon. Ez az arány azonban a 19. sz. óta nem csökkent jelentősen. A beépített terület jelentős növekedése a laktanyához, a 20. századi betelepítésekhez köthető.

51. ábra - Légi fotó (Forrás: <http://erdoterkep.nebih.gov.hu/>, GoogleEarth)

1.12.2.2. Tájhasználat értékelése

Pétervásárán a külterületek terület felhasználásában a hagyományosan kialakult tájszerkezetnek megfelelően a mezőgazdasági és erdőgazdálkodási tájhasználat domináns. A szántók mellett jelentős a gyepterületek, amelyek szintén évszázadok óta honosak a tájban és egyes időszakokban az állattenyésztés színterei voltak (juhtenyésztés). A külterületen telephelyek (egykori majorok helyén gazdasági tevékenységek) és közművek létesítményei és területei helyezkednek el.

A területhasználatok megoszlása 2003-as adatok alapján az alábbiak szerint alakul: szántó 1083 ha - 35%, rét-legelő 401 ha - 13%, erdő 1473 ha - 47%, kivett 152 ha - 5%. A településen szőlő, gyümölcsös és nádas nem található.

A jelenlegi tájhasználatról elmondható hogy nagyrészt a területi adottságoknak megfelelően kialakult, beállt rendszerben működik. A művelt területek között a legjelentősebbek az erdők, amelyek a települést körülvevő magaslatokon keretezik a tájat. Jelentős erdőterületek az északi külterületi nyúlvány területén találhatók. Jelentős, nagyüzemileg művelhető szántó területek is megtalálhatók a településtől keletre és délre. A völgyek mentén továbbra is legelők és rétek vannak, pl. a Szénégető-patak térségében, továbbá a településtől délre egybefüggően a Pilistető – Bancs völgy – Nagy völgy – Vezekénypuszta környezetében.

A korábbi legeltetés a művelési ág arányaiból láthatóan visszaszorult, a külterületi lakott helyek, majorok, állattartó telepek egy része így nem tölt be már ilyen funkciót.

A település életében az elmúlt időszakban nem álltak be nagy változások új beruházások következtében, a tájhasználatra nézve ez annyiban pozitív, hogy új, a korábbtól eltérő elemek nem jelennek meg a tájban. A belterület szélén azonban olyan használaton kívüli gazdasági létesítmények vannak, amelyek a jobb időket várják és addig is elhanyagolt állapotúak.

1.12.3. Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek

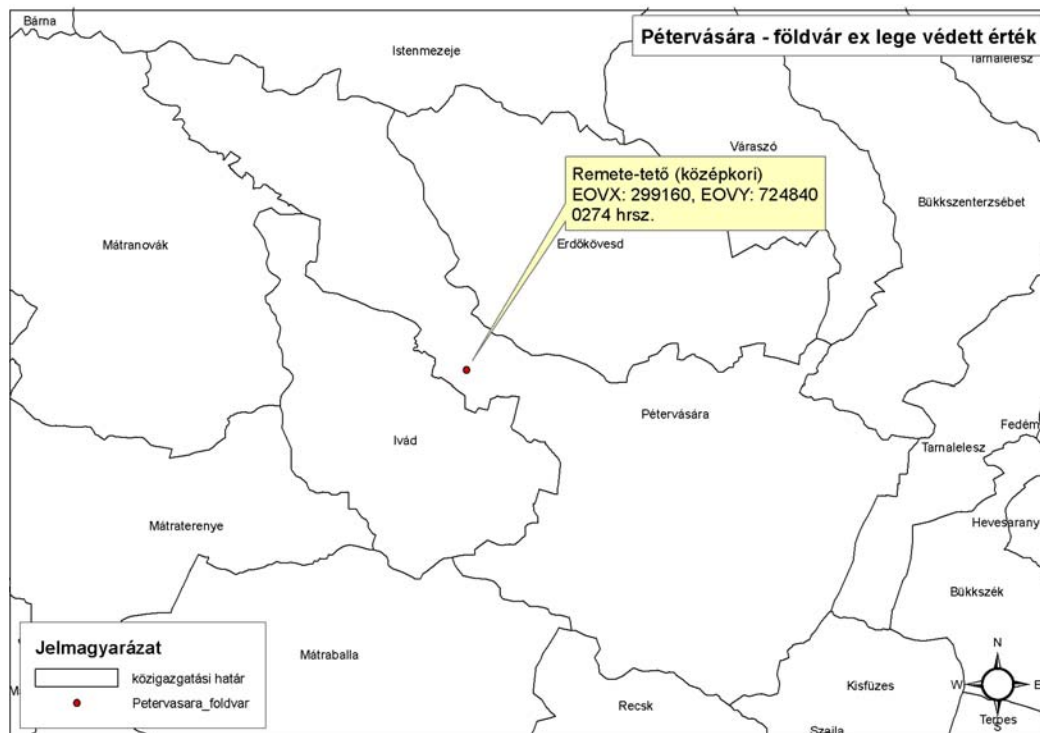
1.12.3.1. Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek

„Remete-tető”, földvár, országos jelentőségű természeti emlék

A Remete-tető (vagy Remete-domb) Ivád község északnyugati végétől északnyugatra 700 - 800 méterre, az Ivádi-patak völgyének északkeleti oldala fölé emelkedik. Közigazgatási szempontból Pétervársára észak-nyugati külterületén helyezkedik el. Déli irányából igen meredek, nyugat és észak felől valamivel enyhébb lejtő határolja. A várat az enyhe lejtésű gerinc végére építették.

A vár központját egy mesterségesen emelt, igen meredek oldalú, kerek domb jelenti, amelyet a keskeny hegyhát felől, keleti és északkeleti irányából mély, mesterségesen átvágott árok védte. A nyugati oldalon az árok külső oldalát sánc kíséri. A vár teljes átmérője az árok külső szélétől kb. 60 méter. A várat oklevélben nem említik, jellege alapján a motte-típusú várak közé tartozik. (Forrás: http://www.varbarat.hu/varak/remete_teto.html).

52. ábra - Remete - tető (Forrás: Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, adatszolgáltatás)

Erdők

A településen jelentős egybefüggő erdőterületek a településtől Ny-ra (Agyagásó, Szent-völgy, Csina, Bosodfar, Száros-verő, Gyupáros, Lyukas kő, Borostyánfar, Szénégető stb.) találhatók. Védett terület a településtől délre lévő gyertyános és a tőle nem messze található bükkös erdőrészlet, amely 190 m-es magasságú fekvése miatt egyedülálló.

Legelők és kaszálórétek

A természet-közeli legelők és rétek még nagy egybefüggő foltokat alkotnak a völgyek mentén. Ezek megőrzése az állattartással összefüggően fontos a táj hagyományos képének, használatának megőrzése szempontjából.

A területek összefüggének a település folyóvizeivel, amelyek a szerkezetet ugyanúgy meghatározzák, mint a helyi mikroklimát és flórát-faunát. Ezek, tehát a vízfolyások, azok parti sávja és a mélyebb területek rétei, kaszálói együtt jelentik azt az ökológiai és tájképi értéket, amely megőrzését fontosnak tartjuk.

Péterkei-tó

A külterület déli részén elhelyezkedő tározó és horgásztó távlati üdülőhasznosítása elkezdődött. A tó medre kikotrásra került, gát épült, a korábbi évekkel ellentétben a víz napjainkban folyamatosan töltődik.

Egyedi tájértékek

A településen az egyedi tájértékek közül leggyakoribbak az út menti szobrok, kőkeresztek, idős faegyedek. Az egyedi tájértékek listáját a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság az Önkormányzat számára átadta, térbeli megjelenítését, kataszterét TÉKA adatbázisa tartalmazza, amely online felületen is megtekinthető. Az egyedi tájértékek megőrzése a településkép, helyi identitás, természeti értékek megőrzése szempontjából fontos, erről települési szinten gondoskodni kell.

Egyedi geomorfológiai formák

A településen jellemző a homokkő formációk felszínre kerülése, a település belterületén is található egy ilyen formáció, amelyet bemutató tábla ismertet. Az északi külterületen több hasonló homokkő fal, kibúvás is található.

1.12.3.2. Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, emlék

Tájképvédelmi terület

A település egésze országos jelentőségű tájképvédelmi terület övezetébe tartozik. A Heves megyei terv irányadó rendelkezéseket fogalmaz meg ezekre a területekre, melyeket a Helyi Építési Szabályzatba beépítve kell a látvány és tájképvédelmet biztosítani.

Tájvédelmi körzetek, Nemzeti park, Természeti területek, Natura 2000 területek

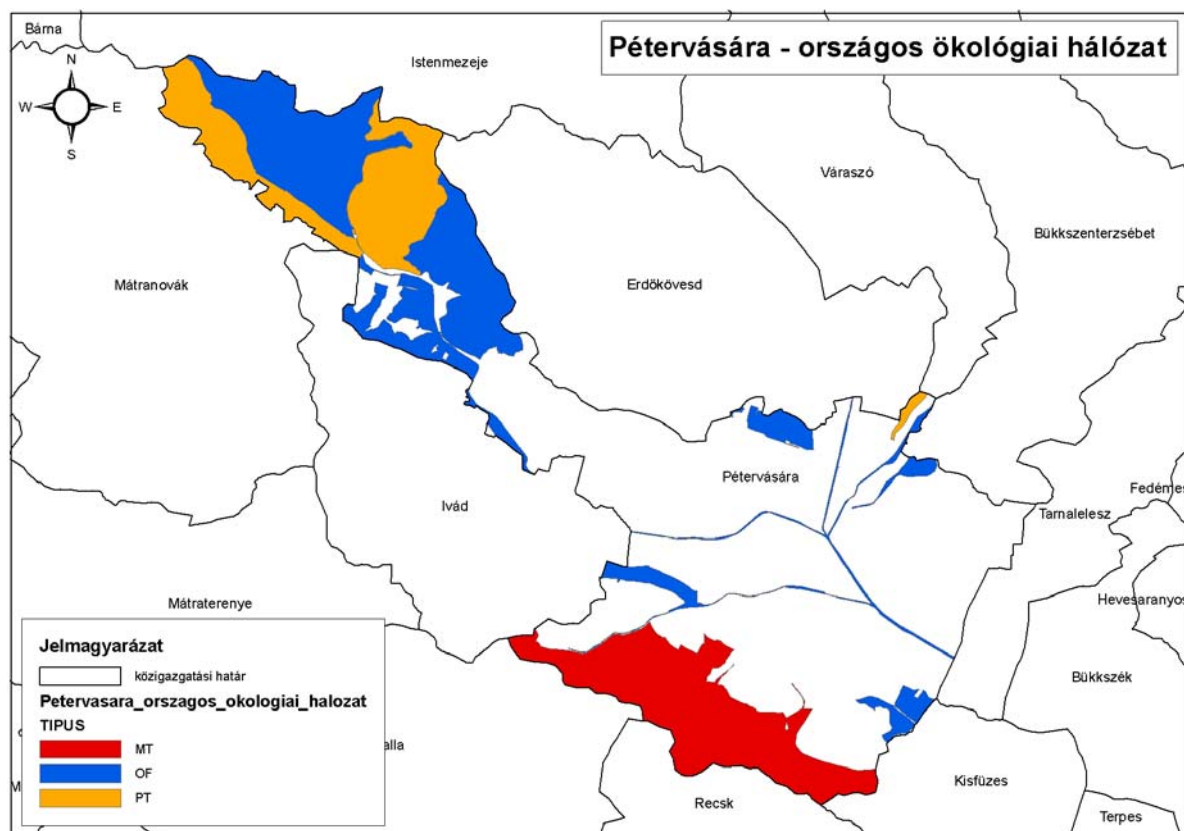
A települést a fenti védettségi kategóriák nem érintik.

1.12.3.3. Ökológiai hálózat

Az országos ökológiai hálózat elemeit az ország azon természetes és természet-közeli élőhelyei alkotják, amelyek nem állnak országos természetvédelmi oltalom (pl. nemzeti park, tájvédelmi körzet) alatt.

Pétervására területén az országos ökológiai hálózat elemei közül ökológiai magterület található a város déli sávjában, ökológiai folyosó és puffer terület a település észak-nyugati részén.

53. ábra - Országos Ökológiai Hálózat
(Forrás: Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, adatszolgáltatás)

A település külterülete két részre osztható, a település beépített részét körülvevő medence és az észak-nyugati völgybe benyúló leginkább erdős terület.

A tájhasználati konfliktusok elsősorban a belterülettel összefüggő medencét, dombokat érintik. Az észak-nyugati külterületi nyúlvány részén jelentős tájhasználati konfliktust nem tapasztalható. Ezt a területrészt Ivád belterületéről a legkönnyebb elérni, a szomszédos településhez kötődik.

A közigazgatási terület dél-keleti, központi részén megfigyelhető tájhasználati konfliktusok a használatból és a nem-használatból adódnak. A tájban megjelenő gazdasági egységek, közművek a település életében hasznosak, a tájban megjelenésük nem esztétikus. A tervezett elkerülő út is felveti a tájba illesztés problémáját.

A nem használt, nem művelt területrészek ugyancsak megfigyelhetők a településen, az egykori legelők az állattartás visszaesésével, a tartási mód változásával – vagy tulajdonviszony változások következtében elhanyagoltak, cserjésednek, akácosodnak.

A település fő turisztikai, rekreációs attrakciója a külterületen a Péterkei tó, azonban a tervezett fejlesztések, üdülő hasznosítás nem valósult meg, a tó vízszintje az elmúlt években jelentősen csökkent.

A külterületen külfejtésű bentonit bánya üzemel, ennek tájképi hatása csekély, mivel látvány szempontjából nem túl kitett az elhelyezkedése.

A település egyedi adottsága a homokkő formák megjelenése, amelyek értékes és védendő élőhelyekké alakulhatnak és bemutató helyként, kiránduló célpontként is szolgálhatnak.

A településen az invazív és allergén gyomfajok megjelenése is tapasztalható a bolygatott, nem művelt területeken.

1.13. Zöldfelületi rendszer vizsgálata

1.13.1. A települési zöldfelületi rendszer elemei

54. ábra - A megújított Szabadság tér az Általános Iskola és a Polgármesteri Hivatal előtti területen
(Forrás: saját fotó)

55. ábra - A Pétervásárai Homokkő formáció és régi temető - kegyeleti park a Templom dombon
(Forrás: saját fotó)

A zöldfelületi rendszer alatt a növényzettel időszakosan vagy tartósan fedett, biológiailag aktív, termesztési illetve kondicionáló célú felületek összességét értjük egy településen belül.

Pétervásárán alapvetően magas a zöldfelület-arány (kül-, belterület együtt véve), ezen belül túlnyomórészt mező- és kertgazdasági területek, ill. erdőterületek találhatók. Relatív alacsony a közcélú, közhasználatú zöldfelület-hányad a belterületen, amit kiválóan ellensúlyoznak a laza beépítésű lakóterületek kertjei. A közterek és intézmények kertjeinek egy része az utóbbi évek munkájának köszönhetően megújult, így jelentősen javult a településkép.

A település zöldfelületi rendszerének meglévő fő elemei: a zöldfelületi intézmények, közterek, közparkok, intézményi zöldfelületek, utcai zöldsávok, fasorok, vízfolyások és azok part menti sávjai. Ezek a területi elemek és vonalas jellegű elemek hálózata jelenti Pétervására zöldfelületi rendszerét. A zöldfelületek között egyaránt találhatók közcélú, közforgalom elől elzárt és részlegesen megnyitott zöldfelületek.

1.13.1.1. Szerkezeti-, kondicionáló szempontból lényeges valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek

Közparkok, közterek

A közparkok-köztetek közül kiemelendő a Szabadság tér, amely a Város Szíve program keretében funkcionálisan és esztétikailag is megújult. A meglévő értékes növényzet megőrzése mellett új térburkolatot, játszótér, találkozóhelyet és minőségi zöldfelületeket alakítottak ki a város fő intézményei által körülvett téren.

Zöldfelületi intézmények

Sporttelep, a városközponttól dél-keletre a Tarna partján található gyepes labdarúgó pálya (110x60m) és kiszolgáló épület együttese. A területen értékes növényállomány a Tarna melletti Aesculuchippocastaneum fasor. A sporttelep fejlesztését is tervezték kiegészítve a meglévő sportpályákat további gyakorló pályákkal, ez az elmúlt években nem valósult meg.

Temetők

A településen működő új köztemető 1,8 ha nagyságú rendezett zöldfelületű. Idős és értékes növényállománya Fraxinus, Thuja fajokból áll, melyet további örökzöld fajokkal egészítettek ki. A régi temető és az izraelita temető már temetkezési funkciót nem tölt be, kegyeleti parkként való fenntartásukat javasolta a hatályos rendezési terv.

Nagy zöldfelületi igényű intézmények

Tamási Áron Általános Iskola: Idős és értékes növényállománnyal rendelkezik, ám telkén belül nem lehet nagyobb sportudvart kialakítani. A Szabadság téren álló intézményből a környező közparkok és sportpályák könnyen elérhetők.

Óvoda: A település központjában helyezkedik el, kertje megfelelő méretű és játszószerekkel ellátott.

Mezőgazdasági Szakmunkásképző iskola intézményei: Az iskola, diákotthon és intézet mindösszesen 6,6 ha területen helyezkedik el a városközponttól észak-nyugatra. A létesítményekhez sportudvar és értékes növényzet is tartozik.

Keglevich kastély kertje és környezete: Bár a barokk kastély épülete egy zárt udvart ölel körbe, amely az utcáról nem látható, az épület egykor rendezett környezettel, ma romos magtárral, gazdasággal a település fontos részét képviselte. Ma az épület nem hasznosított és a környezetében lévő idős növényzet szebb napokra vár.

Volt laktanya területe: A jelenleg üresen álló egykori laktanya jelentős zöldfelülettel rendelkezik – bár feltételezhetően környezeti károk is érték a területet. Hasznosításával és megnyitásával a zöldfelületi rendszer is értékes elemmel gazdagodhatna.

Utcai zöldsávok

Pétervásárán az utcafásítás csak kis szakaszokon jellemző. A település főútvonalai mellett és a legtöbb lakóutcában nincs egységes fasor. Ez nagyon hiányzik az utcaképből, a településarculatot nagyon pozitívan befolyásolná az utcák legalább egyoldalú fásítása.

Lakókertek

A település zöldfelületének nagy részét a jól ápolt, fás és jórészt kertművelés alatt álló magánkertek adják. Ezek pozitív településökológiai hatása ellensúlyozza a közterületek sokszor alacsony zöldfelületi mennyiségét.

1.13.1.2. A zöldfelületi ellátottság értékelése

Összességében megállapítható, hogy Pétervásárán a zöldfelületek aránya mennyiségében megfelelő, de azok kertépítészeti kialakítása, a funkcióhoz rendelt formája és felszereltsége további fejlesztéseket igényel, illetve a fasorok tekintetében nagy hiányosságok tapasztalhatók.

1.13.2. A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái

A zöldfelületek közül hiányoznak azok a vonalas összekötő elemek, fasorok, vízpartok, amelyek a kellemes gyalogos összeköttetést is biztosítanák az egyes településrészek között. Az intézmények egy része nem rendelkezik megfelelő méretű területtel a saját funkcionális igényeinek kielégítésére.

A településen megkezdődött közterületi megújítások nagy lendületet adhatnak a többi területrészt (pl. Kossuth utca folytatása, Körkáporna környezete) hasonló kialakításához. Az egyéb zöldfelületek és vízpartok rendezettsége lehetőséget jelent a minőségi fejlesztésre.

A növényhasználatban fontos megjegyezni, hogy a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság az Önkormányzat számára megküldte a javasolt alkalmazandó növényfajok listáját, ennek figyelembevételével javasolt a közterületi zöldfelületek kialakítását tervezni. A jövőben lehetőség szerint a Helyi Építési Szabályzatba, vagy más helyi rendeletbe is érdemes beépíteni hogy a magánkertekben is alkalmazható legyen.

1.14. Az épített környezet vizsgálata

1.14.1. Területfelhasználás vizsgálata

1.14.1.1. A település szerkezete, a helyi sajátosságok vizsgálata

A település térszerkezetét a patak völgyek és az azokat kísérő utak nyomvonala határozta meg. A Tarna jobb partján északról és bal partján délről jövő, valamint a Leleszi-patak északi oldalán keletről és az Ivádi-patak mellett nyugatról jövő utak találkozásánál alakult ki a település. A Kossuth Lajos út – Szabadság tér – Dózsa György út észak-déli tengelye mentén húzódott a korai Pétervására házainak sora, amihez keletről a Tarna hídján át kapcsolódott az egyik fő közlekedési irány (a Szent Márton út és a Táncsics Mihály út), és nyugatról, Ivád felől, a kastély mellett érkezett a másik út (Keglevich út). Az ivádi irány szerepét részben a Petőfi Sándor út és az Ivádi út vette át, de ma a 23. sz. főút a Keglevich úton át érkezik a városba. A keleti és déli valamint az északi és nyugati főirányok kapcsolódását jelentő csomópontban alakult ki a település hosszúka főtere, a Szabadság tér.

A patakok meghatározta kezdeti úthálózat a későbbiekben kiegészült újabb utcákkal, de az északi és déli városrész szerkezetét két eltérő hatás határozta meg. Délen épült meg a templom és a temető, környezetükben szabadon nőtt az település. Északon laktanyát építettek és merőleges utcahálózat alakult ki. A terep is itt volt kedvezőbb a lakóterület terjeszkedésének. Jellegzetesség még, hogy a központi településrészekből minden irányban messzire húzódnak a házsorok a bevezető utak mentén (Kossuth Lajos út, Szent Márton út, Táncsics Mihály út, Dózsa György út, II. Rákóczi Ferenc út és Petőfi Sándor út).

Az intézményi, kereskedelmi, szolgáltató központ a Szabadság tér környékén összpontosul, és a 23. sz. főutat követve terjed ki keletre (sportpályák, rendőrség) és nyugatra (szakiskola, kollégium, kastély), illetve a Templom utca mentén délre (templom, kegyeleti park, temető, idősek otthona). A

lakóterületekbe ékelődik a felhagyott laktanya területe. A 23. sz. főút bevezető szakasza mellett gazdasági területek valamint a piac területe helyezkedik el.

A belterületet délről szélesebb, északon keskenyebb sávban erdők, mezők és rétek alkotta mozaikos táj veszi körbe, míg északnyugaton erdőkkel borítva messzire nyúlik a város közigazgatási területe az Ivádi-patak (Szénégető-patak) mentén.

1.14.1.2. Az ingatlan-nyilvántartási adatok alapján, termőföld esetén a művelési ágak és a minőségi osztályok

A település külterületének legmeghatározóbb terület-felhasználását az erdők jelentik. Mintegy 1500 ha található a közigazgatási területen: a legjelentősebb egybefüggő erdőségek a belterülettől nyugatra terülnek el, kisebb erdőfoltok pedig délnyugatra, délre és keletre találhatók. A szántók mérete is jelentős, több mint 1000 ha-t foglalnak el. Egybefüggő, nagyüzemileg művelhető szántóterület keleten, délkeleten, délen és nyugaton húzódik. Rét és legelő területek a völgyek mentén foltokban és egybefüggően a belterülettől délre találhatók, összesen kb. 400 ha területen. A művelésből kivett területek mérete mintegy 150 ha. Pétervására területén a Földhivatali adatszolgáltatása alapján a termőföldek átlagos minősége szántó esetén 8,12, fásított terület esetén 2,36, rét esetén 5,28 és legelő 2,21 AK/ha. A későbbi tervekben termőföldök hasznosításánál szem előtt kell tartani a termőföld védelméről szóló törvény előírásait, amelynek alapján az átlagosnál jobb minőségű termőföldek más célú hasznosítását a Földhivatal nem javasolja.

1.14.1.3. Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek

A hatályos Településszerkezeti Terv a beépítésre szánt és nem szánt területeket terület-felhasználási egységekbe sorolja. A belterületen a beépítésre szánt területek között a legjellemzőbb a kertvárosias lakóterület, kisebb mértékben falusias és kisvárosias területek alkotják a lakóterületeket. A gazdasági területeket ipari-gazdasági és kereskedelmi-szolgáltató kategóriákba sorolja (tervezett fejlesztési területek, meglévő malmok, Tüzép és üzemek), továbbá központi vegyes területeket határoz meg az intézménynek számára. Különleges besorolásba kerülnek a sportterületek, temető, autóbusz pályaudvar, üzemanyag-töltő állomás. A beépítésre nem szánt területek sokszínűek: közpark, közkert, kegyeleti park és piactér, valamint ide tartoznak a közlekedési területek, a vízfolyások, árkok területe, a vízmű terület, és található a belterületen erdő, mezőgazdasági terület és kertes mezőgazdasági terület is.

A külterületen szintén vannak beépítésre szánt területek: üdülőterület a Péterkei-tó mellett, különleges területként a szennyvíztisztító telep és a hulladéklerakó telep, továbbá iparterületek. Beépítésre nem szánt területek a meglévő erdők és a tervezett, telepítendő erdők, a mezőgazdasági területek, illetve a terv megkülönbözteti a rét, legelő, a sás, nád, mocsár és a bányaterület kategóriát is.

1.14.1.4. Funkció vizsgálat (intézményi ellátottság, funkcionális és ellátási kapcsolatok)

A járás és a kistérség mind a 20 települése tagja a Pétervásárai Kistérség Többcélú Társulásnak, amelynek legfontosabb működési területét 2013-ig a szociális és közoktatási feladatok biztosítása jelentette. A járási rendszer és a közoktatás átszervezésével a társulásnál a szociális, sport, diákköri és területfejlesztési feladatok maradtak. A legtöbb társulás nyújtotta szolgáltatás az Aranykapu Kistérségi Humán Szolgáltató Központ keretében működik. A közoktatási feladatok átkerültek a tankerületi rendszerbe. Az orvosi ügyelet orvosi ügyeli társulás keretében biztosított.

Pétervásárára alap- és középfokú oktatási intézmények egyaránt működnek. A városi fenntartású napközi otthonos óvoda (Kossuth út 1.) a helyeket szolgálja ki. A Klebelsberg Intézményfenntartó Központ fenntartásában lévő Tamási Áron Általános Iskolának (Szabadság tér 12.) Erdőkertesen is van egy tagintézménye és a környékbeli településekről is látogatják a gyerekek. A Földművelésügyi Minisztérium fenntartásában üzemel az FM ASzK Pétervásárai Mezőgazdasági Szakképző Iskolája és Kollégiuma (Keglevich út 19.), ahol 4 évfolyamos szakközépiskolai és OKJ-s végzettséget adó szakiskolai képzés és felnőttképzés folyik, fiú- és lánykollégiummal is rendelkezik és a megye területéről gyűjti a diákokat.

Az egészségügyi és szociális intézmények palettája szintén széles körű. Az Egészségügyi Központban (Szabadság tér 28.) 5 társult település ellátása történik a háziorvosi, védőnői, gyermekorvosi és fogorvosi szolgálat keretei között, míg az intézmény kistérségi szinten látja el az orvosi ügyelet feladatait. A Mentőállomás a Petőfi Sándor út 29. szám alatt található. Az Aranykapu Kistérségi Humán Szolgáltató Központ (Szent Márton út 14.) a kistérség településeinek közös intézménye, amely a családsegítő szolgálat, a gyermekjóléti szolgálat, a házi segítségnyújtás, a támogató szolgálat, a gyermekek átmeneti gondozása és a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás feladatait látja el. A Heves Megyei Gyermekvédelmi Központ Pétervásárai Gyermekotthona 3 lakásotthon (Kossuth út 97., Keglevich út 24., Szent Márton út 21.) működtet Pétervásárára. A városban működik önkormányzati fenntartásban a Pétervásárai Időskorúak Otthona (Ifjúság út 7.), amely a helyieken túl a férőhelyek függvényében környékbeli településekről is fogad lakosokat. Az Időskorúak Otthona konyhájáról működik a szociális étkeztetés biztosítása helyben és házhoz szállítva is.

A helyi kultúrát a Szántó Vezekényi István Művelődés Háza és Könyvtár szolgálja, amely két épületben működik. A nemrég felújított és bővített művelődési ház (Szent Márton út 3.) nagyterme a közösségi események helyszíne. A könyvtár (Kossuth út 39.) épületében alakították ki a Palóc szobát. A Bocsi Attila Sporttelepen (Szent Márton út 14/b.) található labdarúgópálya a szabadtéri, a városi sportcsarnok (Szabadság tér 28.) a beltéri sport helyszíne. Utóbbi mellett található a játszótér.

A rendvédelmi szervek térséget kiszolgáló egységei is a városban működnek. Az Eger Rendőrkapitánysághoz tartozó Pétervásárai Rendőrőrs (Szent Márton út 13/a.) a kistérség 13 települését látja el. A Heves Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság keretén belül működik a Pétervásárai Katasztrófavédelmi Őrs (Papláza utca 10.).

Az államigazgatási területi szervei közül a Pétervásárai Járási Hivatal Járási Munkaügyi Kirendeltségét (Keglevich út 1.) kell megemlíteni, amely önálló épületben működik, és helyet biztosít az Egészségbiz-

tosítási Pénztár Kistérségi Ügyfélszolgálati Pontjának is, míg a Pétervásárai Járási Hivatal Járási Gyámhivatala és Törzshivatala a Városházán (Szabadság tér 1.) működik.

A Pétervásárai Önkormányzat és négy szomszédos település tulajdonában van PEVIK Közülemi és Szolgáltató Nonprofit Kft. (Tiszti sor 29.), amely a kistérség területén biztosítja a közülemi szolgáltatásokat, így a hulladékgyűjtést, a csatorna és szennyvíztisztító üzemeltetést, útkezelést.

1.14.1.5. Alulhasznosított barnamezős területek

A legjelentősebb lehetőséget és nehézséget egyaránt a belterületen a lakóterületbe ékelődő, 11 ha területű, felhagyott *Bem József Laktanya* területe jelenti. Problémát jelent, hogy a területet 2007-ben értékesítette az önkormányzat, így a fejlesztése a magántulajdonosoktól függ. A laktanya infrastruktúrájának hasznosítása mellett lényeges a városszerkezet helyreállítása és új közterületek kialakítása.

Ebben a fejezetben említendő meg a Keglevich kastély kérdése, amely a város legértékesebb épülete, de kihasználatlan, fizikai állapota folyamatosan romlik. Az 1760 körül építeni kezdett kastély a város identitásának meghatározó eleme. 2001-ig kollégium működött az egyik oldalszárnyban, mielőtt új épületbe költözött, a kastély kezelése pedig az államhoz került. Szomszédságában található a szakiskola. A Keglevich kastély problémája kettős, állapota azonnali beavatkozásra szorul, de hasznosítása és fenntarthatóságára megfelelő funkciót kell találni.

Alulhasznosított területként írható le még a Petőfi Sándor úton található malomépület környezete, valamint a külterületi betonüzem.

1.14.1.6. Konfliktussal terhelt (szlömösödött, degradálódott) terület

A KSH 2011-es adatai alapján egy szegregátum került meghatározásra. Az északi terület a Szőlő utca környékét foglalja magában a Köztársaság úttól északra, a Kossuth Lajos út és a belterületi határ között. Ennek a területnek a szegregált része a Szőlő utca két oldalára terjed ki, amely telepszerű jelleget mutat. A környező lakóterület szegregálódással fenyegetettnek írható le. Ez a szegregátum épített környezetében, szociális helyzetében és a nehézségek súlyát tekintve koncentrálja a problémákat, amit a 2011-es népszámlálás adatai is megerősítenek. Célzott, komplex és hosszú távú beavatkozást igényel. Felmerült lehetőségként a telep komfort nélküli házainak bontása és újak helyben való építése vagy a családok számára a település más részein szociális bérlakások biztosítása.

A korábban fennálló déli szegregátum, a központ mellett helyezkedett el, mára megszűnt. Ehelyett a déli városrészben, több szegregált terület vagy szegregálódó tömb található. A déli terület összességében kedvezőbb helyzetű és ezt érintette a 2013-as IVS alapján készült akcióterületi terv és a hozzákapcsolódó pályázati forrásból megvalósult fejlesztések is.

A konfliktussal terhelt területek között érdemes megemlíteni a külterületen, a tarnaleleszi határnál, a Sirokra vezető 2412. sz. mellékút mellett található bentonit feldolgozót, a kislemez utca mellett lévő állattartó telepet és az Ivád határában lévő gazdasági területet.

A kislemez utca mellett, a szennyvíztisztító teleppel szemben volt a kommunális hulladéklerakó, amely mára bezárt és rekultivációja folyamatban van.

1.14.2. A telekstruktúra vizsgálata

1.14.2.1. Telekmorfológia és telekméret vizsgálat

A település egészét illetően általánosan jellemző az oldalhatáron álló beépítés, amely a régebbi településrészekben keskeny, az újabb telepítésekben szélesebb telken kapott helyet. A legrégebbi, észak-déli Kossuth Lajos út – Szabadság tér – Dózsa György út tengely mentén, különösen a település északi határájánál és a déli városrészben, valamint a Táncsics Mihály út mentén figyelhetők meg – a természetesen kialakult használatnak megfelelően – mélyebben hátranyúló, hosszú telkek, 2000 m² fölötti telekterülettel. A város többi részén, különösen az északi városrészben, a tervezettségnek köszönhetően szabályosabb elrendezésben kisebb, 1000 m² körüli telkek sorakoznak egymás mellett, sok esetben utcákkal körülhatárolt lakótömböket alkotva. Fentiekől eltérő képet mutat a Vár utca környékén kialakult halmazos, besűrűsödött településrész néhány száz m²-es telkekkel. A József Attila utca, a Malom utca és az Ifjúság utca környékén változatos méretű ingatlanokkal megosztották a nagy tömbök belső részeit. Nagyobb, önmagában szerkezeti elemként értelmezhető telke van a kastélynak és a szakiskolának, és természetesen a laktanyának.

1.14.2.2. Tulajdonjogi vizsgálat

A lakótelkek alapvetően magántulajdonban vannak, többnyire egy telken egy ház áll. A laktanya területe értékesítésre került, így szintén magántulajdonban van. Az intézmények állami vagy városi tulajdont képeznek.

1.14.3. Önkormányzati tulajdon kataszter

Az önkormányzati tulajdonok jelentős része forgalomképtelen törzsvagyont. Ebbe a kategóriába tartoznak a bel- és külterületi közutak, földutak és árkok, valamint az egyéb közterületek, mint a külön helyrajzi számon nyilvántartott járdák, a parkok, a temető, a kegyeleti park és a sporttelep.

Az önkormányzati tulajdon másik nagy körét a korlátozottan forgalomképes törzsvagyron képezi. Ide tartozik az óvoda, az általános iskola, az egészségügyi központ, az idősek otthona, a családsegítő és gyermekjóléti szolgálat, a könyvtár, a művelődési ház, a tornacsarnok, a polgármesteri hivatal, a tűzoltószertár, a szeméttelép, a vízműtelep és a szennyvíztisztító telep telke és épülete.

Az önkormányzat korlátozás nélkül forgalomképes üzleti vagyona a külterületen néhány kis szántó részletből, a belterületen üres telkekből, beépítetlen területekből áll, illetve ide tartozik a piac és a sportpálya területe.

1.14.4. Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése

Pétervására település vonatkozásában nem releváns.

1.14.5. Az építmények vizsgálata

1.14.5.1. Funkció, kapacitás

Pétervásárán 900 fölötti a lakóházak száma. Többségük családi ház, a régebbiek falusias jellegű beépítésben, az 1945 utániak kertvárosias jelleggel épültek. A legrosszabb állapotú, komfort nélküli lakóházak a szegregációval érintett területeken találhatóak. A Keglevich úton áll három – 2014-ben uniós projekt keretében felújításon átesett – társasház.

A közintézményeket illetően vegyes a kép: bőven van még mit fejleszteni, de folyamatosan történtek felújítások. Az óvoda 75 férőhelyes, de túlterhelt, és nincs tornaszobája sem. A tornaszobára a tervek elkészültek az esetleges pályázati lehetőségek megcélzása érdekében. Mivel bölcsőde nincs a városban, szükség lenne egy negyedik csoportra, hogy a túlterheltség csökkenjen és kisebbeket is fogadni tudjon az óvoda. Az általános iskola 400 fölötti létszámmal üzemel. Ugyancsak hiányzik a napi testnevelés órák biztosításához a tornaterem, csak egy tornaszobája van. Kicsi az étkezésre használt helyiség és további tantermekre is szükség lenne. A tervek ebben az esetben is elkészültek. A szakképző iskola 4 évfolyammal működik, létszáma 200 fölötti, amiből 30 körül van a pétervásáraiak száma. A fiúkollégium 2010-ben a kastélyból a felújított járásbíróház épületébe költözött, a lánykollégium 2001-ben épült épületben működik.

Az Egészségügyi Központ épülete 2014-ben újult meg uniós forrásból, alapszolgáltatásokat 5 társult településnek, orvosi ügyelet a környező településeket (Ivád, Váraszó, Istenmezeje, Terpes, Szajla, Bükkszék, Bükkszenterzsébet, Szentdomonkos, Tarnalelesz) látja el. Az Aranykapu Kistérségi Humán Szolgáltató Központ épülete szintén a közelmúltban került felújításra, és a kistérségi társulás legtöbb feladatát integrálja. A Pétervásárán működő három lakásotthon mindegyike 12-12 főt tud befogadni. Az Időskorúak Otthona 33 férőhelyes és teljes kihasználtsággal működik.

A Szántó Vezekényi István Művelődési Ház nemrégiben került felújításra és bővítésre. A sporttelepen az öltözők és a pálya felújítására szintén sor került, a területen található tekepálya épülete azonban rekonstrukcióra szorul, hogy edzőteremnek vagy klubhelyiségnek lehessen használni. A sportegyesületnek 150 igazolt sportolója van. A nagy kihasználtsággal működő, de alapos felújításra szoruló 24×16 m-es sportcsarnok mellett 2013-ban kialakításra került egy 20×40 m-es műfüves pálya. A tűz-őrség épülete 2013-ban került felújításra az új katasztrófavédelmi őrs kialakításával párhuzamosan.

1.14.5.2. Beépítési jellemzők (beépítési mód, beépítési mérték, sűrűség)

A város területén a legjellemzőbb és legáltalánosabb az oldalhatáron álló beépítési mód, 15-30 % közötti beépítési sűrűséggel. A bevezető utak mentén kialakult falusias beépítés jellemzője, hogy a keskeny telkeken mélyen hátranyúló épületek, épületsorok állnak. Az északi városrészben nagyobb területen, a déli oldalon kisebb területen jelennek meg az újabb, merőleges utcahálózat által körülvett, kertvárosias beépítésű tömbök, amelyeken már a tömörebb sátozott vagy az utcavonallal párhuzamos gerincű házforma jellemző. A város központjában találni néhány zárt sorúan összeépült vagy éppen szabadon álló épületet, és itt a beépítési sűrűség is nagyobb. A Tisztisoron ikres beépítésben állnak az egykori laktanyához épült házak, a laktanya területén pedig egy nagy telken telep-szerűen épültek a katonaság épületei.

1.14.5.3. Magasság, szintszám, tetőidom

Az egész településen meghatározóan a földszintes vagy a földszintes, tetőtér beépítéses házak dominálnak, de találni néhány egyemeletes, tetőtér beépítéses házat is. Ennek megfelelően a jellemző párkánymagasság 3-6 m között alakul. A kastély melletti 3 társasház két- illetve háromemeletes. A falusias településrészekben az utcavonalra merőleges, a kertvárosias részekben többnyire az utcavonallal párhuzamos tetőgerinc a jellemző.

1.14.5.4. Településkarakter, helyi sajátosságok: utcakép, térarány, jellegzetes épülettípusok

A város mérete, központi szerepe és funkcionális gazdagsága ellenére jellegzetesen falusias képet mutat. Különösen igaz ez a bevezető utak mentén húzódó régebbi házsorokra, így a Kossuth Lajos út, Szent Márton út, Táncsics Mihály út, Dózsa György út és a Budai Nagy Antal út mentén. Ezekben az utcákban a fésűs vagy a fűrészfogas beépítés határozza meg az utcaképet attól függően, hogy az utcategelyre merőleges vagy ferde telekhatárok alakultak-e ki. A kertvárosias területeken is oldalhatáros a beépítés, azonban az utcavonallal párhuzamosan álló házak mégis eltérő utcaképet eredmé-

nyeznek. Gyakorlatilag a teljes város területén tágas, levegős utcák jellemzőek köszönhetően az alacsony szintszámoknak és az árkokkal, járdákkal berendezett közterületeknek, valamint az előkerteknek. Előkert nélkül, utcavonalon csupán a központ közelében a Kossuth Lajos út és a Dózsa György út házai állnak, így itt, a Szabadság tér környezetében válik városiasabbá a településképe.

1.14.6. Az épített környezet értékei

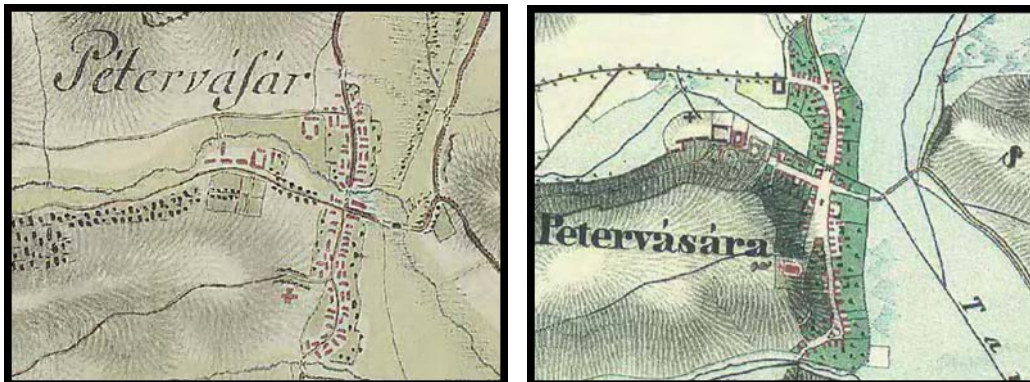
1.14.6.1. Településszerkezet történeti kialakulása, történeti településmag

Pétervására Heves megye északnyugati szélén helyezkedik el, a Mátra északi lábánál. A település az észak-déli irányú Tarna völgyében alakult ki. Kialakulásában nagy szerepet játszott, hogy jelentős utak kereszteződésénél jött létre. A Mátra északi előterénél futó kelet-nyugati irányú úton itt épült ki híd a Tarnán, így a Tarna-völgyében futó észak-déli irányú utak és a kelet-nyugati irányú utak itt keresztezték egymást.

A település nevében a Péter- előtag a helység egykori tulajdonosára utal, a –vására utótag pedig vásártartási jogára utal. Az út menti kedvező fekvésének köszönhető, hogy hamar vásártartási jogot nyer.

Pétervására településszerkezetének legkorábbi rétege az Árpád-korra vezethető vissza, 1247-ben első okleveles említések már Peturwasara néven említik a települést. Az Árpád-korban az Aba nemzetség birtoka. A település történeti magja a Tarna nyugati partján alakult ki, a Tarnán átvezető híd közelében, ahol az észak-déli és kelet-nyugati utak keresztezték egymást, bár az egyházi központ nem itt alakult ki. A település középkori temploma a kereszteződéstől délre keresendő, ahol orsó-szerkezet kezd kibontakozni, amely a II. Katonai felmérés térképlapján már jól látszik. A templom épülete nem az orsó közepén, hanem annak nyugati szára mentén található. Az I. Katonai felmérés alapján útmenti település képe bontakozik ki, amely a Tarna-völgyében futó észak-déli irányú út mentén jött létre, amelyhez egy keresztutca kapcsolódik. A kelet-nyugati keresztutca nyugati végén már megfigyelhető a Keglevich-kastély épületegyüttese. Pétervásárán a szalagtelkes beépítés egy változata alakul ki, amely szerint a telket a keresztben álló gazdasági épület, csűr zárja le. Ezt a beépítési módot az I. és II. Katonai felmérés térképlapjain még jól megfigyelhetjük.

56. ábra - Katonai felmérési térkép

A II. Katonai felmérés térképlapján már látszik, hogy az észak-déli irányú főutca északi és déli végén háromszög alakú teresedés alakul ki. Az északi végén lévő téren már látszik a barokk stílusban épült római katolikus kápolna épülete is. A XIX. század közepén még jól látszanak a kastély épülethez kapcsolódó parkban futó sétányok nyomvonala. A XIX. század végén XX. század elején készült térképeken azonban már megjelennek a kastélykert területén az új telekosztások, mára pedig már teljesen eltűnt az egykori kastélykert.

A XX. század elején készült IV. Katonai felmérés térképlapján már kezdenek kirajzolódni a település terjeszkedési irányai, új beépítések jelennek meg a Tarna-híd keleti lábánál. Továbbá a település északi irányba is elkezdett terjeszkedni. Pétervására napjainkra ma már szinte teljesen összeér Erdőkövesddel.

57. ábra - Katonai felmérési térkép

1.14.6.2. Régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület

A XIX. századi lecsapolási munkák megkezdése előtt az Alföld vízben gazdag táj volt. Számos ér, patak, folyás, folyócska kanyargott itt, amelyek vízmentes magaspartjai pedig kiváló körülményeket kínáltak a régészeti korokban a megtelepüléshez.

Pétervására a Tarna völgyében jött létre, igen kedvező természeti feltételek mellett, határát számos, a környező hegyekből lefutó patak völgye tagolja. Pétervására nem tartozik a régészeti szempontból jól kutatott területek közé. A település határában szisztematikus régészeti topográfiai kutatások még nem történtek, így nem került feltérképezésre a település teljes határa. A mellékelt lista csak egy reprezentatív mintavételnek tekinthető, és nem szabad azt a következtetést levonni belőle, hogy ismerjük Pétervására közigazgatási határában található valamennyi régészeti lelőhelyet. A földmunkával járó beruházások tervezése során mindenképpen figyelembe kell venni, hogy a jelenleg lehatárolt területeken kívül is kell régészeti leletek előkerülésére számítani. A fenti körülményt ma már a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény is tükrözi, hiszen a jogszabály legutóbbi módosítása megkülönbözteti a régészeti lelőhely és a nyilvántartott régészeti lelőhely fogalmát.

A településen komoly örökségvédelmi kockázatot jelenthetnek a zöld mezős beruházások. Ahogyan fentebb említettük, Pétervására nem tartozik a régészeti szempontból jól kutatott települések közé, így újabb régészeti lelőhelyre gyakorlatilag a település határában bárhol rá lehet bukkanni különböző földmunkák során. A nagy területű zöldmezős beruházásoknál mindenképpen számolni kell régészeti lelőhelyek előkerülésével, így különösen fontosnak tartjuk, hogy a zöldmezős beruházások előkészítésénél nagy hangsúlyt kapjon a régészeti örökség felmérése. Javasoljuk, hogy az ilyen típusú beruházások esetén a tervezés legkorábbi fázisában készüljön el a próbafeltárást is magába foglaló előzetes régészeti dokumentáció, ugyanis csak ennek a dokumentációnak a segítségével lehet csökkenteni a régészeti örökség által jelentett kockázatot. Javasoljuk, hogy a vállalkozások telephelyeinek kiválasztása során a régészeti örökségvédelmi szempontokat is vegyék figyelembe.

A régészeti örökségvédelmi kockázat tovább csökkenthető már korábban kialakított telephelyek korszerűsítésével, azaz a barna mezős beruházások ösztönzésével.

14. táblázat - Pétervására közigazgatási határában található nyilvántartott régészeti lelőhelyek
(Forrás: saját szerkesztés)

Azonosító	Név	Helyrajzi szám
49941	Vezekény	0121/11
49942	Vezekény II.	094
49943	Vezekény III.	087/1
49159	Vár	1, 2, 58, 59, 361, 50, 47, 46, 45, 3, 325, 332/1, 333/1, 334, 335, 328, 329, 331
49944	Vezekény IV.	0121/15, 0132
49945	Alsók	077/11
44835	Lőtér	798, 617
49158	Keglevich kastélytól nyugatra, 200 méterre	427/9, 427/10, 427/11
44834	Ivádi út	486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494/1, 494/2, 495/1, 495/2, 496/1, 496/2, 497/1, 497/2, 498/1, 498/2, 498/3, 499/1, 499/2, 499/3, 501, 505, 506, 507, 617, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474/1, 474/2, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483

Pétervására közigazgatási határában miniszteri rendelettel védetté nyilvánított régészeti lelőhely nem található.

Pétervására közigazgatási határában húzódó régészeti érdekű területek

A római katolikus templom környezete

A település középkori központja a mostani római katolikus templom környékén alakult ki. Számos jel utal arra, hogy a jelenlegi templom a középkori templom felhasználásával épült meg: az épület keletelt, szentélye egyenes záródású, a középkori cinterem fala övezi. A templom épülete a település középkori központjában áll. A templom helyén, illetve a település középkori központjában régészeti kutatás még nem folyt. Ennek következtében nem ismerjük a középkori templom és a körötte elhelyezkedő középkori település pontos kiterjedését, és alaprajzát. A római katolikus templom felújítása során is számítani kell a középkori templom maradványainak előkerülésére.

A középkori település maradványait a belterületen modern építési törmelék borítja, amelynek vastagságát régészeti kutatás hiányában nem ismerjük, azonban azt valószínűsíthetjük, hogy egy-egy építkezés pinceszintjén már lehet számítani késő középkori-kora újkori településmaradványok előkerülésére. A fentieknek megfelelően a templom központjában, a mélyebb alapozási síkkal rendelkező építkezések esetén különös gonddal kell eljárni. Az építkezések földmunkáihoz pedig javasolt a régészeti felügyelet megrendelése. A templom környéke jelentős szerepet játszott a török időkben, az itt húzódó erődítésbe menekült be a lakosság végszükség esetén. Az egykori erődítés helyére utal a Vár utca futása is. A Vár utca környezetében az egykori erődítések előkerülésére kell számítani.

Hasonlóan szükséges eljárni a római katolikus kápolna környezetében is. A barokk kápolna feltételezhetően egy román stílusú kápolna alapjaira épült, amelynek környezetében szintén középkori településnyomok felszínre kerülésére kell számítani egy mélyebb alapozási síkkal rendelkező új épület építése esetén.

Pétervására határában további régészeti érdekű területeket találunk az egykori élővíz folyások magaspartjain. Tó-patak, Lelesz-patak, Ivádi-patak, Patkány-völgy teljes Pétervására közigazgatási határába eső szakasza, illetve annak vízmentes magaspartja régészeti érdekű területnek minősül, ahol a kulturális örökség védelméről szóló törvény értelmében régészeti leletek előkerülésére kell számítani.

1.14.6.3. Védett épített környezet, a helyi, egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők

A jelenlegi településszerkezetben az archaikus elemek az utcák vonalvezetésében, a terek alakulásában még ma is észrevehetőek. A középkori templom körül kialakult orsótér szerkezete ma is megfigyelhető. A templom környéki utcákban számos hagyományos építészeti vonásokat mutató, tornácos, kontyolt nyeregtetős épületet találunk, sajnos napjainkban ez a város lepusztult része, ahol a modernizáció, átépítés tervszerűtlenül, a helyi értékek figyelmen kívül hagyásával történt.

A kisváros jelenlegi központja a Szabadság téren alakult ki, a település jelentős útjainak kereszteződésében. Itt a jelenlegi városközpontban az arculatot, utcaképet jelentősen zavaró, örökségvédelmi szempontból nem illeszkedő beépítésként jelennek meg a négyszintes panelépületek.

Jellegzetes, örökségvédelmi szempontból értékesnek tekinthető településképet elsősorban a kastély környezetében találunk. A helyi, egyedi arculatot biztosító épület között igen kevés országos védelem alatt álló műemléket találunk, amelyek száma az utóbbi években nem is emelkedett. Sajnos a helyi arculat és utcakép szempontjából megőrzendő épületek sorát nem egészítik ki a helyi védelem alá helyezett épületek. A jelenleg hatályos településrendezési eszközök sem tartalmaznak javaslatokat helyi védelemre.

A helyi építészeti jellemzőket őrző épületek között több ma már üresen áll, erre a legjobb példa a kastély közelében álló gazdasági épület. Ezen épületek fennmaradásához elengedhetetlen a megfelelő funkció megtalálása, amelyhez kapcsolódni kell az egyedi arculatot, eredeti arányokat, homlokzati beosztásokat, nyíláskiosztást megtartó korszerűsítésnek, felújításnak is.

A településre érkezés során feltáruló városkép szempontjából meghatározó elem a település legmagasabb pontján megépült római katolikus templom kettős tornya.

1.14.6.4. Világörökségi, és világörökségi várományos terület

Világörökségi és világörökségi várományos terület nem található Pétervására határában.

1.14.6.5. Műemlék, műemlék együttes

- Keglevich kastély, műemléki törzsszám: 2276, 416/1, 416/3, 416/4 hrsz.
- Szabadonálló, U-alaprajzú, egyemeletes, tagolt tömegű, kontyolt nyeregtetős, barokk kastély.
- Római katolikus kápolna, műemléki törzsszám: 2277, 1059/2 hrsz.
- Feltehetően román kori temetőkápolna alapfalaira épült, Fájdalmas Szűznek szentelt barokk kápolna.
- Oroszlán szobrok, műemléki törzsszám: 2279, 574 hrsz.
- Másodlagosan elhelyezett, alacsony talapzaton álló műkő oroszlánok eredetileg a Keglevich kastély főbejárata előtti parkban álltak.
- Római katolikus templom, műemléki törzsszám: 2278, 1 hrsz.
- Neogót stílusban épült, háromhajós, keletelt, egyenes szentélyzáródású templom. Középkori körítőfallal övezett területen áll.

1.14.6.6. A műemlékvédelem sajátos tárgyai: a történeti kert, temető és temetkezési emlékhely

Pétervására közigazgatási határában a műemlékvédelem sajátos tárgyai közé sorolt történeti kert, temető és temetkezési hely nem található.

1.14.6.7. Műemléki terület: történeti táj, műemléki jelentőségű terület, műemléki környezet

Pétervására területén műemléki terület, történeti táj, műemléki jelentőségű terület nem került kijelölésre. Az országos műemléki védelem alatt álló épületek esetén a védelemhez kapcsolódóan, külön jogszabályban nem jelöltek ki műemléki környezetet. Ennek megfelelően műemléki védelem alatt álló objektumok műemléki környezetének megőrzésakor a kulturális örökség védelméről szóló 2001. LXIV. törvény rendelkezései az irányadók.

1.14.6.8. Nemzeti emlékhely

Pétervására területén a kulturális örökség védelméről szóló 2001. LXIV. törvény alapján kijelölt nemzeti emlékhely nem található.

1.14.6.9. Helyi védelem

Pétervására Város Önkormányzat 4/2003. (II. 14.) számú rendelete szól a helyi építési szabályzatról. A rendelet számos általánosságot tartalmaz a helyi építészeti értékvédelemről. Sajnos azonban nem határol le a településszerkezet, a településkép, településkarakter szempontjából értékes helyi értékvédelmi területet. A településszerkezeti védelem helyi szabályai között azonban szerepel a meglévő úthálózat és térrendszer megtartása, védendő a kialakult telekszerkezet, kerülendő a környezettől idegen anyaghasználat és építészeti elem.

A helyi védelem alá helyezett épületek között csak az országosan védett műemlékeket találjuk. Fontosnak tartjuk, hogy a helyi településképet, településkarakter befolyásoló, a helyi építészeti hagyományokat tükröző épületek helyi védelem alá kerüljenek. Ezek az épületek ugyanis elsősorban a település szempontjából fontosak és értékesek, az országos műemlékvédelmi kritériumoknak nem felelnek meg, azonban meghatározó utcaféképi jelentőséggel bírnak.

1.14.7. Az épített környezet konfliktusai, problémái

Az épített környezetet érintő egyik legfontosabb probléma a más tekintetben is konfliktusokkal terhelt Szőlő utca melletti szegregált terület. Az itt lévő komfort nélküli lakások állapota nem csupán a város látványa szempontjából, hanem az élhetőség, egészséges lakókörnyezet igénye miatt is beavatkozást sürget.

A lakotanya beékelődik a város lakóterületei közé, akadályozva az átjárhatóságot, problémákat előrevetítve a határos területeken, és mindeközben az infrastruktúrában rejlő potenciál is kihasználatlan marad, csak néhány bérlője van a területnek. A gazdátlanság pedig a környezeti állapotok romlásához vezet. Ezen a területen alapvető lenne a befektetések, vállalkozások, használók becsábítása, a szükségtelen épületek bontása, az utcák összekötése, a falak lebontása.

A kastély Pétervására identitásának alapvető eleme, központi helyzeténél fogva az épített környezet összképének meghatározója. Gazdátlanul, hasznosítatlanul állapota folyamatosan romlik, ezért felújítása, hasznosítása szükséges.

A nagyterületű tömbbelső és az Ivádi-patak melletti területek elhanyagoltak, rendezetlenek, aminek a gazdátlanság is az egyik oka. A tömbök és a patak-menti területek feltárása, hozzáférhetővé tétele és hasznosítása adhat megoldást.

A piac területe használaton kívüli időkből rendezetlen pusztaság képét mutatja, pedig a városközpontba érkezők első benyomásaihoz hozzátartozik. Rendezése szükséges.

A 23. sz. főút városon átmenő forgalma sok probléma okozója, a városi életminőséget, a város képét meghatározó konfliktusforrás. Az elkerülő út megépítése hosszú távon továbbra is fontos lenne, de rövidtávon a forgalomcsillapítás, a városközpontban körforgalom kiépítése, az út menti parkolás rendezése, az autóbusz forgalom, autóbusz megállóhely helyzetének megoldása szükséges.

1.15. Közlekedés

1.15.1. Hálózatok és hálózati kapcsolatok

Pétervására Heves megye észak-nyugati részén fekszik. Kelet-nyugati irányú közlekedési kapcsolatot biztosít a 23. számú Bátortereny/Kistereny – Pétervására – Tarnaleleszi II. rendű főút, amely a 21. és 25. számú főúton keresztül kapcsolódik az országos úthálózathoz. A megyeszékhely (Eger) felé a 2412. jelű Sírok – Pétervásárai összekötő út jelenti a legrövidebb közúti kapcsolatot. A 2305 jelű Pétervására – Zabari összekötő út az északi irányban fekvő néhány község közúti kapcsolatát biztosítja. A 24141 jelű Kisfüzesi bekötőút lokális jelentőségű feltárási út.

15. táblázat - Az állami utak keresztmetszeti kialakítása (Forrás: saját felmérés)

	Burkolatszélesség	Padka
23. számú főút	6,7 m	2x1,0 m
2412. ök. út	6,2 m	2x1,0 m
24121. bek. út	5,0 m	2x1,0 m

Az utak legfontosabb csomópontja a városközpontban van (Keglevich út – Szent Márton utca – Kossuth Lajos utca – Szabadság tér). Itt a főirányokból járműosztályozókkal kiépített csomópont van. Mindegyik állami út 2x1 sávós.

**16. táblázat - Az állami utak 2013-ban mért forgalma
(Forrás: Közlekedés Kft. felmérése és előrebecslése)**

Az út száma	Forgalma (Egységjármű/nap)	A teherforgalom aránya (%)
23. főút	5216	11,9 %
2305 ök. út	1714	9,1 %
2412 ök. út	1769	12,7 %
24121 bek. út	461	39,0 %

1.15.2. Közúti közlekedés

A városban gyűjtőút jellegű utca a Petőfi Sándor utca és Ivádi utca. A további utcák kiszolgáló lakóutcák.

A 24141. jelű Kisfüzesi bekötőút belterületi szakaszán a Dózsa György út és Rákóczi utca gyűjtőút jelleggel működik.

1.15.3. Községi közlekedés (közúti, kötöttpályás)

Az autóbusz községi közlekedés az országos átlagra jellemző. A helyközi autóbuszjáratok fő megállóhelye a központban, a centrumban váróterem megállónál van. Ez a megállóhelypár kialakítása öböl jellegű.

További autóbusz megállóhely van a helyközi autóbuszjáratok számára a Kossuth Lajos utca 46. számú háznál. Ez a megállóhelypár nagyon rossz burkolatú öbölben van kialakítva. Nagyobb városok, amelyek felé közvetlen autóbuszjáratok vannak:

- Budapest
- Eger
- Ózd

- Salgótarján
- Miskolc

Helyi autóbuszjáratok a városban nincsenek.

Vasúti közlekedés nem érinti Pétervásárát. A legközelebbi vasútállomás Recskén és Mátraballán van.

1.15.4. Kerékpáros és gyalogos közlekedés

A gyalogos közlekedés igényeit a szokásos gyalogjárdák elégítik ki. A városközpontban a Szabadság téren forgalomcsillapítás jellegű átépítés volt, amely elegáns gyalogos területeket hozott létre. Ezen a területen ízléses várostérképek és idegenforgalmi útirányjelző táblák vannak kihelyezve. Az itt található közúti csomópontnál van a becsatlakozó utcákon 4 db kijelölt gyalogátkelőhely.

Ezek kisebb hibája, hogy távol esnek egymástól.

Pétervásárán jelentős a kerékpáros közlekedés, ennek ellenére nincs kerékpárút.

A 23. számú főút nyugati bevezető szakaszánál van MOL üzemanyag-töltőállomás.

1.15.5. Parkolás

Parkolási igények értelemszerűen elsősorban a városközponti intézményeknél és üzleteknél jelentkeznek. Nagyobb parkolóhelyek a Szabadság téren vannak (kb. 30).

A Szent Márton utcában jellemző a nagyszámú szegély-menti parkolás. Piaci napokon (kedd és péntek) a Kossuth Lajos utcában rendezetlenül várakoznak a gépkocsik.

Feladatok a vizsgálatok alapján:

- A Szabadság téri nagy csomópont átépítése városias körforgalommá
- A 23. számú főúton további kijelölt gyalogátkelőhelyek építési lehetőségeinek vizsgálata
- A piac térségének rendezése, beleértve megfelelő számú parkolóhely kiépítését is.
- A parkolóhelyek számának növelése a városközpontban
- Kerékpárutak építésének megkezdése a mindennapos és idegenforgalmi kerékpározás számára

1.16. Közművesítés

1.16.1. Víziközművek

1.16.1.1. Vízgazdálkodás és vízellátás (ivó-, ipari-, tűzoltó-, öntözővíz, termálvíz hasznosítás)

A település közműves vezetékes vízellátása megoldott. A vízellátó rendszer üzemeltetője az Észak-magyarországi Regionális Vízmű Zrt., melynek központja Kazincbarcikán, területi központja pedig Parádán található. A település vízellátása a mátrai Köszörűvölgyi tározóból került megoldásra, regionális távvezetéken keresztül. A települési elosztóhálózat döntően azbeszt cement (AC) anyagú, részben KM PVC nyomócsőből készült. A vezetékhálózat kialakításának módja döntően ágvezetékes, kisebb részben körvezetékes kiépítésű.

A Köszörűvölgyi Tározót és Víz tisztító mű 1966 - 1968 között épült. Az ÉRV 1968 szeptemberében vette át üzemeltetésre. A víz tisztító mű névleges kapacitása: 2000 m³/nap. A tározó és víz tisztító mű építésének célja a Mátra északi oldalán lévő települések, egyéb közintézmények ivóvíz-minőségű vízszükségletének biztosítása. A tározó tó hasznos térfogata 340 000 m³ a vízgyűjtő területe: 6,38 km².

17. táblázat - A település vízellátási adatai (Forrás: TEIR)

	2008. év	2009. év	2010. év	2011. év	2012. év	2013. év
Összes szolgáltatott víz mennyisége (m ³ /év)	71.000	68.000	67.000	68.000	68.000	60.000
Ivóvízhálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	750	738	737	736	752	753
Vezeték hossza (km)	26	27	26	26	19	19

Az ÉRV Zrt. nem üzemeltet felszín alatti vízbázist, de az engedélyben rögzítettek alapján van 2 db sekélymélységű fúrt kútja a területen (I. sz. fúrt kút 1960-ban, míg a II. sz. fúrt kút 1984-ben létesült).

A települési elosztóhálózat döntően azbesztcement nyomócsövekből készült, részben KM PVC anyagú. Az azbesztcement szálak egészségkárosító hatása közismert, mely vízben kioldódva fejt ki egészségkárosító hatását. A hálózat közel negyven éves, a terület egyes részein a talaj jelentős agresszivitást mutat a beépített acél idomok és kötőelemek esetében. Ezek a tényezők és az a tény, hogy a hálózat építése idején a hiánygazdálkodás miatt sok esetben a beépített csőanyagok minősége nem volt mindig megfelelő, növelhetik a kioldódás mértékét és így az egészségügyi kockázatot.

A települést korábban érintő ivóvízminőség-javító programmegvalósult, amelynek során a települések ivóvízellátását egyrészt meglévő, jó minőségű ivóvízbázisra történő csatlakozással, más esetekben a meglévő ivóvíztisztító technológiai sorfejesztésével, bővítésével valósították meg.

A vízminőségi problémák megoldására vízjogi engedélyes terv készült, melynek a száma: 6072-23/2007. A rekonstrukció során az új hálózat csomópontjainak kialakítása során fontos szempont volt a mechanikai tisztítás (szivacs dugós mosatás) feltételeinek megteremtése.

A településen belül a Szőlő utcában nincs kiépítve a közüzemi vízvezeték.

1.16.1.2. Szennyvízelvezetés

Az engedélyes tervek alapján a csatornahálózat és a hozzá tartozó szennyvíztisztító telep 2002 – 2003. évben létesült - vízjogi létesítési engedélyt 10050-5/2005. sz. alatt kapott. A szennyvíztisztító telep kapacitása 1000 + 100 m³/d. A telep a város DNY-i részén, Kisfüzes település felé vezető 24121 j. közút mellett helyezkedik el (Hrsz.: 075/6). A tisztítómű még az alábbi települések idevezetett szennyvizét is kezeli: Bükkszenterzsébet, Erdőkövesd, Istenmezeje, Szederkény-pusztá, Szentdomonkos, Tarnalelesz, Várszó. A szennyvízcsatorna hálózat a település belterületén 100%-osan kiépítésre került. A szennyvízcsatorna hálózat üzemeltetője ÉRV Észak-magyarországi Regionális Vízművek Zártkörűen Működő Részvénytársaság - 3700 Kazincbarcika, Tardonai út 1. A településen jelentős ipari és mezőgazdasági üzem nem működik.

18. táblázat - A település szennyvízhálózatának adatai (Forrás: TEIR)

	2008. év	2009. év	2010. év	2011. év	2012. év	2013. év
Összes elvezett szennyvíz mennyisége (m ³ /év)	60.000	60.000	61.000	58.000	58.000	58.000
Szennyvízhálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	770	776	782	785	792	750
Csatorna hossza (km)	23	23	23	23	23	23

A megépített szennyvízcsatorna-hálózat elválasztott rendszerű gravitációs csatorna, a domborzati és talaj, illetve talajvízviszonyok miatt szükséges közbenső átemelővel. A tisztított víz befogadója a Tarna patak.

Folyékony hulladék elhelyezése, ártalmatlanítása kijelölt hely 075/6 hrsz. alatt lévő telephely – mely érvényes vízjogi engedéllyel rendelkező szennyvíztelep. Ezzel kapcsolatosan helyi rendelet van életben: 8/2014. (II. 18.) Önk. rendelet.

1.16.1.3. Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés

A településen a csapadékvíz elvezetés nyíltárkosan került megoldásra. A kiépített árkok jellemzően burkolattal kerültek megépítésre, de a burkolatlan szakaszok hossza is jelentős. A központi részeken zárt csatorna is épült. A település belterületének szempontjából meghatározó vízrajzi elem a Tarna, a Leleszi patak, az Ivádi-patak és a Tó-patak - melynek következtében a település mélyen fekvő részei belvízveszélyesek, ugyanakkor ezeknek a patakoknak a találkozásánál kialakult süllyedékes medence kiváló élőhelyet jelentett az emberek megtelepedésre és a gazdálkodásra. A települést átszövő patakok, kisebb vízfolyások és vizesebb területek a belterület beépítettségét, sűrűségét is meghatározták. Ezért alakulhattak ki a viszonylag hosszú telkek, és nagy tömbök.

Az összegyűjtött csapadékvíz fő befogadói: Leleszi, Szénégető és a Tarna patak.

A vízelvezető rendszer kiépítése nagyrészt a közelmúltban megvalósult - pályázati forrásból.

Pétervására belterületén közel 12..000 m burkolt árok került megépítésre. A karbantartása folyamatosan történik zömében a közmunka program keretében. A településen további belterületi 21.000 m hosszban burkolatlan föld vízelvezető árok is üzemel.

A külterület D-i részén található a magántulajdonban levő Péterkei-tó, melynek turisztikai, rekreációs hasznosítása tervezett.

Felszíni vizek:

Pétervására város közigazgatási területén az alábbi vízfolyások találhatók:

- Tarna patak
- Leleszi patak
- Ivádi patak
- Szénégető patak
- Tó patak

A vizek védelme, illetve a belvízveszély elkerülése szempontjából nagyon fontos a város teljes területén a csapadékvíz elvezetése, illetve a vízrajzi adottságok miatt az árkok, patakok folyamatos karbantartása.

A Tarna vízminősége a vízfolyás teljes hosszán nem éri el a jó állapotot.

1.16.2. Energia

1.16.2.1. Energiagazdálkodás és energiaellátás (villamos energia, közvilágítás, gázellátás, távhőellátás és más ellátórendszerek)

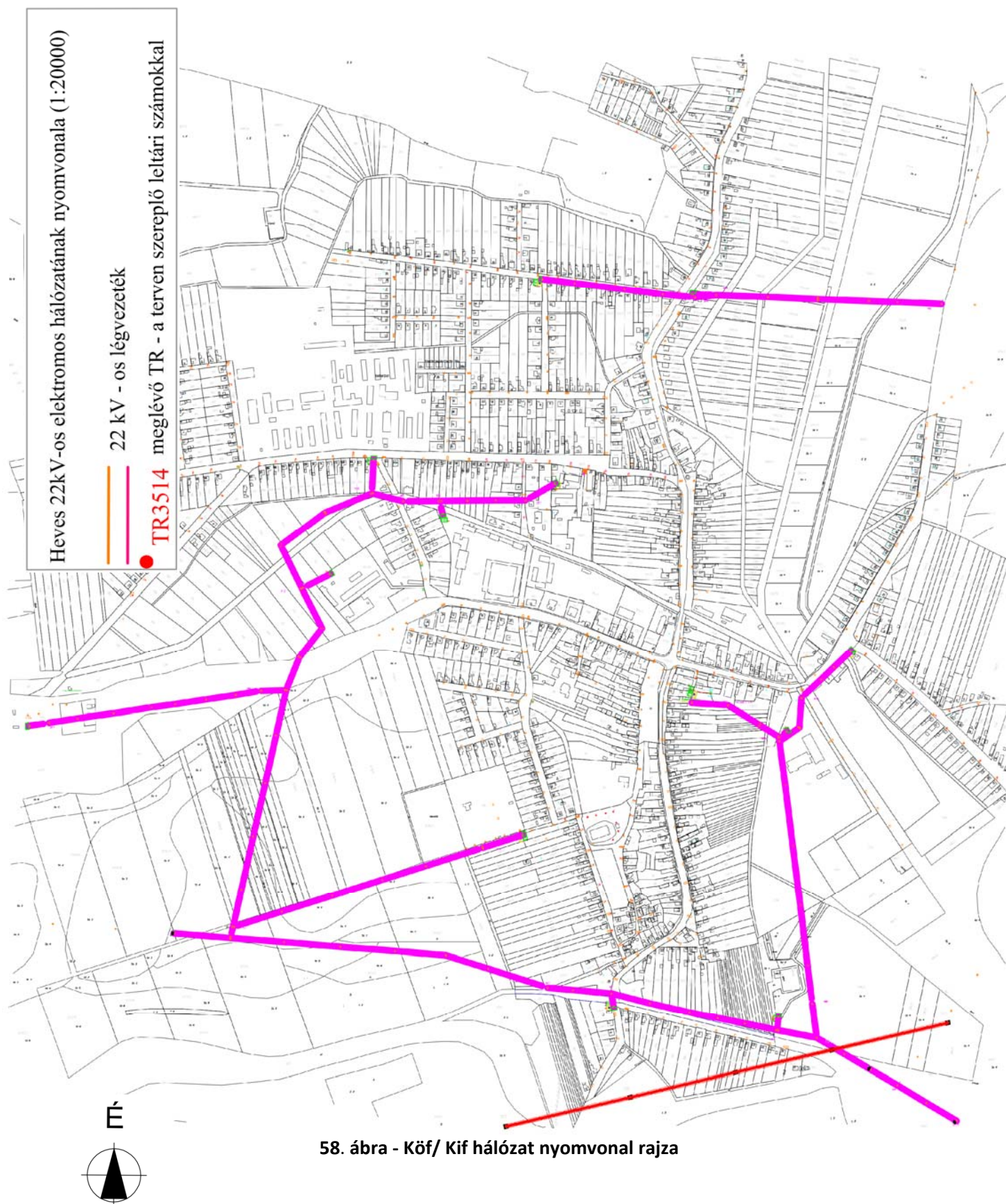
Villamos energia

A közép feszültségű szabad vezetékek és földkábelek az ÉMÁSZ Nyrt. elosztóhálózatának részei, ezek több helyen, magántelkeken haladnak. Ezek oldják meg közép/kisfeszültségű transzformátorokon keresztül a terület villamos energia ellátását és közvilágítását. A meglévő közép feszültségű hálózatok alkalmasak a területek folyamatos energiaellátására.

Az ÉMÁSZ Nyrt. adatszolgáltatási szerint a települést 17 db 22/0,4 kV-os TR látja el villamos energiával. A villamos hálózatok főleg vasbeton és faoszlopon lévő légvezetékekkel vannak kialakítva, melyet folyamatosan légkábelre, illetve földkábelre építenek át.

A meglévő TR állomások leterheltségei és bővíthetőségei eltérőek. Kisebb átlagos fejlesztéseket az állomás jelenlegi állapotukban is elviselnek. TR cserével további bővítések hajthatóak végre. Nagyobb igények kielégítésére újabb TR állomást kell telepíteni.

A településen beton- és faoszlopokon elhelyezett út és közvilágítás található. A közvilágítási feladatokat az ÉMÁSZ Nyrt. látja el, a felépítmény az ő tulajdonukban van, az áramszolgáltatás költségét a város fizeti. A településen az alábbi közvilágítási fényforrások találhatóak: 317 db. 24W-os kompakt-fénycsőes lámpatest, 135db. 36W-os kompaktfénycsőes lámpatest, 28 db. NA 80W-os lámpatest, 5db. NA 70W-os lámpatest és 24db. NA 150W-os lámpatest.

58. ábra - Köf/ Kif hálózat nyomvonal rajza

TR állomás száma	TR állomás megnevezése	Tr. állomás típusa
36702	Pétervására Petőfi Sándor u.2.tr.	VOTR
93197	Pétervására, Sendorf Kft.	VOTR
93196	Pétervására PANNON torony	BOTR
36710	Pétervására Mezőgazdasági Szakiskola	BOTR
36714	Pétervására tehenészet Homoki tanya	BOTR
36703	Pétervására 3. tr	BHTR
36706	Pétervására Szent Márton u.6.tr.	BOTR
36707	Pétervására Petőfi Sándor u. Malom 7.tr.	VOTR
93198	Pétervására gázfogadó	BOTR
36717	Pétervására Vezekényi tanya	BOTR
36718	Pétervására malom gabonaraktár	BOTR
36716	Pétervására TSz. gépműhely	BOTR
36708	Pétervására temető	BOTR
36705	Pétervására Köztársaság u.5.tr.	BOTR
93199	Pétervására szennyvíz telep	BOTR
36701	Pétervására Dózsa György u.	BOTR
36704	Pétervására Kossuth u.4.tr.	VOTR

19. táblázat - KÖF/KIF TR állomások listája

Földgáz ellátás

A településen jelenleg a TIGÁZ-DSO KFT. a földgázszolgáltató. A szállítói engedélyes - az FGSZ zRT-kinek a kezelésében lévő gázszállító vezetékén - nagynyomású gázvezeték – a Pétervására DK-i részén megépült a gázátadó állomás. A gázátadó állomás a szállítóvezeték kilépési és egyben az elosztóhálózat belépési pontja. Itt történik a nagynyomású földgáz nyomáscsökkentése és kiadása a TIGÁZ-DSO KFT., mint szolgáltatói engedélyes vezetékébe. Ezen az átvételi ponton történik a szolgáltatott gáz szagosítása, minőségének ellenőrzése és ezen paraméterek jegyzőkönyvezése.

Pétervására gázátadó állomáshoz csatlakozik még: Istenmezeje, Ivád, Kisfüzes, Bükkszék, Erdőkövesd, Kisfüzes, Sirok, Szajla, Terpes, Váraszó település is.

A gázátadó állomástól a település határáig külterületi elosztóvezeték hálózaton keresztül jut el a földgáz – nagyközép-nyomású szakasz.

Pétervására város ellátását a gázfogadó állomás biztosítja. A gázfogadótól a lakóterületek felé kis- és középnyomású épült ki a városában. A belterület teljes területe így földgázzal ellátott. A településen acél és műanyag PE anyagú gázhálózat épült. A hálózat továbbfejlesztésre, újabb fogyasztók

bekapcsolására lehetőség biztosított. A lakosság egy része azonban az életszínvonalbeli lehetőségek miatt, részben az emelkedő gázártól való félelem miatt, megmaradt a térség valódi, újratermelő energi hordozója – a fa mellett.

59. ábra - Pétervására város külterületi gázvezetékei

A településen belül ahol középnyomású hálózati rendszerről történik az ellátás a kisnyomású gáz előállítása ingatlanonként telepített egyedi házi nyomáscsökkentő segítségével történik.

A földgázhálózatra nem csatlakozó ingatlanok döntő hányadában a fűtési célú felhasználást egyéb módon - szén, fa - hasznosításával biztosítják. Főzési célra a palackos PB gáz használata a jellemző.

Bekötések számát és a földgázfogyasztást az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs rendszer segítségével a mellékelt táblázatokban mutatjuk be.

GÁZFOGYASZTÁS és BEKAPCSOLT LAKÁSOK, GÁZHÁLÓZAT HOSSZA:

	2008. év	2009. év	2010. év	2011. év	2012. év	2013. év
Összes szolgáltatott gáz mennyisége (m ³ /év)	1.541.000	1.361.000	1.391.000	1.220.000	1.196.000	1.309.000
Gázhálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	738	738	775	739	729	682
Gázhálózat hossza (km)	30	30	30	30	30	30

BEKÖTÉSEK:

	2006. év	2007. év	2008. év	2009. év	2010. év	2011. év	2012. év	2013. év
Lakossági:	742	747	745	745	775	739	729	682
Nem lakossági	69	69	70	72	70	71	73	73
Összesen	811	816	815	817	845	810	802	755

FÖLDGÁZ ÉRTÉKESÍTÉS:

	2006. év	2007. év	2008. év	2009. év	2010. év	2011. év	2012. év	2013. év
Összesen: (em ³ /év)	1.549	1.386	1.541	1.361	1.391	1.220	1.196	1.309

A meglévő hálózat viszonylag új, ezért rekonstrukciós igény nem várható a közeljövőben. A gázszolgáltató tájékoztatása alapján elmondható, hogy a meglévő hálózatban még vannak tartalékok, melyek az igénynövekedést kielégíthetik.

1.16.2.2. Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei

A megvalósítandó fejlesztések során elsősorban napenergiára kell gondolni megújuló energiaforrás alkalmazásával kapcsolatban, hisz a város fekvését és egyéb adottságait is figyelembe véve, szél erőművek telepítése és energiatermelés céljából történő üzemeltetése nem lenne gazdaságos.

A villamos energia, mint vezetékes energiahordozó távlatban is csak világításra és technológiai célú energiaigények kielégítésére javasolható. Bár alkalmas lenne termikus célú energiaigények kielégítésére is, beruházási és üzemeltetési költségigénye miatt ilyen célú alkalmazása csak a kis teljesítményű, tartalék (időszaki kiegészítő fűtésre, vagy ahol más energiahordozó valamely okból nem alkalmazható, kizárólag a völgyidőszakban) hőtárolós fűtésre javasolható.

1.16.2.3. Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése

A nem felújított önkormányzati intézmények többségében a világítótestek elavultak, üzemeltetésük nem gazdaságos. Ezért javasoljuk azokat lecserélni energiatakarékos izzóval ellátott elektronikus előtétű egyedi kompenzálású lámpatestekre. Javasoljuk ezen kívül az elektromos hálózat felújítását is. Különös figyelmet kell fordítani a különböző intézmények térvilágításának gazdaságos működésére, tehát javasoljuk ezek alkonykapcsolóval történő működtetését, de kézi lekapcsolásra való lehetőséggel.

Ezen kívül szem előtt kell tartani az esetleges fényszennyezés elkerülését. Ennek érdekében a lámpatesteket úgy kell elhelyezni, hogy:

- csak kizárólag a megvilágítandó felületre és annak irányába világítson.
- csak megfelelő, szükséges időszakban világítson.

Ennek érdekében megfelelő ernyőzésű és energiafelhasználású lámpákat kell elhelyezni. Ezek azok a lámpatestek, amelyek IDA (International DarkSkyAssociation) minősítéssel rendelkeznek. Az IDA nagyon szigorú szempontrendszer alapján választja ki azokat a világítótesteket, melyekkel teljesen fényszennyezés mentes világítás létesíthető.

1.16.3. Elektronikus hírközlés (vezetékes elektronikus hálózat, vezeték nélküli hírközlési építmények)

A telefonhálózat jól kiépített légkábeles telefonhálózat van, melyet a Magyar Telekom Nyrt. folyamatosan bővít, korszerűsít. Több helyen már földkábeles hálózatot is kialakítottak és folyamatosan történik a kábeles hálózatra történő átállás. A településen a T- mobil, a Pannon és a Vodafone GSM állomások jól foghatóak, ISDN internetes hozzáférés is van.

A kábeltévé hálózat a településen kábeles TV hálózat van kiépítve.

1.17. Környezetvédelem (és településüzemeltetés)

1.17.1. Talaj

A terület földtani-hidrogeológiai jelleg szempontjából három részre bontható: a Mátra hegyvidéki területeire, a Mátraalja területére, és Pétervására környékén levő északi részmedencére. A hegy- és dombvidéki területeken a vízerózió pusztításának következtében Pétervására környékén a dombvidéki tájakon a felsőbb szinteken teljesen elvékonyodott a termőtalaj, a völgyek peremén pedig erős akkumuláció zajlott, illetve zajlik le napjainkban is. A felületi és az árkos erózió szinte minden formája

ismert. Az Ózd- Pétervásárai-dombságra jellemző felszínformák, a különböző típusú csuszamlások. A felszínen a normál sótartalmú, nagyobb áramlásoktól mentes, kb. 200 m mély tengermedencében felhalmozódott Szécsényi Slír Formáció világosszürke, finomhomokos, agyagos aleuritja (MOLNÁR B. 1984, HÁMOR G. 1998); valamint az áramlásokkal, hullámmázzal mozgatott sekélytengerben képződött (MOLNÁR B. 1984) Pétervásárai Homokkő Formáció közép- és durvaszemű, gyakran keresztrétegzett, glaukonitos, „cipós” homokkőve (JASKÓ S. 1940, 1942, SCHRÉTER Z. 1942a) az uralgó harmadidőszaki kőzetegyüttes. A „cipók” a puhább kőzetrészekből kiálló keményebb homokkőtömbök, melyek kialakulásukat a homokszemcséket összetartó kötőanyag feldúsulásának köszönhetik. E két, egymással összefogazódó, formáció 600-800 m vastagságban alkotja a felszínt (HÁMOR G. 1998).

A szávai orogén fázis befejező szakasza a térségben már húzófeszültségekkel járt, ami az alaphegység nagyszerkezeti egységeinek határai mentén (Darnó-vonal, Tarna-völgy) riolitos-dacitos vulkanizmust okozott (HÁMOR G. 1998). Az erősen mállott vulkáni termékek foltokban megtalálhatóak a kistájon. A térség talaja, az elmúlt időszak mesterséges és természeti beavatkozásainak köszönhetően, mint látható rendkívül változatos.

1.17.2. Felszíni és felszín alatti vizek

Felszín alatti vizek

Pétervására a 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet a felszín alatti víz állapota szempontjából fokozottan érzékeny területeken levő települések, és kiemelten érzékeny felszín alatti területű települések közé tartozik. A 43/2007. (VI.1.) FVM. rendelet értelmében a település területe nitrát érzékenynek mondható.

A talajvíz csak a völgytalpakon található 1-3 m között, mennyisége nem számottevő. A 4-8 m mélységben található, a rétegvizek mennyisége sem jelentős – de igen kemény és felhasználhatóságát a nitrát tartalom is befolyásolja.

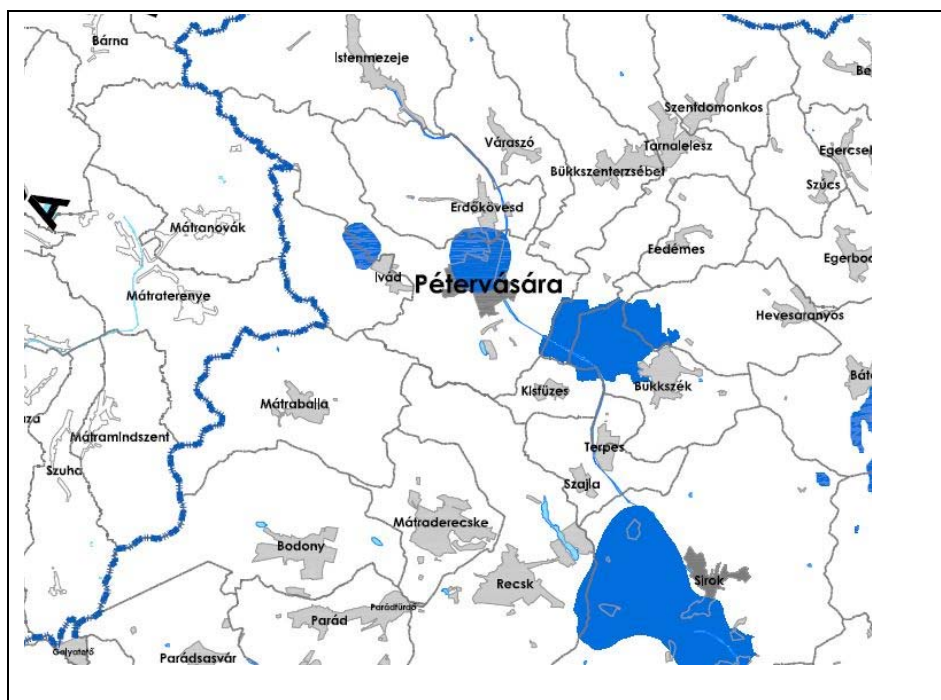
A magas talajvíz illetve belvíz korlátozza a város alacsonyabban fekvő területeinek a hasznosíthatóságát. Jelentősebb árvizek alkalmával, vagy hosszabb csapadékos időszakot követően a talajvízszint megemelkedik, és belvízzel borított területek alakulnak ki a városban.

A 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet a települések ár- és belvíz veszélyeztetettség alapon történő besorolásáról alapján Pétervására „A csoportba”, erősen veszélyeztetett kategóriába tartozik.

A települést ellátó vízbázis védelme megfelelő.

A természetes felszín alatti vizek a vízzáró réteghiánya miatt veszélyeztetettek. Az időnként előforduló illegális hulladéklerakásból eredő csurgalékvíz, valamint a talajadottságok veszélyeztetik a megfelelő talajvíz minőségét, amelyet ásott, elsősorban öntözésre használt kutakat is ellát.

60. ábra - Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség védelmi területe
(Forrás: Heves Megye TRT)

Jelmagyarázat

Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség védelmi övezet

Felszíni vizek

A Gyöngyös-patak és a Tarna vízgyűjtőterületei az Északi-középhegységben, a Mátra és az azt észak, kelet és dél felől körülvevő domb- és síkvidéki területeken helyezkednek el, déli része már az Alföld része. Az É-D-i folyásirányú Tarna patak a Mátra keleti oldalvizeinek levezetője, 3 ágösszefolyásából keletkezik, a Leleszi, a Parádi és a Ceredi Tarnából. A teljes vízgyűjtő területe 2116 km². A patakok rendkívül szeszélyes vízjárásúak, a legkisebb és legnagyobb vízhozamok közötti különbség több ezer-szeres lehet. A hóolvadás, vagy csapadékos időjárás hatására árvízkárokat okozó vízfolyások egy része a szárazabb augusztusi időszakban gyakran kiszáradnak. A Tarna és mellékvízfolyásainak szabályozásáról az első írásos emlékek 1715-ből valók. A mederszabályozással érintett víztestek medre kiegyenesített, így a mederben kialakuló sebességviszonyok nem elég változatosak. A szabályozott medrek esetében gyakorlatilag nincs hullámtér, ugyanis a töltések és a víztartó depóniák közvetlenül a meder mellett helyezkednek el, így a mederszéleken és a part menti területeken nincs meg a típusnak megfelelő makrofitazonáció. szabályozással érintett víztesteknél a jelenlegi mederforma, mederállapot nem felel meg az ökológiai elvárásoknak, ugyanakkor a települések, vízkárok elleni védelme sok helyen a jelenlegi állapot fenntartását indokolja. A depóniával nem rendelkező szakaszokon a völgyfenék elöntés korlátozott. A Tarna vízminősége a vízfolyás teljes hosszán nem éri el a jó állapotot.

Jelentős vízgazdálkodási kockázatot a nem csatornázott települések ellenőrizetlen szennyvízgyűjtése és elhelyezése, valamint a már csatornázott területeken felhagyott szennyvíztárolók nem szakszerű felszámolása jelent. Környezetterhelési kockázat továbbá a csak mechanikailag kezelt szennyvíziszap elhelyezésének megoldatlansága.

61. ábra - Felszíni vizek (Forrás: Heves Megye TRT)

Jelmagyarázat

Felszíni vizek vízminőség védelmi vízgyűjtő területének övezete

1.17.3. Levegőtisztaság és védelme

A levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról szóló, többszörösen módosított 21/2001. (II.14.) Korm. rendeletben a települési önkormányzat jegyzőjének hatáskörébe utalt levegővédelmi ügyek közül kiemelendő az avar és kerti hulladék égetésére vonatkozó levegővédelmi követelmények meghatározása, betartásának ellenőrzése. Ezen követelmények Pétervására településen önkormányzati rendelettel nincsenek szabályozva, ezért eltérő jogi szabályozás hiányában az égetés tilos. Ettől függetlenül a település közigazgatási határain belül kevés ipari tevékenység zajlik, az elmúlt 5 évben, hatóság felé összesen 3 db bejelentett pontforrás található.

20. táblázat - Ipari tevékenységet végzők Pétervására településen
(Forrás: Országos Környezetvédelmi Információs Rendszer)

	Üzemeltető	Tevékenység megnevezése	Telephely címe
1.	Szanszára Ipari ker. Kft.	kenőanyag tároló	Orgona út.9.
2.	Beretka és Társai	sütőüzem	Petőfi S.22.
3.	Farina Malomipari feldolgozó	malom üzem	Petőfi S.24.

Az ipari kibocsátók valamint a lakossági fűtés mellett a másik, elsősorban lokális terhelést jelentő légszennyező forrás a gépjármű közlekedés. Ennek hatása gyakorlatilag a közlekedési utak közvetlen környezetében (belterületen a beépítési vonalig, azaz az első házsorig, külterületen 50-100 m széles sávban) jelentkezik. Pétervására város a 23-as főközlekedési útvonal tranzit (Ózd-Bátonyterenye) csomópontjában fekszik. A legnagyobb forgalommal és kibocsátással rendelkező 23. számú főút nyomvonala kedvezőtlenül érinti a települést, a levegőt érő hatások szempontjából.

1.17.4. Zaj- és rezgésterhelés

A vizsgálatok alapján megállapítható, hogy a település területén üzemi zajforrással nem kell számolni.

A város a 23-as valamint a 2412-es főközlekedési útvonalak csomópontjában fekszik, ezért közlekedés okozta zaj és rezgésterheléssel kell számolni. A 23. számú főút Pétervására a településközpontban található, gyakorlatilag a település főutcája 1,5 kilométer hosszan a közvetlen utcafronti házak (mint védendő homlokzatok) esetében közlekedési zaj szempontjából, zavaró az út közelsége. Legproblémásabb a Keglevich út bevezető szakasza a Tarna hídig majd innen a Szent Márton utca településről kivezető szakasza ahol a védendő homlokzatok rendkívül közel találhatók. Egyéb utcák esetében a megfelelő védőtávolság miatt várhatóan a közlekedési zaj elmarad a közlekedési zaj határértékétől ezért nincs a településen zavaró hatása.

A szabadidő tevékenységekből eredő zajterhelés körébe tartoznak a kulturális-, szórakoztató-, vendéglátó- és sporttevékenységekből eredő zajok. Esetenként a hétfégi hangos zene problémát okozhat.

Vállalkozásoktól eredő, épületgépészeti berendezések zaja az épületgépészeti berendezések zajának egyre nagyobb mértékű elterjedésével kell számolni. Esetenként a favágás – fűrészelés, fűnyírás és az építkezések okoznak zajterheléseket. Átmenő tehergépjármű forgalom a főutca mentén jelentős, zajkibocsátása zavaró.

1.17.5. Sugárzás védelem

A természetes háttérsugárzás Magyarországon egy embert átlagosan 2,4 mSv/év effektív dózissal terhel. A testünket érő sugárzás származhat a világútból, a talajból, a növényekből, élelmiszerekből, környezetünk tárgyaiból vagy akár a saját testünkből is. Az országon belül a geológiai viszonyoktól, az időjárástól, a táplálkozástól függően akár két-háromszoros különbségek is lehetnek a háttérsugárzás mértékében. Mértéke, hatása települési szinten nem befolyásolható. Élettani hatás szempontjából, a távvezetéknek két jellemzőjét kell figyelembe venni a villamos és a mágneses terét. A villamos térerősség nagyságát a feszültségszinten kívül egyéb körülmények is befolyásolják:

- a vezetékek föld feletti magassága
- a fázisvezetők és védővezető geometriai elrendezése
- magas objektumok pl.: fasor árnyékoló hatása jelentősen csökkenti a térerősséget
- épületek (a villamos teret 85-90%-ban leárnyékolják)

A Magyarországon érvényben lévő védőtávolság különböző feszültségszintű távvezetésektől: 750 kV- 40 m, 400 kV - 20 m, 220 kV - 10 m, 120 kV - 5 m

Ezen védőtávolságok betartását a településrendezési eszközök és az építéshatósági engedélyezési eljárások során figyelembe kell venni. Az alacsonyfrekvenciás mágneses tér áthatol az épületeken és szemben a villamos térrel kiterjedt objektumoknál nem, vagy csak nagyon költségesen árnyékolható. Az alacsonyfrekvenciás mágneses tér ellen a legjobb védekezés a megfelelően nagy védőtávolság tartása. Bázisállomások esetén, Magyarországon érvényben lévő egészségügyi határértékek: 900 MHz 4.500.000 $\mu\text{W}/\text{m}^2$ 1800 MHz 9.000.000 $\mu\text{W}/\text{m}^2$ A határértékek megállapításakor a különböző kutatási eredményeket vették alapul. A frekvencia növekedésével a behatolási mélység csökken, ezért állapítottak meg két értéket.

1.17.6. Hulladékkezelés

A települési szilárd hulladék gyűjtése, illetve elszállítása a szolgáltatást végző Pétervására PEVIK Közülemi és Szolgáltató Nonprofit Kft (rövid név: PEVIK Nonprofit Kft.) szállítóeszközeihez rendszeresített gyűjtőedénnyel speciális zárt felépítményű, pormentes hulladékgyűjtő-szállító gépjárművekkel történik. A városban hetente egy alkalommal szelektív begyűjtés működik. A szolgáltató a településen 1db hulladékszigetet működtet.

A KEOP 6.2.0/A/09-2010-0037komposztálási projekt megvalósításra került Pétervásárán a pályázat keretében a lakáson történő komposztálást kívánták népszerűsíteni.

A bezárt hulladéklerakók rekultiválása Önkormányzati Társulások létrehozásával folyik, ill. tervezett, azonban azok végleges elvégzéséig potenciális szennyező források lehetnek.

Települési szilárdhulladék-lerakók rekultivációja a Heves Megyei Regionális Hulladékgazdálkodási Társulás területén (KEOP-2.3.0/2F/09-2010-0028) projekt keretében valósul meg a korábbi települési lerakó rekultivációja.

A lakosságnál keletkező kommunális hulladék szelektív gyűjtése működik a településen. Az eddigi tapasztalatok alapján a hulladékok szelektív gyűjtésének hatékonysága a lakosság körében nem hatékony. A város kül- és belterületein egyaránt található több kisebb nagyobb illegális hulladéklerakó ezek felszámolása folyamatos, de sajnálatos módon azok rendszeresen újra kialakulnak. A település operatív programjában ezek felszámolása, továbbá a szelektív hulladékgyűjtés elterjesztése, valamint a hasznosítható hulladék újrafeldolgozásának megteremtése szerepel. A település nem rendelkezik önálló hulladékgazdálkodási tervvel.

1.17.7. Vizuális környezetterhelés

A vizsgálatok irreverzibilis vizuális konfliktust nem tártak fel. A tartós konfliktusok közé sorolhatók a roncsolt, felhagyott területek (elsősorban majorsági területek) és elhagyott külterületi lakó épületek okozta konfliktusok. A tartós konfliktusként tekinthetünk az illegális hulladéklerakásból eredő konfliktusokra valamint a városon belül rendszeresen jelentkező közterületi károkozások miatti vizuális környezetterhelésekre. A település belterületének utcaképét esztétikailag negatívan befolyásolja az elektromos légkábelek, telefonkábelek jelenlegi megjelenése. Javasoljuk, hogy a szolgáltatókkal a várható hálózatzfejlesztések eredményeként a jövőben légkabel hálózat egy részét térszín alatt alakítsák ki. Ez egyrészt esztétikailag elfogadhatóbb állapotot eredményez, másrészt az átvonuló madarak védelmét szolgálhatja.

A városi zöldfelületek és azok kapcsolati hiánya, térségi szinten a zöldfolyosó hálózat hiányosságai (védő- és takarófásítások hiányai) egyaránt okoznak vizuális konfliktusokat.

1.17.8. Árvízvédelem

A 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet a települések ár- és belvíz veszélyeztetettségü alapon történő besorolásáról alapján Pétervására „A csoportba” erősen veszélyeztetett kategóriába tartozik. Pétervására Város az Új Magyarország Fejlesztési Terv (ÚMFT) Észak-Magyarországi Operatív Program (ÉMOP) keretében 448.592.512 Ft vissza nem térítendő támogatást nyert az Európai Unió és a Magyar Állam közös finanszírozásában belterületi vízeinek rendezésére. A projekt célja a település környezeti állapotának javítása, a helyi vízkár, dombvidéki árvíz veszélyeztetettségének csökkentése. A fejlesztés rövid, közép és hosszútávon is garantálja a rendkívüli csapadék/belvíz biztonságos elvezetését a belterületről a külterületek veszélyeztetése nélkül, így a dombokról lefolyó víz rendezett, egyenletes módon tud a Tarna patakig áramolni, ezáltal csökkentve a település helyi vízkár (dombvidéki árvíz) veszélyeztetettségét.

A vízgyűjtő hegy – dombvidéki jellegéből adódóan az egész Tarna – de a Heves megye északi szakasza különösképpen – heves vízjárású, a mértékadó árvízhozam a mértékadó kisvízhozamnak közel ezerszerese. Az árhullámok levonulási ideje általában rövid, néhány napos, a felfutási idő 1-2 nap. Ez az adottság kedvezőtlen a levonuló árhullámok előrejelzése és a védekezésre való felkészülési időt jelentősen lerövidíti.

Ennek ellensúlyozása érdekében létesült az 1970-es években a Zagyva (Tarna) vízgyűjtőjén a Zagyva Tarna Vízgazdálkodási Szabályozó Rendszer, mely egyrészt távjelző meteorológiai- és vízállásészlelő állomásokból, valamint a vízjárás szabályozását szolgáló tározókból áll.

Az érintett térségben, a korábbi években és napjainkban az árvíz mellett komoly problémát okoz a lefolyástalan területeken nagyobb esőzések, vagy tavaszi hóolvadások idején visszamaradó belvíz. Hatványozottan jelentkezik ez a probléma olyan esetben, amikor a belvízveszélyes időszak egybeesik a vízfolyások magas vízállásaival.

1.17.9. Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák

A település viszonylag jól kiépített működő kommunális, műszaki infrastruktúrával rendelkezik, azonban a lakosság komfort érzetének, életminőségének javítása, valamint a fenntartható fejlődés és a környezetvédelmi célok elérése érdekében van még javítani és korszerűsíteni való a kommunális infrastruktúra rendszerein. Mindenekelőtt teljes körűvé kell tenni a csapadécsatornázottságot, a szennyvíz- csatornahálózatra történő rákötés arányát növelni szükséges. Belterületen jelentős arányban üzemeltetnek házi közműpótló létesítményeket, melyekből az elszivárgó szennyvíz közvetlenül szennyezi a talajt és talajvizet. Mindezek miatt szükséges a rákötési arányt növelő intézkedéseket életbe léptetni, a szennyvízelvezető hálózat kihasználtsága, közműpótlók visszaszorítása érdekében. A település egészében a szelektív hulladékgyűjtést és környezetbarát hulladékgazdálkodást, az illegális hulladék elhelyezést visszaszorítva szükséges megoldani. Ezzel együtt a városi funkció erősítése, rendezettebb kialakítással, és a közlekedés fejlesztésével elsődleges a környezeti elemek védelme mellett. A meglévő szilárd útburkolatok minőségét javítani szükséges. A környezetvédelem keretében a településen megvalósítandó legfontosabb cél, hogy az embert körülvevő épített és természetes elemek közötti összhangot megteremtse, valamint állapotuk javulását elérjék. A környezetterhelés csökkentése, a fenntartható vidékfejlesztés, az emberi életminőség javítása a program kiemelt területeit képezik. A környezettudatos viselkedésre hulladékgyűjtési akciók segítségével a felnőtt lakosságot is rá kell kényszeríteni a város környezetének védelmére. El kell készíteni a város „Környezetvédelmi Program” amely iránymutatásokkal szolgálna a problémák megoldására. Pétervárára város lakosságának körében a környezettudatos viselkedés kialakítása jelentős mértékben javítaná a város környezeti állapotát.

1.18. Katasztófavédelem (területfelhasználást, beépítést, befolyásoló vagy korlátozó tényezők)

1.18.1. Építésföldtani korlátok

Pétefvására település esetében nem releváns.

1.18.2. Vízrajzi veszélyeztetettség

1.18.2.1. Árvízveszélyes területek

A településen, leginkább a belterületen is átfolyó vízfolyások az elmúlt évek vízrendezési munkái miatt jelentős árvízveszélyt nem okoznak a lakott területeken. A legutóbbi extrém csapadékos időjárás 2005-ben a Szénégető patak mellett veszélyeztette a házakat, a patakmeder karbantartásával ez megoldható.

1.18.2.2. és 1.18.2.3. Belvízveszélyes és mélyfekvésű területek

A terület homokos alapkőzete és domborzati adottságai miatt a térségben az átlagosnál jobb helyzetben van a község, de a korábbi években és napjainkban az árvíz mellett komoly problémát okoz a lefolyástalan területeken nagyobb esőzések, vagy tavaszi hóolvadások idején visszamaradó belvíz. Hatványozottan jelentkezik ez a probléma olyan esetben, amikor a belvízveszélyes időszak egybeesik a vízfolyások magas vízállásaival.

1.18.2.4. Árvíz és belvízvédelem

Pétefvását érinti a 10 millió m³-t meghaladó térfogattal tervezhető tározási lehetőségek között nyilvántartott Terpesi víztározók közül a Terpes II. tározó. Az Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság által 2003-ban készített Kisvízfolyások tározási lehetőségeinek feltárása című tanulmány részletes adatokat ad meg a tervezett tározóval kapcsolatban.

A tározó elzárási szelvénye Terpes község felett, a Tarna-patak 71+700 km (Ceredi-

Tarna 10+440) szelvénye. A tározó ÉNY-DK-i irányú. A völgyzárógát hossza: 870 m, legnagyobb magassága: 8,20 m. A völgy teljes hossza 315,0 km, a víztükör legnagyobb szélessége 810 m. A völgy fenék nagyobb részt rét, legelő, helyenként szántó, de jelentős a náddal borított terület is. A tervezett tározó főbb jellemzői: üzemvízszintje: 170,50 mBf, felszíne: 155 ha, térfogata: 3.700.000 m³, vízgyűjtőterülete: 285 km². A patak sokévi középvízhozama: 570 l/s. A tározót többcélú hasznosításra irányozták elő (árvízcsúcs-csökkentés, vízminőség javítás, vízkészlet pótlás, halászati hasznosítás és jelentős üdülési célú igénybevétel). A tározó jellemzői 171,80 mBf-i árvízszintnél: térfogata: 6.200.000 m³, vízfelülete: 215 ha. A tervek szerint a Terpes II. tározóhoz délen közvetlenül csatlakozik a Terpes I. tározó 170,00 mBf üzemvízszinttel, 178 ha felszínnel és 9.520.000 m³ térfogattal.

1.18.3. Egyéb

1.18.3.1. Kedvezőtlen morfológiai adottságok (pl. lejtés, falszakadás)

A településen a medence földtani adottságaiból adódóan homokkő falak, leszakadások jelennek meg. A beépített területek az arra alkalmas helyeken alakultak ki, így az egyedi földtani formák veszélyt nem jelentenek. A településen, földtani bemutatóhelyen ismerhetjük meg a jellegzetes pétervásárai homokkő formációkat, amelyek a külterületen is megfigyelhetők.

1.18.3.2. Mélységi, magassági korlátozások

Pétervására település esetében nem releváns.

1.18.3.3. Tevékenységből adódó korlátozások

Pétervására település esetében nem releváns.

1.19. Ásványi nyersanyag lelőhely

Pétervására közigazgatási területének keleti, Tarnalelesszel közös határánál, bentonit bánya működik, amely a Sirokra vezető 2412. sz. mellékút felől közelíthető meg. A bányához vezető bekötőút csomópontjánál bentonit feldolgozó üzem található. A Pétervására I. jelű külfejtéses művelésű bá-

nyatelek területe 0,42 ha. A kitermelésre épülő feldolgozás a település életében pozitív gazdasági szerepet játszik.

A település területén fellelhető barnakőszén kibányászása nem gazdaságos, annak elhelyezkedése miatt, bányatelekről, vagy működő bányáról nincs tudomásunk.

1.20. Városi klíma

A település zöldfelületi rendszerének, zöldfelületi ellátottságának vizsgálatából kiderül, hogy a családi házas beépítés és a az ehhez kapcsolódó magánkertek aránya jelentős, és a külterületi tájhasználattal együtt ez a településökológiára pozitív hatású.

Egyedül a város főterén, a Szabadság téren alakítottak ki nagyobb burkolt felületet, ami a városi hősziget jelenségét előidézheti, de ez a terület a közösségi élet szempontjából nélkülözhetetlenek.

2. HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ

2.1. A vizsgált tényezők elemzése, egymásra hatásuk összevetése

2.1.1. Társadalom

Az ország egészére jellemző népességcsökkenés Pétervásáránál is nyomon követhető az elmúlt 10 év statisztikai adatait tekintve. A csökkenő tendencia kisebb ingadozásokkal, de folytatódott az elmúlt 15 évben is.

A vándorlási egyenleget tekintve az elmúlt 15 évben igen vegyes kép mutatkozik. Felváltva tapasztalhatunk pozitív és negatív vándorlási egyenlegű éveket, az utolsó években az elvándorlások kisebb túlsúlyával.

A lakónépesség korcsoportonkénti bontásából is kiderül, hogy Pétervására lakónépességét jellemzi az elöregedés. Az állandó népesség korcsoportok szerinti megoszlását vizsgálva nagyon jelentős változások nem figyelhetők meg, egyedül a 60 év feletti korcsoport növekedése feltűnő. A legfiatalabb (0-14 éves) korosztály aránya kismértékben csökkent, a középkorúak száma szintén visszaesett némiképp. A legidősebb korcsoport növekedése szembetűnő a fiatalabb korosztályokhoz képest.

Összességében az elvándorlás, fogyás és elöregedés jellemzi a demográfiai folyamatokat, és a jelenlegi korösszetétel és az átlagos gyerekszám alapján a tendenciák megfordulása nem várható.

A tendenciák kontextusba helyezése szempontjából hasznosnak tűnik a vizsgált adatokat egy másik, hasonló népességű és földrajzi elhelyezkedésű, járasszékhely település tekintetében is megvizsgálni. Választásunk Rétságra esett, amely hasonló jellemzőkkel bír: 3 000 fő alatti a népessége, dombos vidéken fekszik, meghatározó ipar nélkül, továbbá járasszékhely.

Rétság esetében is, jellemző a népesség folyamatos csökkenése (a 2000. évi 3020 főről, 2013-ban 2854 főre), azonban ez elsősorban a negatív természetes szaporodásnak (a 2000-2013. közötti években Rétságon jellemzően pozitív volt a természetes szaporulat), hanem a nagymértékű elvándorlásnak köszönhető.

Pétervásárán a népesség iskolázottsága alacsonyabb, mint az országos átlag. Megállapítható, hogy az előrelépés minimális volt egy évtized leforgása alatt. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők száma csökkent ugyan, de arányuk az országos átlaghoz képest még mindig magasnak minősül. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők száma országosan is jelentősen emelkedett 10 év alatt, a járáson és a településen belül viszont a fejlődés nem ekkora mértékű, sőt, mind a járás, mind a település lemaradása nőtt az országos átlaghoz képest.

Ezzel szemben a hasonló elhelyezkedésű Rétságon a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya eléri az országos átlagot, a legfeljebb 8 általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya pedig még kedvezőbb is annál.

A gazdasági aktivitáshoz kapcsolódó mutatók az országos átlaghoz képest Pétervásárán kedvezőtlenebbek. A 2008-as gazdasági válság óta különös figyelmet kapott a társadalom gazdasági aktivitásának kérdése. A válság következtében megnövekedett munkanélküliség a foglalkoztatottak számának csökkenését és az inaktivitás növekedését eredményezte. A gazdaságilag aktív népesség aránya 37,3 %, ami mind Heves megye, mind az ország egészének arányától jelentősen elmarad. Munkahely találsa a közép- és alapfokú végzettséggel rendelkezők, illetve az iskolázatlanok számára okozza a legnagyobb problémát. Ezen végzettségűek vannak jelen a legnagyobb arányban a nyilvántartott állás-keresők között. A nők minden tekintetben nagyobb arányban jelennek meg a munkakeresők csoportjában. Pétervására az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott településnek minősül a 240/2006. (XI. 30.) Korm. rendelet alapján.

Rétságon a gazdaságilag aktív népesség aránya 49,1 %, ami valamelyest elmarad az országos átlagtól, de jelentősen kedvezőbb a pétervásárai adatnál.

Az emberek életminőségét nagymértékben meghatározza a lakóingatlanok állapota, azok minősége, a lakhatási körülmények. A lakásállományt tekintve Pétervásárán stagnálóak az adatok. Az 1000 lakosra jutó lakások száma fokozatosan, de számszakilag nem jelentősen növekszik az évek múlásával egyenes arányban.

Az alacsony komfort fokozatú lakások aránya viszont nagymértékű csökkenő tendenciát mutat, amiből mindenképpen pozitív változásokra lehet következtetni. Nem csak Pétervásárán, hanem a Heves megyei járásközpontokon, a Pétervásárai járásban és Magyarországon is nagyságrendileg a felére csökkent az ilyen lakások százalékos aránya.

Rétságon a mutató aránya már 2000-ben is kedvezőbb volt az országos átlagnál, ami a 2011. évre tovább javult.

A szegregációs mutató 1 településrész esetében éri el és több kisebb terület vonatkozásában haladja meg a 35 %-ot. A területek szomszédságában található szegregálódó, leromlott városi terület is.

Az északi részen található szegregátum negatív hatással van a környező lakóterületeken zajló folyamatokra is. Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy a Kossuth utca szemben lévő páratlan oldala, a Község útától a közigazgatási határig gyakorlatilag a város legjobb minőségű, rendezett családi házas lakóövezetét jelenti.

A déli városrész szegregált területei mozaikos összetételűek, nem alkotnak összefüggő szegregátumot. Az önkormányzat adatszolgáltatása alapján kijelenthető, hogy további szegregátumok kialakulása nem tapasztalható a városban, azonban a lakosság általános elszegényedése és a foglalkoztatási problémák a lakóterületek általános minőségromlásán, illetve az önkormányzathoz érkező segélykérelmek alapján is megállapítható.

Pétervására város egészségügyi ellátása alapellátási és járóbeteg-szakellátási szinten is biztosított. A felnőtt és gyermek háziorvosi ellátást végző szolgálatok száma alacsony. Az egészségügyi szolgáltatások egy helyen, a város központjában lévő Egészségügyi Központban található. Két körzettel működik a háziorvosi szolgálat (2 orvos), valamint itt található a védőnői szolgálat, a fogászat, a gyermek-

orvosi szolgálat (1 orvos, 2 ápolónő) és az orvosi ügyeleti központ is. Az Egészségügyi Központ az 5 társult településre vonatkozóan is biztosítja az ellátást, az orvosi ügyelet a kistérség egészére vonatkozóan működik. A lakosok a kórházi és szakrendelési ellátásokat Egerben veszik igénybe.

Pétervásáran három szinten működnek közoktatásai intézmények: a Pétervásárai Óvoda, a Tamási Áron Általános Iskola (e két intézmény az Önkormányzat fenntartásában) illetve a FM ASzK - Pétervásárai Mezőgazdasági Szakképző Iskolája és Kollégiuma, a Földművelésügyi Minisztérium fenntartásában.

Rétság intézményi ellátottsága nagyon hasonló Pétervásáráéhoz: a településen alap és középfokú oktatási intézmény, egészségügyi rendelő, járóbeteg szakellátás, tüdőgondozó, családsegítő stb. található.

Az óvoda kihasználtsága megfelelő, sőt a 2000-es évek elején folyamatosan meghaladta a 100 %-ot, de az évtized végére az alá csökkent. Az elmúlt években az óvoda nagyjából kapacitásának megfelelő számú gyermeket fogadott.

Az általános iskolai tanulók száma 2003 óta növekszik, 2009-ben volt a vizsgált időszakban a legtöbb, azóta évente 10-20 fővel csökken. A más településről bejárók aránya 50-55% között mozog, azaz éveken keresztül az általános iskolások legalább fele nem volt pétervásárai. Ez jól mutatja, hogy bár népességét nézve nem emelkedik ki Pétervására a járás többi települése közül, de mégis betölti a régiós centrum szerepét. Az általános iskola rendszeresen, és sikeresen vesz részt pályázatokon, ennek eredményeként az intézmény mára jól felszerelt.

Pétervására járási székhely szerepét megerősítő egyik legfontosabb intézmény a FM ASzK - Pétervásárai Mezőgazdasági Szakképző Iskolája és Kollégiuma. Az intézmény 1963 óta működik. A 4 évfolyamos szakközépiskolában mezőgazdasági képzés folyik, érettségi után mezőgazdasági technikus és gépészmérnök képesítések szerezhetőek. A kezdetektől egészen 2009 végéig a Keglevich-kastélyban működött az iskola fiúkollégiuma, ma az egykori járásbíróház épületében található, mely az átköltözés előtt felújításon esett át. Az intézmény referencia intézménnyé vált (szakiskola és kollégiumi feladat ellátási hely), így felsőoktatási gyakorló hellyé válhat. Bár csak 30 tanuló rendelkezik pétervásárai lakcímmel, az itt tanulóiakok napjuk nagy részét a városban töltik, az itt megtalálható művelődési intézmények és közösségi terek használói.

Pétervására sokszínű kulturális élettel rendelkezik, az év minden időszakában különböző kulturális program zajlik. Ezek helyszíne elsősorban a Szántó Vezekényi István Művelődés Háza és Könyvtár, mely két külön épületben található, integrált intézményként működik. A Művelődés Háza nagyterme 250 látogató fogadását képes ellátni. Az épület 2 szintre tagolódik. A város sportélete kimagasló, mind a szakosztályokat, mind a megrendezésre kerülő versenyeket tekintve. A város 150 igazolt sportolóval rendelkezik 2012-ben, a szakosztályok között található a labdarúgás, sakk, shotokan karate, röplabda és autó-motorsport.

A szociális alapellátás és szakosított ellátás, valamint a gyermekjóléti ellátások terén az önkormányzat teljesíti a szociális törvényben előírt kötelezettségeit.

A településen és a térségben magányosan élő idősök ellátásában fontos szerepet tölt be az Időskorúak Otthona. Az intézmény fenntartója Pétervására Város Önkormányzata. Az intézmény 1994-ben nyitotta meg kapuit, akkor még csak 12 férőhellyel, ami mára a szociális szakellátás keretében 33 férőhelyre bővült.

A Heves Megyei Önkormányzat fenntartó által biztosított szolgáltatások közé tartozik a településen egy 48 férőhelyes Gyermekotthon és egy 2x12 férőhelyes Lakásotthon.

2.1.2. Gazdaságfejlesztés

A Pétervásárán található vállalkozások száma 2007 után jelentős növekedést mutatott. A vállalkozások száma 2011-ra 283-ra nőtt. Azonban a vállalkozások döntő része mikro- és kivállalkozás, az alkalmazotti létszám csak a vállalkozások 1,7%-ában haladja meg a 10 főt, ami nagyon alacsony szám országos összevetésben is.

Rétszágon a vállalkozások száma 397, Pétervásárához hasonlóan itt is 1,7 % a 10-49 fős vállalkozások száma, azonban fontos különbség, hogy 6 db 50 fő feletti, és 1 db 250 fő feletti vállalkozás is működik a településen.

Ez alapján döntő fontosságú ezeknek a kis vállalkozásoknak a segítése a fejlődésben, mivel ipari infrastruktúra hiányában nem reális, hogy Pétervásárán nagyobb létszámú alkalmazottat foglalkoztató cég telepedne le a városban. A városban működő vállalkozások fő fejlesztési forrásait az elmúlt időszakban is nagyrészt európai uniós források biztosították. Ennek a megváltozása a következő időszakban sem várható, az önkormányzat feladata tehát az, hogy az uniós forrásokhoz való hozzáférést elősegítse a vállalkozások számára, tanácsadói iroda létrehozásával a városban.

Míg a mezőgazdaság a település egyik legfőbb gazdasági ágazata, addig ezen a területen csak 3 társas vállalkozás működik. A mezőgazdaságon belül a legjelentősebb vállalkozási forma az őstermelői és egyéni vállalkozói. Ezek a vállalkozási formák döntően családi vállalkozást jelentenek, kevés foglalkoztatottal. Ezzel magyarázható, hogy míg a vállalkozások száma magas, addig a foglalkoztatási mutatók alacsony értékűek.

A munkanélküliek számának ingadozásában nagy szerepet játszik a közmunka program, amely különböző időszakokra eltérő létszám alkalmazását teszi lehetővé. A mezőgazdaságban mutatkozó időszakos foglalkoztatás is befolyásolja a munkanélküliek számát, de ennek mértéke nem kiemelkedő, mivel a mezőgazdasági művelésre alkalmas területek aránya alacsony.

A településnek nincs olyan rendelete, amelyben kedvezményeket biztosít a betelepülni kívánó vállalkozásoknak, ezeket az igényeket egyedileg bírálják el. A működő vállalkozások számára egyfajta adókedvezmény biztosított: az Önkormányzat Pétervására Város Önkormányzatának 10/2003. (IX. 2.) rendeletének értelmében az a vállalkozó, akinek a vállalkozási szintű éves adóalapja nem haladja meg a 2,5 millió forintot az éves végleges iparüzési adóból 30 %-os kedvezményre jogosult. Ezek kidolgo-

zása nagyon fontos a jövőre nézve, mivel az Önkormányzatnak kevés egyéb, a befektetők településre vonzásához szükséges eszköze áll rendelkezésre.

A település megközelíthetősége szintén fontos szempont a befektetni kívánó vállalkozások számára. Sajnos Pétervására ebből a szempontból is versenyhátrányban van, mert távol esik az M3-as autópályától, illetve a földrajzi viszonyok is viszonylagos elzártságot, egyfajta belső perifériát alakítanak ki Heves megye északi részén.

2.1.3. Táji és természeti adottságok

Pétervására az Északi-középhegység, azon belül a Pétervásári-dombság kistáj területén fekszik. Külterületére jellemző az erősen tagolt dombság, melynek egy része földes kopár, északi külterülete erdősült terület. Kiemelkedései a Pilis- és Remetető, a Szőlő-Dudar hegy, a Borostyános-, Hosszú-, Rákosláp-bérc, a Nagy- és Kis-Lukas, a Pelyheskő, valamint a Csengős kő. A dombok elnevezése is utal arra, hogy a terület alapkőzete üledékes homokkő, amely néhol a növényborítás nélküli oldalakon is látható, fészkelő hellyé alakul. Domborzata erősen tagolt, mély völgyek, meredek 15-20 fokos lejtésű oldalak jellemzőek.

A település területén ásványi nyersanyaglelőhelyek találhatók. Kedvezőtlen tektonikai adottságai miatt a barnakőszén nem bányásszák. Ezen kívül kőlelőhellyel rendelkezik, és bentonitos nemeságyag-előfordulás van a város határában.

A város vizeinek fő befogadója, legfőbb vízfolyása a Tarna-patak. A természetes vízfolyások közül az Ivádi-patak hosszabb szakaszon határfolyó, a település belterületén folyik a Szénégető-patak. A településen a csapadékvíz-elvezetés korszerűsítésével a patakok medrét rendezték, *az árkok és medrek állapota jó.*

A település külterületén, a 23. sz. főúttól délre a Kígyóhegy lábánál található a Péterkei tó, amely víztározó és rekreációs funkciójú vízfelület.

A korábbi tájhasználatot erősen befolyásolta, hogy a völgyek vízjárta rétek, vizes területek voltak. Az északi irányú leszakadásokkal, meredélyekkel szemben általában a déli lejtők és a magasabban fekvő térszínek kaszálónak és legelőnek rendkívül alkalmasak voltak. Ezt mutatják a korabeli dűlőnevek (pl. Szénás).

A beépített terület jelentősebb növekedése a laktanyához, a 20. századi betelepítésekhez köthető.

Pétervásárán a külterületek terület-felhasználásában a hagyományosan kialakult tájszerkezetnek megfelelően a mezőgazdasági és erdőgazdálkodási tájhasználat domináns. A szántók mellett jelentős a gyepterületek, amelyek szintén évszázadok óta honosak a tájban és egyes időszakokban az állattenyésztés szinterei voltak (juhtenyésztés). A külterületen telephelyek (egykori majorok helyén gazdasági tevékenységek) és közművek létesítményei és területei helyezkednek el.

A település életében az elmúlt időszakban nem álltak be nagy változások új beruházások következtében, a tájhasználatra nézve ez annyiban pozitív, hogy új, a korábbtól eltérő elemek nem jelennek meg a tájban. A belterület szélén azonban olyan használaton kívüli gazdasági létesítmények vannak, amelyek a jobb időket várják és addig is elhanyagolt állapotúak.

A közigazgatási terület dél-keleti, központi részén megfigyelhető tájhasználati konfliktusok a használatból és a nem-használatból adódnak. A tájban megjelenő gazdasági egységek, közművek a település életében hasznosak, a tájban megjelenésük nem esztétikus. A tervezett elkerülő út is felveti a tájba illesztés problémáját.

A nem használt, nem művelt területek részletek ugyancsak megfigyelhetők a településen, az egykori legelők az állattartás visszaesésével, a tartási mód változásával – vagy tulajdonviszony változások következtében elhanyagoltak, cserjésednek, akácosodnak.

A település fő turisztikai, rekreációs attrakciója a külterületen a Péterkei tó, azonban a tervezett fejlesztések, üdülő hasznosítás nem valósult meg, a tó vízszintje az elmúlt években jelentősen csökkent.

A külterületen külfejtésű bentonit bánya üzemel, ennek tájképi hatása csekély, mivel látvány szempontjából nem túl kitett az elhelyezkedése. A település egyedi adottsága a homokkő-formák megjelenése, amelyek értékes és védendő élőhelyekké alakulhatnak és bemutató helyként, kiránduló célpontként is szolgálhatnak.

A településen az invazív és allergén gyomfajok megjelenése is tapasztalható a bolygatott, nem művelt területeken.

2.1.4. Zöldfelületek

Pétervásárán alapvetően magas a zöldfelület-arány (kül-, belterület együtt véve), ezen belül túlnyomórészt mező- és kertgazdasági területek, ill. erdőterületek találhatók. Relatív alacsony a közcélú, közhasználatú zöldfelület-hányad a belterületen, amit kiválóan ellensúlyoznak a laza beépítésű lakóterületek kertjei. A közterek és intézmények kertjeinek egy része az utóbbi évek munkájának köszönhetően megújult, így jelentősen javult a településkép.

A település zöldfelületi rendszerének meglévő fő elemei: a zöldfelületi intézmények, közterek, közparkok, intézményi zöldfelületek, utcai zöldsávok, fasorok, vízfolyások és azok part menti sávjai. Ezek a területi elemek és vonalas jellegű elemek hálózata jelenti Pétervására zöldfelületi rendszerét. A zöldfelületek között egyaránt találhatók közcélú, közforgalom előtt elzárt és részlegesen megnyitott zöldfelületek.

Az egy főre eső közpark, közkert ellátottság csak 0,4m²/fő, ami igen alacsony érték (az elvárt érték legalább 7-10m²/fő lenne). Mindezek ellenére, többek között a nagyterületen elterülő családi házas

területek következtében —ahol a telkeken 50% vagy a feletti a zöldfelületek aránya— a városban a zöldfelületekkel borított felületek aránya magas.

Szerkezeti jelentőségük szempontjából a város zöldfelületei közül kiemelendő a Szabadság tér, a Sporttelep, az új köztemető, az óvoda, oktatási intézmények, a Keglevich-kastély, a volt laktanya területe. Pétervásárán az utcafásítás csak kis szakaszokon jellemző. A település főútvonalai mellett és a legtöbb lakóutcában nincs egységes fasor. Ez nagyon hiányzik az utcaképből, a településarculatot nagyon pozitívan befolyásolná az utcák legalább egyoldalú fásítása. A település zöldfelületének nagy részét a jól ápolt, fás és jórészt kertművelés alatt álló magánkertek adják. Ezek pozitív településökológiai hatása ellensúlyozza a közterületek sokszor alacsony zöldfelületi mennyiségét.

Az intézmények egy része nem rendelkezik megfelelő méretű területtel a saját funkcionális igényeinek kielégítésére.

A településen megkezdődött közterületi megújítások nagy lendületet adhatnak a többi területre (pl. Kossuth utca folytatása, Körkáporna környezete) hasonló kialakításához. Az egyéb zöldfelületek és vízpartok rendezettsége lehetőséget jelent a minőségi fejlesztésre.

2.1.5. Épített környezet

A patakok meghatározta kezdeti úthálózat a későbbiekben kiegészült újabb utcákkal, de az északi és déli városrész szerkezetét két eltérő hatás határozta meg. Délen épült meg a templom és a temető, környezetükben szabadon nőtt az település. Északon laktanyát építettek és merőleges utchálózat alakult ki. A terep is itt volt kedvezőbb a lakóterület terjeszkedésének. Jellegzetesség még, hogy a központi településrészekből minden irányban messzire húzódnak a házsorok a bevezető utak mentén (Kossuth Lajos út, Szent Márton út, Táncsics Mihály út, Dózsa György út, II. Rákóczi Ferenc út és Petőfi Sándor út).

Az intézményi, kereskedelmi, szolgáltató központ a Szabadság tér környékén összpontosul, és a 23. sz. főutat követve terjed ki keletre (sportpályák, rendőrség) és nyugatra (szakiskola, kollégium, kastély), illetve a Templom utca mentén délre (templom, kegyeleti park, temető, idősek otthona). A lakóterületekbe ékelődik a felhagyott laktanya területe. A 23. sz. főút bevezető szakasza mellett gazdasági területek valamint a piac területe helyezkedik el.

A belterületet délről szélesebb, északon keskenyebb sávban erdők, mezők és rétek alkotta mozaikos táj veszi körbe, míg északnyugaton erdőkkel borítva messzire nyúlik a város közigazgatási területe az Ivádi-patak (Szénégető-patak) mentén.

A település külterületének legmeghatározóbb terület-felhasználását az erdők jelentik. Mintegy 1500 ha található a közigazgatási területen: a legjelentősebb egybefüggő erdőségek a belterülettől nyugatra terülnek el, kisebb erdőfoltok pedig délnyugatra, délre és keletre találhatóak. A szántók mérete is jelentős, több, mint 1000 ha-t foglalnak el. Egybefüggő, nagyüzemileg művelhető szántóterület kele-

ten, délkeleten, délen és nyugaton húzódik. Rét és legelő területek a völgyek mentén foltokban és egybefüggően a belterületről délre találhatók, összesen kb. 400 ha területen. A művelésből kivett területek mérete mintegy 150 ha.

A legjelentősebb lehetőséget és nehézséget egyaránt a belterületen a lakóterületbe ékelődő, 11 ha területű, felhagyott *Bem József Laktanya* területe jelenti. Problémát jelent, hogy a területet 2007-ben értékesítette az önkormányzat, így a fejlesztése a magántulajdonosoktól függ. A laktanya infrastruktúrájának hasznosítása mellett lényeges a városszerkezet helyreállítása és új közterületek kialakítása.

Megemlítendő még a Keglevich kastély kérdése, amely a város legértékesebb épülete, de kihasználatlan, fizikai állapota folyamatosan romlik. Az 1760 körül építeni kezdett kastély a város identitásának meghatározó eleme. Szomszédságában található a szakiskola. A Keglevich kastély problémája kettős, állapota azonnali beavatkozásra szorul, de hasznosítása és fenntarthatóságára megfelelő funkciót kell találni. Alulhasznosított területként írható le még a Petőfi Sándor úton található malomépület környezete, valamint az alterületi betonüzem.

Az épített környezetet érintő egyik legfontosabb probléma a más tekintetben is konfliktusokkal terhelt Szőlő utca melletti szegregált terület. Az itt lévő komfort nélküli lakások állapota nem csupán a város látványa szempontjából, hanem az élhetőség, egészséges lakókörnyezet igénye miatt is beavatkozást sürget.

A laktanya beékelődik a város lakóterületei közé, akadályozva az átjárhatóságot, problémákat előrevetítve a határos területeken, és mindeközben az infrastruktúrában rejlő potenciál is kihasználatlan marad, csak néhány bérlője van a területnek. A gazdátlanság pedig a környezeti állapotok romlásához vezet. Ezen a területen alapvető lenne a befektetések, vállalkozások, használók becsábítása, a szükségtelen épületek bontása, az utcák összekötése, a falak lebontása.

A kastély Pétervására identitásának alapvető eleme, központi helyzeténél fogva az épített környezet összképének meghatározója. Gazdátlanul, hasznosítatlanul állapota folyamatosan romlik, ezért felújítása, hasznosítása szükséges.

A nagyterületű tömbbelső és az Ivádi-patak melletti területek elhanyagoltak, rendezetlenek, aminek a gazdátlanság is az egyik oka. A tömbök és a patak-menti területek feltárása, hozzáférhetővé tétele és hasznosítása adhat megoldást.

A piac területe használaton kívüli időkből rendezetlen pusztaság képét mutatja, pedig a városközpontba érkezők első benyomásaihoz hozzátartozik. Rendezése szükséges.

A 23. sz. főút városon átmenő forgalma sok probléma okozója, a városi életminőséget, a város képét meghatározó konfliktusforrás. Az elkerülő út megépítése hosszú távon továbbra is fontos lenne, de rövidtávon a forgalomcsillapítás, a városközpontban körforgalom kiépítése, az út menti parkolás rendezése, az autóbusz forgalom, autóbusz megállóhelyzetének megoldása szükséges.

2.1.6. Közlekedés

Kelet-nyugati irányú közlekedési kapcsolatot biztosít a 23. számú Bátonyterenye/Kisterenye – Pétervására – Tarnaleleszi II. rendű főút, amely a 21. és 25. számú főúton keresztül kapcsolódik az országos úthálózathoz. A megyeszékhely felé a 2412. jelű Sírok – Pétervásárai összekötő út jelenti a legrövidebb közúti kapcsolatot. A 2305 jelű Pétervására – Zabari összekötő út az északi irányban fekvő néhány község közúti kapcsolatát biztosítja. A 24141 jelű Kisfüzesi bekötőút lokális jelentőségű feltáró út. Az utak legfontosabb csomópontja a városközpontban van (Keglevich út – Szent Márton utca – Kossuth Lajos utca – Szabadság tér). Itt a főirányokból járműosztályozókkal kiépített csomópont van. Mindegyik állami út 2x1 sávú. A városban gyűjtőút jellegű utca a Petőfi Sándor utca és Ivádi utca. A további utcák kiszolgáló lakóutcák.

Az autóbusz közösségi közlekedés az országos átlagra jellemző. A helyközi autóbuszjáratok fő megállóhelye a központban, a centrumban váróterem megállónál van. Ez a megállóhelypár kialakítása öböl jellegű. További autóbusz megállóhely van a helyközi autóbuszjáratok számára a Kossuth Lajos utca 46. számú háznál. Ez a megállóhelypár nagyon rossz burkolatú öbölben van kialakítva. Helyi autóbuszjáratok a városban nincsenek.

Vasúti közlekedés nem érinti Pétervásárát. A legközelebbi vasútállomás Recskén és Mátraballán van.

A gyalogos közlekedés igényeit a szokásos gyalogjárdák elégítik ki. A városközpontban a Szabadság téren forgalomcsillapítás jellegű átépítés volt, amely elegáns gyalogos területeket hozott létre. Ezen a területen ízléses várostérképek és idegenforgalmi útirányjelző táblák vannak kihelyezve. Az itt található közúti csomópontnál van a becsatlakozó utcákon 4 db kijelölt gyalogátkelőhely.

Pétervásárán jelentős a kerékpáros közlekedés, ennek ellenére nincs kerékpárút.

Nagyobb parkolóhelyek a Szabadság téren vannak (kb. 30). A Szent Márton utcában jellemző a nagyszámú szegély-menti parkolás. Piaci napokon (kedd és péntek) a Kossuth Lajos utcában rendezetlenül várakoznak a gépkocsik.

2.1.7. Közművek és elektronikus hírközlés

A településen élők életkörülményeit, a település környezeti állapotát a közmű-infrastruktúra kiépítettsége alapvetően befolyásolja. A komfortos életvitel feltétele a kedvező közmű-ellátottság, a vezetékes közüzemű közművek rendelkezésre állása.

A település közműves vezetékes vízellátása megoldott, a mátrai Köszörűvölgyi tározóból került megoldásra, regionális távvezetéken keresztül. A vezetékhálózat kialakításának módja döntően ágvezetékes, kisebb részben körvezetékes kiépítésű. A települési elosztóhálózat döntően azbesztcement nyomócsövekből készült, részben KM PVC anyagú. Az azbesztcement szálak egészségkárosító hatása közismert, mely vízben kioldódva fejti ki egészségkárosító hatását. A hálózat közel negyven éves, a

terület egyes részein a talaj jelentős agresszivitást mutat a beépített acél idomok és kötőelemek esetében. Ezek a tényezők és az a tény, hogy a hálózat építése idején a hiánygazdálkodás miatt sok esetben a beépített csőanyagok minősége nem volt mindig megfelelő, növelhetik a kioldódás mértékét és így az egészségügyi kockázatot.

A települést korábban érintő ivóvízminőség-javító program megvalósult, amelynek során a települések ivóvízellátását egyrészt meglévő, jó minőségű ivóvízbázisra történő csatlakozással, más esetekben a meglévő ivóvíztisztító technológiai sor fejlesztésével, bővítésével valósították meg.

Az engedélyes tervek alapján a csatornahálózat és a hozzá tartozó szennyvíztisztító telep 2002 – 2003. évben létesült - vízjogi létesítési engedélyt kapott. A tisztítómű még az alábbi települések idevezetett szennyvizét is kezeli: Bükkszenterzsébet, Erdőkövesd, Istenmezeje, Szederkény-pusztá, Szentdomonkos, Tarnalelesz, Várszó. A szennyvízcsatorna hálózat a település belterületén 100%-osan kiépítésre került.

A településen a csapadékvíz elvezetés nyíltárkosan került megoldásra. A kiépített árkok jellemzően burkolattal kerültek megépítésre, de a burkolatlan szakaszok hossza is jelentős. A központi részekén zárt csatorna is épült.

A vízvezető rendszer kiépítése nagyrészt a közelmúltban megvalósult - pályázati forrásból.

A külterület D-i részén található a magántulajdonban levő Péterkei-tó, melynek turisztikai, rekreációs hasznosítása tervezett.

A vizek védelme, illetve a belvízveszély elkerülése szempontjából nagyon fontos a város teljes területén a csapadékvíz elvezetése, illetve a vízrajzi adottságok miatt az árkok, patakok folyamatos karbantartása.

A középvezetési szabad vezetékek és földkábelek az ÉMÁSZ Nyrt. elosztóhálózatának részei, ezek több helyen, magántelkeken haladnak. Ezek oldják meg közép/kisfeszültségű transzformátorokon keresztül a terület villamos energia ellátását és közvilágítását. A meglévő középvezetési hálózatok alkalmasak a területek folyamatos energiaellátására.

A településen beton- és faoszlopokon elhelyezett út és közvilágítás található. A közvilágítási feladatokat az ÉMÁSZ Nyrt. látja el, a felépítmény az ő tulajdonukban van, az áramszolgáltatás költségét a város fizeti.

A nem felújított önkormányzati intézmények többségében a világítótestek elavultak, üzemeltetésük nem gazdaságos. Különös figyelmet kell fordítani a különböző intézmények térvilágításának gazdaságos működésére.

A településen jól kiépített légkábeles telefonhálózat van, melyet a Magyar Telekom Nyrt. folyamatosan bővít, korszerűsít. Több helyen már földkábeles hálózatot is kialakítottak és folyamatosan történik a kábeles hálózatra történő átállás. A településen a T- mobil, a Pannon és a Vodafone GSM állomások jól foghatóak, ISDN internetes hozzáférés is van.

2.1.8. Környezetvédelem

A település viszonylag jól kiépített működő kommunális, műszaki infrastruktúrával rendelkezik, azonban a lakosság komfort érzetének, életminőségének javítása, valamint a fenntartható fejlődés és a környezetvédelmi célok elérése érdekében van még javítani és korszerűsíteni való a kommunális infrastruktúra rendszerein. Mindenekelőtt teljes körűvé kell tenni a csapadécsatornázottságot, a szennyvíz- csatornahálózatra történő rákötés arányát növelni szükséges. Belterületen jelentős arányban üzemeltetnek házi közműpótló létesítményeket, melyekből az elszivárgó szennyvíz közvetlenül szennyezi a talajt és talajvizeket.

A környezetvédelem keretében a településen megvalósítandó legfontosabb cél, hogy az embert körülvevő épített és természetes elemek közötti összhangot megteremtsék, valamint állapotuk javulását elérjék. A környezetterhelés csökkentése, a fenntartható vidékfejlesztés, az emberi életminőség javítása a program kiemelt területeit képezik. A környezettudatos viselkedésre hulladékgyűjtési akciók segítségével a felnőtt lakosságot is rá kell kényszeríteni a város környezetének védelmére. El kell készíteni a város „Környezetvédelmi Program” amely iránymutatásokkal szolgálna a problémák megoldására. Pétervására város lakosságának körében a környezettudatos viselkedés kialakítása jelentős mértékben javítaná a város környezeti állapotát.

3. HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ

3.1. A helyzetértékelés eredményeinek értékelése, szintézis

3.1.1. A folyamatok értékelése

3.1.1.1. Társadalom

Pétervására egy fogyó népességű, magas előregedettségi rátával rendelkező járás illetve kistérség központja, amely Heves megye belső periferiáján helyezkedik el. A népességfogyás egy régóta tartó folyamat, mely a negatív természetes szaporodás és az elvándorlás következménye. Nagyobb számú munkahelyet biztosító ipar vagy szolgáltatási szektor nélkül, önmagában a néhány településen jelentősnek mondható turizmusra támaszkodva a folyamat megfordítására csekély az esély. A jelenlegi demográfiai mutatók, az egy nőre eső gyerekszám alacsony értéke és a termékeny korban lévő nők számának csökkenése előre vetíti a természetes szaporodás negatív értékét a következő évekre is.

Ennek következtében nem áll fenn túlterheltség a humán szolgáltatások területén. Az óvoda és az iskola kapacitása képes kiszolgálni a településen élő és a környező településekről származó, de Pétervásárán tanuló fiatalokat. Az intézmények kapacitásbővítése helyett a minőség javítását érdemes célul kitűzni az Önkormányzat vezetésének.

Az egészségügyet tekintve szintén hasonló következtetésekre juthatunk: az 1 orvosra jutó beteglétszám jóval alacsonyabb az országos átlagnál, aminek előnye, hogy az egyes betegek nagyobb figyelmet kaphatnak az őket ellátó orvostól. Ezen a területen is az ellátási minőség javítása az, ami a fő célkitűzésként kell, hogy megjelenjen.

Mivel az időskorú népesség száma folyamatosan emelkedik, fontos az időskorúak szociális ellátását biztosító intézmények fejlesztése és kapacitásnövelése. Az Aranykapu Szolgáltató Központ már részben biztosítja ezeket a szolgáltatásokat, de pályázati forrásból történő továbbfejlesztése alapvető fontosságú a település számára.

Összefoglalva, a város a népességfogyás ellen egy magas szintű életminőség biztosításával tehet a legtöbbet. Az egészséges környezet, a szép természeti adottságok Pétervására meglévő értékei közé tartoznak, ha ezt egy magas szolgáltatási minőséget nyújtó intézményrendszerrel egészíti ki az Önkormányzat, akkor ez sokak számára vonzóvá teheti a települést az alacsonyabb jövedelmi viszonyok ellenére.

3.1.1.2. Gazdaság

A településen működő vállalkozások nagyon fontos szerepet játszanak a település életében, de a vállalkozói szektor a megye többi városához és az országos átlaghoz képest gyenge, jellemzően a 10 fő alatti vállalkozások dominálnak.

A település tőkevonzó képessége jelenleg alacsonynak mondható, a jelentősebb beruházások fogadására ipari park nem áll rendelkezésre. Szintén versenyhátrány a viszonylag elzártság, a vasút hiánya, az autópálya viszonylagos messzesége. Az új befektetők településre vonzásának szempontjából fontos lenne egy ösztönző-kedvezményrendszer kidolgozása.

Jelenleg nagy versenyhátránynak számít, hogy nagyon kevés turisztikai tevékenységet végző vállalkozás működik a településen, szálláshely szolgáltatást nyújtó vállalkozás is csupán 1 db van. Ha ehhez hozzávesszük a vendéglátás területén tevékenykedő vállalkozásokat is, akkor 16 db szolgáltatóval számolhatunk, azonban a nyújtott szolgáltatások minősége és idegenforgalmi vonzó képessége alacsony.

Szintén hátránynak tekinthető, hogy a településen a mezőgazdasági művelésre alkalmas terület nagysága alacsony, a viszonylag magas tengerszint feletti magasság, az alacsony napsütéses órák száma sok növény termesztését nem teszik kifizetődővé.

A hátrányok mellett vannak előnyek tekinthető szempontok is. Az érintetlen természeti környezet sokak számára lehet vonzó, így az idegenforgalom fejlesztése esélyt teremthet a város számára. Jelen pillanatban ennek egyik akadályozó tényezője, hogy az országosan ismert turisztikai célpontok a járás többi településén találhatóak. A jövőre nézve feladat, hogy olyan turisztikai attrakciók kerüljenek kialakításra Pétervásárára, amik kiegészítik a járás többi településén található adottságokat (Recski és Váraszói tavat, a Parádfürdői attrakciókat és a Bükkszéki gyógyvizet).

3.1.1.3. Táj- és természeti adottságok, természetvédelem

Pétervásárára a külterületek terület-felhasználásában a hagyományosan kialakult tájszerkezetnek megfelelően a mezőgazdasági és erdőgazdálkodási tájhasználat domináns.

A tájhasználat a területi adottságoknak megfelelően kialakult, beállt rendszerben működik. A művelt területek között a legjelentősebbek az erdők, amelyek a települést körülvevő magaslatokon keretezik a tájat. Jelentős erdőterületek az északi külterületi nyúlvány területén találhatóak. Jelentős, nagyüzemileg művelhető szántó területek is megtalálhatók a településtől keletre és délre. A völgyek mentén továbbra is legelők és rétek vannak, pl. a Szénégető-patak térségében, továbbá a településtől délre egybefüggően a Pilistető – Bancs völgy – Nagy völgy – Vezekénypusztá környezetében. A korábbi legeltetés a művelési ág arányaiból láthatóan visszaszorult, a külterületi lakott helyek, majorok, állattartó telepek egy része így nem tölt be már ilyen funkciót.

A település életében az elmúlt időszakban nem álltak be nagy változások új beruházások következtében, a tájhasználatra nézve ez annyiban pozitív, hogy új, a korábbiól eltérő elemek nem jelennek meg a tájban. A belterület szélén azonban olyan használaton kívüli gazdasági létesítmények vannak, amelyek a jobb időket várják és addig is elhanyagolt állapotúak.

A település külterülete két részre osztható, a település beépített részét körülvevő medence és az észak-nyugati völgybe benyúló leginkább erdős terület.

A tájhasználati konfliktusok elsősorban a belterülettel összefüggő medencét, dombokat érintik. Az észak-nyugati külterületi nyúlvány részén jelentős tájhasználati konfliktust nem tapasztalható. Ezt a területrészt Ivád belterületéről a legkönnyebb elérni, a szomszédos településhez kötődik.

A közigazgatási terület dél-keleti, központi részén megfigyelhető tájhasználati konfliktusok a használatból és a nem-használatból adódnak. A tájban megjelenő gazdasági egységek, köz-művek a település életében hasznosak, a tájban megjelenésük nem esztétikus. A tervezett elkerülő út is felveti a tájba illesztés problémáját.

A nem használt, nem művelt területrészek ugyancsak megfigyelhetők a településen, az egy-kori letelek az állattartás visszaesésével, a tartási mód változásával – vagy tulajdonviszony változások következtében elhanyagoltak, cserjésednek, akácosodnak.

A település fő turisztikai, rekreációs attrakciója a külterületen a Péterkei tó, amely a közelmúltban rehabilitációra került, vízszintje folyamatosan emelkedik.

A külterületen külfejtésű bentonit bánya üzemel, ennek tájképi hatása csekély, mivel látvány szempontjából nem túl kitett az elhelyezkedése.

A település egyedi adottsága a homokkő formák megjelenése, amelyek értékes és védendő élőhelyekké alakulhatnak és bemutató helyként, kiránduló célpontként is szolgálhatnak.

A településen az invazív és allergén gyomfajok megjelenése is tapasztalható a bolygatott, nem művelt területeken.

3.1.1.4. Zöldfelületi rendszer

A településen magas a zöldfelület aránya, azonban alacsony a közcélú, közhasználatú zöldfelület-hányad a belterületen.

A zöldfelületi karaktert meghatározó elemek közül a Sporttelep elmaradt fejlesztése bepótlásra szorul, a Keglevich kastély romos, nincs használatban, a növényzete elhanyagolt. A Laktanya hasznosításával és megnyitásával a zöldfelületi rendszer is értékes elemmel gazdagodhatna. Ezen kívül az utcai zöldsávok kis szakaszon jellemzőek, nem egységesek, hiányoznak az utcaképből. Ezen felül hiányoznak azok a vonalas összekötő elemek, fasorok, vízpartok, amelyek a kellemes gyalogos összeköttetést

is biztosítanak az egyes településrészek között. Az intézmények egy része nem rendelkezik megfelelő méretű területtel a saját funkcionális igényeinek kielégítésére.

A településen megkezdődött közterületi megújítások nagy lendületet adhatnak a többi területrészt (pl. Kossuth utca folytatása, Körkáporna környezete) hasonló kialakításához. Az egyéb zöldfelületek és vízpartok rendezettsége lehetőséget jelent a minőségi fejlesztésre.

3.1.1.5. Városrendezés

Pétervására Heves megye északnyugati részén, Nógrád megye közelében, Egertől 32 km-re található. Az ország egyik legkisebb városa, azonban a környező térségben a város táji helyzetének és főút melletti fekvésének köszönhetően korábban is központi szerepkört töltött be, majd kistérségi központ lett. 2013. január 1. óta járási székhely a kistérséggel azonos 20 településre kiterjedően. A járás a megyehatár közeli belső periferián fekszik.

Pétervására a fejlődési tengelyektől, góccoktól távol van. A főváros, más nagyvárosok agglomerációjának hatókörén kívül esik, az M3 autópálya távol van, de a külső városgyűrű meghatározó települése, Miskolc is messze van. Elérhetőségét illetően a 23. sz. főút a meghatározó, amely biztosítja a két fontos, észak-déli közlekedési és szerkezeti tengellyel, a 21. sz. és 25. sz. főúttal a kapcsolatot, amelyeken Hatvan és Salgótarján, illetve Eger és Ózd elérhető.

Vonzáskörzete, szomszédjai nyugaton Ivád, keleten BükkSZenterzsébet, Tarnalelesz és Szentdomonkos, valamint a Tarnaleleszen keresztül elérhető Fedémes. A Tarna völgyében északon a 2305. sz. mellékúttal összekötve Erdőkövesd, Istenmezeje és Váraszó, délen a 2412. sz. mellékút mentén Kisfüzes, BükkSZék, Terpes, Szajla és Sirok kapcsolódik hozzá. Délnyugaton, a 23. sz. és 24. sz. főút között a Balla-patakot kísérő 2411. sz. mellékút fűzi fel Mátraballát, Mátraderecskét és Recsket.

A 24. sz. számú főút menti települések közül Sirok, Recsk, Parád, Parádsasvár és a Parádon keresztül elérhető Bodony tartozik még a járáshoz közigazgatásilag, noha a földrajzi sajátosságok miatt ez a kapcsolat már nem olyan erős, mint a többi település esetében.

A hatályos településszerkezeti terv megvalósult elemei:

Általánosságban elmondható, hogy a távlati célok és fejlesztések csak minimális arányban valósultak meg. A Településfejlesztési Konceptió és az IVS által megfogalmazott fejlesztési célok a Településszerkezeti tervben megjelentek, de annak elfogadás óta a gazdasági környezet nem javult számottevően.

Megvalósult fejlesztések:

- új szennyvíztisztító telep,
- a 23. sz. főúttól északra, a Szabadság térnél megvalósult az egészségügyi központ fejlesztése,
- csapadékvíz elvezetés fejlesztése,

- szociális városrehabilitáció,
- a város belterületi vízrendezése,
- közlekedésfejlesztés,
- oktatási infrastruktúra fejlesztése,
- szociális szolgáltató központ fejlesztése.

Elmaradt fejlesztések:

- elkerülő út
- kerékpárút a 23. sz. főút mentén Bátonyterenye felé, a 2412. sz. mellékúton Sirok felé, valamint Váraszó, Erdőkövesd, Pétervására és Ivád között
- erdőtelepítést Ivád határában és nagyobb területen a belterülettől délre
- a Péterkei-tó mellett üdülő- pihenő-horgász paradicsom kialakítása
- a településen áthaladó országos utak környezetének rendezése
- a központban körforgalom kiépítése
- a régi temető és az izraelita temető kegyeleti parkként való fenntartása
- lakóterületi fejlesztéseket a Petőfi Sándor út, az Ivádi út és az Akácfa utca mentén
- tervezett tömbök, tömbfeltárások
- a Petőfi Sándor út és az Ivádi patak között, a malom mellett új feltáró út, mellette parkoló létesítése
- gazdasági terület bővítése
- lakóterület és sportterület fejlesztése
- a piac fejlesztése
- az Ivádi-patak két oldalán gazdasági területek kijelölése
- a laktanya területének feltárása és gazdasági célú hasznosítása
- a Budai Nagy Antal úti házsor mögött új sportterülettel és oktatási intézményterülettel kiegészített lakóterület
- a 23. sz. főúttól délre, a Tarna jobb partján autóbusz pályaudvar és gazdasági terület kijelölése

Össességében megállapítható, hogy a TSZT-ben rögzített területi, mennyiségi fejlesztések nem, míg a minőségi (pl.: zöldfelületi, intézményi) fejlesztések egyike-másik megvalósult.

3.1.1.6. Közlekedés

Általánosan elmaradt a közlekedés állapota Pétervásárán. Amellett, hogy megkezdődött a városközpont elegáns átépítése, néhány fontos feladat vár a településre a közlekedés szempontjából.

A 23. számú Bátonyterenye/Kisterenye – Pétervására – Tarnaleleszi II. rendű főút kelet-nyugati irányú közlekedési kapcsolatot biztosít, amely a 21. és 25. számú főúton keresztül kapcsolódik az országos úthálózathoz. A 2305 jelű Pétervására – Zabari összekötő út az északi irányban fekvő néhány község közúti kapcsolatát biztosítja. A 24141 jelű Kisfüzesi bekötőút lokális jelentőségű feltáró út.

A 23. számú főúton további kijelölt gyalogátkelőhelyek építési lehetőségeinek vizsgálata jelentős eredményekhez vezethet.

Az utak legfontosabb csomópontja a városközpontban van (Keglevich út – Szent Márton utca – Kossuth Lajos utca – Szabadság tér). Itt a főirányokból járműosztályozókkal kiépített csomópont van. Fontos feladat, hogy ezt a Szabadság téri nagy csomópontot átépítsék városias körforgalommá.

Az autóbusz közösségi közlekedés az országos átlagra jellemző. A helyközi autóbuszjáratok fő megállóhelye a központban, a centrumban váróterem megállónál van. Ez a megállóhelypár kialakítása öböl jellegű. További autóbusz megállóhely van a helyközi autóbuszjáratok számára a Kossuth Lajos utca 46. számú házánál. Ez a megállóhelypár nagyon rossz burkolatú öbölben van kialakítva. Nagyobb városok, amelyek felé közvetlen autóbuszjáratok vannak: Budapest, Eger, Ózd, Salgótarján és Miskolc.

A gyalogos közlekedés igényeit a szokásos gyalogjárdák elégítik ki. A városközpontban a Szabadság téren forgalomcsillapítás jellegű átépítés volt, amely elegáns gyalogos területeket hozott létre. Ezen a területen ízléses várostérképek és idegenforgalmi útírányjelző táblák vannak kihelyezve. Az itt található közúti csomópontnál van a becsatlakozó utcákon 4 db kijelölt gyalogátkelőhely. Ezek kisebb hibája, hogy távol esnek egymástól.

Pétervásárán jelentős a kerékpáros közlekedés, ennek ellenére nincs kerékpárút. Meg kell kezdeni a kerékpárutak építését a mindennapos és idegenforgalmi kerékpározás számára.

Parkolási igények értelemszerűen elsősorban a városközponti intézményeknél és üzleteknél jelentkeznek. Nagyobb parkolóhelyek a Szabadság téren vannak (kb. 30). Gyakorlati okokból a parkolóhelyek számát feltétlenül növelni kell a városközpontban.

A Szent Márton utcában jellemző a nagyszámú szegély-menti parkolás. Piaci napokon (kedd és péntek) a Kossuth Lajos utcában rendezetlenül várakoznak a gépkocsik. Ennek tükrében szükséges a piac térségének rendezése, beleértve megfelelő számú parkolóhely kiépítését is.

3.1.1.7. Közművek és elektronikus hírközlés

A világban jelentkező klímaváltozás évek óta tapasztalható változásokat hozott a hazai időjárásban is. Az egyes településeken élő és dolgozó emberek számára az élıhetőséget szolgáló elvárt életkörülményeket a változó környezeti és klimatikus hatások mellett is biztosítani kell, amely egyre igényesebb infrastruktúra ellátással elégíthető ki. A műszaki infrastruktúrát az út- és a közműellátás alakítja, annak nemcsak mennyiségi, hanem minőségi ellátási színvonalával.

A klímaváltozás okozta szélsőséges időjárás, a nagyobb csapadékesemények és az általános felmelegedés előfordulása mellett is az élıhetőség fenntartása a közműellátással szemben új igényeket támaszt. A település közműves vezetékes vízellátása megoldott, a mátrai Köszörűvölgyi tározóból került megoldásra, regionális távvezetéken keresztül. A települési elosztóhálózat döntően azbesztcement

nyomócsövekből készült, részben KM PVC anyagú. Az azbesztcement szálak egészségkárosító hatása közismert, mely vízben kioldódva fejt ki egészségkárosító hatását. A települést korábban érintő ivóvízminőség-javító program megvalósult, amelynek során a települések ivóvízellátását egyrészt meglévő, jó minőségű ivóvízbázisra történő csatlakozással, más esetekben a meglévő ivóvíztisztító technológiai sor fejlesztésével, bővítésével valósították meg. Megoldásra váró probléma, hogy a településen belül a Szőlő utcában nincs kiépítve a közüzemi vízvezeték.

A csatornahálózat és a hozzá tartozó szennyvíztisztító telep a 2002. – 2003. évben létesült.

Változnak a csapadékviszonyok, rövid idő alatt nagy intenzitású záporok veszélyeztetik az épített környezetet és a természeti környezetet csak úgy, mint a mezőgazdasági hasznosítású földterületeket, erdőterületeket. A településen a csapadékvíz elvezetése nyíltárkosan került megoldásra. A belterület szempontjából meghatározó vízrajzi elem a Tarna, a Leleszi patak, az Ivádi-patak és a Tó-patak - melynek következtében a település mélyen fekvő részei belvízveszélyesek, ugyanakkor ezeknek a patakoknak a találkozásánál kialakult süllyedékes medence kiváló élőhelyet jelentett az emberek megtelepedésre és a gazdálkodásra. A vízelvezető rendszer kiépítése nagyrészt a közelmúltban megvalósult - pályázati forrásból.

A Tarna vízminősége a vízfolyás teljes hosszán nem éri el a jó állapotot. Pétervására város közigazgatási területén az alábbi vízfolyások találhatók: Tarna patak, Leleszi patak, Ivádi patak, Szénégető patak, Tó patak. A vizek védelme, illetve a belvízveszély elkerülése szempontjából nagyon fontos a város teljes területén a csapadékvíz elvezetése, illetve a vízrajzi adottságok miatt az árkok, patakok folyamatos karbantartása.

A villamos hálózatok főleg vasbeton és faoszlopon lévő légvezetékekkel vannak kialakítva, melyet folyamatosan légkábelre, illetve földkábelre építenek át. A meglévő TR állomások leterheltségei és bővíthetőségei eltérőek. Kisebb átlagos fejlesztéseket az állomás jelenlegi állapotukban is elviselnek. TR cserével további bővítések hajthatók végre. Nagyobb igények kielégítésére újabb TR állomást kell telepíteni.

A megújuló energiaforrások alkalmazását tekintve a megvalósítandó fejlesztések során elsősorban napenergiára kell gondolni, hisz a város fekvését és egyéb adottságait is figyelembe véve, szél erőművek telepítése és energiatermelés céljából történő üzemeltetése nem lenne gazdaságos. A villamos energia, mint vezetékes energiahordozó távlatban is csak világításra és technológiai célú energiaigények kielégítésére javasolható. Időszaki kiegészítő fűtésre, vagy ahol más energiahordozó valamely okból nem alkalmazható (kizárólag a völgyidőszakban), hőtárolós fűtésre javasolható.

Energiahatékonyság szempontjából van min javítani az önkormányzati intézményekben. A nem felújított épületek többségében a világítótestek elavultak, üzemeltetésük nem gazdaságos. Ezért a javaslatok alapján le kellene őket cserélni energiatakarékos izzóval ellátott elektronikus előtétű egyedi kompenzálású lámpatestekre. Ezen kívül az elektromos hálózat felújítása is meggondolandó. Különös figyelmet kell fordítani a különböző intézmények térvilágításának gazdaságos működésére, tehát energiahatékonyság szempontjából ezek alacsonykapcsolóval történő működtetését tanácsolták, de kézi lekapcsolásra való lehetőséggel. Ennek érdekében megfelelő ernyőzésű és energiafelhasználású

lámpákat kell elhelyezni. Ezen kívül szem előtt kell tartani az esetleges fényszennyezés elkerülését. Ennek érdekében a lámpatesteket úgy kell elhelyezni, hogy kizárólag a megvilágítandó felületre és annak irányába világítson, illetve csak megfelelő, szükséges időszakban világítson.

Pétervására a felszín alatti víz állapota szempontjából fokozottan érzékeny területeken levő települések, és kiemelten érzékeny felszín alatti területű települések közé tartozik. A település területe nitrát érzékenynek mondható.

A magas talajvíz illetve belvíz korlátozza a város alacsonyabban fekvő területeinek a hasznosíthatóságát. Jelentősebb árvizek alkalmával, vagy hosszabb csapadékos időszakot követően a talajvízszint megemelkedik, és belvízzel borított területek alakulnak ki a városban. A javaslatok alapján a térség komplex vízrendezése, kezelése segíthet.

A természetes felszín alatti vizek a vízzáró réteg hiánya miatt veszélyeztetettek. Az időnként előforduló illegális hulladéklerakásból eredő csurgalékvíz, valamint a talajadottságok veszélyeztetik a megfelelő talajvíz minőségét, amely ázott, elsősorban öntözésre használt kutakat is ellát.

A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról alapján Pétervására „A csoportba”, erősen veszélyeztetett kategóriába tartozik.

3.1.1.8. Környezetvédelem

A levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról szóló Kormányrendeletben a települési önkormányzat jegyzőjének hatáskörébe utalt levegővédelmi ügyek közül kiemelendő az avar és kerti hulladék égetésére vonatkozó levegővédelmi követelmények meghatározása, betartásának ellenőrzése. Ezen követelmények Pétervására településen önkormányzati rendelettel nincsenek szabályozva, ezért eltérő jogi szabályozás hiányában az égetés tilos.

Pétervására város a 23-as főközlekedési útvonal tranzit (Ózd-Bátonyterenye) csomópontjában fekszik. A legnagyobb forgalommal és kibocsátással rendelkező 23. számú főút nyomvonala kedvezőtlenül érinti a települést, a levegőt érő hatások, illetve a közlekedési zaj szempontjából. Legproblémásabb a Keglevich út bevezető szakasza a Tarna hídig majd innen a Szent Márton utca településről kivezető szakasza ahol a védendő homlokzatok rendkívül közel találhatók. Egyéb utcák esetében a megfelelő védőtávolság miatt várhatóan a közlekedési zaj elmarad a közlekedési zaj határértékétől ezért nincs a településen zavaró hatása. Viszont feltétlenül említendő probléma a jelentős átmenő tehergépjármű forgalom a főutca mentén, melynek tehát zajkibocsátása zavaró.

A lakosságnál keletkező kommunális hulladék szelektív gyűjtése működik a településen. Az eddigi tapasztalatok alapján a hulladékok szelektív gyűjtésének hatékonysága a lakosság körében nem hatékony. A város kül- és belterületein egyaránt található több kisebb nagyobb illegális hulladéklerakó ezek felszámolása folyamatos, de sajnálatos módon azok rendszeresen újra kialakulnak. A település operatív programjában ezek felszámolása, továbbá a szelektív hulladékgyűjtés elterjesztése, valamint

a hasznosítható hulladék újrafeldolgozásának megteremtése szerepel. A település nem rendelkezik önálló hulladékgazdálkodási tervvel.

A település viszonylag jól kiépített működő kommunális, műszaki infrastruktúrával rendelkezik, azonban a lakosság komfort érzetének, életminőségének javítása, valamint a fenntartható fejlődés és a környezetvédelmi célok elérése érdekében van még javítani és korszerűsíteni való a kommunális infrastruktúra rendszerein.

Mindenekelőtt teljes körűvé kell tenni a csapadécsatornázottságot, a szennyvíz- csatornahálózatra történő rákötés arányát növelni szükséges. Belterületen jelentős arányban üzemeltetnek házi közműpótló létesítményeket, melyekből az elszivárgó szennyvíz közvetlenül szennyezi a talajt és talajvizet. Mindezek miatt szükséges a rákötési arányt növelő intézkedéseket életbe léptetni, a szennyvízelvezető hálózat kihasználtsága, közműpótlók visszaszorítása érdekében.

A település egészében a szelektív hulladékgyűjtést és környezetbarát hulladékgazdálkodást, az illegális hulladék elhelyezést visszaszorítva szükséges megoldani.

Ezzel együtt a városi funkció erősítése, rendezettebb kialakítással, és a közlekedés fejlesztésével elsődleges a környezeti elemek védelme mellett.

A meglévő szilárd útburkolatok minőségét javítani szükséges.

A környezetvédelem keretében a településen megvalósítandó legfontosabb cél, hogy az embert körülvevő épített és természetes elemek közötti összhangot megteremtsék, valamint állapotuk javulását elérjék.

A környezetterhelés csökkentése, a fenntartható vidékfejlesztés, az emberi életminőség javítása a program kiemelt területeit képezik.

A legfontosabb konfliktusok közé tartozik az illegális hulladéklerakás, valamint a városon belül rendszeresen jelentkező közterületi károkozások miatti vizuális környezetterhelés. A település belterületének utcaképét esztétikailag negatívan befolyásolja az elektromos légkábelek, telefonkábelek jelenlegi megjelenése. A szolgáltatókkal a várható hálózatfejlesztések eredményeként a jövőben légkábel hálózat egy részét térszín alatt alakítsák ki. Ez egyrészt esztétikailag elfogadhatóbb állapotot eredményez, másrészt az átvonuló madarak védelmét szolgálhatja. A városi zöldfelületek és azok kapcsolati hiánya, térségi szinten a zöldfolyosó hálózat hiányosságai (védő- és takarófásítások hiányai) egyaránt okoznak vizuális konfliktusokat.

A környezettudatos viselkedésre hulladékgyűjtési akciók segítségével a felnőtt lakosságot is rá kell kényszeríteni a város környezetének védelmére. El kell készíteni a város „Környezetvédelmi Programját”, amely iránymutatásokkal szolgálna a problémák megoldására. Pétervására város lakosságának körében a környezettudatos viselkedés kialakítása jelentős mértékben javítaná a város környezeti állapotát.

3.1.2. A település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése

21. táblázat - SWOT analízis
(Forrás: saját szerkesztés)

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
Érintetlen természeti környezet. Járási székhelyként, a település kiemelkedik környezetéből az intézményi infrastruktúrát tekintve. A közép fokú oktatás jelenléte a városban. Jó színvonalú és teljes körű az egészségügyi és a szociális ellátás. Megfelelő közmű ellátottság. Az elmúlt időszakban számos európai uniós fejlesztés valósult meg, ami javította a településen élők életszínvonalát.	Autópálya távol esik a településtől, gyorsforgalmi úthálózat hiánya, a járás területi földrajzilag tagolt, az egyes települések nehezen megközelíthetőek. Kedvezőtlen demográfiai folyamatok, előregedő helyi társadalom, alacsony születésszám, növekvő természetes fogyás, negatív vándorlási egyenleg. Rossz népességmegtartó képesség a fiatalabb, aktívabb és képzetesebb korcsoportoknál. A munkanélküliek, inaktívak, eltartottak magas aránya. A népesség képzettségi szintje az országos átlagnál alacsonyabb. Az önkormányzati tulajdonban lévő ingatlanok, intézmények leromlott állapota, alacsony fokú energiahatékonysága. A megfelelő infrastruktúrával ellátott ipari területek alacsony száma, ipari park hiánya.
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
Turisztikai attrakciók létrehozása, a járás többi településével való együttműködés. A város kereskedelmi szerepének növelése. Erdőgazdálkodás fejlesztése. A fiatalok helyben tartását segítő programok, akciók.	Munkahelyek hiányában a képzett munkaerő elvándorol, a versenyképesség tovább csökken. A roma népesség szociális problémái fokozódnak. A településen működő vállalkozások száma tovább csökken. A város központjában lévő szegregátum mérete

Európai Uniós pályázati források bevonása. A mezőgazdasági integrációk kialakítása, feldolgozóipar és a hozzá kapcsolódó termelés felélesztése. Munkahelyteremtés. Új vállalkozások városba vonzása. A szegregációval érintett területeken élők életminőségének és infrastrukturális helyzetének javítása.	tovább növekszik A hátrányos helyzetű rétegek térbeli koncentrációja. Sikertelen pályázatok, nem megfelelő összhang a TOP-pal.
---	---

3.1.3. A településfejlesztés és -rendezés kapcsolata

314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet előírja, hogy koncepciót, stratégiát és településrendezési eszközöket kell készíteni.

2013-ban készült el a város Integrált Városfejlesztési Stratégia. Az azóta eltelt évek a település társadalmi, gazdasági, illetve környezeti helyzetében bekövetkezett változások, illetve a 2014-2020-as Európai Uniós költségvetés kapcsán kialakult új településfejlesztési szándék indokolja új stratégia és koncepció kidolgozását.

Fontos, hogy a város által kidolgozott stratégia és koncepció összhangban legyen a Heves Megyei Területfejlesztési Koncepcióval és illeszkedjen a Területfejlesztési Operatív Program (TOP) célkitűzéseihez.

A koncepció, a stratégia és a településrendezési eszköz a település méretének, sajátosságainak és a településhálózatban betöltött szerepének figyelembevételével készült. A megalapozó vizsgálat számszaki része a TEIR (Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer) adatbázisán, továbbá a KSH (Központi Statisztikai Hivatal) 2011-es népszámlálási adatain alapult.

A korábbi tervekre is figyelemmel került meghatározásra a megalapozó vizsgálat helyzetfeltáró része.

Az elemzésnél figyelembe vettük, hogy időközben számos változás történt az állami, ezen belül az önkormányzatok feladat ellátási felelősségi rendszerében. Az oktatásban, egészségügyben, magasabb szintű szociális ellátás nyújtásában meghatározó lett a kormányzati szerepvállalás.

3.2. Problématérkép/értéktérkép

22. táblázat - Problématérkép/értéktérkép
(Forrás: saját szerkesztés)

Városrész	Probléma	Érték
Északi városrész	Járdák állapota sok helyen rossz minőségű A városrész egy része szegregátum Több utcában a vízvezető árkok rendezetlenek, a környezet nincs megfelelően rendben tartva A lakosok egy része nem aktív közösségi ügyeken, környezetével nem törődik Laktanya épületének alacsony kihasználtsága	A városrész egy része kertvárosias, szép házakkal. Közművek, utak kiépítettek. Az utak, közművek jól kiépítettek.
Déli Városrész	Falusias megjelenés Kerékpárút hiánya Belső összeköttetések nem megfelelőek Az intézmények egy részének leromlott a fizikai állapota, felújításra szorulnak Nagy belső telkek elhanyagoltak Sok esetben hiányoznak a megfelelő minőségű járdák Sportcsarnok és a játszótér állapota nem megfelelő Parkolóhelyek száma kevés	Városközponti és közigazgatási funkciók a városrész területén helyezkednek el A városrész megközelíthetősége jó A szolgáltató és kereskedelmi funkciókat ellátó üzletek és vendéglátóegységek koncentráltan, ebben a városrészben helyezkednek el Műemlékek megléte
Külterület	Nem megfelelő útviszonyok Talajerózió problémát okoz Település központjától viszonylag távol található Sok terület nincs művelés alatt	Fejleszthető erdőgazdálkodás és mezőgazdaság Kiaknázatlan turisztikai potenciál Változatos, szép táj A „Péterkei tó” jelentős idegenforgalmi vonzerőt képviselhet

3.3. Eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészek

3.3.1. Településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, a lehatárolás indoklása, térképi ábrázolása, a lehatárolt településrészek rövid bemutatása

Pétervására 3387 ha-os területének 22%-a belterület (764 ha), míg a fennmaradó 78 % tartozik a külterületi besoroláshoz. A mintegy 2500 fős lakosságszámú település történelmi kialakulása, fejlődése során eleinte alapvetően D-ről É-i irányban fejlődött, először a legmagasabban fekvő, árvízveszélytől mentes területek épültek be (Várdomb), majd a település további benépesülése az É-i irányba húzódott. A Keglevich kastély építése egy újabb szerkezeti súlypontot jelentett, és a második világháború után a kastély előtt kiépített Ny-K i irányú 23-as számú másodrendű főútvonal vált a fejlesztés fő tengelyévé. Mindezek ellenére nincsenek jól elkülöníthető és lehatárolható, funkcionálisan, beépítettségében homogén jellegű részei a városnak, gyakorlatilag egy központi mag körül fejlődött az évszázadok során. A városrészekre osztást tovább nehezíti a lehatárolás problémája, hiszen a belterületet átszövő vízfolyások, árkok, és a hosszú telkek miatt a tömörszerű lehatárolás sok esetben nem tükrözi a valódi funkcionális egybetartozást.

Ezért a városrészek lehatárolásánál a funkcionális homogenitást vesszük figyelembe a lehetőségek szerint, a várost **Észak és Déli városrésze**re osztjuk, illetve harmadik egységként kezeljük a város **külterületét**.

Mindkét városrész vonatkozásában elmondhatjuk, hogy funkcionálisan, jellegében mozaikos, kisebb egységekből tevődik össze. A lehatárolást mégis indokolja, hogy a Déli városrészben koncentrálódik az összes szolgáltatási, kereskedelmi funkció és a laktanya területét kivéve a gazdasági funkciók is. Az **Északi városrész** – a laktanyától eltekintve jellemzően lakóterület. Az akcióterületek kijelölése lehetőséget ad arra, hogy azokat a területeket, ahol integráltan, egymást erősítő fejlesztések megvalósítása tervezett, a városrészek határán átlépve is ki lehessen jelölni. Az Északi és Déli városrészben is találhatók szegregált területek.

Mivel a Déli városrészben koncentrálódik az összes intézmény, szolgáltatás és a gazdasági tevékenységek döntő többsége is, ezért a tendenciák ezen, tényezők vonatkozásában megegyeznek a város egészére jellemző folyamatokkal. A lakóterületek vonatkozásban viszont elmondható, hogy az elmúlt egy évtized alatt szinte állandónak tekinthető a lakásállomány, a bontások és új építések nagyságrendje közel azonos volt, s ebben területileg sem volt tapasztalható differenciálódás a két városrész között.

DÉLI VÁROS RÉSZ

Elhelyezkedés

A városrész a település belterületének középső és D-i részét foglalja magában, utcák szerinti lehatárolása a következő: 23-as főút –Petőfi Sándor út – Kossuth utca - Köztársaság utca – belterületi határ – 23-as főút

Városszerkezet, városkép és területhasználat és funkció

Gyakorlatilag a városközpontot is magában foglalva a Déli városrészben koncentrálódik az összes közfunkció, az egyházi ingatlanok, temetők, és a gazdasági területek jelentős része.

A városrész társadalmi, demográfiai jellemzői

A terület népességszámának alakulását alapvetően meghatározza a terület városközponti jellege, így területe lényegesen nagyobb az É-i városrésznél. Pétervására lakosainak 40%-a él a városrészben. A terület foglalkoztatottsági viszonyai közel jobbak a város egészére jellemző értékekkel. A foglalkoztatottak aránya magasabb, mint a városi átlag (52 %), a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya viszont is kedvezőbb (44 %). A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya (42,6 %) is kedvezőbb a városi átlagnál (47,4 %), de országos összehasonlításban magasnak mondható.

Gyakorlatilag itt található a város egészére vonatkozó helyzetelemzésben felsorolt összes intézmény, név szerint:

- Tamási Áron Általános Iskola
- Pétervásárai Óvoda
- Heves Megyei Önkormányzat lakásotthonai (3 db)
- Polgármesteri Hivatal / Járási Hivatal
- Térségi Munkaügyi Kirendeltség
- Aranykapu Humán Szolgáltató Központ
- Római Katolikus templom és parókia, körtemplom
- FM ASzK – Mezőgazdasági Szakközépiskola és Kollégium
- Egészségügyi Központ
- Pétervásárai Rendőrőrs
- Művelődés Háza
- Könyvtár
- Játsszótér
- Sportcsarnok és Sportpálya

A városrészben található ezen felül a Keglevich kastély, az össze városi park, temető, valamint a szolgáltató és kereskedelmi funkciók, a pénzügyi fiókok és a posta.

A városrészben problémaként került beazonosításra, hogy az intézmények egy részének leromlott a fizikai állapota, felújításra szorulnak, a kerékpárút hiánya, az elégtelen számú parkolóhely, továbbá, hogy a belső összeköttetések nem megfelelőek, sok esetben hiányoznak a megfelelő minőségű járdák, a környezet falusias.

A fentiek orvoslására az önkormányzat a városközpont funkcióbővítő rehabilitációját, az épületek fizikai megújítását, egységes városkép kialakítását tervezi. Fontos cél lesz a parkolási helyzet rendezése, új parkolók kialakítása, infrastrukturális fejlesztések megvalósítása.

ÉSZAKI VÁROSRÉSZ

Elhelyezkedés

A városrész a Déli városrésztől É-ra helyezkedik el, közterületekkel lehatárolva a következő módon: Petőfi Sándor út – a Kossuth utca – Köztársaság utca - belterületi határ

Városszerkezet, városkép és területhasználat és funkció

A városrész a település központjától É-i irányban található, három jellegzetes területtel:

- Rendezett lakóterületek (hagyományos családi házas beépítés, a laktanya közvetlen közelében az egykori szolgálati lakások találhatók)
- Szőlő utcai szegregátum (rossz fizikai állapotban lévő épületállomány, felújítása műszaki, fenntarthatósági okok miatt nem indokolt)
- Laktanya (jó műszaki állapotban lévő mintegy 11 hektáros terület, épületállománya elsősorban raktározási, logisztikai célokra alkalmas; hasznosítása csak részben megoldott)

A városrész társadalmi, demográfiai jellemzői

A terület népességszámának alakulását alapvetően meghatározza a terület lakódominancia jellege. Pétervására lakosainak 60 %-a él a városrészben. A 2001-es KSH népszámlálási adatai szerint a vizsgált városrészben a lakásállomány 62%-a található. A lakósűrűség itt is megegyezik a városi átlagértékkel. Az alacsony komfortfokozatú lakások aránya viszonylag kedvezőbb, de ezek a város legrosszabb fizikai állapotban lévő lakásállományát jelentik, melyek többsége koncentráltan, a Szőlő utcában található. Másrészt a város legjobb minőségű lakóházai szintén ebben a városrészben épültek, döntően az 1980-as, 1990-es években.

A városrész foglalkoztatási és jövedelmi viszonyai kedvezőtlenebbek a városi átlagnál és a Déli városrésznél. A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya 50,7 % (városi átlag: 47,4 %), a munkanélküliek aránya 20,5 %. A foglalkoztatási aránya 44,3, ami jelentősen alacsonyabb a Déli városrész 52,4 %-os adatánál.

Lakossági humán szolgáltatások és egyéb funkciók

A terület lakójellegénél fogva döntően a kertvárosias és falusias beépítés dominál. Egyéb funkciók közül csak a mentőállomás található a területen, illetve a laktanya teljes, 11 hektáros ingatlan-együttese. A területen lévő infrastruktúra jó fizikai állapotú, de viszonylag alulhasznosított, jelenleg is vannak bérbeadó területek. Mivel az önkormányzat nem tulajdonos, közvetlen eszközökkel nem tudja előmozdítani a terület vállalkozókkal, befektetőkkel való megtöltését. Ugyanakkor a helyi foglalkoztatás szempontjából kulcsfontosságú területen segíteni, támogatni kívánja a befektetővonzást, a lakosságot nem zavaró, környezetbarát termelő tevékenységek megtelepedését.

A városrészben komoly probléma, hogy a járdák állapota sok helyen rossz minőségű, több utcában a vízvezető árkok rendezetlenek, a környezet nincs megfelelően rendben tartva, a lakosok egy része nem aktív közösségi ügyeken, környezetével nem törődik. A fentieket figyelembe véve fontos cél a városrészt érintő infrastrukturális fejlesztések megvalósítása, a lakosság hátrányos helyzetű csoportjainak integrálása, számukra programok indítása.

KÜLTERÜLET

A város külterületén lakott ingatlanok nem találhatók, a terület jellemzői összefoglalva a következők: Pétervására külterülete a belterület nagyságához és a népességszámhoz viszonyítva is meglehetősen nagy. Egy része kopár domboldal, É-i részén többnyire erdősült, D-i részén a szántó és erdőgazdálkodás jellemző. A külterületek hasznosítása elsődlegesen erdőgazdasági jellegű. A mezőgazdasági, erdőgazdasági ágakat erősíti a közmunkaprogram is. A külterület D-i részén található a magántulajdonban lévő Péterkei tó, melynek turisztikai, rekreációs típusú hasznosítása tervezett. Ez egészítené ki további két fejlesztési elképzelés: a településen É-D-i irányban kiépítésre kerülő térségi kerékpárút, mely a D-i külterületi részt is érinti, valamint a Kisfüzes határában tervezett tározó megépítése is. Egyéb gazdasági tevékenység közül a Homoki majorban található a Nyomell Kft pétervásárai telephelye.

A külterületi városrész legnagyobb problémája a kiaknázatlan turisztikai potenciál. Ennek orvoslása érdekében új turisztikai attrakciók létesítése tervezett.

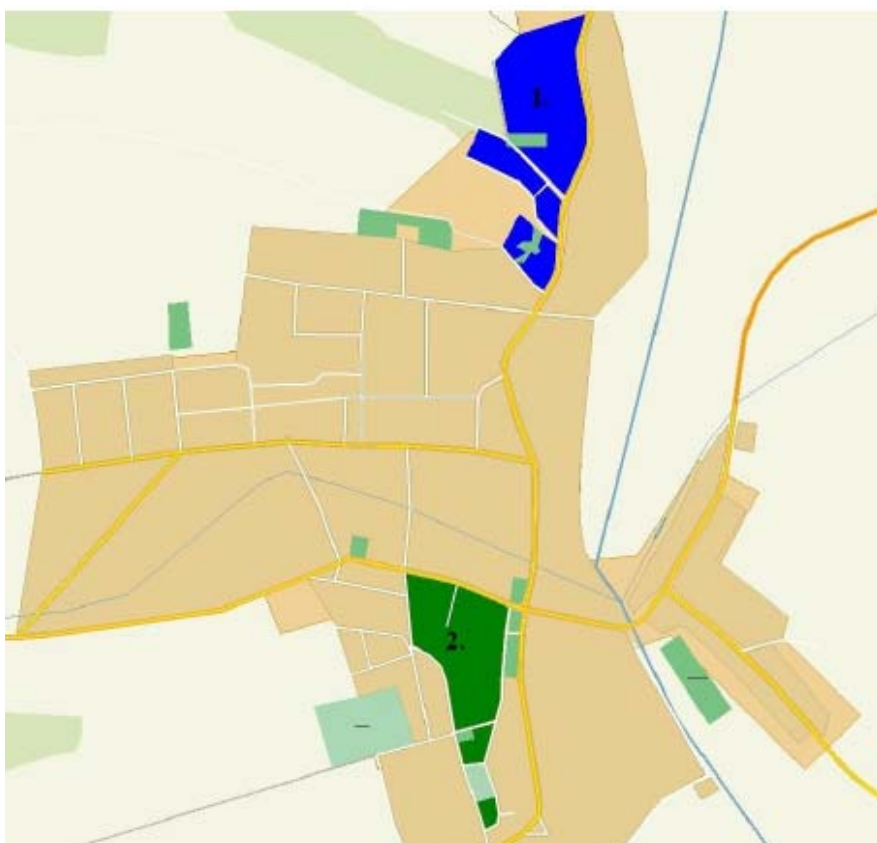
3.3.2. Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)

A KSH 2011. évi népszámlálás adatai alapján, meghatározta, hogy a város szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területeit. A 2011. évi népszámlálás alkalmával már módosított szabályok alapján állapították meg a szegregátumokat, tehát az összevetés a 2001. évi állapotokkal nem feltétlenül azonos módszertan szerint történik, de így is mindenképpen hasznosnak tekinthető.

A 2001. évi adatok alapján a következő szegregátumok kerültek megállapításra:

1. Északi szegregátum: a Város északi részén, a Kossuth Lajos út-Köztársaság út-Szőlő utca által lehatárolt területen, de azon belül is főként a fizikailag is jobban elkülönülő Szőlő utca köré koncentrálódva,
2. Déli szegregátum: a város déli részén, a központi, önkormányzati intézmények környékén a Templom utca-Vár utca-Budai Nagy Antal utca által határolt területen.

63. ábra - Pétervására szegregátumai - 2001 (Forrás: IVS)

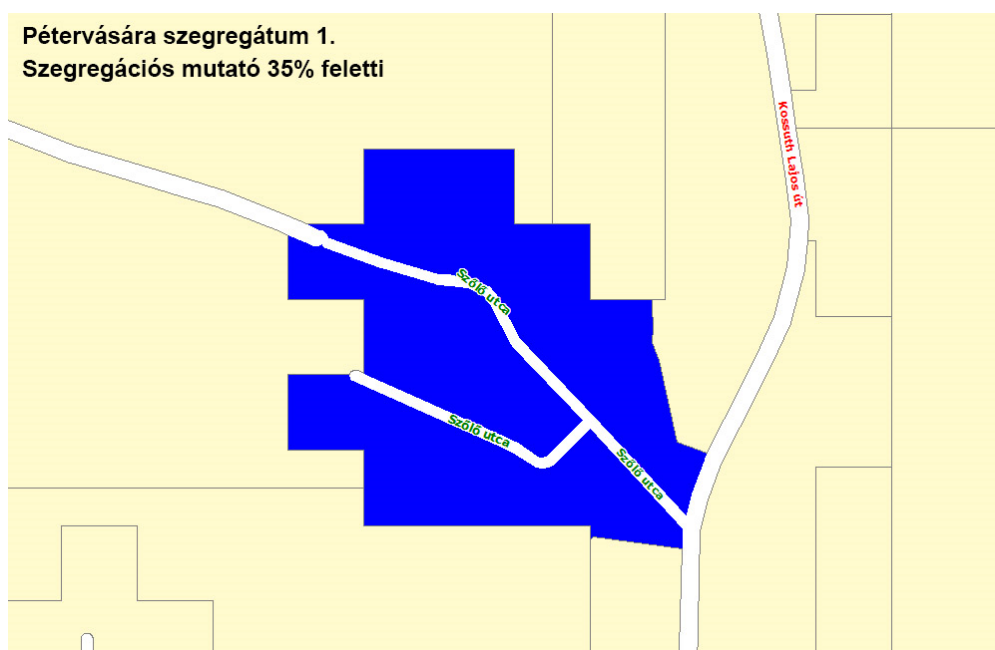

Ezzel szemben a 2011. évi népszámlálás adatai alapján egy lényegesen különböző kép tárul elénk. A módosított módszertan alapján a szegregációval érintett területet a következők alapján állapítják meg: legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül értéke az érintett területen 30% feletti és a területen élő népesség száma eléri az 50 főt. A KSH megállapításai Pétervására szegregátumairól a következők:

- a korábban északi szegregátumként nyilvántartott terület a 2001. évinél valamisebb kisebb területen és lakosságszámmal, de továbbra is a Szőlő utca környékén található, és markánsan elkülönül a város északi részétől,
- a korábbi déli szegregátumként nyilvántartott terület korábbi formájában megszűnt, területe 2011-ben szinte egyáltalán nem érintett szegregációval, helyette a város déli részén többi kisebb, szegregációval érintett tömb jött létre, amelyek azonban nem határozhatóak meg kü-

lön-külön szegregátumokként. 35 % feletti szegregációs mutatóval rendelkezik a Keglevich út Kossuth Lajos és a Szent Márton út közötti része, a Dózsa György út – II. Rákóczi Ferenc utca kereszteződése, a Dózsa György út és az Ady Endre utca által határolt terület.

64. ábra - Pétervására szegregált (sötét színnel) illetve szegregációval veszélyeztetett területei a 2011-es népszámlálás adatai alapján (Forrás: KSH)

A fenti ábrán 1-es számmal jelölt szegregátum lakossága a népszámlálás adatai alapján 77 fő, ami a város lakosságának 3,3 %-a. A többi szegregált terület nincs számon tartva szegregátumként, ennek oka, hogy lakosságszámuk egyenként nem éri el az 50 főt.

A szegregátumban a lakosság korösszetétele jóval fiatalabb a város átlagánál, a 14 éven aluliak aránya 46,8 %-ot tesz ki, ami kiugróan magas érték, és meghaladja mind a város egészének 15,6%-os, mind az északi városrésznek a 13,3 %-os átlagát. Ezzel szemben az időskorúak aránya csupán 3,9 %, szemben a városra 25,8 %-os illetve az északi városrész 22,4 %-os adatával.

A szegregátum másik, a város átlagától élesen elütő jellemzője az ott lakók alacsony képzési szintje. Az ott élők 86,8 %-a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezik. Ennek következménye a szegregátumban élők drámaian rossz anyagi helyzete: a szegregátumban élők 92 %-a nem rendelkezik rendszeres jövedelemmel, a munkanélküliségi ráta közel 72,7 %. (Forrás: KSH).

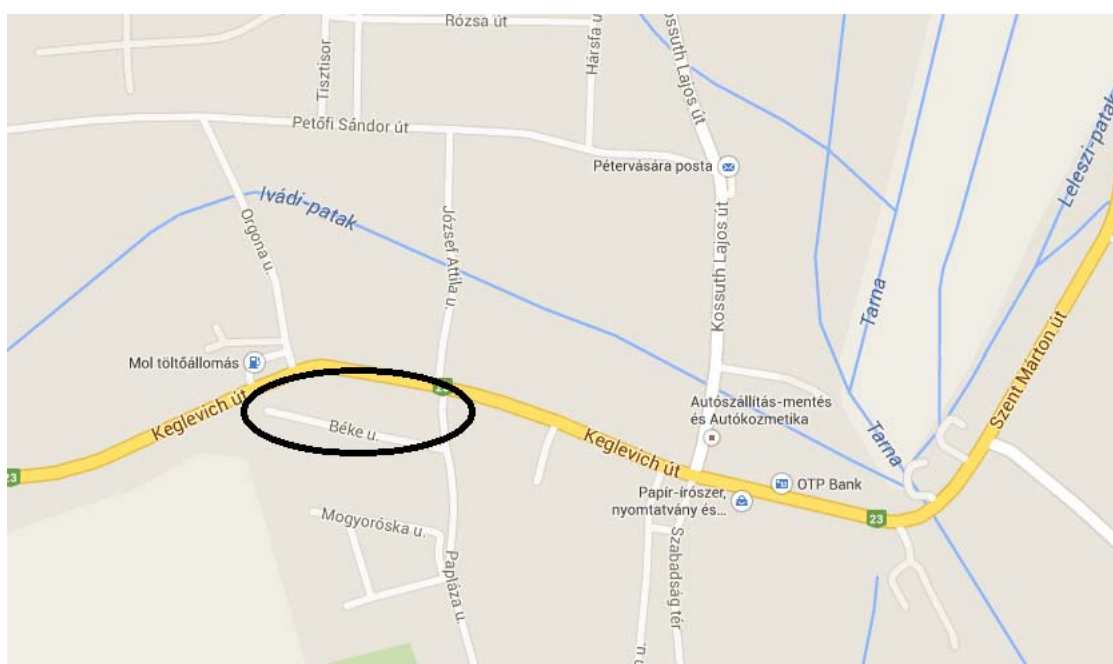
A lakások közel 87 %-a a szegregátumban komfort nélkülinek vagy félkomfortosnak minősül.

3.3.3. Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)

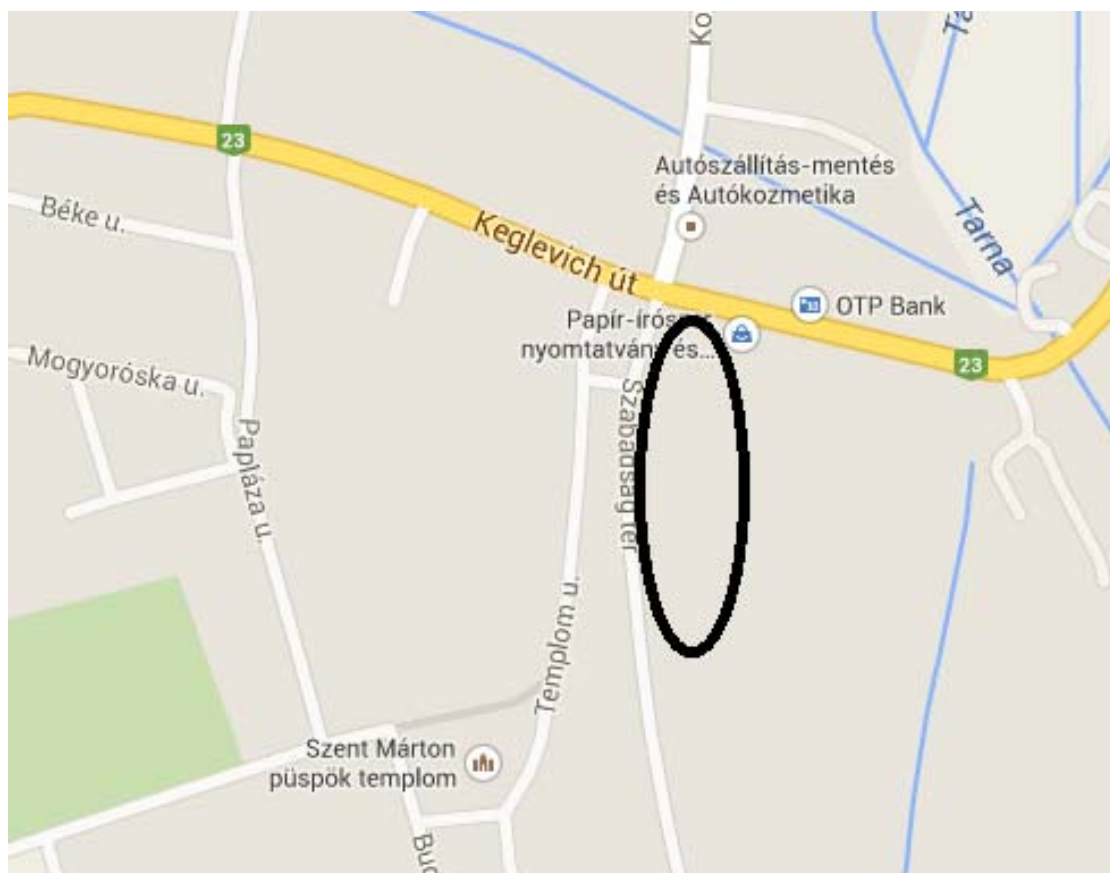
Társadalmi, gazdasági mutatók alapján megállapítható, hogy a városban több olyan területrész található, amelyek többszörösen előnytelen jellemzőkkel bír: az északi szegregátum és a déli városrész szegregált területei. Ugyanakkor a szegregátum infrastrukturálisan nem különülnek el a város többi részétől, így beágyazásuk a város életébe könnyebben megoldható, mint egy elkülönült telep esetében.

- A fenti szegregátumon és a többi szegregált területen kívül a következő szegregálódó térségeket mutatta ki a KSH az adatok elemzése alapján: 30 %-os szegregációs mutatóval rendelkezik a Keglevich út – Papláza utca – Béke utca által határolt terület illetve a Szabadság tér keleti oldala.

65. ábra - Szegregálódó térség
(Forrás: saját szerkesztés)

66. ábra - Szegregálódó térség
(Forrás: saját szerkesztés)

1. sz. melléklet

Egyedi tájértékek listája

(Forrás: Bükk Nemzeti Park Igazgatóság)

Név	EOV koordináta (NY-K)	EOV koordináta (D-É)	Pontos helyszín	HRSZ	Tipizálás	főbb jellemző
Homokkőfalak és bányák	728666	298654	Kossuth út végén Erdőkövesd felé.	965	Anyagnyerőhely	3 db 4 m magas és 20-30 m hosszú homokfal, mellettük több eróziós homokfal. 20-30 pár gyurgyalag költ a falakban.
Töredezett homokkőfal	729109	297875	Szent Márton út 43. számmal szemben az út túloldalán.	1156	Üledékes kőzet feltárása	6 m magas, 20-30 m hosszú homokfal.
Fafeszület	727802	298078	Petőfi út 94. mellett, a kerítésen belül.	617	Feszület	2 m magas fafeszület kőkorpuszal. Fakerítés veszi körül.
Kőfeszület	729034	297728	Táncsis u. 2	1158	Feszület	Terméskő, festetlen, kőkorpusz, 4 m magas.
Emlékmű	728645	297701	A szakközépiskola előtt, Szabadság tér és a Keglevich út kereszteződésénél.	574	Emlékmű	1,7 m magas kőobeliszk, I. világháborús emlékmű. Orosz elesett katonák emlékműve, melyet park vesz körül. Az emlékművel szemben 2 kőoroszlán látható.
Kőfeszület	729637	297171	A Táncsics úttól 100 m-re Bükk-szék felé a bal oldalon. Külterület.	051	Feszület	Terméskő, festetlen, előtte Mária szobor áll, drótkerítéssel van körülvéve.
Kőfeszület	728544	297355	Templom út, Katolikus templommal szemben.	2	Feszület	Terméskő, festetlen, 4 m magas, kőtalapzatos kovácsoltvas kerítéssel.

Név	EOV koordináta (NY-K)	EOV koordináta (D-É)	Pontos helyszín	HRSZ	Tipizálás	főbb jellemző
Kőfeszület	728547	297247	Templom út, a templom szomszédságában, a régi temetőnél.	2	Feszület	Terméskő, festetlen, 4 m magas, a temető közepén áll. Sok törött sírkő található. Elgazosodott rész néhány kőrifával.
Régi lakóház	728503	297265	Budai út 17.	327	Lakóépület, istálló, kút	Cseréptetős, faámbitusos, vályogház, istállóval és fakerekes kúttal. Az eresz alatt facsipkés díszítés figyelhető meg. A homlokzati rész átalakított, de az ablakok eredetiek.
Kőfeszület	728977	296868	Kőfeszület Pétervására belterület végénél Kisfüzes felévezető út jobboldalán a kerítésen belül, Rákóczi u 43.	252	Feszület	Festett kőfeszület, fém corpus, 2,5 m magas.
Fém feszület	728698	297144	Dózsa Gy. utca 58. szemben	212	Feszület	Festett fém kereszt, fém corpus, beton alap, kovácsolt vas kerítéssel körülvéve
Kopjafák	728635	297682	Közpark a Polgármesteri Hivattal szemben	111	Kopjafa, emléktábla	Fa kopjafa, és emléktábla.

HIVATKOZÁSI JEGYZÉK

Pétervására Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája (2013)

KSH, KSH T-Star adatbázis (www.ksh.hu)

Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs rendszer honlapja (<https://www.teir.hu/>)

Országos Területfejlesztési Konceptió (2013)

Heves megye Területfejlesztési Konceptiója – Helyzetelemzés, Helyzetértékelés –Károly Róbert Főiskola,2014

Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs rendszer honlapja (<https://www.teir.hu/>)

KSH adatok (www.ksh.hu)

Foglalkoztatási krízis és jövedelmi periferezálódás Északkelet-Magyarországon a roma népességárányainak tükrében (Pásztor István Zoltán – Dr Péntes János)

Támogatásban részesült ÚMFT, ÚSZT pályázatok (forrás: terkepter.gov.hu honlapja)

Önkormányzati adatszolgáltatások

Önkormányzati rendeletek

Önkormányzati intézmények alapító okirata, szakmai beszámolói

Pétervására Város honlapja (www.petervasara.hu)

Pétervására Településszerkezeti terv és Helyi Építési Szabályzat - Jóváhagyott és Alátámasztó munkarészek

Kisvízfolyások tározási lehetőségeinek feltárása c. tanulmány, ÉMVÍZIG 2003

Közzszolgáltatók honlapja: Érv Zrt., Pevik Kft.

Közzszolgáltatási szerződések

Esélyegyenlőségi Terv

Bükki Nemzeti Park Igazgatóság adatszolgáltatás